

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ORHAN ASENA

TANRILAR VE İNSANLAR

ORHAN ASENA

TANRILAR VE İNSANLAR •
KORKU • ALEMDAR MUSTAFA PAŞA



ADAM



Orhan Asena



**Tanrılar ve İnsanlar
Korku**

Alemdar Mustafa Paşa

©

Bu kitabın yayın hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir

Birinci Basım: Ocak 1983

Kapak Düzeni: Sungu Çapan

182.04.004.221.79

Orhan Asena
●
Tanrılar ve İnsanlar
Korku
Alemdar Mustafa Paşa

Oyun

İÇİNDEKİLER

Tanrılar ve İnsanlar	7
Korku	77
Alemdar Mustafa Paşa	151

TANRILAR VE İNSANLAR

(GILGAMES)

KİŞİLER

I. Genç
I. İhtiyar
Çocuklu Kadın
I. Kadın
II. İhtiyar
I. Savaşçı
II. Savaşçı
II. Genç
Nin-Sun
Gılgameş
İştär
Avcı
Miliza
Engidu
Anu
Antum
Aruru
Kör
Utnapiştım
Utnapiştım'ın Karısı
Urşunabi
Rakkaseler

BİRİNCİ PERDE

(Gilgameş'in açık ordugâhı, yalçın kayalıklar arasında, giriş yanarcalarla donanmıştır. Vakit gece. Ta uzaklarda bir yangın kızıllığı. Alevler zaman zaman Ziggurat'ın silüetini gecenin karanlık fonuna yansıtır.

Solda ve önde, hayvanları çözülmüş iki savaş arabası. Her araba üstünde iki savaşçı. Öndeki arabanın sürücüsü, arkadaki asıl savaşçıdır. Arabalar alçaktır; tekerlekler birbirine geçmiş ve yanlardan birbirine pekiştirilmiş iki parçadan yapılmıştır. Sonra bu parçalar, tümüyle bir bakır çember içine oturtulmuştur. Arabaya gelince: Önde bir siperlikle, arkada dört köşe bir tabandan yapılmıştır. (Kalkanlar işlemeli olabilir, özellikle lacivert taşlı ve gümüş işlemeli.) Kalkanlara asılmış sadaklar içinde hafif mızraklar...

Birinci ve İkinci Savaşçı nöbet başındadır. Her biri bir kayanın arkasında pusudadır. Sumer Töresince omuzdan askılı, pileli eteklikler giymişlerdir. Bu eteklikler iki kat olup, birincisi kalçalar üstünde sonlanır. İkincisi daha aşağılara, ayak bileklerine kadar iner. Başlarındaki meşin kasketler siperlikli

olup boyuna meşin bağlarla bağlanmıştır. Silah olarak hafif savaş baltaları ve mızraklar....

Kadınli erkekli bir grup girer, savaşçıların engel olmaya çalışmalarına karşın ordugâha girmek isterler. Kadınlar omuzlardan tutturulmuş etekliklikler giymişlerdir. Erkeklerin eteklikleri belden aşağıdır. Bazılarının ellerinde yanarcalar; bu yanarcaların aydınlığında bitkin, yorgun, perişan bir görünüşleri vardır.)

BİRİNCİ GENÇ *(engel olmaya çalışan savaşçıyı iterek):*
Gılgameş, Gılgameş!...

BİRİNCİ İHTİYAR *(bir başka savaşçıyı zorlayarak):* Toprak ölülerimizi kusacak, neredeyse. *(Seslenir.)* Gılgameş, hey Gılgameş!...

ÇOCUKLU KADIN *(ağlayarak):* Evimi hasta erkeğimin üstüne yıktılar, kandan ve yangından yalnız bunu *(Kucağındaki yavruyu gösterir.)* bir tek çocuğumu kurtarabildim.

SESLER Gılgameş!... Gılgameş!...

BİRİNCİ KADIN Her şeyimizi verdik, verecek şeyimiz kalmadı artık. Kocalarımız... Yavrularımız... Hepsi, hepsi orda kaldı, Gılgameş!... Bizi kurtar Gılgameş!...

BİRİNCİ GENÇ Sana çekmek istemediğimiz silahlar bize çekildi, senin başın yerine biz kendi başımızı verdik.

BİRİNCİ KADIN Yangın, kan, ölüm... Hiçbir şey henüz sona ermiş değil... Ey Tanrıların oğlu nerdesin? *(Uzaktaki yangını göstererek:)* Ordakiler seni bekliyor. Senin götüreceğin kurtuluş mustusunu bekliyor.

İKİNCİ İHTİYAR Ey Tanrıların oğlu! Buraya, herkesten önce sana katılmak için geldik, canımızı dişimize taktık, ölümü hiçe saydık, engelleri tırnaklarımızla söktük de öyle geldik. Nerdesin?

SESLER Gılgameş!... Gılgameş!...

ÇOCUKLU KADIN *(bir savaşıya):* Hih, yoksa onu da Tanrılar gibi bir uzak gökyüzünde mi aramalı artık?

BİRİNCİ SAVAŞÇI : Hayır, hayır az sonra aranızda olacak o.

İKİNCİ SAVAŞÇI Tam bir halk çocuğu o. *(İhtiyar'a:)* Tarlanda omuz omuza çalıştığın oğlun gibi... *(Çocuklu Kadın'a:)* Hasta yatağında seni bekleyen erkeğin gibi, *(Çocuğun yanaklarını okşar.)* ya senin küçük, senin adını henüz hecelemeye başladığın baban gibi...

SESLER Gılgamesh!... Hey Gılgamesh!...

(Birkaç yanarcalı arasında Nin-Sun girer. Kadının dönüm yaşında, bir Sumer kraliçesi gibi giyinmiştir. Omuzlarından tutturulmuş etekliği birkaç kattır. Saç tuvaleti daha zengindir.)

NİN-SUN Ne var, ne oluyor?

SESLER *(ürküntü ile):* Nin-Sun... Kraliçe... Zalim En-Me-Kar'ın kızı...

NİN-SUN Hayır. *(Yangını gösterir.)* Kraliçeniz orada kaldı, burada anneniz, kız kardeşiniz, kızınız var... Kraliçeniz orada, babası Kral En-Me-Kar'm temeli çatırdayan sarayında kaldı, burada sizden birinin Gılgamesh'in annesi Nin-Sun var. Dilediğiniz nedir, söyleyin.

BİRİNCİ İHTİYAR Sen de bizim yollarımızı aşarak, bizim ıstırabımızı duyarak, kan ve ateş deryasından yüzerek buraya erişebildin Nin-Sun. Arkanda bıraktığın harabeleri hatırla. Yıkılan yuvaları, sönen ocakları, kesilen başları hatırla!... O yerine konmaz kayıpları hatırla!

BİRİNCİ KADIN Kanlar hâlâ akıyor, yangın ve deprem hâlâ sürüp gidiyor, Nin-Sun.

BİRİNCİ GENÇ Davranmanızı istiyoruz Nin-Sun, davranmanızı... Akıtılmadık kan, yıkılmadık yuva, kesilmedik baş varken.

İKİNCİ GENÇ Herkes, herkes bu umuda tutunmuş. Ödetilmek istenen bu En-Me-Kar'ın tahtı ve kan ateş ortasında. En-Me-Kar'ın tahtı çöküyor.

ÇOCUKLU KADIN Bu çöken tahtın altında tek başına kalmamak için baban bize bir şenlik hazırladı. (*Uzaklardan yanıp yanıp sönen şehrin silüetini gösterir.*) İşte şöyle.

BİRİNCİ İHTİYAR Taş taş üstünde bırakmak istemiyor En-Me-Kar. Bizi de kendisiyle birlikte sürüklüyor.

NİN-SUN (*gizemli*): Bu belirtilerde anlaşılmaz hiçbir şey görmüyorum, aksine o kadar olması gerektiği gibi, o kadar gerçek ki. (*Yüzü belirsiz bir ışıqla aydınlanmış gibidir.*) Ah Gilgames, sana muştuladığım gibi, ama tıpkı onun gibi... (*Ortaya:*) Düşlerimde gördüğüm gibi... Ve çok çok uzaklarda kalmış, unutulmuş, eski bir kehanet gibi... (*Sesi titrer.*) Gilgames. Gilgames, alınının yazısını doğru okumuşum, vakit tamam...

SESLER Vakit tamam... Hatta geçiyor bile... Biz de bunu söylemek için geldik. Onu göremeyecek miyiz?

NİN-SUN Göreceksiniz. Hem de az sonra. Orada hücum gününü değil, hücum anını kararlaştırıyorlar...

İKİNCİ İHTİYAR Şehir neredeyse çökecek, yalnızca bir sarsan olsa. Nin-Sun buyur, Gilgames'e geldiğimizi bildirsinler...

NİN-SUN (*yanındaki savaşçıya*): Duymuyor musun? Gilgames'e kan ve yangın içinden sadece yalın bir inançla çıkmış insanların bağlılığını götür. Haydi çabuk.

(*Savaşçı sert bir hareketle döner ve uzaklaşır.*)

NİN-SUN (*ortaya*): Sizden sonra ötekiler... Bir an gelecek, Kral En-Me-Kar kendi sarayının bomboş kubbeleri altında kendi sesinin yankılarıyla yapayalnız kalacak. (*İç çeker.*) Bu hep böyle olagelmıştır.

BİRİNCİ İHTİYAR Ondan ilk yüz çeviren sen oldun.

NİN-SUN Hayır. Gilgames'e ilk inanan ben oldum. (*Gözleri parlayarak:*) Onu dünyaya getirdiğim gün, alinyazısını okumuştum, (*Gururlu.*) hem de dosdoğru okumuştum. O bizim beklemekte olduğumuz insandı. En-Me-Kar'ın düşlerinde boğuştuğu insan. (*Bir an susar.*) Sonraları da onun ilk atılışını bekledim, ve bu bir şimşek parıltısı gibi

BİRİNCİ PERDE

göz kamaştırıcı oldu. Kâhinleri En-Me-Kar'a doğuyu işaret etmişlerdi, ben de düşümde doğunun kızardığını görmüştüm. Ve bu bir tanrısal işaretti.

ÇOCUKLU KADIN (*imrenişle*): O senin oğlun Nin-Sun. Doğrusu mutluluğunu kıskanıyorum.

NİN-SUN (*gururlu*): Benim ve Tanrıların en yiğidi Şamaş'ın. (*Yüzünde belirsiz bir gülüşle*.) Ah Şamaş, Şamaş!... O geceyi hatırlıyorum şimdi. Senin bir erkek olarak hücreme girdiğin geceyi. Bana Gılgamesh'i kazandırdığın geceyi. Hücremde geçirdiğim o yalnızlık acılarını hatırlıyorum. Babam En-Me-Kar'ın zulmüydü bana bu. Tahtıma bir ortak doğurmamı istemiyordu, soyunun devamı ürkütüyordu onu.

SESLER Sonra?

NİN-SUN Sonra Gılgamesh'i doğurdum, gizlice, kendi kendime... Üzüntüm ve korkum iki kat olmuştu. Hem kendi yaşamımdan korkuyordum, hem de onunkinden. O zaman alinyazısındaki o korkunç işarete uydum, yavrumu fırlattım pencereden. Bir mucize olacağını biliyordum, mucize oldu da... Bir boz kartal süzülüp indi yücelerden... Kaptığı gibi yavrumu Uruk Nehri kıyılarına indirdi.

BİRİNCİ İHTİYAR (*onun bıraktığı yerden başlayarak*): Sonrasını biz daha iyi biliyoruz. Çünkü o içimizde büyüdü, bizimle yaşadı, soluğu soluğumuza karıştı. Bir gün kendini sütüyle besleyen dişi kurdu bir alçağın tuzağında can verirken gördü. Bu onun ilk acısı oldu. Bir başka gün kendini alıp evlat diye bağrına basan çobanı darağacında sallanırken gördü, vergisini ödeyemediği için zalim En-Me-Kar'a. Hem de orada. Yarın efendisi olacağı sarayın bahçesinde... (*Uzaklarda yangın parıltısı*.) Onları kurtaramadı, fakat kendi gibi kalbi yaralı olanların başına geçti, bu yaralı insanlar onu buraya kadar getirdiler. Kanları hayatları pahasına.. Ve efendileri olarak. (*İsrarla*.) O, bunları unutamaz, Nin-Sun!

SESLER O, bunları unutamaz.

NİN-SUN (*gülümseyerek*): Onun o büyük kalbini ben çok iyi bilirim. O sizin için çarpan kalbi, o içine sığmayan hızı, o göklere bile kafa tutabilecek çılgın gururu... (*Kıskanç bir anne gibi:*) O benim olmadığı, olamayacağı kadar sizin olan mert yüreği.

BİRİNCİ İHTİYAR: Hayır, Nin-Sun, hayır. O bizim içimizdeyken bile bizim değildi. Bizi sever ve sayardı, ama göremezdi, bizim birbirimizi gördüğümüz gibi ve gördüğümüz biçimde görmezdi. Ya da bizde başka bir şeyler görürdü, bizim göremediğimiz bir şeyler... Bizim üstümüzde kalan bir şeyler... (*Acılı.*) Hayır, Nin-Sun, o ne senin, ne bizim, O göklerin, şu dipsiz, şu geniş, şu sonsuz göklerin.

NİN-SUN O, sizi iyi günlere çıkarmak için gönderilmiş bir yarı-Tanrı. (*Sıkıntılı.*) Ama bu kadarı bile yetmiyor ona. İçinde, içine sığmayan bir hız var sanki. Onu bizden, onu sizden, onu zaman zaman kendinden alıp uzaklaştıran bir hız. Korkunç bir hız.

İKİNCİ İHTİYAR Onun gibileri ya her şeyi alt üst etmek için gelirler... Ya da her şeyi yeniden kurmak için... Ya yıkmak, ya da yapmak. Ve biz insanlar bir harç gibi onun ellerinde onun istediği biçimi alırız.

SESLER O, ne senin, ne bizim, Nin-Sun. O göklerin, şu dipsiz, şu geniş, şu sonsuz göklerin...

(*Birkaç savaşçı arasında Gilgameş girer.*)

GILGAMESH (*genç, iriyarı ve gösterişlidir. Uzun ve gür saçları geniş omuzları üzerinde dalgalanmaktadır. Eski Sumer töresince bırakılmış sakalı göğsünün hizasındadır. Görünüşüne daha da bir görkem katar. Bütün göğüs, ve omuzlar bele kadar çıplaktır. Vücudunun tunç rengi ve gayet güzel erkek kasları dikkati çeker. Belden aşağıya, o da diğerleri gibi, bir eteklik giymiştir. Sağ kolunu meşin bir bazubent sıkmaktadır*): İşte geldim, dostlarım, selam size!...

SESLER Selam sana Gılgames; selam sana, göklerin oğlu!...

GILGAMES Doğacak bir güneşi yatağında bekleyemeyen sabırsız arkadaşlarım, bana hangi dertlerinizi getirdiniz?

SESLER Oradakilerin gözyaşlarını, acılarını, güvencesiz yaşamlarının korkusunu...

GILGAMES (*yumruğunu o tarafa doğru sallayarak*): Ya-rın orada olacağız, arkadaşlar!... Bu benim size ilk andım olsun. O gözyaşlarını, o acıları, o kanayan yaraları kendi ellerinizle sarmaya hazır olun. O korkunç hızıyla bütün ocaklara yayılan yangınları kendi ellerinizle söndürme-ye?...

BİRİNCİ İHTİYAR Yetmez Gılgames, yetmez!... Ya ölümler?... O sessiz, yakınmasız yoluna uzanmış ölümler?... Ya yıkıntılar?... O kör bakışlarıyla seni gözleyen yıkıntılar?... Ya yangın yerleri?... Ya bu yangın yerlerinde çürümekte olan kanlar?... O yerine konmaz kayıplar?...

(*Gilgames susar.*)

BİR GENÇ (*ileriye doğru bir çıkış yaparak*): Ya size karşı kullanmak istemediği kılıcıyla kafası uçurulan yiğit kardeşim?

ÇOCUKLU KADIN (*aynı çıkışla*): Ya söndürülen ocağım, çöken yuvam?

(*Gilgames susar.*)

BİRİNCİ İHTİYAR Sen yalnızca savaşı kazanmayı düşünüyorsun. Ya bu savaşın yıkıntıları ne olacak? Ölümler mezar istemez mi? Diriler yuva istemez mi?

SESLER Ölümler mezar istemez mi? Diriler yuva istemez mi?

GILGAMES (*başını kaldırır, birden büyümüş, büyümüş gibidir*): Öyleyse ben de ölümlerinize mezar, dirilerinize yuva vaat ediyorum...

İKİNCİ İHTİYAR Ne vaat ettiğinin farkında mısın, Gılgames? Bütün ülkelerinde tek bir çatıya yetecek kadar ağaç kalmadı, hepsi ateşe verildi.

GILGAMES (*bir başka tarafa yönelerek*): Ya orada, kutsal

sedir ağaçları?

NİN-SUN (*ürkmüş*): Neler söylüyorsun Gılgamesh? Bilmiyor musun ki o ağaçlar kutsaldır. Onlar Tanrılar Tanrısı Enlil için adanmış ağaçlardır. Bilmiyor musun ki tufandan beri Tanrılarımız için bir barınak bile yapamadık, onlar bu çılgınlığını bağışlarlar mı?

GILGAMESH (*meydan okurcasına*): Bağışlamazlarsa kendileri bilirler... Benim için daha kutsal olan (*Çevresindekileri gösterir.*) onların isteğidir. Sırf arkama takıldıkları için her şeylerini yitiren şu insancıklarımın acılarını gidermek bana düşmez mi?

NİN-SUN (*ürpertiler içinde*): Gılgamesh, Gılgamesh hangi uçuruma doğru koşuyorsun böyle? Ne yapmak istediğinin farkında mısın?

GILGAMESH (*büyümüş, büyümiş gibidir*): Onların benim için yaptıklarının çok azını... Eğer ben bu kadarını yapmazsam, (*İhtiyar'ın önünde durur.*) sen elinden alınan oğlunun, (*Genç'in önünde:*) sen kurban edilen kardeşinin, (*Çocuklu Kadın'ın önünde:*) sen yıkılan yuvanın, (*Çocuğun yavaş yavaş okşar.*) sen yüzünü bile hatırlayamayacağın babanın acısını nasıl unutursun?

NİN-SUN Ya Tanrıların öfkesi ne olacak Gılgamesh? O hiçe saydığın Tanrıların öfkesi?

GILGAMESH (*meydan okurcasına*): Onların öfkesi için de göğsümü siper edeceğim. (*Alaycı.*) Korkma Nin-Sun, onların yumruğu göğsümün örsünde kırılır.

NİN-SUN (*oğluyla Tanrılar arasında çırpınır gibidir*): Gılgamesh, Gılgamesh, bir utkunun eşiğinde bu ne kendini bilmezlik, bu ne sarhoşluk... Onlar birer Tanrı Gılgamesh!

GILGAMESH (*bütün ergileri tepmenin coşkusu içindedir*): Ben de bir Tanrı oğlu Nin-Sun. Senin ve Şamaş'ın oğlu... Sen beni şu kalbi kırık, gözü yaşlı insanlara şuramdan, (*Kalbini göstererek:*) can evimden nasıl bağlıyorsan, Şamaş da beni ötekilere kafamla, gururumla, cesaretimle ve gücümle öyle yaklaşıyor. Ben sizinle onlar arasında,

BİRİNCİ PERDE

fakat sizden yanayım. Sizin için hatta onlarla da pençeleşebilirim.

(Bir korku sessizliği.)

NİN-SUN *(kendini Gılgameş'in ayakları dibine atar):* Gılgameş ah Gılgameş!... Kanın kaynıyor senin. Ama neden? Bu isyan neden?

GILGAMESH *(birden kendine gelmiş gibidir):* Bilmiyorum, içimde öyle güçlü öyle çılgın bir itiş var ki beni hep, hep aynı yere çıkarıyor. O bilmediğim, tanımadığım, fakat bilmek, tanımak istediğim, bir susuzluk gibi dudaklarım da, bir tutku gibi can evimde... *(Derin bir iç çekişle:)* Bilmiyorum Nin-Sun, garip anam benim. Bana öyle geliyor ki onların üstüne titredikleri öyle bir sır var ki onu ancak ben koparıp alabilirim sizin için. Benim yaratılışımın nedeni bu olmalı. Yoksa bir kana susamış En-Me-Kar'm tahtını başına geçirmek değil.

NİN-SUN *(kıvrınarak):* Şu halde sen orada da, kazandığın yerde de durmayacaksın.

GILGAMESH Hayır ilerlere, çok ilerlere gideceğim, nerede sizi tehdit eden bir fırtına varsa oraya. Şuna inanıyorum ki Nin-Sun; bu dünya insanlar için yaratılmış ve yalnız insanların olmalı. Üstüne, hatta hiçbir Tanrı'nın gölgesi düşmemeli. Yapmak istediğim belki de bu.

NİN-SUN *(aynı kıvrınısla):* Neyinle Gılgamış, neyinle? *(Hiçbir şey anlamaksızın korkudan büyümüş gözlerle kendini seyretmekte olan kalabalığı göstererek:)* Güvendiğin bunlar mı? Bunlar mı sonuna dek ardınca gelecek? Hayır Gılgameş, onlar seni ancak oraya, En-Me-Kar'ın tahtına kadar götürebilirler...

GILGAMESH *(çevresine bakınır, adamlarının yüzündeki yılgınlığı ilk kez fark eder. Her birinin önünde teker teker durarak):* Sen? *(Adam başını eğer.)* Sen? *(Aynı hareket.)* Sen, sen, sen?... *(Hep aynı yılgın yanıt.)* Demek ben de bir gün En-Me-Kar gibi yalnız kalacağım. *(Annesinin önünde durur.)* Hatta sen bile Nin-Sun, sen bile yadsıya-

caksın beni. *(Kayıtsız.)* Peki öyle olsun. Ama ben yine andımın üstündeyim. *(Gökyüzüne doğru uzanarak:)* Tanrılar!... Tanrılar!... Görüyorsunuz ya yalnızım, yapayalnız. İşte şimdi gücümüz denkleşti.

NİN-SUN *(yorgun ve kırılmış):* Ah Gilgameş, Gilgameş!...

SESLER *(aynı yorgun ve kırılgan sesle):* Gilgameş!... Gilgameş!...

BİRİNCİ İHTİYAR Bizi anlamıyorsun Gilgameş, seni terk eden biz değiliz, bizi terk eden asıl sensin. Senin içinde yeni susuzlukların dinmezliği, yeni kıvranımların dayanılmazlığı, yeni atılışların özlemi başladığı yerde, biz evimizde, tarlamızda, işimizde, gücümüzde, her gün yaşayageldiğimiz küçücük zevklerle, küçücük heyecanlarla, küçücük acılarla o kadar yorgun düşmüş olacağız ki; hayır Gilgameş, bizim insan gücümüz senin o dev gibi acılarını duymaya ve taşımaya yetmez. Sen kendine bir başka arkadaş seç.

İKİNCİ İHTİYAR Ya da yenişemeyeceğin bir düşman.

NİN-SUN *(adeta inlercesine):* Sen o düşmanı seçtin bile Gilgameş!

(Birden sağ köşede göz alıcı bir pırıltı içinde Güzellik Tanrıçası İhtar belirir. Vücudunun güzelliğini gizleyemeyen ince bir tüle bürünmüştür. Dağınık ve gür saçları omuzlarında dalgalanmaktadır. Onun görünmesiyle birlikte bütün yüzlerde hayranlıktan da büyük bir kendinden geçiş ifadesi belirir. Bazıları farkında olmadan dize gelmiştir.)

SESLER İhtar, Güzellik Tanrıçası İhtar.

NİN-SUN *(bir anne içgüdüleriyle Gilgameş'in önüne geçer):* Gilgameş hazır ol, işte o an geldi. *(Oğlunu omuzlarından kavrar, ve ta gözlerinin içine bakarak:)* Gilgameş, alnının yazısını artık seçemiyorum, Gilgameş bir karanlık içinde kayboluyor gibisin.

(Gilgameş, gözleri büyük bir aydınlıkla kamaşmış gibidir. Hep İhtar'a bakıp durmaktadır.)

BİRİNCİ PERDE

BİRİNCİ İHTİYAR (*İştar'a doğru bir iki adım atmak isteyen Gilgameş'i önleyerek*): Tanrılar meydan okumana karşılık veriyor Gilgameş. Biliyor musun ki hiçbir insan İştar'a dayanamaz. O yakar, yalnızca yakar. Onun güzelliği Tanrıların en denenmiş silahıdır.

GILGAMES (*Birinci İhtiyar'ı omuzları üstünden şöyle bir süzer*): Ama benim damarlarımda dolaşan kan Güneş Tanrısı Şamaş'ın kanı.

NİN-SUN (*kendi kendini yercesine*): Evet. Üçte bir onun kanı. Üçte iki de benim kanım. Bir insan kanı.

GILGAMES (*gururlu*): Bir kraliçe kanı.

NİN-SUN Hıh, bir çoban kanı gibi çürümeye yazgılı bir kan.

GILGAMES (*kendine engel olmak isteyen annesiyle Birinci İhtiyar'ı kenara doğru iter ve ne yapması gerektiğini bilen bir insanın güvenli adımlarıyla İştar'a doğru yürür*): Seni niçin gönderdiler İştar! Başka türlü boyun eğdiremeyecekleri Gilgameş'i güzelliğinin tuzağına düşürmek için mi?

İŞTAR (*kadınca bir sokuluşla*): Hayır, Gilgameş. Ben kendim geldim. Beni göndermediler. (*Tatlı bir sesle:*) Bir pervane nasıl gözünü alan ışığa doğru atılırsa, ben de öyle oradan, (*Eliyle gökyüzünü gösterir.*) yıldızların ve bulutların arasından senin göz kamaştırıcı güzelliğine koşuyorum. (*Hayranlıkla:*) Gilgameş, Gilgameş, (*Kalabalığı göstererek:*) sen şunların hiçbirine benzemiyorsun.

GILGAMES (*kırıcı*): Ama onları senden çok seviyorum İştar.

İŞTAR (*hep aynı tatlılıkla*): Peki, onları sev yine. (*Kendini vermeye hazır.*) Ama benim ol, sana bir Tanrıça'nın aşkını getiriyorum, geri çeviremeyeceğin bir aşk, seni tepeden tırnağa pırıl pırıl bir mutla donatacak bir aşk.

GILGAMES (*aynı kırıcılıkla*): Ama benim, yüreğimi onların acısı öylesine doldurmuş ki İştar!

İŞTAR Doldursun. (*Tutkulu:*) Ama benim ol! Kendin için

kayıtsız olduğun ergileri bana sun! (*Kendinden geçmişçesine:*) Oh Gılgameş, Gılgameş seni seviyorum, beni yaradıkça daha da çok seviyorum. Yüreğimi kanattıkça acımla birlikte sevgimin coşkusu da artıyor. (*Yalvarırcasına:*) Benden hiçbir şey almak istemiyorsun mademki, bana ver!

GILGAMES (kırıcılığının gizleyemediği bir duyarlılıkla): Anlayamıyor musun İhtar. Sana verebileceğim hiçbir şey yok. Her şeyimi, her şeyimi onlara verdim. (*Çevresindekileri gösterir.*)

İŞTAR (*gücenik*): Bir gün seni yadsıyacak olanlara... Bir gün seni unutacak olanlara... (*İç çekerek:*) Hatta şu anda, onlar için beni geri çevirdiğin şu anda bile seni bomboş gözlerle seyreden, seni anlamayan şu zavallı, çelimsiz yaratıklara öyle mi?

GILGAMES (*daha da kırıcı*): Beni sen de anlayamazsın İhtar. Güzelliğin beni yakabilir, ama dize getiremez. Beni yaralayabilirsin, ama tutsak kılamazsın.

İŞTAR (*kırgın*): Sen beni onlar için, şu çelimsiz yaratıklar için feda ediyorsun, oysa ben senin için her biri bir tanrı olan, anamı babamı, tüm şu gökyüzünü ve bunların hepsinin üstünde Tanrıça'lık gururumu feda ettim. (*Coşkunlukla:*) Ah Gılgameş, ben senden sevgini istiyorum, sen bana nefretini sunuyorsun. Nefretin bile, seni bana yaklaştırmıyor mu biraz? Ah Gılgameş anlamıyorsun, seninle karşı karşıyayız: Aşkımız, ya da düşmanlığımız; şurada seçmek zorunda olduğumuz şey bu.

(*Gılgameş yavaş yavaş kendini sarmakta olan bir korkuyu gizlemek ister gibi bir kahkaha atar.*)

İŞTAR Hayır Gılgameş, hemencecik kestirip atma. Düşün ki sen ve senden sonrakiler... Her yeni kuşakta seninle bir kez daha karşılaşacağız. Bunca vebali taşıyacak kadar sağlam mı omuzların?

GILGAMES (*kahkahalar arasında*): İhtar aklın varsa o yumuşak kıvraklığıyla sokulmazsın bana. Uzak durursun

benden. Senin ne aşkına güvenebilirim, ne kininden korkarım.

İŞTAR (*acılı bir sesle*): Gilgameş, Gilgameş!...

GILGAMESH (*boğuk*): Kaç benden kaç, yenilginin acısını ve utancını götüreceğin Tanrılara de ki Gilgameş' te bizim bile yenemeyeceğimiz bir güç var. Er meydanını onlara bırak ve aradan çekil. (*Karşısındakini küçümseyen bir bakışla:*) Çünkü ben kıyasıya döğüşürüm.

İŞTAR (*sapsarı*): Beni kovuyorsun öyle mi Gilgameş? Kinimden korkmadan ve aşkımı çiğneyerek. (*Üzgün.*) Ben bu kovulmanın utancını taşıyacağım, sen de günahını. (*Gözlerinde kinci bir parıltı ile.*) Şunlara gelince Gilgameş şunlara... (*Eliyle kalabalığı gösterir.*) Seninle arama giren ve seni benden uzaklaştıran şu bahtsızlara da bir temaşanın zevkini ve kıvancını bırakıyorum. (*Sanki gaipleri görüyormuş gibi.*) Sen yıkıldığın zaman onlar beni alkışlayacak. (*Uzaklaşırken:*) Böyle olmasını sen istedin!

(Aynı göz alıcı parıltı içinde kaybolur. Aynı anda adeta öfkeli tanrıların soluğuyla tüm yanarcalar söner. Sahne bir an kararır, sonra yavaş yavaş kenarlardan yayılan ışıklarla aydınlanır.)

GILGAMESH (*birden kahkahalarla güler, meydan okurcasına bir gülüştür bu*): Tanrılar, Tanrılar işte yaptığınız, ya da yapabildiğiniz!... Sinirleri bozuk birkaç seyirciyi diz üstü düşürmek, birkaç yüzü soldurmak!... Ve yanarcalarımızı söndürmek... Ama ben sizin söndürdüğünüz bu yanarcaları yine sizin ateşinizden yakacağım. Gecelerimizi Tanrılar Tanrısı Enlil'in tapınağı için adadığınız sedir ağaçlarının yağları aydınlatacak. İnsancıklarına başka türlü korumasını bilmediğiniz ağaçların kerestelerinden ve pişmiş tuğlalardan görkemli evler kuracağım... Ölülerimizi unutturmayacak anıtlar dikeceğim. Siz ise oradan, gücünüzün yetemeyeceği uzaklıklardan bu korkusuz atılışlarımı izlemekle yetineceksiniz.

BİRİNCİ İHTİYAR *(soluğu kesilmiş):* Gilgameş biz bu işin içinde yokuz.

GILGAMEŞ *(bir gurur sarhoşluğu içinde):* Siz yoksanız ben varım.

İKİNCİ İHTİYAR Bizi yaratanlara kılıçlarımız nasıl çekilir?

GILGAMEŞ *(kılıcını çeker):* Sizinki çekilmezse benimki çekilir.

NİN-SUN *(kendini oğlunun önüne ve göğsü tam onun kılıcına karşı gelmek üzere atar):* Gilgameş, Gilgameş, ben bir yiğit doğurdum, bir canavar değil.

GILGAMEŞ *(utanmış, kılıcını kınına sokar):* Bağışla beni Nin-Sun, garip anam benim. Kendimi öyle bir yola adadım ki: Siz hepiniz ancak bir yere kadar ardımca gelebileceksiniz, sonra ben, arkamda kalacak olan sizlere bakacağım... Gözlerim dolacak, içim burkulacak... Ama sakın tutmaya kalkmayın beni, kimseyi dinlemem.

NİN-SUN Nedir Gilgameş, seni Tanrılarınla kavgalı kılan, arayıp da bulamadığın o şey nedir?

GILGAMEŞ Nasıl? Hiçbir şey sezmiyor musun Nin-Sun? Hiçbir şey? Ben seziyorum... Sizinle onlar arasındayım ve seziyorum... Ama ancak sezebiliyorum.

(O anda yeniden yarırcalarıyla bir kalabalık sahneye dolar, en önde yürüyenin elinde bir mızrak vardır ve mızrağın ucunda En-Me-Kar'ın kanlı kellesi.)

YENİ GELENLER *(sahneye dolarlar):* Gilgameş, Gilgameş. Zaferin kutlu olsun!

MIZRAĞI TUTAN Uruk'tan son bi'at! *(Elindeki mızrağı, Gilgameş'in dizine kadar eğer.)* En-Me-Kar'm başı galibini selamlıyor.

NİN-SUN *(o zaman kanlı kelleyi fark etmiştir. Atılır):* En-Me-Kar. Babam. Senin de atan Gilgameş! Ne tuhaf, ağlayamıyorum. İçim bir çöl kadar çorak. *(Geriye çekilir.)*

GERİDEN BİR SES Uruk boşalıyor, Gilgameş! galibin et-

BİRİNCİ PERDE

rafında toplanmak için herkes birbirini çiğnemekte...

MIZRAĞI TUTAN *(elindeki mızrağı Gilgameş'e uzatarak):*

Bu armağan sana saray halkı tarafından. *(Öteki elinde tutmakta olduğu iri anahtarları uzatarak:)* Bu da bizden. Yolunu gözleyenlerden... Şehrin anahtarları...

(Gilgameş, bir elinde kesik kafayı taşıyan mızrağı, diğer elinde şehrin anahtarını tutmakta ve bir şey anlamayan gözlerle bu tuttuğu şeylere bakmaktadır.)

SESLER Gilgameş, hükümdarlığın uğurlu ve kutlu olsun, Gilgameş!

GILGAMEŞ *(birden bir düştten uyanmış gibi ürperir ve her iki elini öne doğru uzatır):* Bir elimde En-Me-Kar'ı tutuyorum, bir elimde Uruk şehri... *(Hâlâ kanmamış:)* Yok, hayır. İstedğim bunlar değil, bu kadar değil. *(Anahtarı Birinci İhtiyar'a, mızrağı İkinci İhtiyar'a verir ve hızlı adımlarla yürür.)*

PERDE

İKİNCİ PERDE

(Birinci Uruk dönemine ait bir tapınağın içi, tapınak o dönemin özelliği olan plan-konveks tuğlalarla yapılmıştır. Bu kuruluş sağlı sollu duvarlarda daha da fazla göze batar. Her iki duvarın orta yerlerinde birer giriş kapısı vardır. Ve iki taraflı muhafızların daimi kontrolleri altındadır. Her iki yanda birer büyük madeni gonk.

İki taraflı duvarlar birtakım payandalarla süslenmiştir. Sahnenin tam karşısında yine aynı şekilde payandalı bir duvar vardır. Orta yerde taş bir merdiven tapınağın bulunduğu platforma çıkmaktadır. Platformun üstünde ve merdivenin tam karşısında dört ahşap sütun üstünde oturtulmuş süslü bir sundurma. Ahşap sütunlar, bakırdan, sedeften, şistten ve kırmızı kalkerden mozaiklerle işlenmiştir.

Tapınağın girişini iki yanda doğal büyüklükte ve bakır kaplamalı, iki aslan ile kapının üstünde iki geyiği kavramış bir halde Kartal Tanrı İmdugug'u tasvir eden bir kabartma süslemektedir.

Yapının duvarları bakırdan boğa statüleriyle süslenmiştir, daha üstte ise üç sıralı freskler:

Hayvan kuş ve çiçek freskleri.

Sahneyi boydan boya kaplamayan sağlı sollu duvarların üstünde gökyüzü. Vakit akşama yakındır.)

AVCI Onu gözlerimle gördüm Nin-Sun! Şu seni gören gözlerimle... Boyu Gilgameş'inkinden daha uzundu, göğsü daha geniş. Aslan yelesi gibi uzun saçları omuzlarında dalgalanıyordu... Sakalı Gilgameş'inkinden daha görkemliydi... Aslanlarla oynuyor, vahşi ceylanlarla yarışlıyordu... *(Daha da batıcı:)* Onu gözlerimle gördüm Nin-Sun, gün ışığında gördüm, düş değildi bu...

NİN-SUN *(inanmak istemiyormuşçasına):* Bir insan tanımı değil bu.

AVCI *(hep aynı batıcılıkla):* Bir insandı bu Nin-Sun. Tanrıların benzerini yaratmadığı bir insan. Onu mutlaka Tanrıça Antum yaratmıştır. Gilgameş'e gözdağı vermek için. O İştâr'ı, Tanrıça Antum'un kızını reddetti.

(Birinci ve İkinci İhtiyarlar birbirlerine bakışrlar... Nin-Sun ayakta bir ıstırap heykeli gibidir.)

AVCI *(devamla):* Bunu hepimizin gözü önünde yaptı. Onu aşağıladı, onu sevmediğini söyledi. Ve göklerin, yerlerin, denizlerin bütün Tanrılarına meydan okudu. Ve bunu göklerin en güzel Tanrıçasının aşkını geri çevirmek için yaptı.

NİN-SUN *(oğluyla Tanrılar arasında çırpınır gibidir):* İştâr... İştâr...

AVCI Onu reddetti, çünkü onun tutkusu hiçbir kadının tutkusuna benzemez... O alır, yalnızca alır... Ve hiçbir şey vermez. Ona hiçbir insan dayanamaz.

NİN-SUN İştâr...İştâr...

AVCI Ya Gilgameş? Ona ne demeli Nin-Sun? İştâr'ın güzelliğiyle çarpılmadı mı sanki? Hayır Nin-Sun, bu direnişi boşuna. Yükseklerden dökülen bir çağlayanı nasıl hiçbir güç öylece, boşlukta tutamazsa Gilgameş de öyle hızını

aldı artık. Bu Tanrılarının ilk yengisi... Şimdi de yumrukla-
rını başka türlü deniyorlar...

BİRİNCİ İHTİYAR Ne demek istiyorsun?

NİN-SUN (*Birinci İhtiyar'a*): Dur! (*Avcı'ya*:) Sen anlat av-
cı. Tanrılarla bizim aramıza girme.

AVCI (*anlatarak*): Ormanın kenarında ceylanlar için tuzağı-
mı yenilemekteydim. Birden onu gördüm. (*Heyecanlanır*.)
Aslanları kovalayarak, ceylanlarla yarışarak ırmağa indi
ve tıpkı onlar gibi yüzüstü sulara kapandı, içti içti...
Orada korkudan soluğum kesilmiş tir tir titreyerek onu
seyrettim... Bir vahşi hayvandan farksızdı ve acıktığı za-
man o da tıpkı ceylanlar gibi otluyordu.

NİN-SUN (*meraklanmış*): Sonra, sonra ne oldu?

AVCI Sonra çekilip gittiler... Tıpkı geldikleri gibi oynasa
oynasa... Sanki o bir çoban, tüm o yaban hayvanlar da,
sürüsüne ait koyuncuklar... O zaman bir düş görmediğime
güven getirmek için bileğimi ısırdım. (*Gösterir*.) Bak ister-
sen, diş yerlerim hâlâ duruyor.

NİN-SUN (*sinirli*): Yeter, yeter!... Demek ülkelerimizin he-
men yanibaşında...

AVCI Yanibaşında değil, Nin-Sun, ülkelerinizin içinde...
Gökyüzünde nasıl bir tek güneş parlıyorsa, yeryüzünde de
iki Gılgamesh'in biri fazla demektir. (*Kışkırtıcı*:) Yarın onun
köylerimize indiğini, sokaklarımızda dolaştığını düşünün,
hem de arkasından hiç eksilmeyen o korkunç sürüsüyle...

NİN-SUN (*tasalı*): Bunları aynen Gılgamesh'e de söyledin de-
ğil mi?

AVCI Hem bunları, hem de daha birçok başka şeyleri...
Hemen hemen bir on beş gün kadar var Nin-Sun, o içinde
bu fırtına ile dolaşıyor. Bu tanımadığı düşman onu
En-Me-Kar'ın tahtından daha çok yordu. Onu her yerde
aradı, ama hiçbir yerde bulamadı.

NİN-SUN (*aynı tasalı haliyle ihtiyarlara döner*): Benim ana
yüreğimin tasaları boşuna değilmiş. Engidu'yu, bu orman
yabanını ben daha da önce duymuştum. Gılgamesh'e

söyleyemeyişim, onu kışkırtmamak içindi. Tanrılar Engidu'yu Gılgameş'in karşısına dikmek için yaratmış olmaları... Böyle bir yaratıktan nasıl korkulmaz?

BİRİNCİ İHTİYAR Bilge Nin-Sun hiçbir şey yapmayacak mı?

NİN-SUN (*üzgün*): Bu sabah aramızda her şey konuşuldu, hemen hemen her şey. Karşısına dikildim, kendimi ayakları dibine fırlattım: "Gitme", dedim, "gitme Gılgameş, ben senin anan, hangi yolunun üzerine dikildim şimdiye dek? Ne zaman durdurdum seni? Ne zaman insancıklarınla arana girdim? Ne zaman onlar için harcadığımı kendim için istedim? Ben sana her zaman ver, daha, daha çoğunu ver diyen değil miyim? Ama bugün, bugün sana yalvarıyorum. Gılgameş, önünde dize geliyorum... Dur! Gitme!... Tanrıların tuzağına koşman mı gerek?"

BİRİNCİ İHTİYAR Tanrıların tuzağı mı?

NİN-SUN O da tıpkı sizin gibi: "Tanrıların tuzağı mı" diye sordu bana. "Evet" dedim, "Tanrıların tuzağı bu Gılgameş, Tanrıların tuzağı bu..." Ah o yüzü, bana o kadar yabancılaşan yüzü, nasıl unutabilirim? (*Gururlu.*) Başı dimdikti, yüzü bir Tanrı gülümseyişiyle aydınlanmıştı. Ve Tanrılara yakışır bir dille konuştu: "Nin-Sun" dedi, "tuzak korkakların silahıdır. Onlar benden korkuyorlar..."

İKİNCİ İHTİYAR (*üzgün*): Zavallı Gılgameş. Anlamıyor musun ki onların dövüş tarzı seninkine uymaz. Onlar yüzleri gibi yumruklarını da karanlıklarda saklarlar...

NİN-SUN (*karamsar*): Ben ona dinletemedim yazık. O bana dinletti... Hem de dinlemek istemediğim bir sürü şeyleri... "Nin-Sun" dedi, "şuraya, ülkelerimin içine kadar bir düşman sokulsun, yalnız bana inanan, bana güvenen insancıklarımı tedirgin etsin de ben akıl ve mantık oyunları ile oyalanayım öyle mi? Ben onlar için, Uruk kıyılarından Nil kıyılarına kadar uzanan ülkelerimde bana bağlılıktan başka günahları olmayan halkım için bir hazıryiyici gibi yalnızca hizmet mi beklemeliyim? Ve sıra bana geldiği

zaman akıl ve mantığımın buyruğuna uyarak onlara küs mü durmalıyım? Ah Nin-Sun, benim ihtiyar anacığım, bilmez misin ki Tanrıların öfkesi banadır. Şimdi ben onların, benim için kalkan yumruklarından kendi başımı sakınayım da, halkım mı serilsin yere?"

BİRİNCİ İHTİYAR Hepsi bu kadar mı?

NİN-SUN (*içinde bir giz taşıyormuş gibi*): Hayır bu kadar değil. Bu umutsuz kavgaya benim de bir anne olarak atılmam gerekiyordu, onun için gözlerimi kapadım ve atıldım. Onlar Tanrıca dövüşüyorlar, ben de kadınca. Yani tıpkı onlar gibi, arkadan vurarak.

BİRİNCİ İHTİYAR Nasıl?

NİN-SUN (*değişik bir sesle*): Gilgames için Engidu, artık kaçınılmaz bir düşman. Mutlaka kapışmaları mı gerek? Varsın kapışsınlar... Ama orada, Engidu'nun daha güçlü olduğu ormanların içinde değil, orada esen rüzgârlar bile yavruma ihanet edebilir. Onun için Engidu buraya gelecek.

İKİNCİ İHTİYAR Bunu nasıl yapacaksın Nin-Sun?

NİN-SUN (*içindeki gizi biraz daha açıklarcasına*): Ve bir kadının becerebileceği öyle düzenler kuracağım ki Engidu buraya gelmekle kalmayacak. Gücünün çoğunu da yitirmiş olacak.

BİRİNCİ İHTİYAR Gilgames'in yiğitliği kadar senin de bilgeligine güveniyoruz Nin-Sun.

NİN-SUN Tasalı insanların yürekleri her zaman uyanık olurmuş, hatta gözlerinin uykusuzluktan kapandıkları anda bile. İşte böyle bir anımda bir düş gördüm. Bir meydan ortasındaydık, sonra Gilgames'e karşı gelen Engidu'yu gördüm, üstünde onu yaban hayvanlarından ayırmayan o kaplan postu vardı, (*Korkunç bir düşe kendini kaptırmış gibidir.*) tıpkı boğalar gibi kapıştılar, boğalar gibi korkunç naralar attılar... Gün üstlerinde altı kez doğdu ve battı... Sonra bir karanlık, bir karanlık çöktü ki, onları birbirinden ayırt edemez oldum, yedinci gün başlarken her şey değiş-

İKİNCİ PERDE

mişti. Ormanların o korkunç yabanını Gılgamesh'in önünde dize gelmiş gördüm, üstünde de Gılgamesh'in sevdiği giysilerden biri vardı.

BİRİNCİ İHTİYAR Bu düşü nasıl yorumladın Nin-Sun?

NİN-SUN: Bu bir düş değildi ki; bu Şamaş'ın ruhumasunduğu bir mustuydu. İçim açıldı, Gılgamesh'in kazanacağını anladım. Ama bu kolay olmayacak. Onu yenebilmek için yalnız Gılgamesh'in gücüyle meydana inmeye benim bir ana olarak cesaretim yok. Onun ataklığı, bizim sabrımız, onun cesareti, bizim düzenimiz. Yedinci gün başlarken Engidu Gılgamesh'in önünde dize gelmişti, bu ne demektir? *(Yüzü belirsiz bir ışıqla aydınlanmış gibidir.)* Onu yenebilmek için ilkin sırtındaki o kaplan postundan ayırmamız gerek. O kaplan postu, yani onun o vahşi çevresi, dağları, ormanları, hayvanları...

İKİNCİ İHTİYAR Ya üstündeki Gılgamesh'e ait giysiler...

NİN-SUN Gılgamesh'in en sevdiği giysiler değil mi? Bu bir dostluk belirtisi niçin olmasın? Hem de çok güçlü bir dostluk. Bana öyle geliyor ki Gılgamesh onu yenecek, ama öldürmeyecek, kendine kardeş yapacak.

İKİNCİ İHTİYAR Kardeş mi? Tanrıların kendini yenmek için gönderdikleri bu orman yabanını Gılgamesh kendine kardeş yapacak ha?

NİN-SUN *(gaiplerden haber veriyormuşcasına):* O Tanrıların safından ayrılıp Gılgamesh'in safına geçecek belki de. Çünkü bir yenenle, yenik düşen gibi değil, iki kardeş gibi bakıyorlardı. Ne Engidu'nun gözlerinde yenilmenin kini ve acısı, ne Gılgamesh'in gözlerinde yenenlerin o kışkırtıcı gururu... *(İç i rahatlamış:)* İki kardeş gibi bakıyorlardı.

İKİNCİ İHTİYAR İki kardeş gibi ha?

NİN-SUN *(inanmış:)* Engidu'nun kardeşliği bize de onur verecek. Gılgamesh'in onu seveceğini çok iyi biliyorum, benden çok, burdakilerin hepsinden çok, en fazla sevdiğinden daha çok.

BİRİNCİ İHTİYAR Ama o bir canavar..

NİN-SUN Hayır, bir canavar değil, o bakışlarda o kadar insanca bir anlam, sahibini yücelten o kadar mert bir ifade vardı ki... *(İnanmış:)* Hayır, hayır... Engidu bir canavar olamaz. Belki de yerini bulamamış bir kahraman, belki de onu yaratanların bile bile ondan esirgemiş olduk!-arı şeyi Gilgameş duyuracak, erdemlerinin ölümsüz soluğunu üfleyecek ona.

BİRİNCİ İHTİYAR Peki. Bütün bu dediklerin ne zaman olacak?

(O anda sol kapının önündeki muhafız gonga vurur, açılan kapıdan Miliza girer, güzelliğinin olgunluk çağına yaklaşmış, saçlarını birtakım hayvan kabukları ve kıymetli taşlarla süslemiş, kollarında bakırdan siyah şistten ve lacivert taşından bilezikler... Her haliyle oynak bir kadın.)

MİLİZA *(çevik adımlarla ilerleyip Nin-Sun'un önünde diz çöker):* İşte geldim Nin-Sun, senin cılız omuzlarıma yüklemiş olduğun görevi tamamlamış olarak.

NİN-SUN :Demek geldin? Kalk önümden Miliza, şu anda halkın için yaptığın kahramanlıktan ötürü sen önünde diz çökmeye layıksın.

MİLİZA *(hoşlanmış):* Aman kraliçem!

NİN-SUN Ne yaptığını biliyor musun?

MİLİZA *(acı bir eğlenişle):* Ne yaptığımı değil, nasıl yaptığımı biliyorum. *(Birden bir içtepiyle:)* Nin-Sun, ona bir kötülük yapılmıyacak demiştin bana.

NİN-SUN Bu, onun davranışına bağlı.

MİLİZA *(yalvararak):* Oh Nin-Sun, benim merhametli kraliçem, ona bir kötülük yapılmayacağı vaat edilmeli bana. Yoksa kahrolurum. *(Bir an durur.)* Günah dolu yaşamımda bende bu kadar insanca duygular uyandıran hiçbir erkek tanımadım. *(Yüzündë bir mutluluk pırıltısı:)* Bilseniz kraliçem, ne kadar masum, ne kadar çocuksu ve ne kadar erkek.

NİN SUN *(eğlenerek):* Onu sevmiş olmayasın Miliza?

MİLİZA *(kendini yoklamak istercesine bir an durur):* Sevmek mi? *(İçten.)* Bilmiyorum, *(Daha da içten.)* yalnız ona kendimi daha temiz verememiş olduğuma yanıyorum. *(Utanç ve pişmanlık dolu bir sesle:)* Oh Nin-Sun ilk kez kendimden utandım, günahkâr yaşamımdan utandım, en fazla arttıranda kalan orta malı güzelliğimden utandım.

NİN-SUN *(inanmak istercesine):* İnanılmaz şey. Seni bu derece etkileyen bu orman yabanını merak ettim doğrusu.

MİLİZA *(davranarak):* O, şurada *(Girdiği kapıyı gösterir.)* Onunla bizim aramızda sadece bu duvar var. Onu orada bekleme salonunda oturttum, tıpkı uslu bir çocuk gibi.

NİN-SUN *(heyecandan tıkanmış gibi):* Şurada mı? *(Gösterecek:)* Hemen şu duvarın arkasında öyle mi? Sen çıldırmışsın Miliza.

MİLİZA *(güvenli ve gururlu):* Hayır kraliçem. *(Gülümser.)* Başlangıçta ben de çok korkmuştum, ama çabuk alıştım.

NİN-SUN *(henüz yatışmamış):* Anlat nasıl oldu?

MİLİZA Her şey sizin düzenlediğiniz gibi oldu kraliçem, onun su içmek için indiği ırmağın kıyısına su perileri gibi cırlıçiplak uzandım. Onu o korkunç, o yaban hayvanları arasında fark ettiğim zaman kalbim kopacak gibi oldu. Aslan yelesi gibi uzun saçları omuzlarında, göklere yakın bir boy, gösterişli sakalıyla eski Tanrı krallara benziyordu. Hayranlığım, korkumla el ele büyüüyordu... O zaman gözlerimi yumdum ve vücudumun en güzel yerlerini gösterecek bir durum aldım. O da beni görmüştü, hayvanlarından ayrıldı, bana yaklaştı, kalbim koparcasına bir kıvançla bekledim. Üstüme eğilmiş olduğunu seziyordum. İstemiş olsaydı ufacık bir dokunuşuyla öldürebilirdi beni. Ama öyle olmadı, adeta incitmekten korkuyormuşçasına belirsiz bir dokunuşla elleri boynumdan aşağıya doğru indi, gövdem boyunca bir kaç defa dolaştı... O zaman gözlerimi açtım ve karşımda onun çocuk bakışlarını, çocuk gülümseyişini gördüm. Ben de onun gibi yaptım ve gülümsedim.

NİN-SUN *(tıkanmış):* Sonra?

MİLİZA Sonra gün üstümüzde altı kez doğdu ve battı; birinci gün, bir çocuk kadar bilgisiz ve ürkekti, hiçbir şey bilmiyordu, ancak ikinci gün ona kendinin bir erkek, benimse bir kadın olduğumu öğretebildim. Üçüncü, dördüncü, beşinci günler iki çılgından farksızdık, ve çılgınlar gibi seviştik. Altıncı gün adeta ayakları üstünde sallanıyordu, o kadar yorgundu, ancak yedinci gün hayvancıkları düştü usuna, onlara gitti, fakat onlar ürktüler, çünkü insan kokusu sinmişti vücuduna... (*Ağlamaklı:*) O bütün bu olan bitenleri anlayamıyordu ve tahtından indirilmiş bir kral gibi acı çekiyordu, onu avutmaya çalıştım, tanımadığı ülkelerden söz ettim, bu ülkelerde yaşayan ve alı pullu giysiler giyen kadınları anlattım, bu kadınların güzelliklerini doladım dilime, ve bu güzel kadınlarla evlilik hayatı yaşayan erkeklerin mutluluklarını anlattım, o zaman annesinin göğsüne sokulan bir çocuk gibi sokuldu bana ve hıçkırdı.

NİN-SUN(*inanmamış*): Hıçkırdı mı? Neler diyorsun Miliza? Tıpkı bir insan gibi

MİLİZA (*yürekten bir haykırısla*): Bir insan gibi kraliçem, acı çeken bir insan gibi. Şimdi neden ona dokunulmasını istemediğimi anlamışsındır, o bende gecikmiş bir duyguyu, analık kadar temiz aşk kadar güçlü bir duyguyu uyandırdı, yalnız bir tek erkeğe bağlanabilen kadınların mutluluğunu kıskandım. (*Yakarışla:*) Ona dokunulmayacak değil mi Nin-Sun? Ona dokunulmayacak.

NİN-SUN Onu dokunulmaması, senin bundan sonraki başına bağlı.

MİLİZA (*atılarak*): Her şeyi yapabilirim, onun için her şeyi yapabilirim.

NİN-SUN (*kapılardan birine doğru ilerler ve kapının yanındaki gonga vurur, giren İç Oğlanı'na*): Mahzenlerimizin en eski şarabından! Hem de testiler dolusu...

İÇ OĞLANI Baş üstüne kraliçem. (*Çıkar.*)

NİN-SUN (*Miliza'ya*): Onu içireceksin Miliza. Onu hem bu şarapla, hem de ondan çok daha güçlü ten arzularıyla sar-

İKİNCİ PERDE

hoş edeceksin. Tıpkı üstünüzde güneşin altı kez doğup battığı o gün gibi. O zaman ben sizi çağırtırım, şimdi sen git. *(Miliza çıkar.)*

NİN-SUN *(tekrar gonga vurur, gelen İç Oğlanı'na):* Gilgameş'e kendini burada beklemekte olduğumu bildir. Sarayın bütün hakimlerini topla. Çengiler ve rakkaseler hazır olsun, *(İç Oğlanı çıkar, o zaman yüzüne yayılan bir gülümseyişle:)* Bugün unutulmaz bir gün olacak Gilgameş, önlem benim ama yengi senin.

(Işıklar birden kararır.)

(Biraz sonra aynı sahne yan taraftaki yanarcalarla önce hafif, sonra daha kuvvetli aydınlanır, artık gece olmuştur. Nin-Sun'un toplanmasını buyurduğu meclis toplanmıştır. Kenarlarda oyuncu kızlar beklemektedir.)

NİN-SUN Sizleri, ey Uruk ülkelerinin saygı değer hakimleri buraya ben topladım. On beş gün kadar oluyor, başımızın üstünde toplanan kara kara bulutları yılgınlıkla, korkuyla izliyoruz. Tanrıların kendi benzerlerini aramızda görmeye tahammülleri kalmadı. Onlar bizden isteyebilirler ama biz vermeyeceğiz.

SESLER Vermeyeceğiz.

GILGAMESH *(atılır):* Dur, Nin-Sun.! Bu istenen ben miyim? Ve beni koruyacak olanlar da sizler öyle mi? *(Sabırsız:)* Yooo!... hayır!... Amacımız bambaşkaydı, tam tersine... Ben sizinle Tanrılarınız arasında bir pazarlık malı, bir anlaşma şartı olmayı kabullenir miyim sandınız? *(Kurumlulu:)* Biz örsle çekiç kadar uygunuz birbirimize. Siz şöyle durun.

NİN-SUN Toprağın yumuşak derinliğine bırakılmış bir tohum, ışığa, havaya ve güneşe doğru boy atarken toprak direnmez mi dersin Gilgameş? Gerçi, bu, eninde sonunda yenilecek bir dirençtir, ama toprağın direncidir. Biz de senin göklere doğru uzanışına aynı direnci göstereceğiz.

(*Ortaya:*) Öyle değil mi?

SESLER Öyledir Nin-Sun.

NİN- SUN Biz seni sevdiğimiz kadar Tanrılarımıza da bağlıyız. Seni kendi içimizde, kendi aramızda görmek isteriz. Onları da başımızın üstünde.

GILGAMESH Sizin aranızda beni bir uyuşukluk kaplıyor, Nin-Sun. Kanıma yabancı bir uyuşukluk. Onların içinde ise rahat bulamıyacağım. Benim yazgım bu. Ama bu yazgıyı kimseyle paylaşamayacak kadar seviyorum.

NİN-SUN Birkaç zamandır Uruk'u çevreleyen ormanlarda bir garip insanın, bir orman yabanının dolaşmakta olduğu söyleniyor. Arkasında yaban hayvanlarıyla... Onlarla oynuyor, şakalaşıyormuş... Acıktığı zamanlar ise tıpkı onlar gibi otliyormuş.

GILGAMESH (*yaralı*): Engidu'yu kastediyorsun Nin-Sun.

NİN-SUN (*yürekten bir feryatla*): Tanrıların seni yenmek için karşına çıkardıkları yaratıktan kork, Gilgamesh!

GILGAMESH (*umursamaksızın*): Ben korkuyu bir düşman olarak karşına çıkmış olanların çehresinden tanırım Nin-Sun. (*Tiksiniyormuşçasına:*) Sararmış bir yüz, taş kesilmiş, işlemez olmuş bir us ve çözölmüş kaslar... Böylelerine dönüp bakmam bile...

NİN-SUN Ama biz Engidu'dan söz ediyoruz Gilgamesh.

GILGAMESH (*yarasına bir bıçak saplanmış gibi*): Anladım, anladım, ben de ondan söz ediyorum. Herkeste, dört yanımda bir Engidu korkusu... (*Ani bir davranışla döner etrafını süzer.*) Yooo!... Hayır!... Gökyüzünün tüm Tanrıları birleşseler, Engidu olarak karşına çıksalar, yine benzi sararan ben olmam.

NİN-SUN (*eğlenir gibi*): Ya onu karşına çıkarırsam Gilgamesh?

GILGAMESH Neler söylüyorsun Nin-Sun?

NİN-SUN (*titreyen bir sesle*): Ben bir anneyim Gilgamesh, düşündüm ki seni gerçekten yitirmenin acısı böyle zaman zaman yitirir gibi olmanın korkusu kadar çetin mi?

Bunu bir de kendimce denemek istedim. Engidu'yu uzaklarda arama Gilgameş, işte Engidu!

(Gonga vurur, derin bir sessizlik, bu derin sessizlik içinde yüreklerin atışı duyulmaktadır adeta. Az sonra açılan büyük kapıdan Miliza, elinden tutmakta olduğu Engidu ile görünür. Gilgameş kadar iri, Gilgameş kadar gösterişli, Gilgameş kadar güçlü kuvvetlidir. Fakat ondan daha saf, daha yabancı ve daha vahşi bir görünüşü vardır. Kuvvetli kaslarını örtemeyen bir kaplan postuna bürünmüştür. Şaşkın bir haldedir. İçinde iyi ve kötü fakat ilkel duyguların çatışması sezilir. Gayet sarhoştur. Ayakları birbirine dolanmaktadır yürürken.)

GILGAMES (yerinden fırlayarak Engidu'yu karşılar): Nihayet elime geçtin. Engidu.

(Engidu homurdanır.)

GILGAMES (kışkırtıcı): Buraya niçin geldin; Dost musun, düşman mı?

(Engidu homurdanır)

MİLİZA (kapışmaya hazırlanan iki erkeğin arasına girer): Onu ben getirdim Gilgameş. *(Tatlılıkla:)* Tıpkı bir çocuk gibi arkama kattım ve getirdim. *(Gittikçe sesi ve davranışı batıcı olmaktadır.)* Ona dokunulmayacak dendi bana *(Hırçın:)* Ona dokunamazsın Gilgameş!

GILGAMES (elinin bir hareketiyle Miliza'yı birkaç adım öteye fırlatır): Sen sus!...

(O zaman Engidu dışisine sataşmış bir hayvan içgüdüsüyle saldırır. İkisi arasında korkunç, fakat ilkel bir kavga başlar. Gilgameş daha ölçülü dövüşmektedir. Üstelik Engidu sarhoştur. Sonunda Gilgameş Engidu'yu çökertir ve korkunç bir hırıltıyla dize getirir.)

MİLİZA (düştüğü yerden fırlayarak): Alçak!... Mertçe yemediği düşmanı arkasından vuran alçak!... *(Öfkesi ve*

acısı son dereceyi bulmuştur.) Onu sen değil, ben bu hale getirdim. (Ağlar.)

GILGAMES (Engidu'yu bırakır, Miliza'ya): Ne demek istiyorsun kadın?

MİLİZA (aynı acı ve öfke kasırgası içinde): Annen beni bir yem olarak kullandı, onu tuzağına düşürmek için. Sen de, sen de... (Birden katıla katıla ağlar, yenilgiyi kabullenmiş bir halde düştüğü yerde inlemekte olan Engidu'ya atılır, saçlarını okşamaya başlar.) Onu bu hale ben getirdim.

ENGİDU (düştüğü yerden başını kaldırır, hıçkırarak): Öldür beni, Gilgames, öldür beni. (Bu o ana dek yenilgiyi tatmamış bir insanın hayal kırıklığıdır.)

(Gilgames bir şeyler anlar gibi olmuştur, şaşkın bir durumda bir Engidu'ya bir Miliza'ya bakmaktadır.)

ENGİDU (düştüğü yerde kıvranarak): Yendin beni Gilgames, öldür beni.! Yalvarırım öldür beni. Bu utançtan kurtar beni!

MİLİZA (Engidu'nun yüzünü avuçları arasına alır, yavrusunu avutmaya çalışan bir anne gibi): Hayır sen yenilmedin, aldatıldın. (Tiksintiyle:) Senin o yaban hayvanların kahpeliğin bu türlüşünü bilmezler. (Acı bir eğlenişle:) O insanlara vergi. O allı pullu, giysileri nasıl iğretiyse, erdemleri, yiğitlikleri de öyle iğretidir. Sen bunu nasıl bilecektin zavallı yavrum, Engidu'm, işte bunu sana şimdi ben söylüyorum, ilk inandığın insan söylüyor.

GILGAMES (üzgün): Sus kadın!... (Engidu'ya doğru birkaç adım atar.)

ENGİDU (biraz daha doğrulur, adeta yakararak): Öldür beni Gilgames yalvarırım, öldür beni!... (Kıvranarak:) Ben artık bu utançla nasıl yaşayabilirim, senin yüzüne nasıl bakabilirim? Hayvancıklarımın arasına nasıl dönebilirim? (Dişleri arasından:) Tut ve kopar şu sersem kafamı, öldür beni Gilgames, öldür.

GILGAMES (ölçüsüz bir acımayla): Kalk kardeşim, benim,

mert düşmanım, Engidu'm, sen yenilmedin aldatıldın. *(Nin-Sun'a döner.)* Bugünün utancını asıl ben nasıl taşıyacağım Nin-Sun? Düşündün mü bunu hiç? *(Engidu'ya:)* Senin yenilgine nasıl imreniyorum Engidu, bilsen! *(Engidu'yu kaldırmak için elini uzatırken Miliza ile göz göze gelirler, kadının gözlerindeki kuşku onu yeniden yaralar. Elleriyle yüzünü kapar.)* Ah Nin-Sun ne yaptın? Ne yaptın?

NİN-SUN *(üzgün):* Gilgameş, oğlum, senin kazanman gerekti. Ne olursa olsun, nasıl olursa olsun.

GILGAMESH *(hâlâ diz üstü duran Engidu'yu kaldırır):* Kalk Engidu, sarayım senindir; dilediğin gibi yiyip içebilirsin, dilediğin güne kadar, sonra daha mertçe deneşiriz olmaz mı? *(Arkasını döner, çıkmak için birkaç adım atar.)*

ENGİDU *(atılır):* Dur. Gilgameş! seninle dövüşmek istemiyorum ben. *(Gilgameş durur, yüzü Engidu'ya yarı dönüktür. Engidu sözünü bitirdiği zaman tamamen ona dönmüş olacaktır.)* Benim yaşadığım ormanlarda bir kez dize gelen bitmiş demektir. Ona artık yaşam hakkı verilmez, yeni bir fırsat da. Ben buna alışkınım. *(O yabaniliği yerine insanca bir yumuşaklık gelmiştir.)* Benim yaşadığım ormanlarda hak güçlünündür.

GILGAMESH *(Engidu konuştuğuça Engidu'ya bağlanmaya başlamıştır, acılıkla):* Senin yaşadığın ormanlarda tuzağın böylesi bilinmez Engidu. Senin yaşadığın ormanlarda bir tek dövüş tarzı vardır; dişe diş, pençeye pençe.

ENGİDU Güçlülük, kurnazlık ve zekâ... Şimdi anlıyorum ki yaşamak için bunların yalnız biri yetmiyor. Hayır Gilgameş...Yendin beni,ben bağışladığın hayatımla bir düşman olarak tekrar karşına çıkmaya utanırım.

GILGAMESH *(kendinden geçercesine coşkununla Engidu'yu kucaklar):* Engidu'm, mert Engidu'm, kahraman Engidu'm!... Seni buldum. Sonunda seni buldum, sende gönlümce, kafamca sevdiğim insanı buldum, can kardeşim benim!

ENGİDU *(biraz çekingen bir memnunlukla)*: Gilgameş, iyi ve cesur Gilgameş!

GILGAMESH *(belinden sardığı Engidu'yu Nin-Sun'a doğru sürüklerken)*: Gel sana annemi tanıtayım, o annelerin en bilgesidir. Ve artık senin de annen olacak. *(Yol üstünde rastladığı Miliza'ya:)* Sen de Miliza, iyi kadın oraya, Nin-Sun'un yanına geç! *(Bir mutluluk sarhoşluğu içinde:)* Nin-Sun bu unutulmaz günü kutlamayalım mı? *(Ortaya bağırarak:)* Çengiler ve rakkaseler ne beklerler... *(Yakaladığı bir tokmakla gonga vurur).*

(İki sıralı kapılardan oyuncu kızlar sahneye doluverir. Öbürleri arka plandaki platforma çıkarlar.)

(Gilgameş ikinci kez gonga vurur, bu kez ellerinde Sumer işi kaplar içinde içkilerle ve altın taslarla sunucular görünür ve içki sunar.)

ŞAMAŞ'IN SESİ *(birden bütün bu cümbüş gürültüsünün üstünde duyulur)*: Gilgameş, beni duyuyor musun? Ben Şamaş, senin baban...

(Bir anda bütün sesler, hareketler kesilir, durur.)

GILGAMESH *(heyecanla öne doğru gelir)*: Baba!... *(Boş yere aranarak:)* Babacığım!...

ŞAMAŞ'IN SESİ *(aynı uzaklardan geliyormuş sanısını veren ses)*: Bu gaflet uykusuna dalmak için vakit henüz erken değil mi? Tanrıların öcüne hazırlan!... Onları yeterince küçük düşürdün. Şimdi sıra onlarda...

GILGAMESH *(babasının varlığından ürkerek)*: Baba, babacığım!...

ŞAMAŞ'IN SESİ Ben Şamaş, senin baban!... Bunları söylerken Tanrı'lık tüzesine karşı suç işliyorum, ama susmak elimden gelmiyor. Şimdi iki oldunuz Gilgameş, ama, Tanrıların hıncı da iki oldu... Sedir Dağları arkasında Humbaba hazırlanıyor... Bizim katımızda ise göklerin boğası zin-

cirini boşaltmak üzere, onlar sana ve seninkilere ölüm saçmak üzere geliyorlar... onları ülkelerinin dışında karşıla Gılgames, yoksa sana varıncaya dek taş taş üstünde bırakmazlar!... Haydi yolun açık olsun!...

GILGAMES (aranarak): Baba, babacığım! (Sesi yankılanır.) Baba, babacığım! (Üzgün.) Bana ne yapacağımı söyledi, ama nasıl yapacağımı söylemedi. Yolumu göstermedi.

ENGİDU Yolunu ben bilirim, Gılgames. Birkaç kez Sedir Dağları'nın eteklerine düştü yolum! Bulunduğun yerden hiçbir ağacın doruğunu göremezsın, o kadar yüksek... Yaprakları gününü karartır, o kadar iri... Oraya insan hızımızla varmaya çalışsak bir ömür yetmez, o kadar uzak...

GILGAMES (garip bir kendinden geçişle): Ama bende Tanrıların hızı var Engidu, sende yok mu?

ENGİDU Ormanın girişini bir cenkçi bekler Gılgames, ama binlercesinin gücünü kendinde toplamış bir cenkçi... En yırtıcı aslanlar, en alıcı kartallar bile onu uykuda bastırıp da öteye geçemediler.

GILGAMES (aynı kendinden geçişle): Ama bende Tanrıların gücü var Engidu, senden yok mu?

ENGİDU Onu alt etmekle de her şey bitmiş olmayacak... Onun arkasında da Humbaba var. Böğürtüsünden gök yarılr, saldırısından yer sarsılır. Soluğu, ateş, pençesi ölümdür.

GILGAMES (hep aynı kendinden geçişle): Ama bende Tanrıların güveni var Engidu, sende yok mu?

ENGİDU Öyleyse ben seni oraya kadar götürebilirim.

GILGAMES (yepyeni bir coşkunlukla): Engidu, kardeşim Engidu, yiğit Engidu, kahramanlar kahramanı Engidu!...

BİRİNCİ İHTİYAR Engidu'nun söylediklerini duydun Gılgames, Sedir Dağları'nı aşmak için insan hızına güvenmemelisin. Humbaba'ının karşısında insan gücüne güvenmemelisin. Tanrılar sana bir şey daha bağışlamışlar, akıl ve hikmet dolu zekânı. Humbaba'da olmayan tek silahın o.

İKİNCİ İHTİYAR Kurtların avlarına nasıl saldırdıklarını gördün mü Gılgames? Onlar düşmanlarına dört yandan birden saldırırlar... Onu şaşırtırlar sonra parçalarlar. Siz de Humbaba'yı öyle iki yandan birden sarın, iki yandan birden saldırın. En can alıcı yerine vurun, baltalarınızı öldürücü olsun, mızraklarınız sağlam. Haydi yolunuz açık olsun.

GILGAMES (*Nin-Sun'un önünde diz çöker*): Anam, garip anam benim, izin ver gideyim. Yolların sisi dağılmak üzere. Gün neredeyse ışıyacak. Engidu'yu daha fazla bekletmeyelim.

NİN-SUN (*kollarını umutsuzca gökyüzüne doğru uzatır*): Şamaş, kudretli Şamaş! Neden oğlum Gılgames'e bu coşkun kalbi verdin? Daha iddiasız olsaydı, yanımda dizlerimin dibinde kalırdı. Neden ona bu düşüncesiz ve pek yüreği verdin? Daha yumuşak olsaydı yanımdan ayrılmazdı benim. Neden ona Tanrılara kafa tutabilecek kadar çılgın bir gurur verdin? Daha kurnaz olsaydı benim oğlum olmakla yetinirdi. Ah, Şamaş, şimdi ben oğulsuz neyleyeyim?

GILGAMES (*yalvararak*): İzin ver garip anam, ülkelerimi karanlık basacak, benim aydınlıkta kalmam reva mıdır? Ülkelerimi fırtınalar kasıp kavuracak, benim kıyıda beklemem reva mıdır? Ülkelerimi Tanrıların öfkesi tehdit ediyor, benim can kaygısına düşmem reva mıdır ?

NİN-SUN (*son gücünü toplamıştır*): Git oğlum git! Bağıma taş basayım da susayım, gözyaşlarımı içime akıtayım da susayım, senin kavgalı olduğun Tanrılara yakarayım da susayım.

SESLER Yolun açık olsun Gılgames! Yolun açık olsun Engidu!...

NİN-SUN (*Engidu'ya*): Sen Engidu, karnımda saklamadığım, sütümle beslemediğim ikinci oğlum! Gılgames'i sana emanet ediyorum, sen ormanların yolunu daha iyi tanırsın rüzgârların hilesini daha iyi sezersin, ona göz kulak ol.

ENGİDU (*kendine gösterilen güvenden mutlu*): Eğer iki-

İKİNCİ PERDE

mizden birinin kurban olması gerekirse o ben olacağım
Nin-Sun!

(Gılgameş'le Engidu çıkarlar.)

NİN-SUN *(onların arkasından tekrar kollarını gökyüzüne uzatır):* Şamaş, kudretli Şamaş!... O bir gecelik aşkımızın meyvesi, ben o geceyi unutmadım, ama seni kendim için hiç çağırdım mı? O bir gecelik aşka bütün bir ömrü verdim, ama bunu hiç başına kaktım mı? Şamaş, Tanrısız Şamaş, onda böyle geri tepen senin kanın!... Dik kafalığını çok görme!... Onu koru!... *(Dize gelir.)*

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Sahne bir kır sahnesidir. Mevsim bahar. Ayak bileklerine kadar yükselen otlar... Birkaç sıra halinde dizilmiş ağaçlar pek sık değil, bu ağaçların arkasında bir derenin kıvrıldığı dirsek belirli belirsiz fark edilir. Daha arkada verimli toprak gerilere doğru yerini vahşi dağlara bırakmakta... Kabarıp yoğunlaşmaktadır. Bu dağlar Humbaba'nın dağlarıdır.

Ön planda ise aynı toprak yeşil bir vadi gibi uzayıp gider. Birkaç tepecikten başka hiçbir kabartı göze çarpmaz. Sol ön köşedeki tepecik de böyle bir kabartıdır. Ta gerilerden, o vahşi tepelerden geliyormuş sanısını veren ince bir patika, sahnenin ortasından kıvrılıp bu tepeciğin arkasına sokulur ve orada kaybolur.

Gökyüzünde birkaç bulut.

Gilgameş'le Engidu bir ağacın gölgesinde uyumaktadırlar... Sahne ilk önce boştur, gökyüzünde bulutlar gittikçe toplanmaktadır. Hafif bir yel, sonraları bu yel, bir fırtına halini alacak, ve bulutlar sahneyi karartacaktır.

Az sonra soldaki tepeceğin arkasına sokulan

ÜÇÜNCÜ PERDE

patikadan Anu, Antum, Aruru ve Iştar görünürler... Eski Sumer Tanrıları gibi giyinmişlerdir. Işıklar öylesine düşecektir ki Tanrıların ayak bileklerinden aşağısı görünmeyecek, böylece adeta bulut üzerinde kayıyorlarmış sanısını vereceklerdir.)

ANU (*parmağı dudağında, suss der gibi*) Uyuyorlar, sanki Humbaba'yı öldüren, ve kesik kafasını bir mızrağın ucuna geçirerek bize meydan okuyan onlar değilmiş gibi... Sanki üstlerine saldırdığımız gökyüzü boğasını alt edip bizi bir kez daha küçük düşüren onlar değilmiş gibi... (*Gizleyemediği bir beğeniyle:*) Gılgameş, kahraman çocuk, niçin sanki seninle öldürücü bir savaşa tutulduk.

İŞTAR (*atılır*) Acımak ha! Şu Tanrı gösterişine ne de yaraşıyor ya! Tanrılar ölümsüz olmasaydı baba, sana bunamışsın derdim. Yoksa başka türlü kızına yapılan aşağılamaları nasıl unutabilirdin?

ANTUM (*kışkırtıcı*) Ya senin sedir ağaçların, Anu? O gölgelerine paha biçemediğin sedir ağaçların?... Sen ki onların kerestesinden Tanrılar Tanrısı Enlil için tapınaklar yaptıracaktın. Onları kim kökleyip kökleyip devirdi. Ah Anu, bunu da mı unutacaksın?

ARURU Ya gökyüzünün boğasına ne demeli? Her soluğunda yüzlerce insanı yok edebilecek güçteki o korkunç canavarı düşün, sonra da onun bir tarlaya atılan leşini... Bunu da onlar yapmadılar mı?

ANU (*tasalı*) İşin doğrusunu isterseniz biz de pek haklı sayılmayız. (*Iştar'a*) Ona âşık olmak da nereden esti aklına Iştar? Sanki Tanrılar katında beğenilecek biri yokmuş gibi.

İŞTAR (*aynı sert davranışla*) Onu sevmek mi? Hayır, tiksiniyorum ondan. (*Bu tiksintinin altında gizleyemediği bir beğeniyle:*) Yere pek bağlı, bize kadar yükselecek gücü yok. O isteseydi ben ona gökyüzünün egemenliğini vere-

cektim. (*Tiksintiyle*) Ama o bir gün altında çürüyeceği toprağı yeğledi.

ANU (*eğlenir gibi*) Sen bu egemenliği o yiğit, o erkek güzeli Tammuz'a da adamıştın İhtar, ne oldu?

İŞTAR (*sinirli*) : O isteseydi ben ona gökyüzünde dilediği gibi at koşturması için tekerlekleri altından ve safirden yapılmış arabalar koşacaktım, ama o öküz derisinden çarığını yeğledi.

ANU (*aynı eğlenişle*) : Sen bunu o güzelim renkleriyle gözlerini kamaştıran Çobankuşu'na da adamıştın İhtar, ne oldu?

İŞTAR (*daha da sinirli*) O isteseydi, ben onun cariyesi olacaktım. Dizleri ve omuzlarını her gün sedir yağlarıyla yuyacaktım, bütün gökyüzünü ona yüzgörömlüğü verecektim. Ama o cimri bir pazarlığı yeğledi.

ANU (*eğlenişini iyice batıcı bir hal almıştır*) Sen bunu gücüyle kanını tutuşturan o yiğit Işıllanu'ya da adamıştım İhtar, ne oldu?

İŞTAR (*birden parlayarak*) Of Anu, kızını bütün yeryüzü yaratıkları önünde, o çelimsiz insancıklar önünde yaralayan kim? Nasıl unutabilirsin bunu? Onu uslandırmak için gönderdiğin o insan azmanı Engidu'yu bizim aklımıza getirmedüğümüz birtakım büyülerle kendine bağlayan kim? Nasıl unutabilirsin bunu? Üstüne saldıgın Humbaba'yı, gökyüzünün boğasını öldürüp sana meydan okuyan, dünya kurulalı beri onca emek verip yetiştirdiğin ve Enlil'e adadığın sedir ağaçlarını kökleyip kökleyip deviren kim? Nasıl unutabilirsin bunları?

ANU (*yüzü bulutlanmış*) Doğru, şimdiye dek hep biz yenildik, İhtar. Çünkü silahımızı seçemedik.

İŞTAR (*işkilli*) Ne demek istiyorsun?

ANU (*kurnaz*) : Silah kavgaya göre seçilmeli. Bazen bir topuzun eğemediği bir başı, bir gülüş eğebilir.

İŞTAR (*araştırmacı*) Yani?

ANU (*göğüs geçirir*) Yani biz kendimizi denedik İhtar, sıra sende.

İŞTAR (çalımlı) Sıra bende, öyle mi? (Diğerlerini tanık tutmak ister gibi:) İyi dinleyiniz, sıra bendeymiş, sen Antum, sen Aruru, duydunuz değil mi? Sıra bendeymiş. Bir diyeceğiniz var mı buna?

ANTUM Kazanmak istiyoruz İştar. Tanrılık onurumuzu kurtarmak için kazanmak. Sen ne yapacağını bilirsin.

İŞTAR (uzanmış yatan Gilgames'e döner) Duyuyor musun Gilgames, sıra bendeymiş? (Tüyler ürpertici bir kahkaha) Ben ne yapacağımı bilirmişim. (Yüzü adeta uğursuz bir ışıqla aydınlanmış gibidir.) Gerçekten de bilirim Gilgames, içine öyle bir od düşüreceğim ki tutuşacaksın Gilgames, tutuşacak ve yanacaksın. O korkusuz gözlerini yaşlar dolduracak, dize geleceksin Gilgames, yalvaracaksın.

ANU (Antum'a İştar'ı göstererek) Ne kadar korkunç Antum, bu bizim kızımız mı? Bu Güzellik Tanrıçası İştar mı? Kaçalım, kaçalım, onu avıyla yalnız bırakalım, kaçalım.

(Antum, Anu, Aruru geldikleri tarafta kaybolurlar.)

İŞTAR (adeta dolup dolup boşalarak) Sıra bendeymiş Gilgames! Sen aşkını geri çevirdin, oysa seviyorsun beni. Sen Engidu'yu bizden çaldın, sen Humbaba'yı, göklerin boğasını öldürdün, bizim ölümsüz gücümüze meydan okudun. Sedir ağaçlarımızı devirdin ve şurada bir çocuk gibi, bütün bunları yapan sanki sen değilmişsin gibi uyuyorsun. (Seslenir.) Gilgames, hey Gilgamesşşş!..

GILGAMES (uyanır, bir zaman yattığı yerden İştar'ı seyrederek, ona duyduğu sevgiyi gizlemek istercesine bir kayıtsızlıkla) Beni sen mi çağırdın İştar? Sana söyleyecek sözüm yok demedim mi?

İŞTAR : Ama benim var, Gilgames!

GILGAMES : Dinlemek istemiyorum.

İŞTAR Dinleyeceksin Gilgames! (Yüzünde uğursuz bir gülüş.) Çünkü dinlemek zorundasın.

GILGAMES (sıçrar, kalkar): Beni hiçbir şeye zorlayamazsın İştar. (Tanrıça'ya doğru birkaç adım atar.) Bütün gücünüzü denemediniz mi sanki? (Kollarını kavuşturur.) Ar-

tık sıra bende. Ben size dinleteceğim sözlerimi... Çünkü üstgelen benim.

İŞTAR (*duygulanmış*) Aldanıyorsun Gılgameş, çok aldanıyorsun!

GILGAMESH (*aynı meydan okuyuşla*) Hani Humbaba'nız nerede, salsanıza üstüme! Humbaba'nız kafası gövdesinden ayrılmış, sedircikleri arasında yatıyor. Hani gökyüzünün boğası nerede İhtar? Salsanıza üstüme! (*Tekrar bir kahkaha atar.*) Onun derisinden kendime ve yiğit kardeşim Engidu'ya yedişer çift çarıklık kestim. (*Batıcı bir eğlenceyle* :) Senin o safirden ve altından tekerlekli arabana binmemek için.

İŞTAR (*kendini güçlkle tutabilmektedir*) Aldanıyorsun Gılgameş, çok aldanıyorsun! Bizim gücümüz sonsuzdur. Humbaba ile, gökyüzünün boğasıyla bitmez, öyle usa gelmez silahlarımız var ki Gılgameş, seni yüreğinden vurur. Yerlerde sürünürken görmek istemem seni.

GILGAMESH (*kahkaha atar*) Yenik düştünüz İhtar, yenik düştünüz!.. Hepiniz bana karşı birleştiniz ve yenik düştünüz!... (*Meydan okurcasına* :) Salınız, neniz varsa salınız üstüme sizin kininizden korkmam.

İŞTAR (*arabulucu*) Sana önerimi yenilemek için geldim Gılgameş, son bir kez. Biliyorum sen de seviyorsun beni. Bu aşağılamaların benden korktuğun içindir.

GILGAMESH (*şiddetle*) Yalan!

İŞTAR Benden korkmasan bana karşı bu kadar kaba olamazdın.

GILGAMESH (*daha az şiddetle*) Yalan!

İŞTAR Üstünlüğüne inansaydın Gılgameş, yenik düşürdüğüne karşı bu kadar kırıncı davranamazdın.

GILGAMESH (*biraz soğuk*) Yalan!

İŞTAR Benden korkuyorsun Gılgameş, eninde sonunda bana yenileceğini biliyorsun, onun için böyle kırıyorsun beni, öyle ki bir daha karşına dikilmeyeyim.

GILGAMESH (*daha boğuk*) Yalan!

İŞTAR (*içindeki fırtına dinmiş gibidir*) Hayır gerçek Gılgameş ve ben korktuğun kadar güçlüyüm. Ben her şeyi başışlamaya hazırım, bana yaptığın bunca aşağılamaları, Humbaba'yı, gökyüzü boğasını... Her şeyi... Gel bana Gılgameş, erkeğim ol benim, gökyüzünü ayağının altına sereyim.

(*Gilgameş güler.*)

İŞTAR Ülkelerin kadar geniş ülkeler vereyim...

(*Gilgameş güler.*)

İŞTAR Gel sana kendimi cariyeye olarak sunayım, seni sedir yağlarıyla yuyayım.

(*Gilgameş güler.*)

İŞTAR (*tehdit edici*) Gılgameş, ben vermesini bildiğim kadar, koparıp almasını da bilirim. Ben üstüne Humbaba'ları, gökyüzü boğalarını salmam, yüreğine küçücük, minnacık bir kıvılcım düşürürüm, yanarsın Gılgameş!

(*Gökyüzünde bulutlar toplanır, sahne yavaş yavaş kararır, rüzgâr biraz daha uğultulu eser.*)

GILGAMESH (*pervasız*) : Ötekiler de denediler beni İhtar.

İŞTAR (*aynı ürkütücü davranışla*) Bu usulü yalnız ben bilirim Gılgameş, onu ben buldum. Her biri bir Tanrı olan anamdan babamdan öğrenmedim.

GILGAMESH (*yavaş yavaş kendini sarmakta olan bir korkuyu, yenilme korkusunu silkinip atmak ister gibi bir davranışla*) Korkum yok sizden İhtar, korkum yok sizden... Ben hepinizden daha güçlüyüm.

İŞTAR (*biraz bozulmuş*) O zaman hiç, ama hiç acımam Gılgameş, o zaman yerlerde sürünüşüne ben de böyle kahkahalarla gülerim.

(*Gilgameş içinde kımıldamaya başlayan bu korkuyu hiç olmazsa gizlemek ister gibi kahkaha atar.*)

İŞTAR Bu kahkahalar korkmadığına inandırabiliyor mu seni Gılgameş?

(*Gilgameş kahkahalarla güler.*)

İŞTAR (*kudurmuşçasına*) Peki öyleyse, sıra benim!

(Engidu uyanmıştır, yattığı yerden Gilgameş'in kendi kendisiyle yapmakta olduğu umutsuz savaşı seyreder.)

(Gilgameş artık korkusunu gizleyemez olmuş bir kahkaha ile karşılık verir.)

İŞTAR *(kışkırtıcı)* Engidu'dan, göklerin boğasından, Humbaba'dan korkmadığın kadar, benden korkuyorsun.

(Gilgameş'den kahkahalar.)

İŞTAR: Sana gönderilen belaların hiçbirinden korkmadığın kadar...

(Gilgameş'ten aynı umutsuz kahkahalar.)

(Engidu yavaş yavaş doğrulur, İştâr'a doğru yürür, yüzünde bir büyük din için kendini vermek isteyen inanmış insanların cesur ve fırtınasız görünüşü.)

İŞTAR *(bir kendinden geçiş hali içinde kendine doğru yürümekte olan Engidu'yu fark eder. Gilgameş'i yüreğinden vuracak darbeyi bulmuştur. En güzel, en dişi davranışıyla)* Engidu, kahraman Engidu, gel, bana gel!

GILGAMES (korkuyla) Dur Engidu! Sokulma ona, o hiçbir kadına benzemez!

ENGİDU *(şimdi de İştâr'ın güzelliğine kapılmıştır)* Biliyorum Gilgameş, biliyorum. *(Birkaç adım atar.)*

GILGAMES *(bir çeşit ürküntü ile)* Engidu! O Humbaba'ya benzemez, göklerin boğasına da benzemez, o insanı yakar, kül eder.

ENGİDU *(Tanrısal bir ışıkla gözleri kamaşmış gibidir)* Biliyorum Gilgameş, biliyorum.

İŞTAR *(kışkırtıcı)* : Gel bana Engidu! Gel! Sana göklerin egemenliğini vereyim.

ENGİDU *(kendini vermeye hazır)* Göklerin egemenliği mi? Bana vereceğin yalnızca bu mu İştâr? Benim istediğim o kadar başka ki...

GILGAMES *(Engidu'yu yolu üstünde önlemeye çalışarak)* Yalan söylüyor Engidu, o vermez, yalnızca alır, senin en

sona sakladığını en önce alır.

ENGİDU (*durur*) Biliyorum Gilgameş, biliyorum. (*Gilgameş'e yarı döner dudaklarında garip bir gülüş vardır.*) Ama ben bir Tanrı olmadığımı da biliyorum. Sana yoldaş olamayacağımı da. (*İçindeki gizi belli edercesine:*) Bak, gökyüzünde bulutlar toplanıyor, fırtına neredeyse kuduracak. (*Bir coşku içinde:*) Tanrılar bir kurban istiyor Gilgameş. (*İştar'a dönerek:*) Hem de böylesi güzel bir törenle.

(*Bulutlar hızlı hızlı toplanırlar, fırtına uğultusu içinde ilk şimşek, arkasından gök gürültüsü, sahne daha da kararır.*)

İŞTAR (*saçları rüzgârdan savrulurken büsbütün göz kamaştırıcı bir güzelliğe bürünmüştür*) : Engidu! Gel sana kendimi vereceğim!

GILGAMES (*Engidu'nun önüne atılır, onu kucaklar*) Gitme! Gitme kardeşim! Mert Engidu'm! (*Sesinde dayanılmaz bir acı vardır.*) Bak biz dostluğumuza doymadık daha.

ENGİDU (*önünde dize gelmiş olan Gilgameş'in saçlarını okşayarak*) Ve o dostluğun denenmesi günü geldi. (*Eğilir, Gilgameş'in gözleri içine bakar.*) Nin-Sun'a söz vermiştim. Gilgameş hatırlıyor musun?

(*Yeniden fırtınanın uğultusu.*)

GILGAMES: Ya ben? Sensiz ben ne yapacağım, Engidu'm, dostum, kardeşim! (*Bir ağıt sesiyle:*) Çöllerin parçası Engidu'm, dağlarda yaban eşekleri kovalayan katırcığım!...

ENGİDU (*dimdik bir heykel gibidir*) Benim düştüğüm yere sen daha sakınarak basarsın Gilgameş, bırak beni.

(*Fırtına artık son şiddetini bulmuştur, ağaçları kökünden söküp atmak istercesine saldırmaktadır.*)

İŞTAR (*kışkırtıcı*) Engidu! gel bana Engidu! Sana hiç tanımadığın zevkler tattıracağım.

GILGAMES (*yeniden Engidu'yu önlemek için atılır*) Gitme Engidu, gitme, gitme... Dostluğumuzu hatırla!... Onun

üstünde ne olabilir?

ENGİDU (*gözlerini İştar'dan ayırmaksızın*) O var Gilgameş! (*İştar'ı gösterir.*) Bak o var. Siz buna aşk diyorsunuz. GILGAMES (umutsuz) Hayır, aşk değil, ölümdür bu Engidu, ölüm.

ENGİDU (*sesi fırtınanın gürültüsü içinde kaybolarak*): Aşk ya da ölüm... İkisi de bir şeyi bitirir, bir şeyi başlatır. (*Gilgameş'i yana doğru iter.*) Bırak beni dostum! Ben en güzelini seçtim.

(*Kendini İştar'ın kolları arasına atar, o anda bir şimşek parıltısı içinde Engidu'nun cansız olarak İştar'ın önünde yere yıkıldığı görülür. Gök gürültüsü. Daha sonra fırtınanın uğultusu ve bulutların karartısı...*)

GILGAMES (*korkunç bir çığlıkla*) : Engidu, Engidu!...

(*İştar'dan kahkahalar.*)

(*Fırtınanın uğultusu.*)

GILGAMES (*çırpınarak*) Hayır olamaz bu, Tanrılar bu kadar kalpsiz olamaz. Bir korkulu düş bu değil mi İştar? Bir korkulu düş bu!...

İşTAR (*fırtınanın uğultusuna karışan kahkahalarla*) Hayır gerçek Gilgameş, sana söylemiştim, haber vermiştim sana. Sen dinlemedin, düşmanlığımı istedin.

GILGAMES (*inanmaktan korkarak*) Hayır İştar! Hayır, o senin soluğunla solacak bir çiçek değil.

İşTAR (*yürek soğutmak istercesine*) Öyleyse gözlerinle gör Gilgameş! Gözlerinle gör de inan!

(*Eteklerine kenetlenmiş olan Engidu'nun parmaklarını çözer, kol kendi ağırlığıyla düşüverir.*)

GILGAMES (*yürekten bir haykırıyla*) Engidu'm! Yiğit kardeşim! Çöllerin parçası Engidu'm! Uyan artık! (*Engidu'nun yüzünü avuçları içine alır.*) Eğer istediğin sevgi ise, kim seni benim kadar sevebilir? Hiç kimseyle bölüşmeye razı olmadığı yüreğini kim böyle tümüyle sana verebilir? (*Ağıt:*) Engidu'm, Engidu'm çöllerde yaban eşekleri kova-

layan katırcıgım!

İŞTAR(*bu sevgi gösterisinden daha da kinlenmiştir*) O uyanmaz artık Gilgameş! Onun gözlerini ben kapadım. Söylemiştim sana. (*Kışkırtıcı:*) Şimdi de gülsene!...

(*Fırtına artık durmuştur, hüznü bir sessizlik, bulutlar yavaş yavaş bir tarafa doğru akar, sahne yavaş yavaş aydınlanır.*)

GILGAMES (Engidu'yu öperek) : Engidu'm! Yiğit Engidu'm! Aç artık gözlerini!... Bak fırtına durdu. Nin-Sun yolumuzu gözlüyor.

İŞTAR (*kışkırtıcı*) Haber vermiştim sana Gilgameş! İçine öyle bir od düşüreceğim ki ta içinden tutuşacaksın demiştim. Sen inanmadın. (*Üzgün:*) Şimdi Gilgameş, her şey bitti. (*Sinsi:*) Sıra sana da gelecek, o gün gelecek Gilgameş, Engidu'nun ölümünü kıskanacaksın!

GILGAMES: Yalan Engidu! Sen ölmedin, sende de bende olan ölümsüzlükten bir parça var. Onlara duyduğum kinde sen yaşayacaksın.

İŞTAR (*bir kahkaha atar*) Sen de öleceksin Gilgameş! Tıpkı öldürdüğün Humbaba gibi, göklerin boğası gibi. Şimdi önünde yatan Engidu gibi.

GILGAMES (*kudurmuşçasına*) Öyleyse sen de geber İhtar! Kendi ateşinle yan ve geber!

İŞTAR (*geldiği tarafa doğru kahkahalarla uzaklaşırken*) Söylemiştim sana Gilgameş, içine bir od düşüreceğim demiştim, yanacaksın demiştim, ölümünü kendin arayacaksın demiştim. (*Sesi perde perde sönüp uzaklarda kaybolur.*)

GILGAMES (*yalnız kalmıştır, Engidu'ya sarılarak ağlar*) Engidu'm! Bak senin için ağlıyorum, demek ben de ağlayabilirmişim. Bu yenilmenin acısı değil, Engidu! Seni yitirmenin acısı... (*İsyanla:*) Hayır sen ölemezsin, beni düşmanlarımla tek başına bırakıp gitmek mertliğine yakışmaz senin.

TANRILAR VE İNSANLAR

(Çok uzaklarda bir şimşek çakar. Bulutların o tarafa doğru akışı.)

GILGAMES (karamsar) Susuyorsun Engidu, o güzel gözlerin kapalı, bir daha açılmayacak. *(İsyarla:)* Hayır, hayır Tanrılar bu kadar acımasız olamazlar... Bana olan hınçlarını senden alacak kadar alçalamazlar... *(Ellerini gökyüzüne kaldırır.)* Tanrılar! Tanrılar beni yendiniz, yıktınız beni, gelin ve benden alın alacağınızı, ama Engidu'mu geri verin.

(Uzaklarda bir gök gürültüsü.)

GILGAMES (sesi yankılanarak) Tanrılar! Tanrılar! Yenik düşünle böyle eğlenilmez, bu Tanrı'lığınıza yakışmaz sizin, gelin ve bana şartlarınızı getirin, en ağır şartlarınızı... Ama Engidu'mu geri verin! *(Uzaklardan gök gürültüsü.)*

GILGAMES (umutsuzluk kıvranışıyla) Anlıyorum az buluyorsunuz hâlâ! Önünüzde dize geliyorum! *(Diz üstü düşer.)* Yerlerde sürünüyorum! *(Yerlerde sürünür.)* Yüzümü gözümü topraklara sürüyorum! *(Yüzünü gözünü topraklara sürer.)* Beni ne kadar aşağı görmek istiyorsanız o kadar alçalayım! *(Sesinde bir titreyiş.)* Ama Engidu'mu geri verin! *(Uzaklarda gök gürlemeleri.)*

GILGAMES (yavaş yavaş doğrulur) Bu haykırışlarımdan siz bıkacaksınız ama ben bıkmayacağım. *(Ayakta dimdik, kolları gökyüzüne uzanmış:)* Tanrılar, Tanrılar bu Tanrıca bir iş değil! *(Meydan okurcasına kabırır.)* Gelin ve benden alın alacağınızı, ama Engidu'mu geri verin! *(Sesi yankılanır.)*

(Ta uzaklarda bir asanın tik takları.)

(Gilgames karşılıksız kalan yakarışlarının ve meydan okumalarının sonunda tekrar diz üstü düşer ve hıçkırır.)

(Kör elinde asası aynı tepeciğin arkasında görünür, bembeyaz saçlı, bembeyaz sakallıdır, pek kılıksızdır.)

ÜÇÜNCÜ PERDE

KÖR (*asası ile basacağı yeri arayarak*) : Bir çığlık işittim galiba, boğazlanan bir insanın çığlığı gibi.

GILGAMES (*yüzünü yavaş yavaş köre doğru çevirerek*) : Benim çığlığım ihtiyar, hayır hayır, boğazlanan bir insanın çığlığı değil. Yenilmiş bir insanınki de değil, daha korkuncu, daha inanılmazı, Engidu'sunu yitiren Gilgames'in çığlığı...

KÖR (*olduğu yerde durarak sesin geldiği yöne döner*) Gilgames sensin öyle mi? Yüzünü göremiyorum ama, seni acından tanıdım, Gilgames!

GILGAMES (*yanarak*) Engidu'mu yitirdim ihtiyar, onu Tanrılar aldı elimden. Beni dize getirmek için.

KÖR (*çok gün görmüş insanların ağırbaşlılığıyla*) Hayır onu insanların sonu buldu Gilgames, bir gün hepimizi yakalayacak ölüm, seni de beni de.

GILGAMES (*inanmamış*) Beni de mi? Sabahtan beri bu ikinci uğursuz kehanet. (*İsyarla:*) Hayır hayır ihtiyar, ben de öleceksem bu dünya niçin yaratıldı?

KÖR (*belirsiz bir eğlenişle*) : Bir sümüklü böcek bile onu kendi için yaratıldı sanır Gilgames!

GILGAMES (*inanmamış*) Ama bende bir şeyler var ki ihtiyar, onu Tanrılar ancak kendileri için saklarlar... Kendilerinden olmayanlarla paylaşmaya kıyamazlar... Ölümsüz değilse, içime sığmayan bu hız niçin? (*Kabarır.*) Bu Tanrılarınkine eş kuvvet niçin? Bana da sizdeki kadar yeterdi.

KÖR İnsan olup da ölümsüzlüğün sırrına eren yalnız biri var Gilgames, Utnapiştım. Ta o efsanevi tufandan gemisini, dışisini ve canını kurtardığından beri ölümsüz bir hayatı sürdürür gider. Ben de onu arıyorum Gilgames, bana yoldaş olmak istemez misin?

GILGAMES Sen de mi ihtiyar? Sen de mi? Hayatın hangi güzelliği kör gözlerini büyülemiş böyle? Bu bitkinlikle hayattan daha ne umabilirsin? (*Uzanıp yatan Engidu'ya bir özlemle bakarak:*) Bak, Engidu'ya ihtiyar! Nasıl da senin biraz daha çoğunu elde etmek için çırpındığın o ergi-

lere küskün yatıyor. Bu hak mıdır? Reva mıdır bu? Sen biraz daha yaşamak için nasıl can atıyorsan, o da ölüme öyle koştu. (*Ağlar.*) Engidu'm! Benim mert arkadaşım! Dağlarda tek başına dolaşan, yaban eşekleri kovalayan katırcıgım!

KÖR (*kandırmaya çalışarak*) Gel benimle Gilgameş, insanların sonu, Engidu'nun sonu seni bulmadan yola çıkalım. Ben güçsüz, sakat bir insanım. Yollarsa korkulu... Belki günbatıma doğru yedi kez yedi dağ, yedi kez yedi çöl, yedi kez yedi derya aşmaya gücüm yetmeyecek, ama sen gençsin Gilgameş. Ve Tanrıların hızı var sende. Neden Tanrıların sırrını da elde etmek istemiyorsun?

GILGAMEŞ(*karamsar*) : Neye yarar? Bu dediğin şeyler bana Engidu'mu geri verebilir mi? O olmayınca yaşamdan tat alabilir miyim? Kadınların güzelliği başımı döndürebilir mi, kavgalardan zevk duyabilir miyim?

KÖR (*kendi dünyasında*) Günbatıma doğru yedi kez yedi dağ, yedi kez yedi çöl, yedi kez yedi derya aşmakla da hiçbir şey bitmiş olmayacak. Bütün bunlardan sonra da Ateş deresi çıkacak karşına. Ben kutsuz, sakat bir insan, kendimi bu yola adadım. Gilgameş, biliyorum ki bu yollarda kaybolup gideceğim, ama sen...

GILGAMEŞ (*aynı özlemle Engidu'nun saçlarını okşar*) Senin hayat peşinde koşuşun gibi, o da gözlerini yumdu, ölüme öyle atıldı. Hayır, seninle gelemem ben. Utnapiştim'in varsın orada dursun, Engidu'yu uyandırınca kadar haykırıışlarım durmayacak benim. Onu benden çalan Tanrıları bıktırınca dek... (*Ağıtı:*) Engidu'm! Engidu'm! Dostum, kardeşim, dağlarda tek başına dolaşan, yaban eşekleri kovalayan katırcıgım!..

KÖR (*kandırıcı bir tatlılıkla*) : İnsan ne için yaşar, düşündün mü hiç Gilgameş? Aşk için mi? Hangi kadın ihtiyarlamadı? Hangi kadın erkeğine yaşamı boyunca aynı kudurtucu isteği verdi? Arkadaşlık mı? İşte onun aşk kadar da vefalı olmadığını gözleriyle görüyorsun.

GILGAMES (anlamaya çalışır gibi) : Öyleyse?

KÖR : Öyleyse bir şey var, tek bir şey... Bu akış, senin aşk dediğin, dostluk dediğin ve daha bilmem neler dediğin, uğruna bunca acı çektiğin, bütün bu hafif şeyleri önüne katıp sürükleyen bu akış, ve onun hiç değişmeyen hızı... (Çok tatlı:) Onunla sürüklenip akarken sana hiç değişmiyormuş gibi gelebilir, hep aynı kıyı, aynı köpüklü dalgalar... Aynı pırıl pırıl sular... Bilmem anlatabiliyor muyum?

GILGAMES (isyanla) Hayır. Bu işime gelmez benim. Ben bu akışın kendisi olmak istiyorum, ona kapılmış dal değil. Tanrı'nın kendisi olmak istiyorum, kul değil.

KÖR (acıyarak) Çok şey istiyorsun Gilgameş! Gücün yetecek mi bari?

GILGAMES (kabarır) Bu kollar çok şeylerin üstesinden geldi ihtiyar! (Göğsünü yumruklayarak:) Bu yürek ve bu baş, Tanrıları kışkandırdı, onların hepsi geldi, hepsi geldi de benden Engidu'mu koparıp alabildiler...

KÖR (Gilgameş'in can damarını bulmak istercesine) Peki bu sana korku vermiyor mu?

GILGAMES (bozulmuş) Korku mu? Nasıl korku?

KÖR (yeniden aynı tatlılıkla): Bu yalnız Engidu ile bitmeyecek ki. Çevrendekilerin birer birer, sapır sapır döküldüğünü göreceksin, sonra bir de bakacaksın ki seninle başlayanlardan kimse kalmamış, o zaman neler duyacaksın kim bilir? Belki de üşüyeceksin, sırtının ortasında bir ürperti dolaşacak. Sağın solun bomboş... O zaman Tanrılar bile seni uğraşmaya değer bulmayacaklar... O zaman seni onlardan ayıran gizi keşfedeceksin.

GILGAMES Bu giz nedir ihtiyar? Cevap ver bana, sen ki çok şeyler biliyorsun.

KÖR (çok önemsiz bir şey söz konusuymuş gibi) Senin ölümlü, onların ölümsüz olmaları..

GILGAMES (azıcık ürkmüş) Ölmek! Hep aynı korkunç kehanet! (Gerçeğin korkusuyla:) Demek ben de öleceğim, tıpkı öbürleri gibi. Humbaba gibi, göklerin boğası gibi...

Engidu gibi. (*İsyanla:*) Hayır! Yalan bu, böyle bir şey olmaz.

KÖR Yalan değil gerçek, buna artık sen de inanıyorsun. Bak nasıl da korkuyorsun, rengin soluyor, ürperiyorsun!

GILGAMES (*ürküntü ile*) Bunları, bunları sen nasıl görüyorsun ihtiyar? Gözlerindeki karanlık?

KÖR O karanlık aldatıcı ışıkların şerrinden koruyor beni. Gerçekleri görmek için gözden yana sıkıntım yok benim. Aklım gözlerimden çok daha iyi görür.

GILGAMES (*içten*) : Beni korkutuyorsun.

KÖR Hayatında ilk kez değil mi?

GILGAMES (*içten*) Hayır! (*Bir an duraklar.*) Bir kez daha korkmuştum, az önce, onun, İhtar'ın önünde... Hem bu korkudan da başka bir şeydi. Yenileceğimi sezmeye başlamıştım tam da.

KÖR (*ilgilenmiş*) : Sonra?

GILGAMES (*Engidu'ya döner*) İşte o anda Engidu yetişti, yenilginin kıyısından geri çevirdi beni. Ölümüyle. (*Anılarına kaptırmıştır kendini.*) İkimizden birinin kurban olması günü geldi demişti bana. (*Ağlar.*) Tanrılar, Tanrılar onu aldınız benden, benzerini bir daha yaratamayacağınız insanı aldınız elimden. (*Her şeyi kabullenmiş.*) Onu bana verin ve her şeyimi alın. (*Bu insanca kabulleniş ona Tanrı'lık iddialarından daha fazla yaraşmaktadır.*) Beni bir sinek kadar güçsüz kılın, fakat onu verin bana! (*Hıçkırığa ağlar.*)

KÖR (*şaşırmış gibi*) : Ağlamak neye yarar ki? Hele insan kaybettikten sonra. (*Kandırıcı bir sesle:*) Gel benimle, Utanmışım'ı beraber arayalım.

GILGAMES (*inatçı*) Hayır, kaybettığıme inanamıyorum, Tanrıların acıma duygusu yoktur, biliyorum, ama bu mertçe bir dövüş olmadı, benim istediğim dişe diş bir kavga, böyle kahpecesi değil.

KÖR (*garipser*) : Ne tuhaf hâlâ umabiliyorsun?

GILGAMES (*kendi dünyasında*) Onlar beni dize getirmek

ÜÇÜNCÜ PERDE

istemişlerdi. *(Dize gelir.)* İşte dize geliyorum. Onlar beni kaldırmadıkça kalkmıyacağım. Ta ki benim bu alçalışımdan onlar utansınlar... *(Yeniden bir umutla göklere doğru uzanır.)* Tanrılar, Tanrılar!... Engidu'mu verin bana geri! *(Sesi uzaklarda yankılanır.)* Benim dostum! *(Ağıt.)* Dağlarda tek başına dolaşan, yaban eşekleri kovalayan katırcıgım!.. Eyy çölün parçası, dostum, Engidu'm, yoldaşım!.. *(Hıçkıra hıçkıra ağlar.)*

KÖR *(kendi kendine):* Çıldırmış, ben gideyim. *(Öbür yana doğru yürür, kaybolduktan sonra asasının tik takları uzun zaman duyulur.)*

GILGAMES (yalnız ve kendini anılarına kaptırmış) : Biz istemize kavuşmuş, dağlara tırmanmıştık, gökyüzünün boğasını yakalamış öldürmüştük. Kimsenin ulaşamayacağı yerlere ulaşmış, Humbaba'yı yok etmiştik, dağların yamaçlarında aslanlarla boğuşmuştuk... *(Ağıt:)* Eyy çölün parçası, dostum, yoldaşım, Engidu'm, *(Engidu'ya sarılarak ağlar.)* Dağlarda tek başına dolaşan, yaban eşekleri kovalayan katırcıgım... *(Hıçkıra hıçkıra ağlar.)*
(Gök gürler. Bir şimşek parıltısı.)

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

(Utnapiştım'ın mağarası önü. Mağara sahnenin sağ arka köşesine oturtulmuştur. En arkada insana uzaklık duygusu veren dalgalı bir araziden sonra mor dağların gölgeleri... Şurda burda sivri sivri kayalar... Bir patika o mor dağlardan iner ve birden kesiliveren bir yar dibinde birden kaybolur. Bu yar dibinde Ateş Deresi'ne ait alevlerin kaynaştığı görülür, sonra bu yar dibinden çıkan bir başka patika Utnapiştım'ın mağarası önüne çıkar. Bu yol Gilgameş'i Utnapiştım'e getiren yoldur. Mağaranın önünde küçük bir açıklık. Utnapiştım yeni bir balık ağı örmektedir, karısı mağaranın önünde sırtını mağaranın duvarına dayamış, kocasına bakmaktadır. İkisinin de yüzlerinde bir sıkıntı, bir hoşnutsuzluk.)

UTNAPIŞTİM'İN KARISI Hâlâ uyuyor, bugün yedinci gün...

UTNAPIŞTİM (belirsiz bir sıkıntı ile) Uyanacak, uyanacak artık karıcığım ama...

UTNAPIŞTİM'İN KARISI (biraz sert) Niçin ona apaçık söylemedin gerçeği?

UTNAPIŞTİM (üzgün) Bazı gerçekler var ki karıcığım, sırf

başkaları tarafından bulunmuş oldukları için inandırıcı değildirler. (*Filozofça ve biraz da babacan:*) Ancak insan kafasını çarpıp kırdıktan sonra taşın sert olduğuna inanır.

UTNAPİŞTİM'İN KARISI (*kocasına doğru birkaç adım atar*) Ama uyanışı pek acı olmayacak mı Utnapiştım?

UTNAPİŞTİM (*filozofça*) Bütün uyanışlar biraz acıdır karıcığım, hele düşlere kanıksanmamışsa.

UTNAPİŞTİM'İN KARISI (*Utnapiştım'ın tam arkasında durur. Elini kocasının omuzlarına koyarak*) Nasıl konuşacaksın onunla?

UTNAPİŞTİM (*sinirli*) Bilmiyorum. (*Kendini toparlamış:*) Bilmiyorum. (*Üzgün:*) Zavallı çocuk, o kadar da çok şeyler umuyor ki...

UTNAPİŞTİM'İN KARISI (*kocasının önüne geçer, karşısında durur, gözlerinin içine bakarak*): Bütün insanlar böyle midir Utnapiştım?

UTNAPİŞTİM (*filozofça*) : Hayır, bazıları... Tanrıların özene bezene yarattıkları... (*Yerinden kalkıp biraz daha öteye geçip oturur, ipini ilmikler.*) Dünyamızın tarihi o kadar yeni, o kadar heyecansız ki karıcığım, zaman zaman Gılgames gibiler de gelip geçmeseler ne olur bilmem. İnsanların geleceği için her kuşakta bir Gılgames'in yetişmesi gerek karıcığım. Bir Gılgames gelmeli ki atalardan kalma o eski boş inançlar yıkılmalı, ilerlemeyi köstekleyen zincirler kırılmalı, insanlar bulduklarıyla yetinemez olmalı ve o büyük, o korkunç karanlıklara atılabilecek tutkuyu ve gücü bulmalı... (*Yeniden çalışmaya koyulur.*)

UTNAPİŞTİM'İN KARISI (*acılı*) Ama bu atılış, bu atılış çok boşuna olmadı mı Utnapiştım?

UTNAPİŞTİM (*bir an işini bırakır, karısının yüzüne biraz şaşalamış bir yüzle bakar*) Hiçbir atılış boşuna değildir karıcığım! Gılgames kendi için, kendine yarayacak hiçbir şey bulamadı ama, hiç olmazsa yeni atılışlar için bu yönü kapadı. Onun yuvarlandığı yere ondan sonrakiler daha sakınarak basarlar... Yarın bir başka Gılgames, öbür gün

daha başka bir Gılgameş insanlara ışık tutacak, hız verecek... *(Bir an sustuktan sonra:)* Bir gün gelecek karıcığım, insanlar Tanrılara değil, Gılgameş'lere inanacak. İşte o gün Gılgameş'in burada yitirdiği bu savaş boşuna olmayacak. *(Yeniden susar, sonra tuhaf bir kuruluşla..)* Gılgameş biraz da bizim için savaşıyor karıcığım.

UTNAPİŞTİM'İN KARISI *(şaşalamış)* : Öyle ya, ne tuhaf!.. Sende Tanrıların ölümsüzlüğü var, ama gözün hep yerde, hep aralarından çıktığın insanlarda. Hiçbir zaman Gılgameş kadar Tanrılara benzemedin.

UTNAPİŞTİM *(üzüntülü)* Doğru. Gılgameş'in de sonu ötekiler gibi. Oysa gözü hep göklerde. Yalnız içindeki hız, o Tanrılara vergi hız değil midir ki onu böyle büyük karanlıklar boyunca koşturuyor. İşte senin bende bulamadığın o anlatılması güç şey bu... Bu kendine inanış, bu özgürlük sarhoşluğu... Bu zamana ve mekâna sığamayış. Nasıl diyeyim bu... *(Bir anlatım güçlüğü duyarak susar, az sonra yeniden:)* Bir gün gelecek karıcığım, insanlar bizi bu çektiğimiz köşede yaşarken unutacaklar. Ama onlar, bu atılışların kahramanları unutulmayacak...

UTNAPİŞTİM'İN KARISI Ama yine de acıyorsun Gılgameş'e.

UTNAPİŞTİM *(yeniden yer değiştirir)* : Onun insan yazgısına acıyorum. *(Elinden işini bırakır.)* Biraz sonra uyanacak, onu gelecek kuşakların alkışlarıyla avutabilir miyiz dersin karıcığım?

URŞUNABİ *(sırtında kocaman birkaç sııklarla girer)* Dönüş için sağlam kürekler hazırladım Utnapiştım. Sağlam ve hafif. *(Kaygılı:)* Nasıl hâlâ uyuyor mu?

UTNAPİŞTİM *(hıncını alacak birini bulmuşçasına)* Ah Urşunabi! Sana nasıl ileneyim bilemiyorum. En güvendiğin rüzgârlar seni aldatsın, sığınmak istediğin kıyıları seni aldatsın, yelkenlerini şişirecek rüzgâr bulamaz ol!

URŞUNABİ *(ürkek)* Niçin bana böyle ileniyorsun Utnapiş-

tim, suçum ne benim? (*Sırıkları usulca yere kor.*) Onu Ateş Deresi'nin kıyısında oturmuş ağlarken gördüm. (*Acımış:*) Yüzü erimiş, solmuş, bitmişti. Çehresi sıçaktan ve ayazdan kavrulmuştu. (*Sesini değiştirerek:*) "Hey Gilgameş" dedim, "Tanrıların asi kahramanı... Humbabaların, gökyüzü boğalarının yenilmez galibi! Ne oldu sana, nerede bıraktın sana inanan bağı yanık insancıklarım? Yüzünde sana yakışmayan bir korkunun gölgesi var." (*Yeniden sesini değiştirir.*) "Korkuyorum Urşunabi, korkuyorum" diye hıçkırdı. "Ben Tanrıların yumruğundan değil, düzeninden korkuyorum. Sırtımın ortasında dolaşan ürperti boşuna değil. Biz Engidu ile istediğimize kavuşmuş, kimsenin ulaşmadığı yerlere ulaşmış, Humbaba'yı yok etmiştik. Dağların yamaçlarında aslanlarla boğuşmuştuk ve şimdi korkuyorum. Çünkü bu kez düşmanım önümde değil Urşunabi, arkamda... Aydınlıkta değil Urşunabi, karanlıkta. Ona ölüm diyorlar... Engidu'mu kahpece vuran ölüm. Onun için altı gün altı gece ağladım, gün üstümde altı kez doğdu ve battı, yedinci gün Engidu'nun burnundan kurtlar düşüyordu. İşte o zaman sırtımın ortasında bu ürperiyi duydum. Bu korkunun ta kendisiydi Urşunabi, ta kendisi. O zaman oradan kaçtım, körün verdiği, ipuçlarını değerlendiren buraya dek geldim, şimdi sıra sende Urşunabi!"

UTNAPIŞTİM (*sert*): Onu geriye çevirmek için yapabileceğin bunca şey varken.

URŞUNABI: Hepsini denedim Utnapiştım, hepsini denedim. Hiçbiri fayda vermedi. "Küreklerim kırık" dedim, beş kere on iki endaze uzunluğunda yüz yirmi tane kürek kesip bana getirdi. "Hastayım" dedim, kayığı kendisi Ateş Deresi'ne indirdi ve kürekleri birer kez kullanarak kayığı bu kıyıya o yanaştırdı. Senin buyruğun da böyle değil miydi?

UTNAPIŞTİM'İN KARISI (*arabulucu*) Onu sanki sen de denemedin mi Utnapiştım?

UTNAPIŞTİM (*homurdanarak*) Denedim. Keşke denemez

olsaydım. (*Karısına, biraz öfkeli:*) Sen bugünkü tayınını da götürüp yanına koyuversene karıcığım, neredeyse uyana-
cak.

UTNAPIŞTİM'İN KARISI (*şaşalamış*) Neden sanki böyle yapıyoruz Utnapiştım? Uykuda geçirdiği altı gündür, tayı-
nını götürüp götürüp başucuna koyuyoruz?

UTNAPIŞTİM (*filozofça*) İnsanları iyi tanımın karıcığım. Kavgacı, gürültücü olurlar... Böyle yapmasak nasıl inan-
dırırız onu? Bu altı güne, uykuda geçirdiği bu altı güne.

UTNAPIŞTİM'İN KARISI (*mağaraya doğru yürürken*)
Gideyim öyleyse. (*Mağaranın ardında kaybolur.*)

UTNAPIŞTİM (*kölesinden özür diler gibi*) Onu böyle gör-
mek bana dokundu da, sana ilenişim ondandır. Ama biraz
sonra uyandığı zaman onu gökyüzünden yere indirmek da-
ha da güç olacak. (*Acılı:*) Gilgameş, kutsuz çocuk, sen
dönüş yolunu kapadın. İnsancıklarına bu yenilgiyle döne-
mezsin. (*Urşunabi'ye döner, Gilgameş'e acıtmaktadır. Fakat*
yine de onu kıskanır gibidir.) Hem insanlardan, hem de
Tanrılardan uzak, insanlarla Tanrılar arasında, tek başına
yaşamak ne demektir bilir misin?

URŞUNABİ: Ben ancak bana yetecek kadarını anlarım Utna-
piştım.

UTNAPIŞTİM (*sırtında bir ürpertiyle*): Offf... İnsan yal-
nızlığını nasıl da bütün şiddetiyle duyar. Bu bütün
Gilgameş'lerin alnyazısıdır. (*Filozofça:*) Kazansın, kazan-
masın, bütün Gilgameş'lerin. Onlar, orada, itildikleri
gökyüzünde bir çeşit tapınmayla seyredilirler... Ama bu
tapınmaya benzer duyguda öyle bir gizli korku, öyle bir
gizli kıskançlık vardır ki Urşunabi, her zaman Gilgameş'-
lerle biz insanlar arasına girecektir.

URŞUNABİ (*birdenbire heyecanlanmış*): Hah, işte o da uyan-
mış geliyor.

(*Mağaranın önünde Gilgameş görünür, şaşkındır,
çok parlak bir ışıktan gözleri kamaşıyormuşçasına
çevresini süzer, arkasında da Utnapiştım'ın Karısı*

vardır. Acılı bakışlarla Gilgamesh'i kollamaktadır.)

UTNAPIŞTİM *(inandırıcı olmayan bir kayıtsızlıkla):* Merhaba Gilgamesh! Burada uyanmanı bekliyordum.

GILGAMESH *(çevresinde bir şeyler araştırır gibi)* Uyanmak mı? Uyanmak için uyumuş olmam gerek Utnapiştim? Oysa siz beni mağarada bırakıp çıkalı çok olmadı.

UTNAPIŞTİM *(acı acı gülererek)* Çok olmadı mı Gilgamesh? *(Örmekte olduğu balık ağını gösterir.)* Bak, ben yepyeni bir balık ağı ördüm. Urşunabi yüz yirmi tane küreklik ağaç kesti, biçti, boyadı, götürüp ırmağın kıyısına bıraktı, gün altı kez üstünde doğdu ve battı, karım altı günlük taymını götürüp başucuna bıraktı, bütün bunlar sen uyurken oldu.

GILGAMESH *(ürkmüş)* Yalan!

UTNAPIŞTİM *(elindeki işi bırakır, yavaş yavaş doğrulur)* Gerçek olduğunu biliyorsun Gilgamesh! *(Gilgamesh'e doğru birkaç adım atar.)* Sana bunu düpedüz de söyleyebilirdim, ama sen kendin bu gerçeğe eresin istedim. *(Bir baba duygululuğu ile Gilgamesh'i omuzlarından kavrır, tatlı bir sesle:)* Senin damarlarındaki kan, insan kanı Gilgamesh! Şamaş anneni o insan eli ulaşmaz hücrelerinde yoklamaya gittiğinde, Tanrı'lık niteliklerini bir yana koymuştu. Nin-Sun'un eline değen el, o an Güneş Tanrısı Şamaş'ın eli değil, tıpkı kendi gibi bir insan eliydi.

GILGAMESH *(kendini aldatmak istercesine)* Yalan!

UTNAPIŞTİM *(karısına):* Gilgamesh'in altı günlük tayınlarını getirsene!

(Utnapiştim'in Karısı mağaraya doğru yürür.)

UTNAPIŞTİM *(hep Gilgamesh'in gözleri içine bakarak)* Bunu sana ilk gün de söyleyebilirdim, ama inanmayacağtın sen, mutlaka bir kanıt isteyecektin. İşte o kanıt ortada. Senden altı gün altı gece uyanık kalmanı istedim. Oysa sen altı gün altı gecedir uyuyorsun.

GILGAMESH *(ne söyleyeceğini bilmez bir halde)* Yalan!...

(Utnapiştim'in Karısı gelmiştir, eteğindeki tayınları Gilgamesh'in önüne boşaltır.)

UTNAPIŞTİM (*Gilgames'e*) Haydi Gilgames, tayınlarını saysana, (*En bayat ekmeği gösterir.*) Birinci ekmeğin kupkuru. (*İkinciye uzatır.*) İkincisi büzülmüş. (*Üçüncüyü uzatır.*) Üçüncü yaş. (*Dördüncüyü uzatır.*) Dördüncü küflenmiş. (*Beşinciye uzatır.*) Beşinci ağarmış. (*Altıncıyı uzatır.*) Altıncı bayat. (*Yedinciye uzatır.*) Yedincinin ise buğusu üstünde.

(*Gilgames inanmıştır, devrilircesine yere çöker başını avuçları arasına alır ve ağlar.*)

UTNAPIŞTİM (*Gilgames'in saçlarını okşayarak*) Ağla Gilgames, ağla! Ah bu insan gözyaşları!.. Ne kadar da sıcak! İşte seni Tanrılardan ayıran bir ayırım daha.

GILGAMES (*başını şiddetle Utnapiştım'e doğru kaldırır, isyanla*) Ya sen? Sen nesen Utnapiştım? Tanrı mı? İnsan mı?

UTNAPIŞTİM (*tatlılıkla*) Bir insan Gilgames, hem de önemsiz bir insan.

GILGAMES (*sinirli*): Peki neden? Neden Tanrılar seni seçti? Bu gizi saklamak için?

UTNAPIŞTİM (*aynı tatlılıkla*) Çünkü bu giz senin gibilerin elinde Tanrılara çevrilmiş bir silah olabilirdi. Çünkü bu gizi taşımaya senin gücün yetmezdi. Ben bu yükü böyle en son güne dek taşımak zorundayım.

GILGAMES : Öyleyse bir çeşit tutsaklık bu Utnapiştım?

UTNAPIŞTİM (*acı acı güler*) Ne sandın ya? (*Kaskatı bir yüzle:*) Çevrende her şeyin yavaş yavaş değiştiğini görürsün, bir fidana bağlanıyorsun, büyüyor, ağaç oluyor, sonra bir gün karşına cansız bir kütük olarak çıkıyor, dağlar ufalıyor, dereler kuruyor, çevrende sürekli bir değişme... Ve hepsi senden bir şeyler, bir şeyler alıp götürüyor. (*Bıkkın:*) İnsan yoruluyor Gilgames! (*Bir an susuş.*) Her şeyin gelip geçici, her şeyin aldatıcı olduğu bir dünyada tek seyirci olarak yaşamak, ölenlerle kalanlar arasında biteviye kendini dilin dilim bölmek, isyan duymadan, acı duymadan bunu yapmak pek zor. Her gün biraz daha es-

kidiğini fark etmek ve yenileri hiç değişmeyen bir hoşgörü ile karşılamak. Her gün parça parça ölmek ve bu ölü taraflarını hiç acı duymaksızın, tıpkı bir ağacın ölü yapraklarını silkip atışı gibi silkip atmak! Onların arkasından ağlamak, yanmamak!... Ne demektir bu, anlayamazsın.

GILGAMES (ağırbaşlı bir acıyla): Ama bu gizi isterim ben Utnapiştım! Bu gizi isterim ben. (Yüzü allak bullak olmuştur.) Evet bir silah olarak kullanacağım onu. (Asi:) Evet Tanrıların önüne dikileceğim onunla. (Bir heykel gibi dimdiktir.) Varsın o zaman hepsi birleşsinler bana karşı. Korkmam ben Utnapiştım. Bana şimdi bu kadar utanç veren bu duyguyu da onlar gibi yenebilirim. (Utnapiştım'e yalvararak:) Ah Utnapiştım, bu giz gerekli buna anlıyor musun bu giz gerekli bana.

UTNAPIŞTİM (çaresizliğini iyiden iyiye duymaya başlamıştır) Ben önemsiz bir insanım demiştim sana. Ve severim seni. Ama verilmiş bir sözüm var benim, Tanrıların gizini yalnız Tanrı olanlara açabilirim. Sen bir Tanrı değilsin Gilgames!

GILGAMES (o eski gösterişinden ve büyüklüğünden hiçbir şey kalmamıştır. Şimdi acı çeken bir insandır o) Engidu gözlerimin önünde öldü Utnapiştım!(Dövünerek:) Mert Engidu'm, yiğit Engidu'm!... (Ürküntü ile:) Onu İştâr'ın ateşi yaktı. Ve bu az ötemde oldu benim. Onu uyandırmak için altı gün altı gece feryat ettim, ağladım.(Yumruklarıyla gökyüzünde görünmeyen birilerini tehdit edercesine;) Ah gökler, gökler hiçbir zaman bu kadar sağırlaşmadı, bu kadar boşalmadı... (Başını avuçları arasına gömer.) Sonunda inandım, Utnapiştım sonunda inandım. (Hıçkırır) İşte o zaman sırtımın ortasında bu korkunç ürpertiği duydum.(Acısı dayanılmaz bir hai almıştır.) Ben artık bu korkuyla bir Humbaba'nın karşısına değil, bir yırtıcı kurdun bile karşısına çıkamam. Ben kendime olan güvenimi yitirdim.(Bir özleyiş acısıyla:) Ah Utnapiştım! Engidu hiçbir zaman böyle alçalmadı, küçülmedi, ölürken

bile cesurdu, güzeldi, görkemliydi... Ölüm korkusu nedir bilmedi o. (*Hıçkırır:*) Bu gizi isterim ben Utnapiştım! Bu gizi isterim ben!...

UTNAPIŞTİM (*Gilgamesh'i süzerek*) : Yalnız Tanrıların karşısına dikilmek için mi Gilgamesh! Yalnız Engidu'yu geriye isteyebilmek için mi? Hayır Gilgamesh, inandıramazsın beni. Bir şey var ki: Senin kendinden bile gizlemeye çalıştığın bir şey. Seninle daha birçok gerçeklerin arasına giriyor. Sen onu, İştâr'ı seviyorsun Gilgamesh!

(*Gilgamesh itirafedercesine hıçkırır.*)

UTNAPIŞTİM: O bir Tanrıça, sen ise bir insan. Ona ancak bir Tanrı yaklaşabilir. Hiçbir insan İştâr'ın ateşine dayanamaz. Hatta o insan sen olsan bile. Öyle değil mi Gilgamesh? Doğrusunu söyle bana.

(*Gilgamesh hıçkırır*)

UTNAPIŞTİM (*anlayışlı*): O da seni seviyor Gilgamesh. Çılgınlar gibi seviyor... O kadar istiyor ki, senin bir insan olduğunu, ateşine dayanamayacağını unutuyor.

GILGAMESH (*inler gibi*): Bu giz gerek bana, bu giz gerek bana...

UTNAPIŞTİM (*yüzünü ve kendini gizlemek istercesine*) : Sen bilir misin bu giz için ben ne yaptım? İnsancıklarımı nasıl aldattım? Tanrılar korkunç yazgılarını nasıl gizledim onlardan?... Onlar az sonra, kopacak fırtınadan habersiz eğlenirlerken, günlük hayatlarını yaşarlarken, yerlerken, içerlerken, günah oyunlarını sürdürüp giderlerken, ben gemimin kaburgasını meydana getirmeye çalışıyordum. Onlar bu yaptığımın ne olduğunu sordukları zaman bile sustum hiçbir şey söylemedim. Başları üstünde sallanıp duran o büyük yıkımın belirtilerini gizledim onlardan... Hatta babam Şurippak Kralı Ubar Tutu'dan bile... Çünkü Tanrılar bana böyle buyurmuşlardı. Ve bu onların beni ilk denemeleriydi.

GILGAMESH (*büyümüş gözlerle*) Hayır... Bu olamaz, yapamazsın bunu. Bu Humbaba'yı öldürmekten, göklerin bo-

ğasını yok etmekten, hatta Endigu'yu yitirmekten daha korkunç.

UTNAPIŞTİM (*acı anıların pençesinde kıvranarak*) Sonra gemimin bordasını hazırladım. Gemiye altı kat yaptım, alt ve üst güverteleri yediye böldüm. Ambarı da dokuza... Ortasına su kazıkları çektim. Bana en güç gelen gemiyi kızaktan indirmek oldu, bir nevrüz bayramı günü, ben, karım bana ve Tanrı'ya bağlı olanlar, gemiye doluştuk, biz gemiye girer girmez Fırtına Tanrıçası Âdât gürledi, Harp ve Hastalık Tanrısı İra bütün bentlerin kapılarını çekti. (*Hâlâ o günlerin dehşetini yaşıyormuşçasına:*) Diğer Tanrı'cılar da ellerindeki yanarcalarla ülkeyi kana ve alev rengine buluyorlardı... Fırtına memleketi bir çanak gibi parçaladı. Tanrılar bile kudurttukları fırtınadan ürkmüş, gökyüzünün en erişilmez yüksekliklerine sığınmışlardı. (*Gilgameş'e döner, işleyici bir bakışla*) Sen böyle bir kıyıma böyle bir yıkıma seyirci kalabilir miydin Gilgameş?

GILGAMES (*ıstıraptan boğulurcasına*) Hayır Utnapiştim, hayır! İstemem gizin senin olsun. Onu sakla, aldattığın insanların ilenci pahasına sakla! (*Gururlu:*) Engidu bu pahaya elde edilmiş gizle kendini kurtarmamı istemez.

UTNAPIŞTİM (*bir yargıç önündeymiş gibi anlatmaktadır*): Fırtına altı gün altı gece sürdü, sonunda tek canlı olarak, ben, karım, bir de kölem Urşunabi kalmıştık. Teknem beni bu dağ başına atmıştı. Benden üreyenler bütün dünyaya yayıldılar... Ama ben Tanrılarının buyruğunu dinledim burada kaldım. Benim kanımdan, benim canımdan olanlara bile söylemedim gizimi... Onlar her nereye gittilerse ölümlü tohumlarını serpererek çürüdüler. Onların içinden karşıma dikilip benden hesap soran ilk insan sensin. Böyle bir gizi gerçekten seninle paylaşabileceğime inanıyor musun Gilgameş?

GILGAMES (*vahşi bir haykırışla*): Yeter!... Yeter!... Gizin de senin olsun, köleliğini yaptığın Tanrılarının da!... (*Gurur-*

lu.) Bende olan bana yeter. (*Yoksulluğu ve acısı onu Tanrılaştırmış gibidir.*) Ruhumdan taşan, içime sığmayan o hız yeter. (*Bir iğrenme duygusuyla:*) Beni senden ve senin gibilerden ayıran o anlatılmaz şey!... (*Kıyıya doğru koşmaya başlar.*)

UTNAPIŞTİM (*arkasından, imrenişle*) : O şey senin özgürlüğündür Gılgameş!

GILGAMESH (*durur, göğsünü alabildiğine tertemiz hava ile doldurur*) Bir Tanrı olmadığımı anlıyorum, ama bir köle olmadığımı, olamayacağımı da... (*Yumruklarını gökyüzüne doğru sallayarak:*) Tanrılar!... Tanrılar!... Beni yendiniz, ama köle kılamadınız! Bana korkunun ne olduğunu öğrettiniz, ama ihaneti asla!... (*Geriye döner.*) Utnapiştım bu güzel gerçeği sana borçluyum. Şimdi anlıyorum ki aradığım şey, senin bu kadar korkunç bir ihanet pahasına elde ettiğin giz değilmiş. Ben aradığımı buldum Utnapiştım, ben aradığımı buldum. (*Bir veda işareti yapar ve yeniden koşmaya başlar.*)

UTNAPIŞTİM (*imrenişle*) Senin şu özgürlük sarhoşluğuna ne imreniyorum bilsen.

GILGAMESH (*yolu üstündeki yalçın kayanın üstüne çıkmıştır, orada Tanrılara en yakın doruktadır, pırıl pırıl bir yüzle, pırıl pırıl bir sesle*) Evet özgürlük sarhoşluğu, Utnapiştım, iyi bildin, özgürlük sarhoşluğu... Başka şey değil bu. (*Azıcık üzgün:*) Belki ayıldığımda yorgunluğumu daha iyi anlayacağım. (*Birkaç adım daha atmak ister, ama o kadar yorgun düşmüştür ki olduğu yere yığılıverir.*)

UTNAPIŞTİM (*Urşunabi'ye*) Dönüş hazırlığın boşa gidecek Urşunabi. Haydi çekilelim. (*Karısının omuzlarına tutunarak mağaraya girer. Urşunabi ise mağarayı dolanan patikada kaybolur.*)

(*Bir an sessizlik, neden sonra:*)

ŞAMAŞ'IN SESİ (*çok uzaklardan geliyormuş sanısını veren ses*) Gılgameş, Gılgameş!... Ben Şamaş, senin baban! Beni duyuyor musun?

GILGAMES (güçlkle başını kaldırır ve boş gökleri arar)
Baba, babacığım!...

ŞAMAŞ (tatlı): Gılgameş, oğlum o kadar yoruldu mu?

GILGAMES (boğuk): Hem de nasıl! Hem de nasıl! (Gücenmiş.) Ah baba, nedendi bu, nedendi bu?... Niçin aralarına attığınız insanlardan bu kadar farklı yarattınız beni? Mademki sonum tıpkı onlarınki gibi olacaktı, niçin kanıma kendi kanınızı kattınız? Mademki gücüm yetmeyecekti; niçin bu çılgın tutkuyu soktunuz yüreğime? Mademki yargılarım gücendirecekti sizi, niçin beni yargıç yaptınız? Mademki sonunda hepsini alacaktınız, niçin verdiniz?

ŞAMAŞ : Ya sen? Mademki kazanamayacaktın niçin meydan okudun?

GILGAMES (aynı gücenik sesle) Ah babacığım, yoksul bir çoban olsaydım, isteklerim de, acılarım da gücümü bu kadar aşmazlardı, bu kadar yıkıcı olmazlardı.

ŞAMAŞ : Bu kadar gösterişli de olmazlardı.

GILGAMES Ama neye yarar? Ben de gelip geçici olduktan sonra...

ŞAMAN Sen belki, ama senin büyük çilen, hayır! Sonunda yenilmiş olsan bile kavgan hayır. Gelecek kuşaklar seni ve senin burada sona erecek yaşamını destanlaştıracak, Gılgameş, sen inandığın şeyler uğruna seni yaratanlara kafa tutarsın. İnsanların en güzel tarafını bulup meydana çıkarırsın. İnsanları Tanrılar katma yüceltmek isteyensin. Varsın yarı yolda kesilmiş olsun soluğun Gılgameş! İnsanlar senin gibileri anlayamazlar, doğrudur. Aldatabilirler de, ama, unutamazlar... O dev gibi acıların hiç olmazsa buna değmez mi Gılgameş?

(Sahne yavaş yavaş kararmaktadır.)

GILGAMES (bitkin): O kadar yorgunum ki, artık geriye dönmem. Yolumda yürüyeceğim Şamaş. Engidu'nun yürümüş olduğu yolda. (Birden bütün gücü ile doğrulur.) İhtar, İhtar seni bekliyorum! Bana bütün güzelliğinle görün. Bana kollarını aç. (Aşk dolu bir sesle:) Al beni İhtar,

al beni!

(Bir sessizlik, Sahne tamamen kararmıştır.)

GILGAMES: İhtar, İhtar aldanan benmişim, haklı olan da sen. Bu aşka karşı boşuna direndim. Engidu'mu bu uğurda verdim, bir gün onun ölümünü kıskanacağımı söylemiştin.

(Sahne aydınlanır. İhtar görünür.)

İHTAR : Beni çağıran sen ımsın Gilgames! *(Acı bir sesle:)* Beni kovan da sen değil miydin?

GILGAMES Ne budalaymışım? Bana vereceklerinin yanında alacaklarının lafı mı olurmuş? İhtar bağışla beni!

(Doğrulur, İhtar'a doğru birkaç adım atar.)

İHTAR *(geriler)* Hayır Gilgames! Uzak dur benden, ben bir ateşim, sadece yakan bir ateş... Hiçbir yiğit erişemedi bana.

GILGAMES Ya Tammuz, ya Işıllanu, ya Engidu?..

İHTAR *(üzgün):* Hiçbiri Gilgames, hiçbiri... Onların hepsi kendi hızlarının kurbanı oldular... Bana dokunur dokunmaz yandılar... Bu Tanrıların bana oynadıkları bir oyun, ta ki kendilerinin, yalnız kendilerinin olayım diye. Ve bir gün: İçinizde Tanrılara eş güzellikte ve güçte birini seçtiğim zaman bu seçişin günahını ona ödetirler...

GILGAMES *(her şeye hazır)* : Beni korkutamazsın İhtar, beni korkutamazsın! Çünkü seni seviyorum! *(İhtar'a doğru birkaç adım atar.)*

İHTAR *(ürkek, geri sıçrar)* : Ah, şaşkın çocuk, anlamıyor musun ki; seni korkutmak değil, kurtarmak istiyorum. Çünkü seni o gelip geçici ten arzularının, o çılgın iştihanın üstünde gerçek bir aşkla seviyorum! İnsan olduğunu anladığın ve bu insan yazgına razı olduğun şu anda çok daha güzelsin Gilgames! Farkında mısın?

GILGAMES *(yakarak)* : İhtar, İhtar al beni!...

İHTAR *(çaresizlik içinde kıvranarak)* Bana yasak edileni benden istiyorsun! Sana verebileceğim tek şey... *(Elleriyle yüzünü kapar.)* Oh Gilgames, çekil yolumun üzerinden ge-

çip gideyim!

GILGAMES (doğruca İştar'ın üstüne yürürken) İştar, beni almak istemiyorsan, yolunun üstünde çiğne de geç! (Ona doğru birkaç adım atar.)

İşTAR (bir çeşit ürküntü ile geri çekilir) Dur, Gilgames, yaklaşma bana! İstemiyorum, bana dokunmanı istemiyorum.

GILGAMES (sanki ilk kez çevresini saran güzellikleri fark etmişcesine) Ne parlak bir sabah bu İştar farkında mısın? Engidu'nun ölümü böyle olmamıştı, ölüm böylesi güzel bir günde kıyamaz insana. (Dermansız:) İştar, İştar yorgunum, kanımı tutuştur benim!

İşTAR (biraz kıskanç) Sen beni değil, ölümü istiyorsun Gilgames!

GILGAMES (soluk soluğa) Hayır seni istiyorum, senin damarlarıma akıtacağın ateş istiyorum, dudaklarıma sunacağın zehiri istiyorum! İştar, İştar seni istiyorum!... Hayatımda senden güzel bir şey görmedim, al beni İştar, al beni! (Ona doğru yaklaşır.)

İşTAR (haykırarak): Dur, Gilgames! Çıldırдың mı sen? Bilmiyor musun ki bana dokunan yok olur.

GILGAMES İştar, kanımı tutuşturdu, artık kaçamazsın benden!

İşTAR (bir heykel gibidir) : Seni gerçekten seviyorum Gilgames. Hayatımda ilk kez seviyorum. Düne dek senden almak istiyordum, verebileceğın her şeyi, ve bu her şeyin üstünde seni! Ama şimdi öyle değil. Bazen vermek de gerek. (Yalvarır gibi:) Ah Gilgames! İnsanlık sana Tanrı'lıktan çok yaraşıyor. Seni şimdi daha az tutku ile, daha çok şefkatle seviyorum.

GILGAMES (kendinden geçmiş) İştar, içim alev alev, İştar beni öp.

İşTAR Hayır, hayır yaklaşma bana, yalvarırım yaklaşma! Bazı şeyler var ki Tanrıların da gücü üstündedir Gilgames, beni anla!

GILGAMES (tutkulu) İhtar, bir öpücük, karşılığında hayatın!

İHTAR (yavaş yavaş kendini sarmakta olan kadınca duygulardan kendini kurtarmaya çalışarak): Ah, çıldırtıyorsun beni Gilgames, sokulma bana böyle! Soluğunun sıcaklığını üfleme bana! (Gilgames yaklaşır, İhtar artık kaçınacak halde değildir. Bakışıyla, duruşuyla, bekleyişiyle tam bir dişidir o.) Kaç benden Gilgames, kaç benden! (Ama bakışları gel demektedir.)

GILGAMES (sanki üst gelen kendisiymiş gibi yürür) İhtar, İhtar!...

(İhtar'ın önünde durur, erkek ve kadın bakışların çatışması. Kendini İhtar'ın kolları arasına atar.)

(Birden göz kamaştırıcı bir ışıkla aydınlanır ortalık. Bu aydınlıkta Gilgames'in yüzü İhtar'a, arkası seyircilere dönüktür. İhtar karşısında korkunç bir canavar görüyormuşçasına bir çığlık atar ve sonra o korkunç canavar tarafından kovalanıyormuşçasına kaçır.)

(Gilgames korkunç bir çığlık koparır. Elini yüzüne götürür, kıvrılır. Utnapiştım yanına gelip diz çöker.)

UTNAPIŞTİM Diz çök Gilgames, diz çök! Ruhunun selametine kadar her şeyini yitirdin, bir de sabretmeyi, şükretmeyi dene.

GILGAMES (küçümser gibi yukarıdan aşağıya bakar) :Senin gibi! (Bir çeşit tiksintiyle:) Hayır, hayır, hayır!...

UTNAPIŞTİM (üzgün) Bu sana Tanrıların en büyük darbesi Gilgames, istediğin ölümsüz bir yaşam değil miydi?

GILGAMES (kıvrınarak) Ölümsüz bir yaşam mı dedin? Ölümsüz bir yaşam ha?

UTNAPIŞTİM (üzgün) Evet ölümsüz bir yaşam. Ama bilmem nasıl söyleyeyim Gilgames.

GILGAMES (isyanı kadar korkunç bir sesle) Söyleme iste-

miyorum! (*İştar'ı hatırlar.*) İştar!

UTNAPIŞTİM İştar'a da seni sevmiş olmanın azabını bırak
Gılgameş!

GILGAMES Peki ama ya o? O niçin bıraktı beni?

UTNAPIŞTİM: Sen artık İştar'ın sevdiği Gılgameş değilsin. Şu anda sen zaten korkunç bir hayalden başka bir şey değilsin. Yüzünü, çizgilerini, kaybetmiş, korkunç bir hayal.

(*Gılgameş ürpertiler içinde elini yüzünde dolaştırır ve acıyla bağırır.*)

UTNAPIŞTİM Ah, Gılgameş, ölümsüz bir güzelliği kucaklamak ne haddine! Tanrılar sana bu kadar gösterişli bir ölümü reva görürler miydi hiç!

GILGAMES (*boş göklerde aranır gibi*) Şamaş, Şamaş, babacığım!...

UTNAPIŞTİM (*üzgün*) : Çok geç. O bile tanıyamaz seni!

GILGAMES (*az yana döner, yüzüne karanlık bir gölge düşmekte ve yüzünü çizgilerini gizlemektedir*): Öyleyse?

UTNAPIŞTİM Diz çök ve şükret!

GILGAMES (*tokatlar gibi bir sesle*) : Hayır!

UTNAPIŞTİM (*anlayışlı*) Zaten biliyordum, Tanrılara benim gibi bir köle çok bile, Gılgameş! Ne yapsınlar seni.

GILGAMES (*kıvrınarak*) Ama bu çok korkunç Utnapiştim, bu çok korkunç.

UTNAPIŞTİM Korkunç olan ne?

GILGAMES Yaşamak. Engidu'suz yaşamak. İştar'sız yaşamak, yüzünü, ruhunu yitirmiş olarak yaşamak. Dostsuz, düşmansız yaşamak.

UTNAPIŞTİM Söylemiştim sana Gılgameş! Bunun bir çeşit tutsaklık olduğunu söylemiştim sana! Şimdi yalnız bir fark var aramızda. Ben ebedi köle, sen ebedi asi... İkimiz de bu kıyıda... Onların içine karışmaksızın...

(*Sahne yavaş yavaş kararırken Gılgameş'in dimdik ebedi asi gölgesiyle Utnapiştim'in dize gelmiş ebedi köle gölgesi yan yana ve fona düşer.*)

KORKU

KİŞİLER

O

Kadın

Albay

I. Teğmen

II. Teğmen

Gazeteci

Yaşlı Kadın

Birkaç Er

BİRİNCİ PERDE

Olay herhangi bir çağda herhangi bir yerde geçer.

(Şehrin dışında, koruluklar içinde kaybolmuş bir konağın dayalı döşeli salonu. Gerek yapının mimarisinde, gerek döşenişinde Türk olmayan bir stilizasyon egemen.

Karşıda verandaya açılan geniş ve camekânlı kapılar... Gene karşıya ve bu camekânlı kapıların sağına düşen bir başka kapı, bu kapı bir aralıkla sokak kapısıyla kesişir.

Sağda geniş bir pencere, daha önde kütüphaneye açılan bir kapı, sol tarafta önden arkaya yükselen, sonra bir dirsek çevirerek sahneyi boydan boya kateden merdivenlerle ikinci katın başladığı salon. Bu merdivenin altında iki kanatlı bir kapı evin diğer bölümlerine açılmaktadır. Solda, önde, köşelemesine camekânlı geniş bir kapı bir verandaya açılır. Ordan da merdivenlerle bahçeye inilir.

Gazeteci yorgun ve bezgin bir halde koltuklardan birine yığılalmıştır: Kadın karşıdaki geniş pencerenin önünde arkası ona ve seyirciye dönük,

ayaktadır. Otuz yaşlarında olgun bir güzelliği vardır. Bol yıldızlı, tropikal bir gece başlamaktadır.

Gazeteci'ye gelince elli beş yaşlarında kadar göstermektedir. Beyaz keten elbisesi, dağınık beyaz saçları ve kırlaşmış sivri sakalı ile daha ziyade bir fikir adamına benzemektedir. Konuştuğu sürece monoklu ile oynar durur. Onu siler, hohlar, yine siler, gözüne takar, çıkarır, bütün bu hareketler soğukkanlı görünüşünün altındaki tedirginliğini gösteren belirtilerdir.)

GAZETECİ (bezgin bir sesle) Bitti. Bittik: bizimle beraber birçok şeyler de yıkıldı, yazık!

KADIN (arkası dönük) Benim yıkılmamasına çalıştığım bir tek şey var.

GAZETECİ Bir tek şey mi? (Anlamış:) Ha... Evet. Öyle ya bundan size ne?

KADIN :Daha başından beri sizinle beraber değildim. Ama bir gün tuttunuz erkeğimi aldınız elimden, hiçbir zaman anlayamadığım, anlayamayacağım bir davanın simgesi yaptınız.

GAZETECİ Onu koynunuzdan çekip aldık, bir kahraman yaptık.

KADIN Ben ona çok daha güzelini, aşkımı vermiştim.

GAZETECİ Yetmezdi.

KADIN Çok daha güvenilir bir yolda yürüyorduk.

GAZETECİ : Ne çıkar? Çok daha güvenilir bir yolda oluştunuz ancak sizi ilgilendirebilir. Bundan bize ne? Dünyaya ne? Tarihe ne? Ama bugün, bugün öyle mi? Bugün bütün dünyanın gözü, tarihin gözü onun üzerinde.

KADIN(yarı döner) Hıh, bir düşüş, bir çöküş görecektir değil mi? Bununla mı övünüyorsunuz?

GAZETECİ (gururlu) Kısa, fakat pırıl pırıl bir yol çizdik, övünmeye hakkımız yok mu?

KADIN (tekrar arkasını döner) Pişman değilsiniz!

BİRİNCİ PERDE

GAZETECİ *(ayağa kalkar, kadını omuzlarından kavrar)*
Pişman mı? Bakın kızım, elli beş yaşındayım. Elli yılımı köstebekler gibi yaşadım. Karanlıklar içinde... İnimde. Orada yaşamaya katlanabilseydim hiçbir şey görmeyecektim, hiçbir şey bilmeyecektim. Hiç kuşkusuz çok daha güvenilir, çok daha sağlam bir yol, *(Alaycı)* gidile geline ezberlenmiş bir yol.

KADIN : Evli misiniz? Çoluk çocuğunuz var mı?

GAZETECİ Vardı. *(Yüzü bulutlanmış:)* O elli yılın otuz yılı, karımın kocası, çocuklarımla babası olmak yetti bana. Sonra bir gün farkına vardım. Halkım acı çekiyordu.

KADIN : Boş laf. Halkın acı falan çektiği yoktu, halk rahattı. Size batan da bu rahatlık oldu.

GAZETECİ *(dalgin)* : O ne ışıklı, ne bilinçli bir kıvılcıktı o. Yurdun dört bucağında, köyünde, kentinde küçük küçük kıvılcımlar belirmişti, bu küçük kıvılcımları birbirine salmak, sonra da hepsini bir büyük yangına çevirebilmek için sadece bir soluk, güçlü bir soluk yeterdi, millet bir kahraman bekliyordu, dalgalanan bir bayrak bekliyordu.

KADIN Sonra bir de baktınız ki, aranızda kimse kalmamış, bayrağınız yerlerde.

GAZETECİ *(dişleri arasından)* Allah kahretsin, aldatıldık, satıldık. *(Koltuğa çöker.)*

KADIN Âdettir, her zaman bir alan bir de satan bulunur. *(Bir koltuğa yığılır ve ağlar.)* Bilmek istiyorum, şu anda her şeyin bittiği şu anda biraz olsun bir vicdan azabı duymuyor musunuz?

GAZETECİ Vicdan azabı mı? Niçin?

KADIN Karınız vardı, çocuklarınız vardı, kurulu bir düzeniniz vardı.

GAZETECİ :Küçük şeyler bunlar.. Dünyaya niçin geldiklerini bilmeyen, şaşkın bir kalabalığın yetinebileceği şeyler... Ama Tanrı'ya şükür dünya yalnız o arsız karasinekler gibi çoğalan, yalnızca çoğalmayı bilen böceklerle özgü değil.

KADIN *(alaylı)* Ama Tanrıya şükür ki, size de mahsus de-

ğil. Yoksa doğrusu ya çekilmez olurdu.

GAZETECİ Bakalım. Asıl hükmü tarih verecek. (*Kendi kendine söylercesine:*) Nasıl verecek?

KADIN (*isyanla*) : Tarih ne bilir? Tarih ancak her şeyin çılgırından çıktığı anlara çevirmiştir gözünü.

GAZETECİ (*gururlu*) İnsanlığın yıldız anlarına.

KADIN Sizin gibilerin altüst ettiği çağları tanır.

GAZETECİ (*hep o gururlu tavırla*) Bu çağlarda yaşamış ve ölmüş olmak ne büyük mutluluk!

KADIN : Asıl bu gibi anların dışında mutlu olmak o kadar kolay ki. Bütün o saf sevgilerin korkusuzca çiçeklenebildiği, çalkantısız ve rahat bir dünya. Tarih ne anlar bundan.

GAZETECİ (*hor görüşle*) Bu imrendiğiniz dünya hayvanların dünyasıdır kızım. Karınlarının doyduğu, rahat rahat çiftleşebildikleri bir dünya. (*Kurumlu:*) Tarih hayvanlar için değildir.

KADIN (*birden sinirli bir hareketle kalkar ve pencerelerden birine doğru yürür*) : Ya siz? Siz ne yapıyorsunuz peki? Bütün istekleri bundan öteye geçmeyen bir yığın bilinçsiz, şaşkın, seyirciyi birbirine düşürmekten başka? İçinizden biri çıkıyor: "Gelin benimle" diyor, "mutluluğunuz benim elimdedir." Sonra siz çıkıyorsunuz: "Hayır" diyorsunuz, "bana gelin sizi ancak ben götürebilirim oraya; o adanmış ülkeye." İkinizden biri yalan söylüyor, ama hanginiz? Bunu biz nasıl anlayalım? Kimin tanıklığına güvenelim? Ölçümüz ne olsun?

GAZETECİ (*oturduğu yerden*) : Peki, sizin ölçünüz nedir? Söyler misiniz?

KADIN (*kırıcı bir sesle*) İkinize de inanmamak.

(*Gazeteci ayağa kalkar, verandanın camekânlı kapılarını açar, dışarıyı seyreder.*)

GAZETECİ (*geniş bir solukla*) Gelmediler... Geciktiler... şimdiye kadar çoktan burda olmaları gerekirdi.

KADIN (*onun yanında ve kendi âleminde*) Şehir o kadar uzakta ki... Bütün hay huyuyla... Bütün gürültüsü patır-

BİRİNCİ PERDE

tısıyla o kadar uzakta ki... Zaten bu uzaklığı için seçmiş-tik burayı, bu sessiz koruluğu (*Ürperen bir sesle:*) Ne sessiz Tanrım, ne sessiz!...

GAZETECİ Sanki hiçbir şey olmuyor, bir dünya yıkılmıyor, bir evren çökmüyor. Sanki herhangi bir gün.

KADIN (*dalgın*) : Sanki birazdan gelecek, şu kapıdan girecek, açım diyecek, neler hazırladın bakayım diyecek.

GAZETECİ (*kendi âleminde*) : Ta oraya kadar yaklaşmıştık. Bir adım daha, sonra her şey bizim olacaktı. Yazık. Ne kadar iyi niyetlerle gelmiştik, neler getirmiştik!

KADIN (*kendi âleminde*) Kolay kolay yemek beğendiremezdim, o kentsoylu dil tadı yok mu?

GAZETECİ : Hak ve adalet, yalnız yüz yıllarca geri bırakılmış ulusumuzun değil, tüm insanlığın özlemi, özlemlerden öte gereksinimi.

KADIN Bir çocuk istiyordu, bir çocuk yapalım istiyordu, ama bu çok öncelerdi... Biz bize yetiyorduk o zamanlar... (*Göstererek:*) Şurada soframız, ötede yatağımız...

GAZETECİ (*birden sinirlenmiş*) Niye gelmediler be? Gelsinler de bu iş bitsin artık! (*Dönüp yerine oturur.*)

KADIN (*ayakta vedalgın*): Bir yıldız kaydı, gördüm. Bir yıldız kaydı. (*Tatlı bir sesle:*) Öyle birden bire nereden çıkıverdiğini, gösteremem. Nereye düştüğünü de gösteremem. Ama demin bir yıldız kaydı... Şurada, şu geniş, uçsuz bucaksız gökyüzünde.

GAZETECİ : Onu seviyordunuz değil mi?

KADIN (*arkası dönük olduğu halde*) Hıh, onu seviyor muydum?

GAZETECİ Peki sizi ona bağlayan neydi? Onda sevdiğiniz neydi? Eğer o insanların üstünde kalan yanını, büyük yanını, O Tanrılara özgü gücünü, sezememiş idiyseniz.

KADIN (*ürpererek*) : A a a güçlüydü, elbette güçlüydü erkeğim. Kolları belime dolandığı zamanlar, işte derdim, güçlü kuvvetli bir erkek, kendine güvenilir bir erkek.

GAZETECİ (*hissedilir bir hayranlıkla*): O efsane kahramanla-

rına yarışır cesaret.

KADIN (*hayalindeki erkeğe gülümseyerek*) A a a aksine, çok çekingendi, pısırsık denecek kadar. Hatta öyle ki... (*Birdenbire susar.*)

GAZETECİ (*hayalindeki kahramanla ilgilidir*) Arkasında bir destan bıraktı.

KADIN (*hayalindeki erkekle ilgilidir*) Hatta öyle ki: Ona ilk itirafı ben yapmak zorunda kaldım. Baktım, ondan hayır yok, aşkının yükü altında ezilip büzülüyor da ağzını açmıyor.

GAZETECİ Son gizli kongremiz lider olarak onu seçmekle en yerinde seçimi yapmıştı. Bayrak gibi bir insandı o.

KADIN (*birden sert bir dönüşle döner*) : Peki öyleyse, söyler misiniz ha!.. Söyler misiniz bana: Nerede düşürdünüz onu, bayrağınızı?...

(*Gazeteci susar ve önüne bakıp dalgın düşünür.*)

KADIN Bilmiyorsunuz değil mi? Öyleyse ya siz ona layık değildiniz, ya da o size göre değil.

GAZETECİ Haksızlık ediyorsunuz kızım, bir ana baba günü bu, kim nereye düşer, kim nerede kalır, bunu ancak Tanrı bilir, bir de bilse bilse yengiden sonra ganimetlerini toplamaya kalkacak yenenler.

KADIN (*ağlayarak*): Ama hakkım yok mu? Onu sizden istemeye hakkım yok mu benim? Onu siz almadınız mı elimden?

GAZETECİ (*birdenbire birkaç yaş yaşlanmış bir sesle*) Görüyorsunuz ki, şurada oturmuş bekliyorum, sıramı bekliyorum, kolay mı sanıyorsun kızım? Ben de ötekiler gibi, diğer arkadaşlarım gibi bu işkenceyi kısa kesebilirdim, ama bir borcum vardı, namus borcu.

KADIN (*soğuk*) : Öyle mi? Ne gibi?

GAZETECİ Sizi bulmak, size şunu söylemek zorundaydım; şu anda sağ mı ölü mü bilmiyorum. Ama ne kadar yüzegölücü olursa olsun, tarih susmayacak, bu son üç gün yok mu kızım, bu son üç gün: Bütün bir devrin nirengi nokta-

sı olacak. Ve dorukta o.

(Birden gittikçe yaklaşan gürültüler, silah sesleri... İkisini de yalnızlıkları içinde sarverir. İkisi de ayağa kalkarlar, susar ve dinlerler...)

GAZETECİ *(ciddileşir, mendilini çıkarıp hınkırır, monoklunu kravatını düzeltir)* : Geldiler....Herhalde onu aramak için. *(Gülümser.)* Onu değil ,beni bulacaklar...
(Kapıya sert sert vurulur.)

ALBAY'IN SESİ *(dışardan)*: Açınız! Kanun namına açınız!
GAZETECİ *(son bir defa daha kendine çeki düzen verir, bir törene hazırlanıyormuşcasına, sonra kadına yönelerek)* Açabilirsiniz! *(Kadın açmaya giderken:)* Görüyorsunuz ya aldatmamışım sizi. Gelecekler demiştim,beni götürecekler demiştim, *(Kadın kapıyı açar.)* hatta geç bile kaldılar demiştim. *(Tabancasını çıkarır şakağına dayar ve ateş eder.)*
(O anda Albay, Birinci ve İkinci Teğmen'ler, altı erle birlikte girerler... Birinci ve İkinci Teğmen'ler Gazeteci'ye engel olmak için atılırlar, fakat geç kalmışlardır, Gazeteci kolları arasına düşer. Yavaşça Gazeteci'yi yere yatırılırlar, Albay soğukkanlıdır, kadın ise dehşetten donakalmıştır.)

BİRİNCİ TEĞMEN *(yavaş yavaş doğrulurken)* İş tamam albayım!

ALBAY *(sıkılmış)*: Hımm! Bizden daha aceleciymiş.*(Ayağı ile ölüyü ters çevirir.)* Temiz iş görmüş. *(Erlere hitaben:)* Götürün! *(İki er ölüyü kaldırıp götürürler.)* Hatırı sayılı domuzlardandı. Yazık yerini boş bıraktı. Batı kapısındaki şeref direklerinden biri boş kalacak. *(Sonra birden sert bir hareketle döner.)* Neyse biz asıl konumuza dönelim. *(Kadına döner, sert bir sesle:)* Nerede?

KADIN : Bilmiyorum.

ALBAY : Bu kadarı da iyi. Hiç olmazsa sorumu anlamazlığa gelmediniz. Kimi sorduğumu hemen anladınız. Bu da bir yarım itiraf sayılır değil mi?

KADIN : İtiraf mı? Nasıl itiraf?

ALBAY : Onunla birlikte olduğunuza dair.

KADIN : Onu sevdiğimi demek istiyorsanız evet.

ALBAY : Bu kadarı da iyi dedim ya! Bu kadarı da yeter bize.

(Ortaya:) Evi arayın!

(İki er üst kata çıkar, diğer iki er ise verandaya geçerler.)

ALBAY (bir süre yandan ve dikkatle süzer kadını): Evli misiniz?

KADIN Hayır.

ALBAY Neden evlenmediniz?

KADIN Bilmem, uzun zaman böyle bir gereksinme duymadan yaşadık. Sonra şey etmeye karar verdiğimiz zaman.

(Sıkılğan susar.)

ALBAY (araştırmacı) : Ne etmeye karar verdiğiniz zaman?

KADIN Şey, yani çocuk yapmaya karar verdiğimiz zaman, ilişkimizi yeni baştan düzenlemek gereğini duyduk ama...

ALBAY Ama ne?

KADIN Ama ondan sonra da bildiğiniz gibi işte, bu durumda bir şey yapamazdık ki.

ALBAY(kadını süzer, sonra yüzünü başka tarafa çevirir)
Budalalar, ahmak herifler!... Kim dürter bunları, kim dürter de böyle gözleri kapalı atılırlar ateşe. Şurada güzel güzel karıları varken, bol bol çocuk yapmak dururken.

(Verandadaki erler boş dönerler...)

ERLERDEN BİRİ : Kimseler yok albayun!

ALBAY Bahçeyi arayınız, dikkatli arayınız. Ya ölü, ya diri mutlaka bulunmalı. Mutlaka!

(Erler çıkarlar.)

KADIN(ferahlamış, sırtını duvara dayar) : Demek sağ!

ALBAY(verdiği azaptan memnun) Sağ ya da ölü. Bundan böyle pek işinize yarayacağını ummam. (Birinci Teğmen'e buyurur.) Gelin benimle!

(İkisi birden bahçeye açılan kapının arkasında kaybolurlar.)

(Bir an sessizlik.)

ALBAYIN SESİ (*dışardan*) Bu kapı nereye açılıyor? (*Cevap beklemeksizin:*) Kırın kapıyı!

(*Dışarıda bir kapı kırılır.*)

(*Kadın arkası dönük beklemektedir.*)

İKİNCİ TEĞMEN (*birden kadına yaklaşıp*) Hanımefendi!

(*Kadın önce irkilir, sonra döner*)

İKİNCİ TEĞMEN(*bir fısıltı halinde*) Ben dostunuzum hanımefendi, inanınız bana.

(*Kadın inanmaksızın bakar.*)

İKİNCİ TEĞMEN(*ötekilerin çıkmış oldukları kapıları yokladıktan sonra daha bir güvenle*) Farkındayım inanmıyorsunuz. İnanmamakta da haklısınız. Ama yemin ederim.

(*Dışardan bir kapı daha kırılır, İkinci Teğmen susar.*)

KADIN Rica ederim, beni rahat bırakın.

İKİNCİ TEĞMEN Yazgım beni bunların içine atmıştı, ne yapabilirdim? Tam bağlarımı koparacağım sırada ise her şey bitti?

KADIN (*bir yansıma gibi*) : Her şey bitti.

İKİNCİ TEĞMEN (*ateşli*) : Hayır. Hiçbir şey bitmiş değil! O bilinç yaşıyor. Benim gibi düşünen binler, yüz binler var... Göreceksiniz, birimizden birimiz bayrağı kaldıracağız yerden.

KADIN (*yüzünde bir anne sevecenliğiyle*) : Evli misiniz?

İKİNCİ TEĞMEN : Şey, evet iki aydan beri.

KADIN (*aynı tatlılıkla*) Hemen bir çocuk yapınız teğmen, hemen bir çocuk yapınız!

İKİNCİ TEĞMEN : Çocuk mu? Anlayamadım niçin?

KADIN Bir çocuk yapınız diyorum size, hiç durmayınız, bir çocuk yapınız! O zaman niçinini anlarsınız. (*Tekrar arkasını döner ve susar.*)

İKİNCİ TEĞMEN (*arkadan yanaşır*) : Ama, benim demek istediğim bu değildi ki size. Benim demek istediğim çok daha önemli. (*Duraksar susar.*) Anlıyorsunuz ya! (*Tekrar susar, çıkıp kapılarını yoklar, kimsenin dinlemediğine iyice*

inandıktan sonra kadına yaklaşır adeta kulağına söylemek ister gibi bir fısıltı ile:) Ben biliyorum, nerede olduğunu biliyorum ben.

KADIN *(birden döner, sapsarı kesilmiştir)* : Ne dediniz?

İKİNCİ TEĞMEN: Biliyorum dedim, nerede olduğunu biliyorum.

KADIN Çıldırdınız mı siz?

(O anda Albay, İkinci Teğmen ve iki erle birlikte dönerler, konuşmaları yarıda kalır, her ikisi de heyecanlarını bastırmaya çalışırlar.)

ALBAY : Bütün delik deşikleri aradık bu tarafta. Bakılmadık yer kalmadı galiba. Eğer bizzat şeytanın kendisi değilse.

KADIN Söyledim ya size. Bu çatı altında zamanınızı boşuna kaybediyorsunuz.

ALBAY : Acaba?

(Birinci grup yukardan aşağıya yaşlı bir kadını sürükleyip indirirler.)

(Kadın atılmak ister, Albay önler.)

KADIN *(taşkınca)* Durun dokunmayın ona! Nasıl da kıyabilmişsiniz onu hasta yatağından kaldırmaya.

ALBAY İşler artık bu raddeyi buldu mu kızım, merhametli olan kaybeder. *(Emreder.)* Getirin?

(İki er Yaşlı Kadın'ı sürükleyip getirir.)

ALBAY *(sert)*: Kimsiniz?

YAŞLI KADIN *(gururlu)* Ya siz kimsiniz?

ALBAY : Ben sorarım, siz söylersiniz?...

YAŞLI KADIN *(aynı gururla, fakat biraz bezgin)* Söyleyecek bir şeyim yok benim.

ALBAY Öyle mi? *(Erlere hitaben:)* Götürünüz! Götürünüz ve söyleteceksiniz! *(Kadını ite kaka çıkarırlar.)*

KADIN *(yalvarır)*. İyi ama, ne söyletecektiniz? Ne söyletmek istediğinizi biliyor musunuz sanki? Sorun da ben söyleyeyim, ona zulmetmek niçin?

ALBAY *(kesin bir cevap bekler gibi)* Annesi mi?

KADIN Hayır dadısı. Küçücükten alıp büyütmüş onu. *(İşle-*

yici bir tatlılıkla:) Şuncacık bebekken.

ALBAY(*bir tiksintiyle*) : Bir yılan beslemiş koynunda. Bu kadarı yetmez mi? Nicelerini bilirim ben: Bu kadarlık bile suçları yoktu. Ama... (*Asılma hareketini imgeleyen bir jest.*)

KADIN(*gözleri açılmış*) Şimdi anlıyorum, anlıyorum da hak veriyorum, demek bunun içinmiş, o kanlı şahlanış sizin gibi düşünenler yüzündenmiş. Oysa ne kadar gereksiz, ne kadar yersiz görünmüştü bana.

ALBAY(*alaylı*) Öyle mi?... Demek yersiz ve gereksiz bulmuştunuz. Peki neden vazgeçirmeye çalışmadınız.

KADIN (*dalgın*) Çalışmadım mı? Çalışmaz olur muyum hiç. Ama gördüğünüz gibi işte. (*Üzgün:*) Biz kadınlar, biz zavallı kadınlar her zaman elimizde olanla olmayanı iş işten geçtikten sonra ayırt edebiliriz.

ALBAY Öyleyse neden, neden şerefli bir vatandaş gibi hareket etmediniz? Hükümete ihbar etmediniz?

KADIN(*acı bir gülüşle*) : Hıh, şerefli vatandaş! Ben şerefli bir vatandaş olmak savında değildim ki. Ben tek bir şey istiyordum, onun karısı olmak. Onu kendime bağlamak. Ateşe atılmasını önlemek. Yapabileceğim tek şey buydu. Ama olmadı, yapamadım.

ALBAY : O zaman size de kutsal bir görev düşüyordu.

KADIN (*alaycı*) Onu ele vermek öyle mi? Biliyorum suçum büyük. Hem de çok büyük. Sevdığım adamı, erkeğimi ele vermemek. Biliyorum. Nicelerini bilirsiniz ki bu kadarlık bile suçları yokken... (*Aynı asılma hareketlerini imgeleyen jest.*) Ama insaf buyurun siz de. Ben bir kadınıym, yalnızca sevdiği erkekle mutlu olmak isteyen bir kadın. Eğer bu bir suçsa, ölmemi gerektiriyorsa... (*Eliyle bir asılma jesti yapar.*)

ALBAY (*araştırmacı*) Çok cesursunuz. Ben cesur kadınlardan hoşlanırım. Size karşı gösterdiğim hoşgörü ve sabır itiraf ediniz ki epeyce bir şey. (*Birinci Teğmen'e döner.*) Öyle değil mi teğmen?

BİRİNCİ TEĞMEN Yalnız cesur değil albayım!..

ALBAY Bazı konularda sağbeğeniniz olduğunuzu duymuştum. (*İkinci Teğmen sırtıdır.*)

ALBAY Gelin benimle (*Sağ taraftaki kütüphaneye geçerken, kadına:)* Çalışma odasına bu taraftan mı geçilir?

(*Kadın başını sallar.*)

(*Albay'la Birinci Teğmen giderler.*)

İKİNCİ TEĞMEN (*o zamana kadar dişlerini sıkmuş dimdik beklemektedir, onlar kaybolunca arkalarından*): Köpekler...

KADIN (*birden döner*) : Ne dediniz?

İKİNCİ TEĞMEN Köpekler dedim.

KADIN Hayır önce, daha önce, demin sizinle konuşurken.

İKİNCİ TEĞMEN (*heyecanlanmıştı*) Onun yerini yalnız ben biliyorum dedim. Bu inanılmaz bir şey, ama gerçek.

KADIN Hayır, yalan söylüyorsunuz. Siz de onlardan birisiniz. Siz de onlar gibi.

İKİNCİ TEĞMEN (*onun sözünü keser*) Onu oraya ben gizledim.

KADIN (*şaşkın*) Siz mi gizlediniz?

İKİNCİ TEĞMEN : Ben gizledim.

KADIN : Peki ama amacınız nedir?

İKİNCİ TEĞMEN Amacım mı, Amacım ha!... Hâlâ anlamıyor musunuz amacımı?

KADIN Sizi asarlar...

İKİNCİ TEĞMEN Olsun, onlarla beraber dövüşmek, onlarla beraber ölmek fırsatını kaçırdım, hiç olmazsa onlar için öleyim, onların yoluna öleyim.

KADIN (*yıkılmışcasına çöker*): Anlayamıyorum, gerçekten anlayamıyorum. Onlar için ölmek, onlar yoluna ölmek... Ve Her şey bittikten sonra ve hiçbir şey beklemeksizin. Şu erkekleri bir türlü anlayamıyorum.

İKİNCİ TEĞMEN (*acımış*) Anlayamıyor musunuz? Siz ki ona bu kadar yakinken.

KADIN Bakın, bu işi ben yapabilirim. Onun için ölebiliyim.
Çünkü onu seviyorum.

İKİNCİ TEĞMEN : Siz bir erkeği seviyorsunuz, ben bir fikri.
Siz onun için ölebiliyorsunuz ve bunu doğal buluyorsunuz
da neden bir fikir için ölünebileceğini anlayamıyorsunuz?

KADIN Fikirlerden nefret ediyorum, her türlüşünden.

İKİNCİ TEĞMEN : Neden? Niçin?

KADIN Çünkü hepsi de kan istiyor, kanla besleniyor, kanla
gelişiyorlar... Ne çok kan, Tanrım, ne çok kan!

İKİNCİ TEĞMEN İnsanlar dünyaya hep böyle gelmezler
mi? Gırtlaklarına kadar kan içinde.

KADIN : Onu nerede buldunuz? Nasıl buldunuz? Sağlık durumu nasıl?

(O anda Birinci Teğmen kucağında yığın yığın evrakla kütüphaneden çıkar, onları öyle birbirine sokulmuş fısıl fısıl konuşurlarken görür.)

BİRİNCİ TEĞMEN : Oh, oh ne de çabuk anlaşılmışsınız öyle.
Anlaşılan vakit yitirmek istemiyorsunuz. *(Evrakı masalardan biri üzerine kor, dönerken kadına sokulur, biraz da alayla)* Albayın size salık verdiği benim hanımefendi. Onda iş yok. *(Yılışık bir gülüşle güler.)* Sağbeğeni onda hak getire. *(Tekrar kütüphaneye girer.)*

KADIN *(o gittikten sonra tekrar İkinci Teğmen'e döner)*
Onu nerede bulduğunuzu, nasıl bulduğunuzu anlatıyordunuz.

İKİNCİ TEĞMEN *(anlatır)* Evleri, samanlıkları, ahırları, her tarafı araştırıp duruyorduk. *(Gözlerinde bir pırıltı ile:)* Tanrı'nın sevgili bir kuluymuşum. Onu bulmayı bana nasip etti. Oradaydı, arkadaşlarının kurşunlandığı, yahut ipe çekildikleri meydanın bitişiğinde bir inek ahırında. Gübrelerin acayip yığınınından anladım. Hemen ekibimi alıp çıktım ve ahırın kapısına aranmıştır işaretini koydum.

KADIN : Bu dedikleriniz doğru değil mi? Beni aldatmıyorsunuz değil mi?

İKİNCİ TEĞMEN : Gece el ayak çekilince gittim, onu gübre-

lerin altından çıkardım. Yaralıydı. Korkunç kan yitirmişti. Ama yaşamak için yiğitçe bir savaşım sürdürüyordu.

KADIN : Sonra, daha sonra?

İKİNCİ TEĞMEN : Onu otomobilime atıp şehirden çıkarmak güç olmadı. Üniformam, görevlilik belgem...

KADIN (*ani bir heyecana tutulmuştur*) Çıkardınız mı? Onu şehirden çıkardınız demek. Şu halde buralarda bir yerde yakınımızda.

İKİNCİ TEĞMEN Ne kadar yakınınızda düşünebilerseniz o kadar yakınınızda.

KADIN Şuralarda bir yerde ha!... demek şuralarda bir yerde. Oh Tanrım!

İKİNCİ TEĞMEN Onu o gece buraya da getirebilirdim, ama bir delilik olurdu bu. Onu elleri kolları bağlı düşmanlarına teslim etmek gibi bir şey. Çünkü böyle bir araştırma nasıl olsa yapılacaktı. Aldanmamışım.

KADIN Gerçekten güvenilir bir yerde mi?

İKİNCİ TEĞMEN Benim bölgemde, araştırmakla görevli olduğum bölgemde. Anlarsınız ya. Ona ben ihanet etmedikçe güven içinde.

KADIN Ya adamlarınız?

İKİNCİ TEĞMEN Adamlarım yok bu işte. Ben yalnızım. Onları sözümona bazı önemli izler üzerinde koşturup duruyorum, ondan uzak tutabilmek için.

KADIN Peki sonu? Sonunu düşündünüz mü? Bir planınız var mı?

İKİNCİ TEĞMEN Var, dinleyin?

(*Önden Albay, arkasından Birinci Teğmen çıkarlar, Birinci Teğmen'in kucagında bir yiğit evrak vardır.*)

ALBAY (*masa üzerindeki evrakı sıralarken*): Yükümüzü tuttuk. (*Birkaç evrakı gözden geçirir gibi yapar.*) Her biri üzerinde ayrı ayrı durmak gerek. Bakalım, sözümona bu babayiğitlerin arkasında hangi yabancı devlet var.

KADIN Yalan söylüyorsunuz! Siz de pekâlâ biliyorsunuz ki,

o bir hain değildir.

ALBAY Görelim, bakalım. (*İki ere hitaben:*) Evrakı götürün. Bir tekinin kaybolmasını istemiyorum. (*Birinci Teğmen'e:*) Siz de başlarında bulunun. Beni dışarda bekleyin.

(*Birinci Teğmen ve erler çıkarlar.*)

ALBAY (*doğruca Kadın'a yaklaşır*): Sizinle apaçık konuşacağım. Tutuklanmanız için emir aldım. Ama sizi tutuklamak işime gelmiyor. Anlarsınız ya niçin?

KADIN Herhalde acıdığınız için değil.

ALBAY Elbette değil. Sizi tutuklamak hiçbir yarar sağlamayacak da ondan. Aksine sizi burada alakoymak, elimin altında bir ökse gibi tutmak...

KADIN (*onun sözünü keser*) O da gereksiz. Çünkü gelmeyecek, nasıl olsa gelmeyecek. Burada kimlerle karşılaşacağını, nasıl bir törenle karşılanacağını bilmeyecek kadar aptal değil.

ALBAY Ya gelmek zorundaysa, başka umarı kalmamışsa, önünde yalnızca iki olanak varsa?...

KADIN (*gözucuyla İkinci Teğmen'i araştırarak*) Ne gibi?

ALBAY Birincisi o akılsız beynine bir kurşun sıkıp gebermek, ikincisi ise ne olursa olsun deyip buranın yolunu tutmak.

KADIN: (*İkinci Teğmenin yüzünde güven verici bir anlam yakalamıştı*): Neden üçüncü bir seçenek olmasın?

ALBAY Çünkü ağır yaralı, onu son görenlerin sözleri bu noktada birleşiyor. Eh, bir yaralı, hem de başına büyük para adanmış bir ağır yaralı. Sabahtan beri radyolar, televizyonlar, gazeteler, sokak ilanları vatandaşa bunu duyurmaya çalışıyorlar... Ona bir bardak su vermek, vatana ihanet sayılacaktır. Vatana ihanetin cezası ise belli. Ama onu ölü veya diri teslim edene en büyük ödül! Ve gelmiş geçmiş bütün suçlarının bağışlanması! Şimdi siz bir üçüncü olanak daha görebiliyor musunuz?

KADIN (*mağrur*): Kim bilir?

ALBAY Hayır. Bu takındığınız maske inandırıcı değil, Altında korkularınız kuşularınız sırtıyor, farkındayım. Bir üçüncü olanak daha yoktur.

KADIN (*yavaş yavaş kendini kaptırmakta olduğu bir üzüntüyle*): Olamaz mı?

ALBAY (*kesin*) Hayır! (*Kadın'ın önüne gelir ve ta önünde durur.*) Şimdi iyi dinleyin beni. Eviniz ablukamız içindedir. İçerden dışarıya, dışardan içeriye kuş uçurtmayacağım, geceli gündüzlü iki ekip halinde çalışacağız. Evinizin içinde serbestsiniz. Çok süreceğini de sanmıyorum. Belki bir iki gün, belki de bir iki saat. Anladınız değil mi?

KADIN (*üzgün başını sallar*) Galiba anlıyorum, evimin içinde mahpus olduğumu söylemek istiyorsunuz.

ALBAY : Adını nasıl isterseniz öyle koyun. Yeter ki ne demek istediğimi anlayın. (*İkinci Teğmen'e döner.*) Sizinle başlıyoruz işe teğmen. (*Teğmen hazırola geçer.*)

ALBAY (*devamla*) Hemen kuvvetli bir ekip seçin, bu sizin ekibiniz olacak, bütün yolları, izleri tutacaksınız. Yarın bu vakit arkadaşınız kendi ekibiyle nöbeti sizden devralacak.

İKİNCİ TEĞMEN (*selamlar*) : Baş üstüne albayım!

ALBAY (*Kadın'ı askerce selamlar*) : Müsaadenizle!

(*Önde Albay, arkada İkinci Teğmen çıkarlarken Yaşlı Kadın girecek olur.*)

ALBAY (*alayıcı*) Söyleyecek söz bulabildiniz mi?

(*Yaşlı Kadın cevap vermez, gururlu adımlarla yürür, Albay'la İkinci Teğmen çıkarlar.*)

KADIN (*Yaşlı Kadın'a doğru koşar*) Ne oldu? Bir şey yaptılar mı? Canını yaktılar değil mi? Canını yaktılar...

(*Yaşlı Kadın ona da cevap vermez, gururlu, birkaç basamak çıkar.*)

KADIN (*gözleriyle onu takip eder*) Alçaklar!... Canavarlar!...

BİRİNCİ PERDE

(Yaşlı Kadın birkaç basamak çıktıktan sonra sendeler. Kadın merdivenleri üçer üçer atlayarak çıkar, ona yetişir, ona destek olur, ikisi de ağır ağır merdivenleri çıkarken.)

PERDE

İKİNCİ PERDE

(Sahne aynıdır, aynı gecenin daha ilerlemiş bir saati. Eşyalar birinci perdedeki yerlerindedirler... Yalnız daha önce Gazeteci'nin oturmakta olduğu koltuğa bu defa Yaşlı Kadın yarı gömülmüş bir halde oturmuştur. Kadın ilk perdedeki yerinde ve ayaktaadır. İkisi de kendi yalnızlıklarına gömülmüş gibidirler... Duvardaki saat on ikiyi vurur.)

KADIN *(bir sayıklama halinde)* Sağmış... Güven içindeymiş... *(Bir an susar.)* Sağmış... *(Tekrar susar.)* Güven içindeymiş... *(Döner.)* İnanmıyorsun değil mi? Sana kalsa o da öbürleri gibi.

YAŞLI KADIN : Ben yalnız ötekileri tanıdım kızım!

KADIN *(kendi kendini inandırmaya çalışarak)* Ama sanmıyorum, onun da ötekiler gibi çıkacağını sanmıyorum. *(Bu kanısını güçlendirmeye çalışırcasına)* Sesi titriyordu, dikkat ettim, ondan söz ederken bayağı sesi titriyor gibiydi. Ya o gözlerindeki parıltı... Hayır hayır yalan olamaz bu.

YAŞLI KADIN *(iç çeker pek de inanmamıştır bu söze):* İnşallah.

KADIN Hayır yalan olamaz. "Onlarla beraber dövüşmek ve ölmek fırsatını kaçırdım" derken dikkat ettim, gerçekten

İKİNCİ PERDE

de bu kaçırılmış fırsata yanar gibi bir hali vardı. Sonra, şey derken: "Bari onlar için, onlar uğruna öleyim" derken, işte o parıltıyı yakaladım gözlerinde.

YAŞLI KADIN Ben yalnız ötekileri tanıdım kızım. Ben yalnız ötekileri bilirim.

KADIN :Ama neden yalan söylemiş olsun ha?Ne umabilir bu yalandan?

YAŞLI KADIN Bana el kaldırırlarken umdukları bir şey mi vardı sanki? Pekâlâ biliyorlardı ki, şu anda nerede olduğunu ben de ancak kendileri kadar bilebilirim.

KADIN (*kendi âleminde*) Şu anda çok uzaklarda olmadığı-nı bilmek hoş bir şey değil mi? Sağ olduğunu, güven içinde olduğunu bilmek.(*Bir an susar, sonra ürperen bir sesle:*) Nerede acaba? Şuralarda bir yerde ama nerede?

YAŞLI KADIN İnşallah aldanmıyorsun kızım, inşallah aldanmıyorsun.

KADIN (*kızgın*) Neden ama, neden hep çelme takıyorsun hülyalarım, neden bırakmıyorsun şu kuşkuyu boğayım. (*İçtenlikle*): O kadar çok ,inanmaya ihtiyacım var ki.

YAŞLI KADIN: Öyleyse bana bakma kızım, bizim yaşımızda insan biraz bencil oluyor. İnanamadığım bir mutluluğu sana çok görüşüm ondan.

KADIN Ya doğruysa, bir düşünsene, ya doğruysa! Ya gerçekten sağsa güvenilir bir yerdeyse? Şuralarda bir yerde o da bizi düşünüyorsa. (*Birden tekrar acılı bir hal alır.*) Ama niçin kaçmıyor. Kaçmalı, kaçıp kurtulmalı... Asıl tehlikede olan o, kaçıp kurtulmalı elbette.

YAŞLI KADIN (*umutsuz*) Hıh, kaçmak, kaçıp kurtulmak... Sanki pek kolaymış gibi.

KADIN (*birden hatırlamış*) Bir planım var demişti teğmen, öyle ya aynen böyle demişti, sonra albay giriverince susmak zorunda kaldı (*Yaşlı Kadın'a:*) bir planı varsa, gerçekten bir planı varsa bana söylemesi gerekmez miydi?

YAŞLI KADIN Albay zaman bırakmadı.

KADIN (*sabırsız*): Ama zaman ne kadar da ağır yürüyor, ne

kadar da yavaştan alıyor. *(Tekrar eski kuruntularına atlayıvermiştir.)* Şuralarda bir yerde... Şuralarda bir yerde... Bir ağaç kovuğunda mı? Bir çınar veya bir meşe kovuğunda... Ta vadiye kadar yüzlerce çınar, yüzlerce de meşe var... Belki de bir yar dibinde bir mağarada... *(Birden kendini toparlar.)* Off saçmalamaya başladım yine. Yalnızca sağ olması, güvende olması nemize yetmez? *(Sözcüklerin üstüne basarak:)* Yalnızca aynı toprak üstünde, aynı gökyüzü altında olduğumuzu bilmek ne mize yetmez. *(Dışarıdan kapı küt küt vurulur.)*

KADIN *(heyecanlı):* Tanrım!... *(Bir an duraksar.)* Yine onlar. *(Kapıya yeniden küt küt vurulur.)*

İKİNCİ TEĞMEN'İN SESİ *(dışardan)* Açınız!... Benim, yabancı değil, açınız! *(Kadın kapıyı açar, İkinci Teğmen girer.)*

İKİNCİ TEĞMEN *(girer girmez)* Işıkları söndürün, derhal söndürün ışıkları!

(Onların söndürmesini beklemez kendisi düğmeyi çevirir, sahne kararır, yalnızca kıyıdaki rampa ışıklarıyla biraz aydınlanmaktadır.)

İKİNCİ TEĞMEN *(ortaya):* Bir mum var mı? Bir mum getirin bana.

(Kadın eski zaman işi bir şamdan bulup getirir. Teğmen yakar ve mümkün olduğu kadar pencereden uzağa götürür, sonra tekrar pencerenin önüne gelir, karanlığı gözler. Bir an öylece gözledikten sonra şamdanı alıp, tekrar pencerenin önüne gelir ve şamdanı üç kez çevirir.)

İKİNCİ TEĞMEN *(gözlerini karanlıktan ayırmaksızın)* Bu yaptıklarım ürkütmesin sizi hanımefendi. Bir bilerseniz!

KADIN *(belirsiz bir umutla)* Yoksa?...

İKİNCİ TEĞMEN *(döner)* Tamam, düşündüğünüz gibi. *(Saatini çıkarıp bakar, sonra duvardaki saatle ayar eder.)* Saat on ikiyi çeyrek geçiyor. Demek on beş dakikamız kaldı, sadece on beş dakikacık, on beş dakika sonra burada.

İKİNCİ PERDE

İKİ KADIN (*birden*): Kim?

İKİNCİ TEĞMEN (*tekrar gözlerini dışardaki karanlığa diker*) : O...

İKİ KADIN (*birden*) : Nasıl? Ne diyorsunuz?

İKİNCİ TEĞMEN (*döner*) Az sonra o burada olacak diyorum size. Tesadüfler yardım ediyor. Tanrı bizimle.

YAŞLI KADIN (*ikircikli*): Doğru anladık değil mi? Onun burada olacağını söylüyorsunuz!

KADIN Hem de bir az sonra?

İKİNCİ TEĞMEN Tanrı bizimle dedim ya! Öyle olmasaydı bu kadar kolay olur muydu? Bu ilk gece albayın nöbeti bana veriş. (*Tekrar pencerenin önüne varır, dışarıyı gözetler.*) Bilir misiniz ne yaptım? Albaydan ayrılınca doğruca gidip onu buldum, bir kilometre kadar ötede bir yıkık değirmen vardır, bilirsiniz.

KADIN Tanrım, hiç te aklıma gelmemişti. O kadar göz önünde bir yerde.

İKİNCİ TEĞMEN O bölgenin araştırılması görevi benim olduğu için şimdilik güven içindeydi. Ama yarın, yarın belli olmazdı. Yarın aynı görev bir başkasına verilebilirdi.

KADIN (*sabırsız*) : Evet! Hemen gidip onu buldunuz.

İKİNCİ TEĞMEN (*devamla*) Hemen gidip onu buldum ve bu işareti kararlaştırdık aramızda. Bu işaret yol açıktır gelebilirsiniz demektir.

KADIN Yol açık mı dediniz?

İKİNCİ TEĞMEN Yol açık, yolu ben açtım, onun üzerine ·kapanmak· üzere olan kısıkcı bir ucundan kırdım.

KADIN Fakat bu bir çılgınlık, yine de bir çılgınlık bu. Onu buraya getirmek, akla sığar şey değil. Her an biri çıkıp gelebilir ve eliyle koymuşcasına bulup götürebilir onu.

İKİNCİ TEĞMEN (*inandırıcı*) : Onun en fazla güvende olabileceği bir yer varsa o da burasıdır hanımefendi! Bu ev tavanından döşemesine kadar baştan başa arandı ve üstüne de aranmıştır işareti kondu. Bu ne demektir bilir misiniz? Bu demektir ki: Bizim bu evin içinde yapacak işimiz kal-

mamıştır. (*Alaycı*) Albay işini bilir, boş yere vakit kaybetmek istemez.

KADIN Ya söyledikleri... Albayın söyledikleri.

İKİNCİ TEĞMEN (*aynı alaycılıkla*): Sizi ökse olarak tutuyorum demişti değil mi? Elimin kolumun ulaşacağı bir yerde.

KADIN : Korkuyorum çok korkuyorum.

İKİNCİ TEĞMEN Bu gibi durumlarda çok kaldım ve ne yapılır, nasıl yapılır bilirim. Önce bir ev araştırılır, bütün delik deşiğiyle... Sonra o ev bir çember içine alınır. Sağlam bir demir çember içine. Ondan sonra da beklenir.

KADIN (*bir mırultı halinde*) : Anlayamıyorum.

İKİNCİ TEĞMEN : Çember sağlamsa, albayın deyişiyle içerden dışarıya, dışardan içeriye kuş uçurmuyorsa, bizim içerdekilerle ne alışverişimiz olabilir artık. İçerdekilerden bize ne? Bizim aradığımız dışarda... Uçan kuşta, sürünen böcekte, bir yaprak hışırtısında, bir gölge kımıltısında. Ama dışarda. Şimdi ne demek istediğimi anladınız değil mi?

KADIN Hayır. Onun böyle bir delilik yapması, şu çemberden içeriye sızmaya kalkışması.

İKİNCİ TEĞMEN Çemberin bir halkası kopuk hanımefendi. O halka benim. Bu aralıktan içeriye bir insan değil bir ordu sızabilir bu gece.

KADIN (*kabullenmiş*): Demek burada olacak?

İKİNCİ TEĞMEN (*sözcüklerin üzerine basarak*) Hem de az sonra.

YAŞLI KADIN Az sonra.

(*Bir an orada üçü de sessiz kalakalırlar.*)

KADIN (*ürperen bir sesle*) Bana öyle geliyor ki şu anda aklımızdan geçen şeyler aynı.

İKİNCİ TEĞMEN (*dalgın*): Sanmam. Benim aklımdan geçen bambaşka şeyler... Bir adam düşünüyorum, doğuyor, yaşıyor, ölüyor... Doğumundan ölümüne uzayan yol üzerinde şaşkın ayak izleri kalıyor. Bu adam doğmamış olsaydı, ne

İKİNCİ PERDE

olurdu diye düşünüyorum, ne yitirmiş olurduk. Yahut doğumuyla ne kazandı dünyamız? Sadece izleri karıştırmaktan başka ne yaptı?

KADIN Ne demek istediğinizi anlayamadım. Ama öyle sanıyorum ki: Pek de haklı değilsiniz. Dünyamızda bir sineğin bile yeri var, doldurulmaz bir yeri, ve yaşamak hakkı.

İKİNCİ TEĞMEN Sonra bir başka insan düşünüyorum. O da erkekle kadın birleşmesinden doğuyor, bir zaman çerçevesi içinde yaşıyor, ama bu yaşamı tüm görkemiyle yaşıyor, öbürleri gibi sadece, önce gideni izlemek onun yapacağı iş değil kendisi açıyor izini. Sonra bu insan da ölüyor. Ama doğumu ile ölümü arasında, dünyamız bir şeyler kazanmıştır.

KADIN Başarabilmiş ise. Ama her zaman böyle olmaz. Çöller kayıp ayak izleriyle dolu.

İKİNCİ TEĞMEN Bu yenilerinin atılışını önlemez. (*Bir an durur.*) Ben işte bu iki tip insan arasındaki yerimi düşünüyorum. Birinciler gibi doğdum, orta bir zekâ, orta bir cesaret ve orta bir yetenekle... Gösterişsiz bir yaşam yaşıyordum, sonra birden ötekilerden biri, şöyle bir yaşamıma sürünür gibi oldu... Bu onur bana ve benden doğacak olanlara yeter. Bir fikri düştüğü yerden tutup kaldırmak onuru.

KADIN: Yanılıyorsunuz teğmen. siz bir kahramansınız.

İKİNCİ TEĞMEN (*samimi*): Burada üç insanız. üçümüz de onun yaşamına karıştığımız ölçüde kahramanız ve onurlu yuz.

KADIN (*aynı içtenlikle*): Hayır teğmen, siz bir kahramansınız, onun yaşamı dışında da bir kahramansınız siz. Kahramanlık sizin içinizden fışkıran bir cevher. Sizin kendi cevheriniz. Siz bir kahraman olarak doğmuşsunuz.

YAŞLI KADIN Onun için ya bir gün bir insanı kurtarmak pahasına kendinizi ateşe atmak gerekince...

İKİNCİ TEĞMEN (*isyanla*) Bir insan mı dediniz, alalade bir insan mı? Hayır. Bu alalade bir insan için değil.

KADIN (*birdenbire kendini bir boşlukta bulmuş gibi*) Ne tuhaf, bana öyle geliyor ki hiç kimse ona bakmasını bilmiyor. Herkes onu bir yönünden görüyor. En az kendine benzeyen yönünden. Hiç kimse onu yer yüzüne indirmek istemiyor. Korkuyorum, hep orada, erişemeyeceğim yüksekliklerde kalacak. Bu da onu yitirmek değil mi?

İKİNCİ TEĞMEN Daha iyi ya. Onu siz yitirdiğiniz ölçüde biz kazanmış olacağız.

KADIN (*sinirli*) Bilir misiniz teğmen, vız gelirsiniz bana vız! Ben bir kadının, erkeğimin yalnızca kendisine ait olmasını isteyen bir kadın.

(*İkinci Teğmen ona bir şey söylemek için döner.*)

YAŞLI KADIN (*heyecanla atılır*): Hah, bir karaltı geçti, az uzaktan. Şu çalının arkasında bir yerden... Şöyle devrilir gibi oldu, ya da bana öyle geldi...

İKİNCİ TEĞMEN Bir karaltı mı? Emin misiniz?

KADIN (*sapsarı bir halde duvara dayanır*) : Tanrın, o...

İKİNCİ TEĞMEN : Az sonra buradadır öyleyse. Bekleyelim.

(*Bir an çok gergin bir sessizlik...*)

KADIN Bir tıkırtı işitiyorum.

İKİNCİ TEĞMEN : Merdivenlerde ayak sesi...

(*Kapı küt küt vurulur. Kadın şamdanı kavrır ve heyecanla koşar, kapıyı açar, şamdanı gelenin yüzüne kaldırır, mumun zayıf ışığı Birinci Teğmen'in yılışık suratını aydınlatır.*)

(*Kadın güdüsel bir hareketle kapıyı kapatmak ister.*)

BİRİNCİ TEĞMEN(*omuzlayıp açar*) Buralarda dolaşıyordum, bir karaltı gördüm, şüpheli bir karaltı. Düştüm peşine ve tam evinizinönündekaybettim.(*Odanın içine doğru bir adım atar, karanlıkta kalan İkinci Teğmen'i görememiştir.*) Sır olmadı ya. Herhalde eve girmiştir. (*Kadının yüzünü okşar*) Ne dersiniz?

(*Kadın zayıf bir çığlık koparır.*)

BİRİNCİ TEĞMEN Affedersiniz hanımefendi, evi yeni

İKİNCİ PERDE

baştan aramak zorundayım, bu karaltı çok şüpheli göründü bana.

KADIN (*birdenbire İkinci Teğmen'den şüphelenmiştir*) Düşünmemiz lazımdı bunu. Satıldık.

BİRİNCİ TEĞMEN (*bir adım daha atar*) Özür dilerim, görevimin gereğini yapmalıyım.

İKİNCİ TEĞMEN (*birden ileri çıkar*) Yanılıyorsunuz teğmen, bu görev bana verilmişti.

BİRİNCİ TEĞMEN (*birdenbire kafasına bir darbe yemişcesine*) Siz ha!... Siz burada!... Ne arıyorsunuz burada?

İKİNCİ TEĞMEN (*sert*) Asıl bunu benim sormam gerek size... Görevli olmadığınız halde... Ve gecenin bu saatinde... Doğrusu ya albay da pek merak edecektir bunun nedenini...

BİRİNCİ TEĞMEN (*dişleri arasından*) Allah kahretsin!

İKİNCİ TEĞMEN (*buyururcasına*): Ne arıyorsunuz burada teğmen, cevap veriniz.

BİRİNCİ TEĞMEN (*pek zavallı bir halde*) Dedim ya, görevimin gereği.

İKİNCİ TEĞMEN: Sizin göreviniz yarın saat 21'den sonra başlamayacak mıydı?

BİRİNCİ TEĞMEN (*kekeleyerek*) Dedim ya!... Şüpheli bir karaltı gördüm dedim ya!... Buralarda bir yerde olmalı. Aramamız gerek. (*Odanın ortasına doğru yürür.*)

İKİNCİ TEĞMEN (*şüpheleri kendi üstüne çekmek için*) Demek sendin! Arkamda duyar gibi olduğum ayak sesleri seninkilerdi.

KADIN (*İkinci Teğmen'in manevrasını tamamlamak ister gibi, ona sokulur*) Savsana şunu artık! (*Sarhoş bir ağızla:*) Baş başa kalalım biraz. (*Birinci Teğmen'e:*) Çok can sıkıyorsunuz ama!...

BİRİNCİ TEĞMEN (*yılışır*) Şimdi anlıyorum, hem de çok iyi anlıyorum. Gündüz zaten kırıştırırken yakalamıştım sizi. Şimdi de ışıkları karartılmış bir odada, uygunsuz bir sa-

atte,uygunsuz bir durumda. Eh gerçekten de albaya epeyce dedikodu konusu çıktı. *(Kadını okşar.)* Ne dersin şekerim?

İKİNCİ TEĞMEN Çok adi, bir herifsiniz teğmen, farkında mısınız?

BİRİNCİ TEĞMEN *(hep o yılışık tavırla)* Yok canım, ne zamandan beri? *(Karşısında Albay'ın hayali varmış gibi:)* Görüyorsunuz ya albayım çok adi, ve bayağı bir herifmişim ben. Çünkü görülmemesi gereken şeyleri gördüm. Askersel yönergelere uygun olmayan durumlara tanık oldum.

İKİNCİ TEĞMEN Ne söylesem boş size biliyorum, çünkü aşağılanmaya alışkınsınız.

BİRİNCİ TEĞMEN *(soğukkanlı)* Yok o kadar da değil dostum, beraber başlamıştık, beraber bitireceğiz, kimsenin kimseye gücenmeye hakkı yok.

İKİNCİ TEĞMEN: *(tabancasını çekerken):* Defolup gidecek misin sen?

BİRİNCİ TEĞMEN *(daha fazla yayılarak):* Hiç niyetim yok. *(Alaylı, döner)* Senin böyle bir niyetin var mı yoksa? *(Birden İkinci Teğmenin elindeki tabancayla burun buruna gelince irkilir kekeleyerek:)* Fakat ne oluyor sana, çıldırdın mı yoksa! Bir kadın için.

İKİNCİ TEĞMEN *(buyurarak):* Kalk ayağa!

BİRİNCİ TEĞMEN *(oturduğu yere daha yayılarak)* Kendi ne gel canım, bu kadar önemsemeye değer mi?

İKİNCİ TEĞMEN *(sabırsız)* Kalk ayağa!

BİRİNCİ TEĞMEN *(kalkar)* Peki, peki kalkıyorum, ama unutma ki: Böyle bir kadınla her türlü ilişki suçtur, üstelik bu ilişkiyi bu kadar önemsemek!

İKİNCİ TEĞMEN *(arkasından onu kapıya doğru iterek)* Yürü!

BİRİNCİ TEĞMEN *(sırtının ortasına dayanan namlunun önünde yürürken)* Hem sonra unutma ki bu gecenin yarını da var.

İKİNCİ TEĞMEN: Seni bir köpek gibi gebertebilirim. Bir köpek gibi geberttikten sonra da albaya rahatça hesabını verebilirim. *(Durumu tümüyle kendi lehine çevirmiş olmanın rahatlığı içinde eğlenir.)* Gece görevliydim albayım, bir karaltı gördüm, dur dedim, durmadı, ateş etmek zorunda kaldım.

BİRİNCİ TEĞMEN *(sarsılmıştır)* Fakat yalan bu. Düpedüz yalan.

İKİNCİ TEĞMEN Aslını ararsan hiç de yalan değil dostum, seni bu saatte, gecenin bu saatinde buraya çeken sebep daha mı inandırıcı

BİRİNCİ TEĞMEN Bir karaltı gördüm...

İKİNCİ TEĞMEN Peki seni bu taraflarda böyle hayalet avına sürükleyen sebep? Onu nasıl yorumlayacaksın?

BİRİNCİ TEĞMEN *(dişlerini gıcırdatarak)* Hele yarın olsun, görürsünüz siz.

İKİNCİ TEĞMEN *(hep aynı eğlenişle)* Sakın ha! Sakın böyle budalalıklar yapmaya kalkma, her şey senin aleyhine.

BİRİNCİ TEĞMEN: Yok canım!

İKİNCİ TEĞMEN Dinle beni, şu mankafanla pek te anlayabileceğini sanmıyorum. Ama yine de dinle. *(Karşısında Albay varmış da ona anlatıyormuş gibi:)* Gece yarısı görevliyim, bir karaltı görüyorum, izliyorum, karaltı, mahut eve giriveriyor, kapıyı çalıyorum, kanun adına açtırıyorum. derken albayım, çıka çıka kim çıksa karşıma beğenirsiniz.

BİRİNCİ TEĞMEN Bu dediklerinin hepsi yalan, karaltıyı gören benim, peşine düşen de benim.

İKİNCİ TEĞMEN *(ona aldırmayarak devam eder)* Meğer gündüzden koymuş aklına albayım, gündüzden tasarlamış.

BİRİNCİ TEĞMEN Yalan, hepsi yalan, hepsi yalan.

İKİNCİ TEĞMEN Tam da kadına tecavüze yeltelenirken gördüm iti albayım. *(Birinci Teğmen'i boynundan kavrır.)* İşte şöyle. Sonra da tuttuğum gibi dışarıya atıverdim.

(Bir tekmeye Birinci Teğmen'i kapının eşiğine yıkivermiştir bu esnada.)

BİRİNCİ TEĞMEN (*yüzüne tutulan şamdanın ışığı altında doğrulurken yüzü daha da uzamış görülüyor*) Alçaklar!.. Yalancılar!... Düzenbazlar! Görürsünüz siz!... Gösteririm size!.

İKİNCİ TEĞMEN (*alaylı eğilir*) İsterseniz soruşturabilirsiniz albayım. Saldırıya uğrayan kadına da diğerlerine de sorabilirsiniz.

BİRİNCİ TEĞMEN (*çıkılmışken başını uzatır içeriye*) Yarın olacak elbet. Yarın kan kusturmazsam size adam değilim.

İKİNCİ TEĞMEN Öyleyse yarma... Haydi bakayım çek arabanı. Yarına kadar... Anlıyor musun daha önce değil. Hem şunu aklından çıkarma ki avuçlarımın içindesin. Parmaklarım üzerine kapanıverdiği anda yamyassı olursun.

(*Birinci Teğmen ürkmüş bir halde dışarıya fırlayıp kaçar.*)

İKİNCİ TEĞMEN (*arkasından seslenir*) Yarına kadar anlıyor musun, yarma kadar!.... yoksa karışmam, yoksa Tanrı yaratmıştır şunu demem.

(*Bir an her üçü de Birinci Teğmen'in arkasından sessizce bakakalırlar.*)

İKİNCİ TEĞMEN: Bu korku yarma kadar yetecektir ona.

KADIN (*kekeler gibi*) Ya yarın?

YAŞLI KADIN (*can çekişir gibi bir sesle*) Yarın!

İKİNCİ TEĞMEN (*bir an dalar*) Yarın.

(*Tekrar susarlar ve bu gergin sessizlik bir süre uzar.*)

İKİNCİ TEĞMEN: Artık geriye de dönemeyiz. Bütün köpürülerimizi attık bir tek yolumuz var açık.

KADIN Önümüzdeki değil mi?

İKİNCİ TEĞMEN Önümüzdeki. Bu yolu yürümekten başka çaremiz yok artık. Sonuna dek ve cesaretle.

KADIN Yarın nöbeti sizden devralacak öyle mi?

İKİNCİ TEĞMEN: Saat 21 den sonra.

KADIN (*sözcüklerin üstüne basarak*): Yarın saat 21 den sonra

İKİNCİ PERDE

nöbeti sizden o devralacak. Bu ne demektir anlıyor musunuz?

İKİNCİ TEĞMEN Anlıyorum. Ama yarın saat yirmi bir kadar çok şeyler olabilir, yirmi birden sonra da.

KADIN Ne gibi?

İKİNCİ TEĞMEN Siz akıllı bir kadınsınız, üstelik seviyorsunuz. Böyle üstüne titremekte olduğumuz insan ise sizin erkeğiniz.

KADIN (*anlamaya çalışarak*) : Ne demek istiyorsunuz?

İKİNCİ TEĞMEN (*içtenlikle*) Ne demek istediğimi ben de pek açık bilmiyorum. Ama bir çok olanaklar çıkabilir karşınıza.

KADIN Ne gibi?

İKİNCİ TEĞMEN Kadının en tehlikeli silahı güzelliği ve zekâsıdır derler. (*Kadını tepeden tırnağa süzerek:*) Eğer bu söz doğruysa siz tepeden tırnağa silahsınız. Kolay kolay başa çıkılamaz sizinle.

KADIN Ben ne yapabilirim ki?

İKİNCİ TEĞMEN (*dalgın*) Hiçbir şey yapamazsanız bile, onu içirebilirsiniz. (*Birden gözleri parlar.*) Bakın bu iyi aklıma geldi, içkiye hiç dayanamaz. Onu içirmekle muhtaç olduğumuz zamanı kazandırabilirsiniz bize. Ondan sonra da benim nöbetim başlayacak yine.

KADIN (*ürpererek*) Korkuyorum, çok korkuyorum.

İKİNCİ TEĞMEN (*üsteleyerek*) : Ne yapıp yapıp onu içirmelisiniz. Bir kez kıvamını buldu mu yılanın dişleri söküldü demektir.

KADIN Ya sezerse, oyunumuzu sezer de içmezse.

İKİNCİ TEĞMEN Öyle bir durumdayız ki, en çürük koza bile oynamak zorundayız. İki olasılıktan biri; ya blöfümüz tutacak, ya da restimizi görecekler. (*Bir an durur, sonra sadelikle:*) O zaman mahvolacağız.

KADIN (*hayranlıkla*) Ve bütün bunlar pek az tanıdığınız biri için.

İKİNCİ TEĞMEN (*aynı sadelikle*) Hayır onun için. (*Kapıyı*

açar.) Onu aramaya çıkıyorum ben. Şimdiye kadar gelmemiş olması tuhaf. Çok halsizdi, bir yerlere düşüp kalmış olabilir.

KADIN (*atılır*) Ben de sizinle geleyim.

İKİNCİ TEĞMEN Hayır. Yolumun nereye çıkacağını dahi bilmiyorum.

KADIN (*yalvararak*) Ben de sizinle geleyim ne olursunuz, ben de sizinle geleyim. Bir an önce kavuşmak istiyorum ona.

İKİNCİ TEĞMEN Doğru olmaz. Duygusal değil bilinçli davranmanız gerek. Siz burada kalmalısınız, kalıp beklemelisiniz.

KADIN (*ürkmüş*) Ya öteki gelirse, gelir de yeniden sataşırsa bana?

İKİNCİ TEĞMEN (*tabancasını çıkarıp uzatır*) : Vurursunuz. Beyninin ortası budur der, yapıştırırsınız kurşunu, hesabına gelince, yarın ben veririm hesabımı albaya.

KADIN (*tabancayı almaktan çekinir*) Yapamam, elimde değil, yapamam.

YAŞLI KADIN (*tabancayı alır*) Verin bana.

(*İkinci Teğmen çıkar, iki kadın bir an sessiz kalakalırlar.*)

YAŞLI KADIN (*bir fısıltı halinde*) Korkuyorum, hayatımda ilk kez korkuyorum.

KADIN Ben de.

YAŞLI KADIN Acaba aynı şey mi? Pek sanmıyorum, benimki korkudan da ileri bir şey. (*Bir an susar.*) Çok yaşıyım, iyi ve kötü günler gördüm. Türlü türlü ölümler gördüm... Hiçbirinin karşısında bu duyguyu duymadım.

KADIN Peki ama niçin?

YAŞLI KADIN Bilmem. Çok garip birşey gibi geliyor bana bu. Sana da öyle gelmiyor mu? Sanki çok garip bir oyun oynuyormuşuz gibi, sanki kadere meydan okuyormuşuz gibi.

İKİNCİ PERDE

KADIN Onun geleceğini düşünüyorum, az sonra burada olacağını.

YAŞLI KADIN Ya beklediğin gibi gelmezse. Bir yabancı gibi gelirse, ikiniz de birbirinizi tanıyamazsınız.

KADIN: Ne demek istiyorsun?

YAŞLI KADIN: Ne demek istediğimi ben de pek bilemiyorum. Ama sen onun dönüşünden umut kestiğin zamanlarda bile ben onun döneceğini biliyordum. Ve ne yalan söyleyeyim, bu dönüş bana ürkü veriyordu. Kendi kendime hep ya dönerse diyordum, ölümün ta kıyısından geri dönüverirse.

KADIN Dönsün de bana, nasıl dönerse dönsün.

YAŞLI KADIN Derler ki ölümün soluğunu insan bir kez yüzünde hissetmesin. İnsanı kuruturmuş bu soluk.

KADIN Saçma!

YAŞLI KADIN *(kendini bu melankoliden kurtarmak ister gibi)* Kuşkusuz saçma, elbette saçma. *(Bir an susar sonra tekrar o kötü düşüncelerinin içine yuvarlanıvermiş gibi:)* Sen hiç düşünde kendi ölümünü gördün mü?

KADIN Hayır.

YAŞLI KADIN Ben gördüm, bir kez gördüm. *(Birdenbire garip bir tavırla susar.)*

KADIN *(sinirli)* :Ne demek istiyorsun?

YAŞLI KADIN *(esrarlı)* Hiç.

(Kapı dışardan çalınır, Yaşlı Kadın elinde tabancayla Genç Kadın ise şamdanla kapıya yaklaşırlar, Yaşlı Kadın kapıyı açar ikisi de eşiktedir. İkinci Teğmen, O'nu adeta yarı omuzlamış gibidir. Kadın ışığı O'nun tıraşı uzamış, soluk yüzüne tutar, bu yüzde çektiği eziyetlerin, geçirdiği korkuların apaçık izleri vardır. Üstü başı yırtık, kan içindedir. Konuşacak durumda değildir.)

KORKU

İKİNCİ TEĞMEN (*O'nu içeriye alırken*) Doğru düşünmüşüm, oraya düşmüştü, bir çalı dibinde baygın buldum onu.
KADIN (*elinden şamdan düşer, O'nun boynuna atılır.*) Sevgilim!.... Canım sevgilim!....

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Sahne aynıdır. Ertesi günün ikindiden sonrası. Eşyalarda da hiçbir değişiklik göze çarpmamaktadır. Erkek, koltuklardan birine bitkin bir halde yığılalmıştır. Tıraş olmuş, kendine çekidüzen vermiş, hatta biraz kendini toparlamış gibiyse de artık bütün benliğine işlemiş olduğuna kuşku bulunmayan o yılgınlık, bakışlarından davranışlarından, konuşmalarından, kuşkularından hatta sevişlerinden ve okşayışlarından taşar gibidir. Sinirli bir hareketle sigarasını içmektedir. Kadın tam önüne diz çökmüş, kollarını erkeğin dizlerine dayamış, onu seyretmektedir.)

KADIN Yalandı değil mi? Şu son üç beş günün olayları hep yalandı. Gerçek olan şu an, seninle ben, ikimiz.

O *(yorgun ve sinirli)* Yalan mıydı? Keşke ben de senin gibi yalandı diyebilsem, yalandı, bütün bu olan bitenler yalandı diyebilmek için neleri göze alırdım bir bilsen. Gerçek olan, seninle, ben, öyle mi? *(Sinirli bir gülüşle gülerrek:)* Sen inanıyor musun buna? Bana öyle geliyor ki: Ne sen sensin artık, ne de ben. Bomboş bir kalıp gibiyiz şimdi. Sen de ben de, ikimiz de.

KADIN *(yüzünü erkeğin dizlerine sürerek)* Yooo böyle

konuşma sevgilim, ne demek istediğini pek anlayamıyorum ama içim acıyla doluyor. Ben değişmemek istiyorum, ikimiz de değişmeyelim, aynı kalalım, ne olursun?

O (*Kadın'ın saçlarını okşayarak*) Ben değişmek istiyormuyum sanki. Ah bir yolunu bulabilsem, attığım o adımları teker teker geri alabilsem.

KADIN Hangi adımı söyler misin? Hangi adımı geri almak istiyorsun böyle?

O (*önce cevap vermez. Kadın'ın yüzünü avuçları içine alır, kendine doğru kaldırır, bu yüzde sanki bir şey araştırır gibi bir süre bakar, sonra birdenbire söylemek istediklerini söylemekten vazgeçmiş gibi*) Hiç! Gelişigüzel söyledim işte. Hiç! (*Sigarasını sinirli bir hareketle söndürür, ayağa kalkar, pencerenin önüne gider.*) Neden gelmedi? Şimdiye dek gelmiş olması gerekirdi. Bu gecikme hoşuma gitmiyor.

KADIN (*direnir*) A a a a!... ondan da mı kuşkulaniyorsun yoksa? Doğrusu bu çok hoş.

O (*acılı gözlerle dönüp bakar*) Kuşku bir hastalıktır yavru-cuğum, bir kez mikrobu düşmesin kanma. O zaman herkesten kuşkulanırsın. Karından, çocuklarından, hatta kendinden bile.

KADIN (*arkasından erkeğe sarılır*) Çok acı çekmişsin sevgilim, canını çok yakmışlar besbelli. Ondan böyle acı konuşuyorsun.

O (*dalgin*): Bir an geliyor, tamam diyorsun bir yumruk daha, karşımdakinin belini kırdım diyorsun ve o anda aynı yumruk senin beynine iniyor, hem de arkandan, güvende sandığın arkandan.

KADIN (*daha sıkı sarılır*) : Canım benim.

O Ondan sonra bir kaçmaca kovalamacaya başlıyor. (*Ürpertilerle dolu bir sesle:*) Sıkıştırılmış bir hayvan gibi kaçıyor-sun. Önceleri niçin böyle kaçtığının farkında değilsin, bir içgüdüyle kaçıyorsun, yakalanmamak için kaçıyorsun, bir an bile durup düşünecek zamanın yok, niye kaçıyorum

diye. Bu kaçış beni nereye kadar götürecektir diye.

KADIN Anlatma, ne olursun, anlatma bunları...

O (*devamla*) Oysa başlarken her iki olasılığı da ölçüp biçmiş-sindir Bu yolun bir ucunda yengi, bir ucunda ölüm vardır. Şu an, her şeyin bittiği andır. Bütün o güzel umutlara bütün o zafer hülyalarına elveda artık. Şu halde kala kala sana bir tek şey kalıyor: Ölüm. (*Kadın'a dönerek:*) Öyle değil mi? Bunun bir başka şekli var mı? Hayır!... O anda bunu böyle düşünebilecek bir halde değilsin. Paniğe uğramış bir sürü içinde durmadan kaçırıyorsun... Alabildiğine kaçırıyorsun. Ve işte seni asıl yıkan da bu kaçış oluyor.

KADIN (*onu teselli etmek istercesine*) Elbette! Kim ölmek ister? Kurtuluş için şöyle aralık bir kapı dururken kim göğsünü siper eder de ölüme, sözümona kahramanlık taslar.

O (*acı bir sesle*) : Öyle değil sevgilim, öyle değil. Ölmek kolaydı, hatta bir bakıma pek kolaydı... (*Adeta o anın özlemi içinde.*) En önde atılıyorsun, böyle bir anda vurulup düşebilirsin, ya da orada, yüzlercesinin kurşunlandığı yerde gövden delik deşik, dudaklarında mağrur bir gülüşle ölmek de var. Ben bunların hepsini hesap ettim. (*Dişleri arasından:*) Allah kahretsin, hepsini hesap ettim de hiçbirini bana korkunç gelmedi.

KADIN Peki hesaplarını bozan ne?

O (*tiksintiyle*): Kaçışım. (*Bir an susar.*) Ben ölmek fırsatını kaçırdım sevgilim, ben ölmek fırsatını kaçırdım. Ölümden kurtuldum. Ne demektir bu bilir misin?

KADIN Anlayamıyorum, bütün gücümle anlamak istiyorum, ama anlayamıyorum.

O (*acı bir sesle*) Ölmek fırsatını kaçırdım diyorum sana. Ölüm beni artık gafil avlayamaz. Beni dudaklarımda bir tebessümle, o onurlu tebessümle yakalayamaz. Ben onunla iki gün kucak kucağa, soluk soluğa yaşadım. Hem de bir gübre yığını altında.

KADIN (*içten*) Yine anlayamıyorum, dün arkadaşlarımdan birinin ölümünü gördüm. Bir gazeteciydi. Teslim ol-

mak ya da ölmek zorundaydı. Gayet rahat silahını çevirdi kendine ve tetiği çekti. Belki de o silahı kendinden başka hiçbir kimseye kullanmamıştı, belki kullanamazdı da. Ama zamanı gelince kullanmayı bildi. *(Bir an susar, sonra sanki yeni hatırlamış gibi:)* O anda dikkat ettim, yüzünde o senin dediğin gülüşlerinden biri vardı.

O *(gizleyemediği bir kıskançlıkla)* : Bu ölümle karşı karşıya kalmamış bir insanın yüzüdür. Ölüm korkusuyla bozulmamış bir insan yüzü.

KADIN *(birden konuyu değiştirmek istercesine)* : Hem yeter bu ölüm bahsi sevgilim. Biz henüz yaşıyoruz, ve yaşayacağız.

O *(birden kendini ele veren bir boşalışla)* Yaşamak istiyorum, anlıyor musun, yaşamak istiyorum. Bugüne değin yaşamayı bu denli arzulamış olduğumu hatırlamıyorum. Hatta hayatımda hiçbir şeyi bu denli arzulamış olduğumu hatırlamıyorum.

KADIN *(bir an irkilir gibi olur)* Yaşamak elbette hoş bir şey sevgilim, onu sevmek kadar doğal bir şey olur mu?

O *(sancılar içinde çırpıncasına)* : Bir sinek olup yaşamak, bir karınca gibi yaşamak, ölümün ulaşamayacağı deliklerde yaşamak. Yalın bir hayatı yaşamak. Yalnızca yaşamak.

KADIN *(sevecen)* : Çok acı çekiyorsun. Yaşamaktan da üstün şeyler var, sen her zaman böyle demez miydin. Ben pek anlamazdım ama sezerdim, demek istediğin şeyleri sezerdim.

O O zamanlardı o.... Birçok şeyler gözlerime olduklarından daha başka görünürlerdi, insan olmanın onurunu düşünürdüm. İnsan oluşumla övünürdüm, sonra insanları gördüm, insanların hasisliklerini, nankörlüklerini gördüm, insanoglundun ölüm karşısında ne kadar alçalabileceğini ne kadar kendini yitirebileceğini gördüm. *(Adeta ağlar gibi bir sesle:)* Bunu hem de kendimde gördüm.

KADIN *(bir anne gibi)* Ama geçecek, göreceksin, bunların hepsi geçecek. Tıpkı korkunç bir karadüş gibi.

ÜÇÜNCÜ PERDE

O (*dişleri arasından*): Allah kahretsin, kaçmamalıydım, her şeyin bittiği, mahvolduğu o anda, hemde elime bu kadar güzel bir ölümle ölmek fırsatı geçmişken kaçmamalıydım. Bütün felaketim o kaçışım oldu, hem bu sırf güdüsel bir kaçıştı, yani kaçmayabilirdim, ama kaçtım, kaçtım da sözümona ölümden kurtuldum.

KADIN Benim için önemli olan da bu. Ölümden kurtuldun.

O Hayır hayır sevgilim, niçin anlamak istemiyorsun? Ölümüm beni senden bu kadar ayıramazdı, bu ölüm korkusu kadar.

KADIN (*okşayıcı*) Yaralısın, yorgunsun, hastasm, gel sevgilim otur şuraya gözlerini kapa, uyu, uyumaya çalış.

O (*dehşetle*) Uyumak mı? Uyumak ha: Ben uykularımı da yitirdim artık. Uyku beni ölüme yaklaştırıyormuş gibi bir duygu var içimde. Uyuyayım öyle mi? Ne malum gözlerimi kapadığım anda sen beni ele vermeyeceksin?

KADIN (*ürkümü*) : Ne diyorsun, nasıl diyebiliyorsun bunu?

O (*birden kendini toparlamış*) Uyuyamam sevgilim, zaten uykularım dinlendiremiyor artık beni. Aksine, yoruyor. Uykularım hep kaçmalar kovalamalarla dolu.

KADIN (*hep o aynı ürkü içinde*) Öyleyse bitmişsin sen, bitmiş mahvolmuşsun.

O Bitmişim doğru. Bitmiş mahvolmuşum. (*Yorgun, bir koltuğa çöker.*) Gördüğün gibi işte. (*Gayet içten:*) Ölmem daha iyi değil miydi? Ölümüm beni senden bu kadar ayırabilir miydi?

KADIN (*güdüsel bir hareketle ve gözyaşları içerisinde atılır, erkeğin dizine sarılır*) Sevgilim, sevgilim benim, erkeğim benim, ne olursan ol, seni seviyorum anlıyor musun, seni seviyorum.

O (*bitkin*) : Bir korkak sevilemez.

KADIN Bir kahramanken seni anlayabiliyor muydum sanki. Ama seviyordum. Şimdi de seviyorum. Sana ne oldu bilmiyorum, bilmek de istemiyorum. Ama seviyorum.

Haydi uyu, uyu artık. Yanındayım, bir an bile ayrılmaya-
cağım yanından.

O Öyleyse tut ellerimi, bırakma, yüzümde bir acı çizgi gör-
düğünde anla ki aldatıldım yine, tuzağa düşürüldüm, iş-
kence yapıyorlar bana... Hemen uyandır beni.

KADIN (*hıçkırığını güçlükle zaptederek*) Haydi uyu,
gözlerini kapa da uyu! Bana inan ve uyu!

O (*gözlerini kapar*) : O kadar da yorgunum ki!... (*Uyur.*)

(*Kadın O'nun yanına diz çöker, elleri ellerinde
dalar, ışıklar yavaş yavaş kararır, zaman bir hayli
geçmiştir. Yaşlı Kadın girip ışıkları yakar.*)

YAŞLI KADIN Nesi var?

KADIN (*üzgün*): Çok yorgun, çok hasta, çok acı çekmiş.

YAŞLI KADIN (*hak verircesine*) Kolay mı sanıyorsun? Ben
bir kez gördüm. Düşümde kendi ölümümü gördüm, bili-
rim.

KADIN (*isyanla*) Yeter, Allah aşkına yeter!.... Ölümünden
başka şeyler konuşulmayacak mı bu evde?

(*Bir an susulur.*)

YAŞLI KADIN Hâlâ gelmedi değil mi?

KADIN (*başını sallar*) : Hayır.

YAŞLI KADIN Halbuki gelmesi gerekirdi.

KADIN Evet.

YAŞLI KADIN Niye gelmedi acaba?

KADIN (*sinirli*) Ben bilir miyim, belki de uğraşıyordur, bir
şeyler yapmak üzeredir.

YAŞLI KADIN (*duvardaki saate bakar*) : Saat yediye gelmek
üzere. Topu topu iki saatimiz var. İki saat sonra nöbeti
öbürü devralacak.

KADIN (*birden kalkar*): Öyle ya! Bunu akıldan çıkarmamak
gerek, topu topu iki saatimiz kaldı. (*Birden kalkar, aynanın
önüne geçer, boyanır, kendine çeki düzen verir.*) Nasıl?
Güzel miyim?

YAŞLI KADIN Yapacağın şeyi iyice hazırladın mı? Bu si-
lahlar geri de tepebilir.

ÜÇÜNCÜ PERDE

KADIN: Denememiz gerek. Onu, içmeye razı edinceye kadar kışkırtacağım, sonra da sızdırıncaya kadar içireceğim.

YAŞLI KADIN İnanacak mı acaba, geceki olaylardan sonra?

KADIN İşte ben de sana onu soruyorum ya. *(Tekrar kendi çevresinde döner.)* Güzel miyim? Yani yetecek kadar güzel miyim? Ona bütün diğer şeyleri, gelmişini geçmişini unutturacak kadar güzel miyim?

YAŞLI KADIN *(içten)* İnsanın aklını başından alacak kadar güzelsin.

KADIN *(güya bir içki kadehi kaldırıyormuşçasına ve şuh bir tavırla)* Öyleyse güzelliğimin şerefine! *(Sonra acı bir gülüşle erkeğe döner.)* Ve bütün bunlar senin için.

(Kapı çalınır, iki kadın önce ürküyle birbirlerine bakarlar, sonra ikisinin de bakışları kendiliğinden orada, koltuğunda uyuklamakta olan O'na çevrilir. O uykusu arasında dişlerini gıcırdatır.)

İKİNCİ TEĞMEN'İN SESİ *(dışardan)* Açın kapıyı, yabancı değil.

(Kadınların yüzüne bir sevinç ve rahatlık yayılır, Yaşlı Kadın kapıyı açar İkinci Teğmen girer.)

İKİNCİ TEĞMEN *(girerken)* Geciktiğim için özür dilerim. *(O'nun önünde durur.)* Nasıl biraz daha iyice mi? *(Bir an hayranlıkla seyrederek.)* Şu uyku bile ne anlamlı!... Sanki gök yıkılsa altında kalacak olan o değil.

KADIN *(İkinci Teğmen'in bu inanışından tedirgin olmuştur, bu tedirginliği belli etmemek istercesine)* Ne oldu? Bir şeyler yapabildiniz mi?

İKİNCİ TEĞMEN: Hem de çok şeyler sanırım. *(Sadelikle anlatır.)* Arkadaşları gördüm, arkadaşların arkadaşlarını gördüm, hâlâ kilit noktalar bizim elimizde.

KADIN *(umutlanmış.)* Bu çıkmazdan kurtarabilecek miyiz onu?

İKİNCİ TEĞMEN *(kesin)* Kurtaracağız, yalnızca yirmi dört saatlik bir sıkıntımız kaldı, ondan sonra tamam.

O *(birden yattığı yerde sancılar içinde)* Hayır, hakkınız yok buna! Hakkınız yok beni öldürmeye! *(Bir uyurgezer haliyle oturduğu yerde kıvranarak:)* Hakkınız yok diyorum size, hakkınız yok... Hakkınız, *(Kendine gelir, Teğmeni görür, acı bir gülüşle:)* Siz miydiniz teğmen? Geldiniz demek, tam da düşümde sizi görüyordum, ele vermiştiniz beni.

İKİNCİ TEĞMEN *(kırılmış)* Ne diyorsunuz?

O Tabii... düştü bu... Düştü nihayet. Düştü ama, insanın kanını donduracak bir düş!

İKİNCİ TEĞMEN *(tabancasını çıkarır, uzatır ona)* En ufak kuşkunuz varsa vurabilirsiniz beni.

O *(değişik bir sesle):* Eh, neler başarabildiniz bakalım.

İKİNCİ TEĞMEN *(tabancasını kınına sokar):* Yüzüğünüz çok işime yaradı, bütün kapıları açabildim onunla... Buyurduğunuz gibi yaptım. Gördüm ki örgütümüz hâlâ dimdik ayakta. Anladım ki kaybettiğimiz yalnızca küçük bir meydan savaşı. Ama asıl savaş devam ediyor.

O *(konuşmanın aldığı yönden sıkılmış, buyururcasına)* Neyse konuya giriniz!

İKİNCİ TEĞMEN Kaçmanız güç olmayacak gibi geliyor bana. Nöbetim birkaç saat sonra bitiyor, ondan sonra yirmi dört saat için arkadaşım devralacak nöbeti. İşte bütün sıkıntımız bu yirmi dört saat.

O *(yulgın)* Daha yirmidört saat öyle mi? Daha yirmi dört saat. *(Bitkin çöker.)* Tanrım!

İKİNCİ TEĞMEN *(hep o aynı sadelikle)* Aştığımız, aşmayı başardığımız badirenin yanında yalnızca bir yirmi dört saatçık.

O *(sinirli)* Bir vahşi hayvan gibi kovalanan sen değilsin teğmen!

İKİNCİ TEĞMEN *(bir an donmuş gibi kalır, hâlâ karşısındaki insan yıkıntısının farkında değildir)* Şaka ediyorsunuz benimle. Siz de biliyorsunuz ki bir saniye bile şüphe edemem sizden. Cesaretiniz, soğukkanlılığınız, zekânız, yalnız benim değil, tüm ulusun, hatta insanlığın güveni bu.

O (*sert*) : Peki devam ediniz.

İKİNCİ TEĞMEN Bu yirmi dört saat içinde ben de örgütümüz aracılığıyla gerekli belgeleri elde edeceğim.

O (*umutsuz*): Pek de güvenilir bir plan değil bu. Gazeteler, sokak ilanları, televizyon ekranları fotoğraflarınla dolu hep. Beni eleverecek olanlara kolay kolay vazgeçilmez ödüller adanmakta... Bu ödüller her geçen saniye ile biraz daha büyüyor.

İKİNCİ TEĞMEN Bu dedikleriniz de düşünüldü, küçük, bir operasyon geçirmeniz gerekecek. Örgütün güvendiği bir doktora.

O Ne zaman?

İKİNCİ TEĞMEN Yirmi dört saat sonra nöbeti ben devralır almaz ilk işimiz bu olacak. Doktorla birlikte geleceğiz. Küçük bir estetik ameliyattan sonra...

O (*aynada kendini seyrederek*) Doğrusu ya, şu emektar suratın da pek hakkı geçmişti bana... Her neyse yine de feda edilmeyecek bir matah değil.

İKİNCİ TEĞMEN (*devamla*) Sabah erkenden sizinle şu kapıdan son defa çıkacağız. Batı kapısında pasaportunuz ve otomobiliniz hazır olacak. Örgütümüze bağlı bir dinlenme evinde bir hafta. Sonra gene sizi oraya kadar ben götüreceğim. Sonra da siz komşu ülkelerden birinin gazetecisi kimliğiyle çıkıp gideceksiniz. Rahatlıkla, elinizi kolunuzu sallaya sallaya...

O (*garip bir duyarlılıkla*). Ve hayatımı size borçlu olacağım teğmen!

İKİNCİ TEĞMEN (*gözleri parlayarak*) : Asıl ben düşlerimde görmeye cesaret edemeyeceğim bir onuru size borçlu olacağım başkan! Bir gün kazanacağız, sizin sayenizde kazanacağız. İşte o zaman dünyaya boş yere gelmemiş olduğum için şükredeceğim. Tanrı beni bu iş için yaratmıştı diyeceğim.

O (*bir özsavunuyla*) : Bu yalnız sizin umut ve temennileriniz öyle mi?

İKİNCİ TEĞMEN (*hazır ol vaziyetinde*) Hayır başkan! bütün örgüt ayakta diyorum size, bütün makineler işliyor, sizin yeniden bir güç olarak ortaya atılacağınız ana kadar orada, karanlıkta, ama istim üzerinde bekleyeceğiz. (*Coşkuyla:*) Bu kez kazanacağız başkan! bu kez kazanacağız.

O: (*hep öyle kendisiyle hesaplama içinde*): Ya gidersem ve bir daha dönmezsem?

İKİNCİ TEĞMEN (*gölerek*) Siz ha, siz mi gidecek, dönmeyeceksiniz. Buradakilerin doğacak bir güneşi bekler gibi sizi beklemekte olduklarını bile bile.

O (*bir an sesi titreyerek*) : Teğmen!

KADIN (*derhal atılır*) Artık gidebilirsiniz teğmen!

İKİNCİ TEĞMEN (*askerce selamlar*) Şu halde kararlaştırdığımız gibi. (*Gitmeye davranır.*)

O (*kendini yenemeyerek*) Hayır durunuz teğmen, durunuz ve dinleyiniz. (*Yaklaşır, teğmeni omuzlarından kavrar.*) Çok namuslusunuz, o kadar namuslusunuz ki size karşı aynı dürüstlikle davranmadıkça rahat edemeyeceğim.

KADIN (*umutsuzca bir hareket yaparak*) Onu dinlemeyin, onu dinlemeyin!

İKİNCİ TEĞMEN (*şaşkın durakalır*) Anlayamadım, niçin dürüst davranamamaktan söz ediyorsunuz?

O (*içten*) Bakınız teğmen, ben kaçmak istiyorum, kaçıp kurtulmak istiyorum. Amansız bir pençe gibi yakamı kavrayan ölümden kaçıp kurtulmak istiyorum, başka şeyden değil. Her şey bitti, anlıyor musunuz, her şey bitti. Bunu böyle bilin. Bu halk, bu halk için hiçbir şey yapılamaz, bu budalalar için ölmeye değmez!

İKİNCİ TEĞMEN (*put gibi hareketsizdir*) Şaka ediyorsunuz.

O (*artık kendinden geçmiştir*) Şaka mı? Demek şaka ha!... (*Kahkahalarla gülerek:*) Asıl o yaptığım, yapmak istediğim bir şakaydı. Bir raddeye gelinceye dek, insan kendini bir şey sanıyor, nice başların yapamadığı şeyleri tek başına yapabileceğini sanıyor. Tarihte başarılı olmuş

bir tek ihtilal gösterebilir misin? Hayır! Daima, daima bir sonraki gelmiş, bir öncekini tepelemiştir. *(Acı bir sesle:)* İnsanlar oğlum, yeryüzünün en miskin en yavaş sürüngenleridirler.... Hiçbir atılımı izleyemezler... Ancak yavaş ve sürekli bir oluşum yüz yıllardan sonra bir arpa boyu ilerleyiş, hem de bir çok zikzaklar çizerek.

İKİNCİ TEĞMEN İnanamıyorum, bu dediklerinize inanamıyorum. siz böyle düşünemezsiniz.

O *(aynı acılıkla)* İnan oğlum inan, zaman zaman senin gibi, benim gibi çılgınlar çıkar, halk denen o büyük ve sessiz denizi altüst ederler... Dalgaları şaha kaldırırlar... Bir aralık gökyüzünü bulacamış gibi şahlanan dalgaların düşeceği yer neresidir söyler misiniz?

İKİNCİ TEĞMEN Ya halk? Sizin başkaldırışınızı gözlemekte olan halkınız? O acı çeken insancıklar?...

O *(nefretle)* Yalan, kimsenin acı falan çektiği yok, bizden başka kimsenin. Karnın tok mu? Yatağında bir kadın var mı, mutlusun. Binlerce, yüz binlerce yıla karşın insan hep aynı insandır. Sözümona atası sayılan hayvanlardan bir karış öteye geçememiş insan. Aç bırakma, kadınına dokunma, istediğin gibi hükmedebilirsin. Hakmış, özgürlükmüş, kardeşlikmiş, çok sonra gelir. Bu iki hayvansal içgüdüden çok sonra. Sen de böyle birinin karşısına geçmişsin: "Vah yavrum vah" diyorsun, "çok bahtsızsın" diyorsun, "haksız özgürlüksüz bir dünyada yaşıyorsun, onun için acı çekiyorsun böyle," diyorsun, "bunu gözle-rinden okuyorum senin" diyorsun, peki ama umduğun ne?

İKİNCİ TEĞMEN *(karşısındaki insanı tanımaya çalışır gibi)* : Korkunç, bu dedikleriniz pek korkunç.

O *(devamla)*: Eğer umduğunuz yalnızca alkış ise sorun yok, bir panayır cambazıymışsın gibi alkışlarlar seni. Yalnızca alkışlarlar... Ama onlara, gel kardeşim, senin bu hakların için çarpışalım ve ölelim deme sakın, birini bulamazsın arkada, birini!

İKİNCİ TEĞMEN *(karşısındaki insan yıkıntısına ürküyle)*

bakmaktadır) Gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz? Öyleyse bitmişsiniz siz, bitmiş mahvolmuşsunuz.

KADIN (*şu anda her şeyin mahvolmakta olduğunu sezmiştir, heyecanla atılır*) : Yeter artık, Tanrı aşkına yeter!

O (*kendinden geçmişçesine bir heyecanla o anları adeta yeniden yaşayarak*) Siz hiç benim gibi ölümle burun buruna yaşadınız mı? Hem de iki gün, kırk sekiz saat, şu kadar bin dakika... Ama her biri bir yıl süren şu kadar bin dakika... Siz hiç kanınızın damla damla aktığını, sıcacık sıcacık altınıza yayıldığını, hissettiniz mi? Her damlanın sizden bir şeyler koparıp götürdüğünü, şu altınıza yayılan sıcaklığın sizin kendi sıcaklığınız olduğunu, sizin sıcaklığınızla beslendiğini ve ona sıcaklığınızı verdiğiniz ölçüde soğumakta olduğunuzu düşündünüz mü? Siz hiç içinizden iplik gibi çekilen arasıra bir yere takılır gibi olup, sonra birden bir makara hızıyla boşalan o şeyin, canınız olduğunu, dünyanın en aziz, en büyük nimeti olduğunu düşünerek sırtınızın ortasında bu korkunç ürpertiye duydunuz mu? Siz hiç alelacele yakalanmış arkadaşlarınızın bir duvar dibinde, sorgusuz sualsiz, kurşunlandıklarını ya da darağacına çekildiklerini gördünüz mü? Ve o insanların, acı çektiklerini sandığınız insanların uğruna kendinizi adadığınız insanların, sirkte heyecanlı bir numara seyreder gibi ölüm sahnelerini seyrettiklerini ve hakkın bu denli saptırılmasını alkışladıklarını gördünüz mü? Siz hiç burnunuza kadar bir gübre yığını altında yakalanmamak için, tıpkı ötekiler gibi, yakalanıp da kurşunlanmamak için soluğunuzu kısmak, kalbinizin çarpıntısını durdurmak zorunda kaldınız mı? Gübreler vücudunuzu daladı mı? Korkudan, sıcaktan, kaşınmak gereksinimine rağmen kaşınamamaktan bayılıp bayılıp ayıldınız mı? Siz hiç ölümle ve uğruna ölmek istediğiniz insanların nankörlükleriyle böyle burun buruna geldiniz mi? Gelmediyseniz ne demek istediğimi anlayamazsınız.

İKİNCİ TEĞMEN (*aynı duyarlılık ve tepkiyle*) Demek ger-

ÜÇÜNCÜ PERDE

çekten böyle düşünüyorsunuz, yazık! Ya ölenler!... Sizin açtığınız bayrak altında ölenler?... Onlar boşuna mı öldüler? Ya sizinkini kurtarabilmek için ilk pey olarak ileri sürdüğüm kendi hayatım? Ben alelade bir insanı, kolu kanadı kırık bir insanı, kurtarmak için mi kendi hayatımdan vazgeçiyorum? Ben fani bir insanı, yaşadığı yerde çürümeye mahkûm bir insanı kurtarmak için mi bu deliliği yapıyorum? Hayır! Benim kurtarmak istediğim böyle yılgın bir insan olamaz. Ben bir fikri kurtarmak istiyordum, bir fikrin en şanlı temsilcisini kurtarmak istiyordum, bir gün bütün görkemiyle dalgalandığında altında binlerce insanın toplanacağı bir bayrağı kurtarmak istiyordum.

O *(bir an İkinci Teğmen'e ve Kadın'a bakar, yüzünde acı bir tebessüm belirir gibi olur, sonra hemen kendini toparlar, gerçek bir başkan tavrı takınır, buyururcasına)* Sizi denemek istedim teğmen! Davaya inancınızı denemek istedim! Bu tarihi göreve layık olup olmadığınızı anlamak istedim! Devam ediniz teğmen! Tıpkı konuştuklarımız ve kararlaştırdığımız gibi.

(Kadın derin bir soluk verir.)

İKİNCİ TEĞMEN *(bir sevinç coşkunuğu ile eline eğilir)* Biliyordum, yalan olduğunu biliyordum, yoksa sizi de kendimi de öldürürdüm. *(Askerce selamlar ve çıkar.)*

O *(çıkanın arkasından)* : Budala!... Budala!... Küçük sersem!

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

(Aynı gecenin daha ileri bir saati... Karanlıktır, yalnız O'nun üzerinde uyumakta olduğu koltuk yerel ışıklarla aydınlanmıştır. Geride kalan her şey karanlıktadır. Karanlık, odadaki diğer eşyaları ve bu arada daha gündüzden özenle hazırlanmış içki sofrasını gizlemektedir. Değişik renkte bir ışın demeti O'nun yüzüne düşmüştür. Karadüşler içinde çırpınmakta olan bir insan yüzü.)

O *(karadüş içinde)*: Geliyorlar!... Geliyorlar!.... Beni alıp götürmek için geliyorlar!... Leş kargaları gibi geliyorlar!... *(Doğrulur, ama hâlâ o korkunç düş içindedir.)* Ölüm mü dediniz? Sıram geldi mi? O kadar çabuk mu? Hayır bir dakikam daha var. Zorunlusunuz. O bir dakikamı bana bırakmaya zorunlusunuz... Bir dakikamı isterim. *(Çırpınarak:)* Alçaklar, canavarlar!... Bir dakikamı zorla elimden almaya hakkınız yok.... Bir dakikamı, bir dakikamı...

(Yerel ışıklar karanlıkta kalan ikinci bir yüzü aydınlatır. Bir on yedinci yüzyıl yargıcı gibi giyinmiş, peruklu ve burundan sıkma gözlüklü bir yargıç. Ama yüzü Albay'ın yüzüne benzemektedir. Yalnız Albay'ın ne yapmak istediğini bilen sert asker yüzü, bunda komik denecek kadar ikircikli ve yumuşak bir hal almıştır.)

DÖRDÜNCÜ PERDE

YARGIÇ(*çevresindekilere sorarcasına*) Bir dakikasını istiyor, verelim mi?

(*Yerel ışıklar tıpkı Yargıç gibi giyinmiş Birinci ve İkinci Üye'leri aydınlatır. Birinci Üye İkinci Teğmen'in İkinci Üye ise Gazeteci'nin kopyasıdır.*)

BİRİNCİ ÜYE : Hayır vermeyelim. Biz onu ölümsüzlüğe adadık, kesin kararımız bu.

O (*çırpınarak*) Sizin olsun, ölümsüzlüğünüz sizin olsun! Ben kitapların içinde değil dışında yaşamak istiyorum.

YARGIÇ (*gülünç bir uysallıkla İkinci Üye'ye döner*) Verelim canım, bir dakikasını verelim olsun bitsin.

İKİNCİ ÜYE (*gururlu bir inatla*) Hayır olamaz, yerini boş bırakamayız herkes yerini bilmeli. Onun yeri de orası. O'na o yeri vermek için kaç yüz insan, kaç bin insan kendini feda etti.

KARANLIKTA SESLER Biz!... biz!... biz!... biz!...

İKİNCİ ÜYE Duyuyor musunuz? (*suçlarcasına*) Bu sesleri duyuyor musunuz? Bu seslere kulaklarınızı tıkayabilir misiniz?

O (*hep o aynı karadüş içinde*) Ben istemedim ama, ben seçilmek istemedim. Onlar kendiliklerinden seçtiler beni...

İKİNCİ ÜYE Seçildin ya bir kez sen, ona bak. Artık kendi yaşamın üstünde söz hakkın yok. Yaşamın bizimdir, bir saat gibi onu istediğimiz dakika üstüne kurabiliriz.

YARGIÇ (*hep o komik şaşkınlık içinde*) Öyle ya!... İtirazınızı o zaman yapsaydınız. Mademki seçildiniz mesele kalmamıştır. (*Ortaya:*) Götürün! (*Elindeki zilli sallar.*) Celseyi tatil ediyorum.

KADIN'IN SESİ (*karanlıktan*) Durunuz!...

(*Işık Kadın'ı aydınlatır, Kadın modern kıyafetle ve sortludur.*)

KADIN Durunuz (*Yargıçların önünde dize gelir.*) Acıyınız, ona değilse bile bana acıyınız! Siz beni de onunla birlikte mahkûm ediyorsunuz. Bizim hayatımız öylesine birbirine bağlı ki.

YARGIÇ *(yeniden duralamıştır, alnını kaşıyarak Birinci Üye'ye döner.)* Gördünüz mü? İşin rengi bir hayli değişti şimdi. Ne cevap vereceğiz buna.

BİRİNCİ ÜYE Suç kendisinde. Biz fanilerin bütün alışverişimiz bizim gibilerle olmalı. Bize benzeyenlerle olmalı... Ne hakla hayatını böyle sıkı sıkıya onunkine bağlamış. Kimden izin almış.

YARGIÇ *(gözlüklerinin üstünden bakarak)* Kimden izin aldınız ha! Onu sevmek müsaadesini kimden aldınız? *(Önündeki dosyayı karıştırarak:)* Dosyanızda dilekçenize rastlanmamıştır.

KADIN Bu benim hakkım, kimi istesem sevebilirim, bu benim en doğal hakkım... Kadın olarak, Havva anamızdan bu yana kadın olarak üstüne titrediğimiz tek hakkımız bu.

YARGIÇ *(bu kez İkinci Üye'ye döner)* Öyle mi? En doğal hakkı mı bu?... Yoksa adı geçen tanık Havva anayla yüzleştirelim mi?

İKİNCİ ÜYE *(kestirip atar)* : Bir ilah sevelemez.

YARGIÇ *(Kadın'a döner, çaresizliğini belli eden bir jestle)* Ne yapalım kızım, bir ilah sevelemezmiş... Öyle diyorlar...

O *(yeniden aynı karadüş içine yuvarlanıvermiştir)* Bir dakikamı, bir dakikamı isterim. Sizin sonsuzluğunuzla değişmek istemiyorum onu... Bir dakika... Ne olursunuz... Bir tek dakikacık... Şöyle ciğerlerimin açlığını giderecek bir tek soluk.

YARGIÇ *(melodramı kısa kesmek ister gibi)* : Götürün!

KADIN *(atılır)* Ya ben? Ben ne olacağım?

YARGIÇ Dur bakayım kızım, onu da düşünürüz... *(Orta-YA:)* Bu kadını isteyen yok mu? Bu kadına sahip çıkacak biri?

KARANLIKTAN BİR SES Var!

(Işık Birinci Teğmen'i aydınlatır. Birinci Teğmen bu düş dekoru içinde kovboy kılığındadır.)

KOVBOY Ben!

YARGIÇ *(bir yük altından kalkmışcasına)* Verdim gitti!

(Kouboy sulu bir hareketle uzun bir ıslık öttürür. Kadın'ı tutkuyla kucaklayıp götürür Kadın çırpınır.)

O *(çırpınarak)*: Alçaklar!.... Canavarlar!....

(Kouboy Kadın'ı kaçırıp götürmüştür.)

KADIN'IN SESİ *(uzaklardan)* İmdat!... İmdat!....

(Bütün yerel ışıklar söner, yalnız biri, O'nun yattığı yerde yüzüne düşmekte olan, o yerel ışık kalır.)

O *(uyurgezer haliyle doğrulmuştur)* İstemiyorum, bana verdiğiniz o yeri istemiyorum. Yaşamak istiyorum ben, yaşamak istiyorum, yaşamak... yaşamak...

(Kadın ve Yaşlı Kadın onun sayıklamalarına koşarlar Yaşlı Kadın düğmeyi çevirir, ışıklar yanar, ışıklar odayı bütün ayrıntılarıyla aydınlatır. Ortadaki içki masası, karşılıklı iki iskemle görünür, Kadın ani bir hareketle O'nun önüne diz çöker, başını yüzünü okşar.)

KADIN Yine ne oldu sevgilim?

O *(kendine gelmiştir, bakışlarında çok acı bir anlam vardır)*

Cesaretim, azıcık cesaretim kalmış olsaydı bu işkenceyi bir sona erdirmek çok kolaydı... *(Eliyle yüzünü kapar)* Utanıyorum, kendimden utanıyorum, aldattığımı insanlardan utanıyorum, onlar hâlâ bende bir kahraman var sanıyorlar ne gülünç değil mi? Bir düşünsene ne gülünç!

KADIN *(bir anne davranışıyla)* Bunlar gelip geçici durumlar sevgilim, geçirdiğin o korkunç dakikaların tepkisi...

O *(umutsuz)* Hayır. Gelip geçici olan, arkamda bıraktığım kişiliğim. Ben buyum işte, asıl ben, bundan böyle değişmeyecek olan ben, ölünceye dek hep öyle, hep aynı kalacak olan gerçek ben.

KADIN *(onu teselli etmek istercesine)* Herkes o fırtınadan böyle çıkar.

O *(inanmaya çalışarak)* Herkes mi? Acaba? Ah bir inanabilsem, bir inanabilsem bu dediğine.

KADIN Zavallı sevgilim, çok acı çekiyorsun, çok.

O Uykularım... Hiç olmazsa uykularım rahat olsaydı. Gözü-mü her kapayışımda bana doğru çevrilmiş yüzlerce nam-lu önünde buluyorum kendimi. Ben artık, güneşte pırıl pırıl parlayan bu namlulara gözünü kırpmaksızın bakabilecek adam değilim, anlıyor musun. Ben o adam değilim.

KADIN Bunu da nereden çıkarıyorsun sevgilim?

O (*büyük bir acıyla*) Hayır hayır ölmeliydim ben. Bir korunaktan öbürüne atlarken vurulup düşmek vardı... Ya da çok daha önceleri bir kürsüde binlere, on binlere seslenirken, onların kanlarını coştururken ölüm bulabilirdi beni... O zaman onların istediği gibi, kendi istediğim gibi bir ölümle ölmüş olurum. Ama şimdi, şimdi korkuyorum, ölümün karşısında kendimi yitireceğimden korkuyorum. Kendimi öldürmeye ise cesaretim yok, anlıyorsun değil mi? Beni anlıyorsun!

KADIN (*O'nun başını göğsüne gömer*): Anlıyorum yavrucuğum, anlıyorum. Ve seni bu halinde daha çok seviyorum. İnan bana. Ama henüz o an gelmedi. Henüz senden böyle bir şey isteyen yok ki.

O (*ürkü içinde*) Ya ansızın o an geliverirse? Ya ansızın biri çıkıverip de haydi bakalım, sıra sende, göster kendini de-yiverirse?

KADIN (*yüzünde özverisinin ışıltıları*) : O an geliverirse beni yanında bulacaksın sevgilim. O an geliverirse... (*Eir an susar.*) Söz veriyorum sana. O an gelmeyecek.

O (*birden ürküyle döner*) Ne demek istiyorsun?

KADIN (*gururla*): Hiç!

(*Aynı anda dışardan kapı çalınır. O, kütüphaneye geçebilecek kadar zaman ancak bulabilir, kapı daha şiddetle adeta yıkılırcasına çalınır, bu arada Yaşlı Kadın da gürültüye inmiştir, gidip kapıyı açar, Birinci Teğmen girer.*)

BİRİNCİ TEĞMEN (*hafif sarhoştur açık bir eğlenişle*) Ne

var ne yok diye sormaya geldim. Belki dündenberi bir de-
ğişiklik olmuştur diye düşündüm de. *(Sahnedeki teklifsizce
gezinerek:)* Nasıl canınızı sıkıyorum ya?

KADIN Ne münasebet! Tersine bekliyorduk sizi. *(Yaşlı
Kadın'a:)* Öyle değil mi?

(Yaşlı Kadın başını sallar cevap vermez.)

BİRİNCİ TEĞMEN *(inanmamıştır, eğlenmek fırsatını kaçırmaz)* Demek bekliyordunuz, bakın bu çok hoşuma gitti. Dünkü dikbaşlılığınız yok üzerinizde. Bu kolay anlaşacağımızı gösterir öyle değil mi ne dersiniz?

KADIN Mağlupların seçmek hakkı yoktur. Dün onun günüydü, bugün sizin. *(Masayı gösterir.)* Oturmaz mısınız?

BİRİNCİ TEĞMEN *(özenle hazırlanmış masayı gözden geçirir)* Oh oh bütün bu hazırlıklar benim için mi? *(hep tetikte, oturur.)* Nefis bir sofraya. *(Arkasına yaslanır ve genç kadını alıcı gözlerle süzer.)* Nefis bir kadın!... Haklısınız! Seçmek hakkı galiplerindir. *(Tehdithâr)* Yalnız şunu bilin ki hiç şakaya gelmem. Bir kancıklık sezersem. *(Hain bir gülümsemeyle belirir yüzünde.)*

KADIN *(ürkek)* : Ne gibi?

BİRİNCİ TEĞMEN *(elmayı ısırır)* Ne bileyim ben. Dünkü davranışınızla bugünkü iltifatınız birbirinden o kadar farklı ki...

KADIN *(yakınırcasına)* Arkadaşınızı tanıyıyormuşsunuz gibi konuşuyorsunuz. Dün onun gönlünü etmek zorundaydım.

BİRİNCİ TEĞMEN Nasıl tanımam, iyi tanırım hergeleyi. *(Dişlerini gıcırdatarak:)* Ama görür o. Nasıl olsa bir punda getiririm onu.

KADIN :Bugün de söz sizin. *(Şuh bir tavırla kadehe içki kovup sunar.)*

BİRİNCİ TEĞMEN Akıllı kadınsınız! çıkarınız nerede olduğunu biliyorsunuz.

KADIN *(acı bir tebessümle)* Hayır yalnızca efendimin de-ğiş-

tiğini biliyorum. Yeni efendimin kim olduğunu biliyorum.
(Birinci Teğmen Kadın'ı kucağına doğru çekmek ister, beriki çekilir.)

KADIN Henüz zamanı değil. *(Yaşlı Kadın'ı gösterir.)* Zamanı gelince.

BİRİNCİ TEĞMEN *(bir fısıltı halinde)* Şu moruğu savsanıza gitsin!

KADIN *(Yaşlı Kadın'ı işaretle savar sonra Birinci Teğmen'in karşısına geçip oturur)* Yalnız zamanı gelince. Zamanı ben saptayacağım. *(Kadehi doldurup uzatır.)*

BİRİNCİ TEĞMEN *(içer):* Biliyor musunuz, daha gözlerinizize bakınca keşfettim. İş var bu kadında dedim, iş var.

KADIN *(aynı acı gülüşüyle)* : Öyle mi? Gerçekten o kadar belli mi? *(Üzgün, susar.)*

BİRİNCİ TEĞMEN : Albay da anlamış, o nedir o. Kaçın kurasıdır o. *(Yeniden içer, bir sarhoş duyarlığıyla:)* Biliyor musunuz? Siz kadınlardan iğreniyorum. Hepiniz birbirinizin aynısınız. Sarışın, kumral, esmer ne olursanız olun, hepiniz birbirinizin aynısınız. İğrenç yaratıklarsınız... Tek düşünceniz erkeği kafeslemek, doğrusu ya, kafesliyorsunuz da!

(Kadın içki sunar.)

BİRİNCİ TEĞMEN *(Kadın'ın bileklerini yakalamak ister başaramaz)* Sizden iğreniyor muyum dedim, ne münasebet. Bayılıyorum size. Bitiyorum. Bakın bu cihetten de farkınız yok işte. Ne olursanız olun, sarışın, kumral, esmer ne olursanız olun bir tarafınız var ki beni kul köle etmeye yeter.

(Kadın içkiyi uzatır.)

BİRİNCİ TEĞMEN *(almaz)* Yok, çok oluyor, şekerim, bu-
 raya gelmeden önce de kafayı tutmuştum biraz.

KADIN *(kendi kadehini dudaklarına götürür)* Ben kıvamında değilim henüz. Biliyor musunuz aldandığınızı bir tek nokta var. O da şu: Ben sandığınız gibi bir kadın değilim.

BİRİNCİ TEĞMEN (*yayvan bir ağızla*) : Benim bir şey sandığım yok, umursadığım da yok. Bilir misiniz ben gayet gerçekçi bir adamım. Kadın kadındır benim için. Ne olursa olsun, nasıl olursa olsun... Vız gelir ötesi...

KADIN Yani demek istiyorum ki ayık kafa ile o işe gelemem. Sarhoş olmam gerek. Kendimi kaybetmem gerek, neredeyim, kimin kolları arasındayım fark edemeyecek kadar sarhoş. Ancak o zaman muradınıza erebilirsiniz.

BİRİNİ TEĞMEN (*kadeh tokuşturarak*) İçelim öyleyse içelim! (*Kadehi kaldırır.*) Şeref... Ama neyin şerefine? Durun bakayım, bizi şu sofraya başında karşı karşıya getiren tesadüfün şerefine? Hayır daha iyisi: Bu tesadüfü yaratan olayların şerefine!... Ama durun, bir de bu olayların arkasında kalanlar var: Bu olayları hazırlayan budalalar. Asıl onların şerefine içmeli.

KADIN (*bir yudum alır*) : Siz içmiyorsunuz ama.

BİRİNCİ TEĞMEN İçmiyor muyum? Kim demiş içmiyorum diye. (*Ayağa kalkar.*) Yeryüzünün bütün budalaları şerefine!... (*Bir solukta içip bitirir ve hemen arkasından olduğu yere yığılır.*) Yooo çok oldu artık. Daha fazla içmemeliyim.

KADIN (*kadehi doldurur*) Bir kadeh daha!

BİRİNCİ TEĞMEN Hayır hayır biraz daha içecek olsam olduğum yerde sızıp kalırım. Doğrusu ya pek de gülünç olur. Güzel bir kadının yanında sızıp kalmak.

KADIN (*işveli*) Abartıyorsunuz.

BİRİNCİ TEĞMEN (*iyice sarhoş*) Albay der ki: Bizim albay var ya hani, der ki: İki şey bağışlanmaz: Nöbet başında uyumak bir, yatağında uyanık bir kadın varken uyumak iki. Yaman adamdır bizim albay. (*Kadın'ın uzattığı kadehi farkında olmaksızın alıp içer.*)

KADIN (*pohpohlayıcı*) : Bana maceralarınızı anlatsanıza!

BİRİNCİ TEĞMEN Maceralarım mı? Ohhhho!.... hangi birini? o kadar çok ki.

KADIN En ilginçini.

BİRİNCİ TEĞMEN En ilgincini mi? En ilgincini henüz yaşıyorum ya işte.

KADIN (*işveli*) : Bir öncekini anlatın öyleyse.

BİRİNCİ TEĞMEN Bir önceki?... bir önceki?... Bir önceki?... Aaa söyleyemem, dünyada söyleyemem. Sonra başım belaya girer.

KADIN : Demek önemli biri... hatırlı biri...

BİRİNCİ TEĞMEN Hem de pek çok önemli, pek hatırlı...

KADIN (*yine pohpohlayıcı*) Çok cüretkârsınız. Ben cesur insanlara bayılırım.

BİRİNİ TEĞMEN (*yeniden Kadın'ı yakalamak için bir deneme yapar*) :Cesurum ya. Cesur olmasam burada işim ne? (*Bir giz vermek istiyormuş gibi.*) Biliyor musunuz? Sizinle geçireğim güzel bir gecenin bedeli olarak neyimi koyuyorum sofranın üstüne.

KADIN : Hayır.

BİRİNCİ TEĞMEN Kellemi. (*Kadın'ı öpmek ister.*)

KADIN (*kendini kurtarır ve kadehini kaldırır*) Şimdi kimin şerefine içiyoruz?

BİRİNCİ TEĞMEN Bakın şerefe içmeye bayılırım işte. Demin kimin şerefine içmiştik?

KADIN Budalaların, yeryüzündeki bütün budalaların şerefine.

BİRİNCİ TEĞMEN Ohhho!.... O kadar da çok var ki! O kadar da türlü var ki!.... Gözünü çevirdiğin her tarafta birine yada bir türlüne rastlayabilirsin. (*Birden sendeleyerek ayağa kalkar, kütüphaneye doğru yürür.*) Şurada biri var gibi geldi bana.Gözetleniyor muyuz yoksa?

KADIN (*ürküyle,onun yolunukeser*) : Yok canım, ne münasebet! Kim gelebilir? Kimin haddine?

BİRİNCİ TEĞMEN (*onu iter*) : Bırakın beni! Eğer biri varsa, bir kancıklık sezersem. (*Tabancasını çekip yürür.*)

KADIN (*ondan önce atılır, onuru incinmişçesine kütüphanenin kapısını sert bir hareketle açar, öyleki O kapının arkasında kalmıştır, sonra Kadın sırayla ve birer birer bü-*

tün kapıları Birinci Teğmen'in şaşkın bakışları önünde açar.) Peki öyle ise buyurun da bakın. Şuna da, şuna da, şuna da bakın! (Yalnız balkonun kapısını, maksatlı olarak kapalı bırakır, böylece Birinci Teğmen'in sarhoş bakışlarını kütüphaneden çekmeyi başarır.)

BİRİNCİ TEĞMEN Ya o? O kapı neden kapalı kaldı öyle?

KADIN (*meydan okurcasına*) : Onu da kendiniz açın!

(Birinci Teğmen sendeleye sendeleye balkona doğru yürür, kapıyı açar, arkasına bakar. Kimseyi bulamaz.)

BİRİNCİ TEĞMEN (*sarhoş*) Oldu!... Kapılar öyle açık durabilir... Biz kaldığımız yerden başlayalım.

KADIN (*kışkırtıcı*) : Hayır, benden özür dilemedikçe, asla!

BİRİNCİ TEĞMEN (*uysal*) Peki dileyeyim... Nasıl isterse-niz öyle özür dileyeyim... (*Sabırsız:*) Gelin oturun yanıma artık.

KADIN (*iskemlesini onun yanına fakat biraz uzağına çekip oturur*) Ve bir daha da benden kuşkulanmayacaksınız.

BİRİNCİ TEĞMEN Kuşkulanmayacağım. Söz veriyorum... Bir daha kuşkulanmayacağım sizden.

KADIN (*kadehi kaldırır*) : Şimdi de ben bir şerefe daha içmeyi öneriyorum.

BİRİNCİ TEĞMEN (*ayağa kalkar*) Şerefe!... Ohhho!... ne kadar da çok şeref varmış be!

KADIN : Anlaşmamızın şerefine.

BİRİNCİ TEĞMEN Anlaşmamızın şerefine.

BİRİNCİ TEĞMEN (*kadehi bir elinde tutar, diğer eliyle Kadın'ın bileğini yakalar*) Bir itirazınız kaldı mı artık? Bütün şereflere içip bitirdik, artık faslı değiştirmek zamanı da geldi, ne dersiniz? Öyle değil mi?

KADIN (*kendini kurtarmak için çırpınarak*) Size daha başlangıçta dedim ya. Kıvamına gelmeliy-in, kendimi, şu an-daki yerimi, gelmişimi geçmişimi unutmalıyım.

BİRİNCİ TEĞMEN (*gittikçe sinirlenmektedir*) Anlayamadım.

KADIN Kendimden, gelmişimden, geçmişimden sıyrılmadıkça bütün bütüne sizin olamam, istediğiniz kadın olamam.

BİRİNCİ TEĞMEN Olabildiğiniz kadarı yeter bana.

KADIN (*yalvararak*) Hayır hayır... Yalvarırım, biraz sonra.

BİRİNCİ TEĞMEN (*hırçın*) Hayır şimdi istiyorum, hemen şimdi.

KADIN Ne olur biraz daha.

BİRİNCİ TEĞMEN (*öfkeyle elindeki kadehi yere çarpıp kırar*) Şimdi anlıyorum, amacınızı anlıyorum. Amacınız beni içirmek, içirip içirip sızdırmak, (*Öfkesi sarhoşluğunu dağıtmıştır.*) Dikkat ediyorum, bütün hareketlerinizin amacı bu. (*Kadın'ın bileğini acıtacak kadar sıkar.*) Yalan mı ha? Bu dediklerimde bir nebzecik yalan var mı?

KADIN (*bir yandan kendini kurtarmaya çalışarak*) Yine başladık mı? Demin anlaşmamızın şerefine içmiştik ya.

BİRİNCİ TEĞMEN (*gittikçe daha sertleşerek*): Bana bakın, ben kül yutmam. Bütün bu kadınca manevralarınıza bir son verin artık. (*Kadın'ı masanın üstüne iter ve bütün ağırlığıyla bastırır.*) Evet mi, hayır mı?

KADIN: Evet... Elbette evet.

(*Teğmen doğrulur.*)

KADIN (*kaçamak*): Ama şimdi değil hemen değil. Ne olursunuz, benim biraz daha içmeye ihtiyacım var.

BİRİNCİ TEĞMEN (*tutkulu*): Hayır, hemen şimdi.

KADIN (*sıkıştırılmış bir hayvan gibi güdül hareketlerle sağına soluna bakınır, aralık kapılardan birine seğırtmek ister ve Birinci Teğmen'i bulur karşısında*): Ne olursunuz, yalvarırım.

BİRİNCİ TEĞMEN (*burnundan soluyarak*) Daha başlangıçtan söylemiştim, kancıklık istemem demiştim.

KADIN : Sonra, daha sonra...

BİRİNCİ TEĞMEN Hayır, hemen şimdi.

(*Kadın tekrar kaçmak ister, erkek onu yakalar, sürükleye sürükleye masanın üstüne dayatır.*)

KADIN (inler) Yalvarırım.

(Birinci Teğmen artık dinleyecek halde değildir, Kadın'ı arka üstü masaya dayar, omuzlarını sıyırır ve öpmek ister, Kadın bir eliyle onu kendinden uzaklaştırmaya çalışırken boşta kalan eliyle bir şeyler araştırır, eline bıçak geçer, bir hamlede bıçağı sapına kadar onun omuzları arasına saplar. Birinci Teğmen kolları hâlâ genç kadının vücuduna dolanmış bir halde ağır ağır yere yığılır, bir an kaskatı kesilir, sonra arkaya devrilir. Kadın o ürkü anında öylece dona kalmıştır, kapalı gözlerini bir an açar, ölüyü görür ve bir çığlık koparır. Çığlığa Yaşlı Kadın, yukardan, O ise kütüphaneden fırlayarak koşarlar, Kadın tekrar gözlerini kapamış tiril tiril titremektedir.)

O (önce ölüye atılır nabzını yoklar, sonra birden ürküyle doğrulur ve Kadın'ı hırpalarcasına) : Budala! ne yaptın budala?....

KADIN (hâlâ o yulgi içinde kekeler) Gör... gör...görmedin mi? Oradan seyretmiyor muydun?

O (adeta bir paniğe tutulmuş gibidir) Ne gerekirdi ha?... Ne gerekirdi sanki?... Ne kaybederdin?

KADIN (korkusununu unutturan bir şaşkınlıkla) Duymadın mı? Benden istenen o şeyi duymadın mı?

O (bir sinir krizi içinde) Ya benden istenen? Benden istedikleri?....

(Kadın eliyle yüzünü kapar ve hıçkırır)

O (tekrar Kadın'ı omuzlarından tutup sarsarak) : Benden istedikleri yanında senden istenen şey nedir ki? Hiç mi düşünmedin bunu? Hiç mi anlamaya çalışmadın?

(Kadın elini çeker, sanki karşısındakini yeni görüyormuş gibi büyümüş gözlerle ona bakıp durur.)

O (kıvrınarak). Biliyor musun ha!... Şimdi ne olacak biliyor musun? Gelecekler... Biri yerine beşi, onu gelecek Biri

KORKU

yerine beşini onunu bulacağız karşımızda... Ne yapacağız ha? O zaman ne yapacağız?

(Kadın dili tutulmuş gibidir.)

O *(bir panik içinde Kadın'ı tekrar kavrar):* Söylesene ne yapacağız? Kim kurtarabilir bizi artık? Ne kurtarır? Nasıl kurtarır?

KADIN *(güçlkle konuşabiliyormuş gibi)* Kurtarmak!... kurtarılmak!... ve hepsi bu!... hepsi bu!....

O Hepsi bu ya!... Elbette hepsi bu!... Daha başka var mı? Daha başka bir şey olabilir mi?

KADIN *(inler gibi)* Bilmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum, ne yaptım niçin yaptım bilmiyorum.

O : Bilmiyorsun, öyle ya bilmiyorsun. Bilmemek, ne yaptığını bilmemek ne seni kurtarır, ne de beni. Bizim ne yapmamız gerektiğini bilmemiz gerekirdi. Anlıyor musun? Başkaları ne yaparlarsa yapsınlar bu durumda. Bizim yapabileceğimiz tek şey vardı. Ona istediğini vermek... İstedini verip de savmak.

(Kadın eliyle yüzünü kapayıp hıçkırır.)

O Şimdi ne olacak ha! Söylesene şimdi ne olacak!...(Ölüyü tekmeler.) Ne yapacağız bunu? Nasıl kaldıracamız ortadan.

YAŞLI KADIN Bahçeye gömelim. Yahut daha iyisi bekleyelim, yarın nasıl olsa öteki gelecek. O bir çözüm yolu bulur belki.

O Hayır hayır hiçbir çözüm yolu kalmadı artık. Her şey bitti, her şey, her şey!... *(Kadın'ın yüzüne haykırır gibi:)* Ve hepsi senin yüzünden, senin düşüncesizliğinden... Anlıyormusun, senin sersemliğinden... *(Kadın'ı tokatlar.)*

KADIN *(bir an o kırılmış bakışlarıyla bakar):* Yaaa! Demek bu raddeye geldik ha! Bu kadar düştük ha!

(Birden bir hıçkırıkla sarsılır, merdivenlere atılır, üçer üçer atlayarak çıkar, onun arkasından...)

PERDE

BEŞİNCİ PERDE

(Sahne bir değişiklik yoktur. Ertesi günün erken saatleri... Yaşlı Kadın salona çekidüzen vermekle meşguldür. Adeta akşamdan kalma birtakım izleri yok etmeye çalışır gibi telaşlı bir hali vardır. Bu esnada Kadın merdivenlerden ağır ağır iner, bir süre boş gözlerle ortalığı seyrederek, sonra bir koltuğa yığılır gibi oturur, başını arkaya dayar, gözlerini kapar, bu sessizlik böylece uzar.)

YAŞLI KADIN *(neden sonra ve arkasını dönmeksizin)*

Bütün gece bahçeyi kazıp durduk.

KADIN *(yorgun ve kayıtsız):* Öyle mi?

YAŞLI KADIN : Pek geçici bir çözüm kuşkusuz.

KADIN *(aynı yorgun ve kayıtsız tavırla, adeta konuşmaya üşeniyormuş gibi)* Evet.

YAŞLI KADIN Üstünü sonbahar yapraklarıyla örttük. Toprağın yeni kazılmış olduğunu gizlemek için ne gerekiyorsa yaptık. Ama yine de tam olmadı.

KADIN *(sadece kendini dinlemekteymiş gibi)* Başım ağrıyor, çatlayacak gibi ağrıyor.

YAŞLI KADIN *(ilk kez döner ve genç Kadın'ı garip bakışlarla süzer)* Uyuyamamışsın belli. Bütün gece uyuyamamışsın.

KADIN Hıh uyumak!

YAŞLI KADIN Hiçbirimizi uyku tutmadı bu gece. *(Birden genç Kadın'a yaklaşır fısıltı ile:)* Korkuyorsun değil mi?

KADIN Korkuyor muyum niçin?

YAŞLI KADIN Ondan, ondaki değişiklikten.

(Kadın can sıkıntısını belli eden bir hareket yapar, yanıtı bundan ibaret kalır.)

YAŞLI KADIN *(devamla)* Ne yalan söyleyeyim, ben korkuyorum, ondaki bu değişiklik çok korkunç.

KADIN *(bir düş içindeymişçesine):* Doğal olan hiçbir şey korkunç değildir. *(Birdenbire değişik bir yüzle ve değişik bir sesle:)* Dün bütün gece düşündüm ve ona hak verdim.

YAŞLI KADIN Hak mı verdin?

KADIN Elbette. Seven kadının üstüne titreyeceği başka ne si olabilir?

YAŞLI KADIN Anlayamadım.

KADIN Bütün diğer kadınlardan, öbür kadınlardan farklı ne yaptım? Bir erkeğe ait olmak, hepsi bu değil mi? Oysa aşkımda kimselerinkine benzemeyen bir başka taraf, yalnız bize özgü, bizim olan çekici bir yan varsayardım. *(Üzgün:)* Hayır çok bencil davrandım ben, çok.

YAŞLI KADIN *(onun saçlarını okşar):* Ne demek istediğini pek anlayamadım, ama öyle seziyorum özverinin bu kadarı dayanılır şey değil.

KADIN Diyelim ki: Bir yanda onun hayatı, sevdiğin erkeğin hayatı, öte yanda sırf sana ait bir nesne, değeri ne olursa olsun kimsenin senden hesabını soramayacağı bir şey, yahut daha doğrusu senin durumuna düşmüş bir kadın için bir çeşit lüks, namus. *(Acı bir gülüşle:)* Hıh, herhangi, bir insanın hayatı bile daha fazlasına değmez mi?

YAŞLI KADIN Önemli olan senin bunu vermeye hazır oluşun değil, onun senden bunu isteyebilışı. Beni korkutan da bu işte. *(Dertli:)* Yok kızım, ne yapsan, ne yapsak artık boş. Bir hayvanda bile daha fazla onur vardır.

BEŞİNCİ PERDE

KADIN (*öfkeyle*) Böyle söyleme! Böyle konuşmam istemiyorum.

YAŞLI KADIN (*omuz silker*) Onu koynumda büyüttüm, şuncacık bebekken aldım, sütümle besledim, karanlık gecelerde o ürkek sokuluşlarını hatırlarım. Onu bir kahraman yapmayı aklıma bile getirmemiştim, ama cesur bir erkek olmasını isterdim, cesur bir erkek olması için ne gerekiyorsa yaptım. Tabii basit şeylerdi bunlar. Kolaycacık yapılabilecek şeylerdi... Ne yalan söyleyeyim bir defa bile utandırmadı beni. Düne kadar. Yalnız dün gecedен beridir ki memelerimin ucu sızlıyor.

KADIN (*hırçın*) Dinleyemem, bu türlü konuşmalarını dinleyemem.

YAŞLI KADIN Bütün gece toprağı kazdık, bir metre boyunda kazdık, dişimizle tırnağımızla kazdık. Dibine cesedi uzattık, üstünü örttük. Sabah erkenden baktım, mezarı açmış başucunda bekliyor. Yüzündeki o ürküyü unutmayacağım. Sonra bana ne dedi bilir misin?

KADIN: Bilmek de istemem.

YAŞLI KADIN Gidip teslim olacağım dedi, yalvaracağım dedi, beni hayatta bırakmaları neye bağlıysa yapacağım dedi.

KADIN (*dalgın bakışlarla Yaşlı Kadın'a bakar, sanki sözlerini anlamıyormuş gibi, ya da bu sözlerle hiç önem vermiyormuş gibi*) Yaaa!... Demek öyle dedi.

YAŞLI KADIN Onu güçlkle çekip aldım cesedin başından. Bin bir zorlukla kapattım mezarı. Şimdi de tutturmuş: Bu ölünün burada işi ne diye.

KADIN Hakkı var.

YAŞLI KADIN Ama olacak şey mi bu?

KADIN Neye olmasın? İlk fikri veren sen değil misin? (*Ayağa kalar, karşıdaki pencerelere doğru sıkıntılı adımlarla yürür.*) Bu cesedi buradan defetmek gerek. Kaybolduğunun farkına varılınca ilk çalacakları kapı bizimki olacak ve ilk kaldıracakları perdenin arkasında da onu bulacaklar.

Onun için cesedin buradan defolması gerek. Hatta yalnız buradan defolması değil, kuşkuyu üstümüzden çekecek bir başka yerde karşılıklarına çıkması gerek.

YAŞLI KADIN Peki ama nasıl?

KADIN Ne bileyim ben nasıl? Belki de senin düşündüğün gibi. *(Birden geri döner.)* Bunu ancak teğmen dostumuz halledebilir. Çok tehlikeli bir şey bu ama, yalnız onun elinde bu olanak var.

YAŞLI KADIN Hangi olanak?

KADIN Cesedi bir başka yere taşıyabilme olanağı, kolayca bulabilecekleri bir başka yer. Kuşkuları üstümüzden çekip alacak bir başka yer.

YAŞLI KADIN Hayal!

KADIN Kim bilir? İki gün önce bu kadarı bile bize hayal gibi gelmez miydi? Onu bir gün aramızda görmek, hayallerimizin hem de en erişilmezi değil miydi?

YAŞLI KADIN Keşke o zaman ölmüş olsaydı.

KADIN *(ürpererek)* Hayır! Yaşaması gerek. Yaşamak umudu olduğu sürece.

YAŞLI KADIN Ya sonra? Daha sonra?

KADIN Düşünemiyorum, daha sonrasını düşünemiyorum, daha sonrasını düşünmek benim gücümün dışında. *(Sinirli.)* Hem daha sonrasını düşünmek de istemiyorum.

(O anda merdivenlerin başında soluk, hasta yüzü ile O görülür, ağır ağır merdivenleri iner, uzamış tıraşı yüzünü büsbütün incelmış ve uzamış göstermektedir, bu haliyle adeta El Greko'nun tablolarından birinden fırlamış o çarpık insanlardan birine benzemektedir. Dalgın gibi iner, son basamakta bir an durur, bir şey söyleyecek gibi olur, sonra vazgeçer, bahçeye açılan kapıdan çıkıp gider. İki kadın tek kelime konuşmaksızın üzgün bakışlarla onu izlerler.)

YAŞLI KADIN Bahçeye çıktı, korkarım, toprağı eşeleyecek yine.

BEŞİNCİ PERDE

KADIN Bir şey diyecek oldu, acaba ne?

YAŞLI KADIN Benim içim kaldırmıyor, ne yalan söyleyeyim, bir uzun can çekişme gibi bir şey bu.

(Kadın cevap vermez.)

YAŞLI KADIN :Ölümlerin en iyisi en çabuk alıp götürendir.

KADIN *(sinirli)* Yeter! Tanrı aşkına yeter!

YAŞLI KADIN *(yolu üstündeki Kadın'a yaklaşır, omuzlarını okşar)* Unutma ki onu en az senin kadar severim. *(Çıkar.)*

KADIN *(yalnız ve dalgın)* Böyle günlük güneşlik bir sabah-tı, çıkıp gitti... İyi anımsıyorum, tıpkı böyle günlük güneşlik bir sabahtı... Sesi aynen kulaklarımda... "Sana ancak bir zaferle dönebilirim" demişti. *(Hep o düş içinde:)* Şimdi anlıyorum onu kahraman kılan buydu: Kazanacağına olan güveniydi. Zaafı da burdan geliyor. Onda dövülmeye, yenilmeye alışık yiğitlerin o eşsiz gösterişsiz cesaretiydi eksik olan. O saldırırken cesurdu, gerilerken değil, kazandığı ölçüde cömertti. *(Ürperen bir sesle:)* Ve ben işte bu adamı seviyorum. *(Bir an susuş.)* Göz alıcı bir ölümle ölürse onu tarih kazanacak, yaşarsa ben. *(Sinirli bir hareketle:)* Umurumda değil tarih. Ben bir kadının ve erkeğimi kimseye kaptırmak istemem.

(Kapı dışarıdan küt, küt vurulur. Kadın kıvranarak çevresine bakınır, kapıya yeniden küt küt vurulur.)

İKİNCİ TEĞMEN'İN SESİ *(dışarıdan ve telaşlı):* Açınız, yabancı değil. Ben!

KADIN *(bir yandan kapıyı açarken)* Ne iyi ettiniz de geldiniz, Tanrı sizi gönderdi, başımız yine dertte. Hem de bu seferki pek büyük dert. *(Bir taraftan böyle konuşarak kapıyı açmış İkinci Teğmen'i salona almıştır Aydınlıkta onun sapsarı yüzüne dikkat eder.)* Fakat fakat, size ne olmuş böyle? Sapsarısınız. Bir şey mi var?

İKİNCİ TEĞMEN Mahvolduk, hiç hiçbir umut kalmadı ar-

tık! Asıl şimdi kırıldı belimiz.

KADIN (*perişan*) Ne diyorsunuz, anlayamıyorum, ta ucuna kadar gelmişken.

İKİNCİ TEĞMEN Dün gece bütün örgütümüz basıldı, bütün yuvalarımız ele geçirildi. Bütün delik deşiklerimiz yangına verildi. Bir ihanet mi bilmiyorum, ama sabahın geç saatlerine kadar tutuklamalar sürüyordu. Birçok arkadaşlar ele geçmemek için (*Acılı gözlerle kadına bakar.*) anlıyorsunuz ya!

KADIN (*bitkin bir halde bir koltuğa yığılır.*) : Tanrım!

İKİNCİ TEĞMEN (*ona yaklaşıp*) : Onurlu bir insan olarak son görevimi yapmayı düşündüm. Son görevim, durumu bütün çıplaklığı ile size bildirmektir. Artık hiçbir şey yapılamaz. Benim de saatlerim, hatta dakikalarım sayılı. Çünkü iyi bilirim. Albayın korkunç usulünü gayet iyi bilirim. nasıl olsa birinden birinin ağzından adımları koparacak. Hem de çatır çatır koparacak. (*Birden değişik bir sesle:*) Ama benim ne değerim var ki, (*Kendi kendisiyle eğlenircesine:*) Bir eksik ya da bir fazla.

KADIN (*sayıklarcasına*): İşte bir saniye bile aklıma getirmek istemediğim o an. Şimdi ne olacağız. (*Ağlar gibi:*) Planımızda ne büyük bir boşluk varmış teğmen.

İKİNCİ TEĞMEN (*üzgün*) Çok üzgünüm, başaramadığımız için gerçekten çok üzgünüm. Sonunda pek pahalı bir hesap vereceğimi biliyordum. O hesap gününe hazırdım da. Ama ne yazık ki istediğimiz gibi olmadı.

KADIN: Siz elinizden geleni yaptınız.

İKİNCİ TEĞMEN Teşekkür ederim. (*Bir an duraklar.*) Ona bu haberi benim vermemi ister misiniz?

KADIN (*telaşlı*) Hayır, hayır... Ona bu haberi benim vermem daha uygun düşer.

İKİNCİ TEĞMEN Nasıl isterseniz. (*Askerce selam verir, çıkarken durur.*) Beni bir daha göremeyeceksiniz. Buradan son olarak ayrılırken görevini başaramamış bir askerin utancını da götürüyorum.

BEŞİNCİ PERDE

KADIN (*kalkar ve hızla ona doğru yaklaşır*) : Bir dakika durun Teğmen!

(*Teğmen durur.*)

KADIN (*onu alnından öperek*) Siz bir kahramansınız teğmen, çoğu zaman tarihte yeri belirsiz olan o adsız sansız gerçek kahramanlardan...

(*Teğmen yeniden selamlar ve yeniden çıkmak üzereyken durur.*)

İKİNCİ TEĞMEN Az daha unutuyordum, başınızın dertte olduğunu söylemişsiniz.

KADIN Önemli bir şey değildi.

İKİNCİ TEĞMEN Emin misiniz? Belki hâlâ bir yardımım dokunabilir size.

KADIN Faydasız. Bundan böyle kendi başımızın çaresine bakmamız gerekecek.

İKİNCİ TEĞMEN (*bir an söyleyecek bir söz bulamamış gibi durur*) Sizin gibi bir kadını tanımak bin defa dirilip ölmeye değer! (*Çıkar.*)

KADIN (*onun arkasından*) İşte benim anladığım anlamda kahramanlık. Yalnız kazancının zekâtını vermek değil, elindekinin avucundakinin hepsini vermek. Hem de karşılığında bir şey istemeksizin, ummaksızın.

(*Arkasında ayak sesleri duyur, hızla pencerenin önünden çekilir.*)

(*Yaşlı Kadın girer.*)

YAŞLI KADIN Kiminle konuşuyordun? Dışardan duydum, biriyle konuşuyordun.

(*Kadın cevap vermez.*)

YAŞLI KADIN Oydu değil mi? Gelen oydu ve hiçbir umut kalmadığını söylemek için gelmişti.

KADIN : Nereden biliyorsun.?

YAŞLI KADIN Bunu anlamak için kâhin olmak gerekmez, yüzün her şeyi apaçık söylüyor.

(*Kadın bir koltuğa çöker eliyle yüzünü kapar hıçkır hıçkır ağlar.*)

YAŞLI KADIN Şimdi ne yapacaksın?

KADIN (*başını kaldırır, zaafı bir fırtına gelip geçmiştir, şimdi bakışlarında gururlu bir anlam vardır*) Ne yapmak gerektiğini biliyorum, ama nasıl yapacağımı bilemiyorum.

YAŞLI KADIN Sana cesur ol demiyeceğim, o iş için cesaretten de fazla, cesaretten de ileri bir şeye ihtiyacın olacak.

KADIN (*iç çekerek*) Anlıyorum, artık kendimi düşünmemeliyim, onu, yalnız onu düşünmeliyim. Demek istediğin bu değil mi?

YAŞLI KADIN (*onun omuzlarını okşar*) Demek istediğimin ne önemi var? Asıl önemli olan senin anlayışın. Görev anlayışın.

KADIN (*ürpertiler içinde*) Onu tarih koparıp alıyor elimden ve ben karşı koyamıyorum, asıl önemli olan bu benim için.

YAŞLI KADIN Doğru. O yaşadığı sürece senindi. Yaşamak umudu olduğu sürece senindi. Bir kahraman ya da bir korkak, ne olursa olsun senindi. Ama şimdi?

KADIN Şimdi bir köpük gibi avuçlarımdan kayıyor, yavaş yavaş kayıp gidiyor, yavaş yavaş kayıp gittiğini hissediyorum adeta.

YAŞLI KADIN Ve onu hiçbir şey kurtaramaz ölümden artık, bunu biliyorsun.

KADIN (*bir yankı gibi*) Hiçbir şey.

YAŞLI KADIN (*sözcüklerin üstüne basarak*) :Öyleyse ne demek istediğimi de anlıyorsun.

KADIN (*uzak bir sesle*) Anlıyorum.

YAŞLI KADIN (*araştıracı*) Nasıl? Yapabilecek misin?

KADIN (*başını kaldırır, bomboş gözlerle bakar*) Bilmem, yapabilecek miyim dersin?

YAŞLI KADIN (*üstelercesine*) : Bu senin görevindir kızım, kaçınamayacağın bir görev. Eğer onu seviyorsan.

KADIN (*dağın*) : Onu seviyor muyum!

YAŞLI KADIN Öyleyse görevini yap!

KADIN (*acıyla kıvrınarak*) Görev! (*Birden kalkar, pencere-*

BEŞİNCİ PERDE

nin önüne gelir, dışarıyı seyreder.) İşte orada, arkası bana dönük, ama, gözlerindeki yılgıyı görür gibiyim. Bu gözler hiçbir zaman ve hiçbir gerçeğe cesaretle bakabilecek gözler değil. Benim yazgım bu. Onu sevmek!

YAŞLI KADIN: Ve onu kurtarmak!

KADIN (*bezgin bir tavırla döner, masanın önüne geçip oturur, yazar, sonra yazdıklarını titrek bir sesle okumadan önce Yaşlı Kadın'a seslenir*): Dinle okuyorum.

YAŞLI KADIN Dinliyorum.

KADIN (*okur*) Albayım. sizi iki ellerim kan içinde bekliyorum, bir elimle sizden birini öldürdüm. Öldürmek zorunda kaldığım için öldürdüm. Hesabını vermeye hazırım. Öteki elimle de... Bilmem, siz buna cinayet diyecek misiniz? Sanmam. Belki de yarın bir ermiş ilan edeceksiniz beni. Her neyse. Gelirken gelmiş geçmiş bütün suçlarım için bir büyük af ve vaat ettiğiniz ödülle geliniz! (*Kâğıdı katlayıp Yaşlı Kadın'a verir.*) Şimdi de sen görevini yap. Bu kâğıt yarım saate kadar albayın eline geçmeli. (*Ona kapıyı açar.*) Haydi yolun açık olsun.

YAŞLI KADIN (*kapının önünde bir an durur*). Yapabilecek misin? Ya ellerin titrerse?

KADIN Emin olabilirsin! (*Başını gururla kaldırır.*) Onun tarihteki yerine oturması gerek. Bir kahraman gibi ölmesi gerek.

YAŞLI KADIN Buna sen de inanıyorsun değil mi? Tarihin onun için bir kahraman gibi yaşadı, bir korkak gibi öldü demesini istemezsin değil mi?

KADIN (*gururlu*) Hayır! tarihin onun hakkında ne yazacağını biliyorum. Hem de gayet iyi biliyorum, tarih şöyle yazacak. (*O görünmez satırları görüyormuşçasına:*) O Samson kadar güçlüydü. Samson gibi halkının yazgısını değiştirmek için gönderilmişti O da tıpkı Samson gibi bir Dalila'nın kahteliğine kurban gitti. (*Bir an sarsılır gibi olur ve ağlar.*)

YAŞLI KADIN Çok az kadın görevini bu kadar iyi kavraya-

bilir. Çok az kadına vergidir bu özveri.

KADIN (*kendini toparlamıştır*) Yorumu göre değişir, hoş zaten umursadığım da yok. Hatta aksini istiyorum. Tarih beni ne kadar lanetle anarsa onun yeri o kadar sağlam demektir. (*Yaşlı Kadın'ı kucaklar.*) Haydi yolun açık olsun! (*Yaşlı Kadın çıkar.*)

KADIN (*yalnız kalınca dize gelir*) : Tanrım, sen de biliyorsun ki yalnız onu düşünüyorum şu anda. Yalnız o var benim için ve onun dışında kalan her şey, ancak onu ilgilendirdiği ölçüde var ya da yok. Tanrım, sen de biliyorsun ki, ben alelade bir kadını, sevdiğim erkek de alelade bir erkek olsaydı çok daha mutlu olacaktım. Ne yapalım, benim talihsizliğim bu. Onun seçilmiş bir insan oluşu... Adanmış bir insan oluşu...

Tanrım, sen de biliyorsun ki, bu son. Bunun ötesi yok, insan bu noktaya geldi mi kendinden bekleneni verebilmeli... hele onun gibi insanlar...

Tanrım sen de biliyorsun ki: Onun ölüm karşısında alçalmaması gerek! Onun o yere oturması gerek! Onu o yere oturtmamız gerek! Nasıl olursa olsun, ne pahasına olursa olsun, ne biçimde olursa olsun. Bunu yapmamız gerek!

(O anda dışarda ayak sesleri duyulur, Kadın hemencecik kalkar, masanın çekmecesinden bir tabanca çıkarır, onu göğsüne sımsıkı bastırarak saklar, arkası dönük olduğu halde tir tir titreyerek bekler. O girer, ağır ağır Kadın'a doğru yürür, bakışlarındaki o ürkü ilk kez anlamını yitirmiş gibidir, şimdi bu gözlerde derin bir acı, sonsuz bir keder vardır.)

O (*arkadan Kadın'a sokulur ve kucaklar*) Suss!... Tek kelime söyleme! Ne yapsan, ne söylesen içimdeki yıkılışı önleyemezsin! Kendimi tanıyamaz oldum, kendimden iğreniyorum. Bilmezsin ne korkunç şey bu. Sevebileceğim, eh işte bu hiç olmazsa yaşamaya değer diyebileceğim, hiçbir şeyim kalmadı artık. Ve hâlâ ölemiyorum, bu benimki ya-

BEŞİNCİ PERDE

şamak arzusu değil, inan bana, sadece ölüm korkusu.

(Kadın hıçkırır.)

- O Bir sen vardın, bu can çekişme içinde ve can havliyle çarpıp kırmadığım bir sen kalmıştın. Dünden beri sen de yoksun, dünden beri dünyam bomboş. Artık el yordamıyla dahi seçemez oldum yönümü.

(Kadın hıçkırır.)

- O *(bir şey söylemek ister gibi bir hareket yapan Kadın'ın ağzını avucuyla kapar.)* Sus! Konuştuğunu istemiyorum, söyleyeceğin her söz bir hançer gibi işleyecek yüreğime. Zaten söylemesen de biliyorum. Beni sevdiğini söyleyeceksin, her şeyi bağışladığını söyleyeceksin. Öyle değil mi?

(Kadın artık katıla katıla ağlamaya başlamıştır.)

- O *(sesinde adeta garip bir özlem vardır):* Oysa benim çok daha başka şeylere ihtiyacım var. *(Gözlerini ovuşturarak:)* Gözlerim yanıyor, alev almış gibi yanıyor. Ah bir uyuyabilsem, şöyle bir silkinişte nem var nem yok fırlatıp atabilsem... *(Yorgun bir sesle:)* Uyuyabilsem... Bir damlacık uyuyabilsem ...

(Kadın sarsıla sarsıla ağlamaktadır, O arkasını döner, ağır ağır yürür, merdivenin ilk basamaklarını çıkarken Kadın iki el ateş eder.)

- O: *(sarsılır, döner, gözlerinde adeta bir minnet ifadesi vardır.)* Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim!... *(Sendeleyerek o iki basamağı tekrar iner ve ayakları dolaşarak Kadın'a doğru birkaç adım atar. Kadın ölmeyecek korkusuyla bir el daha ateş eder.)* Nihayet yapabildin! *(Kendi eksenini çevresinde bir kez döner, sonra ağır ağır yere yığılırken:)* En doğrusunu, en iyisini!... *(Ölür.)*

(Kadın vahşi bir çığlıkla atılırken...)

ALEMDAR MUSTAFA PAŞA

(TOHUM VE TOPRAK)

KİŞİLER

Amber Ağa
Alemdar Paşa
II. Mahmut
Ramiz Efendi
İsa Ağa
Lala Mehmet Bey
Ayşe Sultan
Kamertap
Gülten Kalfa
Naciye Kalfa
Hünkâr İmamı Ahmet Ağa
Küçük Refik Efendi
Bayburtlu Süleyman
Galip Efendi
Tahsin Efendi
İdris Efendi
I. Kadın
II. Kadın
Abit Ağa
I. İç Oğlanı
II. İç Oğlanı
III. İç Oğlanı
I. Cariye
II. Cariye
Tayyar Ağa
Hurşit Ağa
I. Ulak
II. Ulak
III. Ulak
Bölük Ağası
Akağa

BİRİNCİ PERDE

(28-29 Temmuz 1809)

(Topkapı Sarayı'nda bir dehliz. Sarayda dehlizi gösteren bir panoya o esrarlı rutubet kokan Topkapı havası işlenmiştir. Bir uçta bir gizli kapı. Vakit gece, sahne loş, çıt yok. Amber Ağa girer, yetmişlik bir harem ağası. Filozof bir görünüşü vardır. Sahnenin önüne doğru ağır ağır ilerler, parmağını dudaklarına götürerek seyirciye bir sus işareti verir.)

AMBER AĞA Susun, sayın bayanlar, sayın baylar

Dinleyin bu eski çağlar artığı

yaşlı arabı ki uyarmak için sizi

yüz elli yıllık uykusundan uyandı.

Ama siz dediklerine değil onun,

demek istediklerine bakın asıl.

Boğuşa dursun kinler, hırslar önünüzde,

bakın gölgeleri geride nasıl.

(Esrarlı:)

Sancılar gece başlar bilirsiniz.

Bir gece: Yıl bin sekiz yüz dokuz

Temmuz yirmi sekiz.

(Silah sesleri...)

Silah sesleri bu. Ama aldırmayın *(Göz kırpar.)*

Uzağınızda pek!

Çağ o çağ değil, yer o yer değil

Gerçek o gerçek!

(Kulak kesilir.)

Susun. Susalım.

(Kuliste bir çığlık.)

Boğazlandı biri:

Bir sarayda doğmak ve boğazlanmak kaderi.

(Silah sesleri artar.)

Silah sesleri yaklaşıyor, geliyorlar...

Gelsinler bırakın.

(Bir sır verir gibi.)

Tüm dünyayı yangına verse bile

Uzağınızda akın

(Birbiri ardınca iki endişeli gölge süzülür, sonra iki gölge daha.)

İki gölge kuytularda,

Düşman mı dost mu?

Kimse kimseyi tanıyamaz çehresinden

saray bu!

(Onların gittiği taraftan bir patırtı kopar.)

Ahan, kopacak bir kızılca kıyamet

Aman kaçalım!

(Geldiği tarafa kaçar.)

Az sonra dört gölge aralarında bir yaralıyı taşıyarak girerler sahneye. Aynı anda karşı taraftan ellerinde kılıçları bir grup onları önler.)

YENİ GELENLER *(karmakarışık bağırsıklar)*

Vurun!...

Öldürün!...

Komayın!...

Padişah ve devlet düşmanlarına ölüm!..

(Dört kişiden ikisi öne atılır. Tunç tokmaklı gizli kapıyı koruyacak bir vaziyet alırlar, diğer ikisi ise aralarındaki yaralıyı gizli kapıya doğru sürüklerler. Bu yanda kılıçlar çatışır, o yanda gizli kapı açılır ve bir kadın yaralıyı içeri çeker, kapı kapanır. Şimdi savunanlar dört olmuşlardır. Aynı anda paniğe tutulmuş bir yeni kalabalık doldurur sahneyi onların paniği ilk gelenleri de ürkü içinde bırakır, bağışmaktadırlar.)

YENİ KALABALIK : Kaçın!...

Canınızı kurtarın!...

Alemdar azgını!..

Dışkapı kırıldı!...

Saray eşkiya elinde!..

(Bir anda sahne boşalır, herkes bir kasırga önündeymişçesine kaçar. Savunanlar da gizli kapının ardından kaybolurlar.)

Sahne bir an boş kalır.

Birkaç kişi bir şilteye sarılı bir cesedi getirip yol üstüne bırakıp kaçarlar.)

SESLER : Alemdar zorbasını kim durduracak?

Bu ceset belki.

Velinimetinin cesedi.

Yeniden tahta çıkarmak istediği efendisinin.

(Onlar da kaçarlar.)

Sahne yine bir an boş kalır.

Sağlı sollu kulislerden tek bir sesleriyle Alemdar ve adamları girerler. Tam ortada Üçüncü Selim'in cesedi başında iki taraf karşılaşır.. Ürkünç bir sessizlik olur.)

ALEMDAR PAŞA *(ilerler ve cesedin başıucunda diz çöker.*

Bir an söyleyecek söz bulamaz, sonra vakur bir acıyla)
 Vah efendim! Seni tahta çıkarmak için bunca yolu aştım da geldim. Kör olası gözlerim bu halde mi görecekti seni? Sana hayat vermek, yaşatmak, o kadar heybetle oturduğun, o kadar yakıştığın o tahta seni oturtmak ben kulunun elinde değil artık. Ama ahdım olsun; sana uzanan elleri kırmazsam, şu Enderunlu halkı dedikleri kâfirlerden öcünü almazsam, kanını düşmanlarının kanıyla, canını düşmanlarının canıyla, çektiğin bunca acıyı düşmanlarının acısıyla karşılamazsam, seni koruyamayanlara, seni arkandan vuranlara, seni bir ihanet çemberiyle çevirenlere senin ölümünün ateşini yağdırmazsam, sana bir sığınak değil, bir zından, bir mezar olan şu sarayı içindeki tufeylilerle yakıp yıkmazsam!.. *(Birden hıçkırma hıçkırma kapanır.)* Ah efendim; neye yarar neyi önler, neyi yerine kor?

RAMİZ EFENDİ *(Alemdar'ın sağ gerisindedir, elini onun omuzları üstüne kor)* Acımız büyük paşa! Ama görevimiz daha da büyük. Şimdi geçmişe dövünülecek, ölmüşe ağlanacak zaman değil. Vakit dar. Şehzade Mahmut'un da hayatı tehlikede. Mustafa kanlısını saymazsak bize Osmanogulları'ndan bir o kaldı. Tek umut!

ALEMDAR PAŞA *(vakur doğrulur)* Evet Devletin sahibini bulmamız, mülkünü kendisine teslim etmemiz gerek. Yüreğimiz böylece kanayadursun. *(Yürür.)*

(Ramiz Efendi'nin işaretiyle birkaç Rumeli askeri Üçüncü Selim'in cesedini saygıyla taşıyarak dışarıya çıkarırlar. Sahneden ışıklar tüm çekilmiş, yine o alacakaranlığına bürünmüştür.

Amber Ağa girer, seyirciye doğru yürür. Yüzünde o filozof kayıtsızlığıyla hitap eder.)

AMBER AĞA : Bir korkunç geceden çıktık sabaha,
 Perdeyi açalım.

BİRİNCİ PERDE

(Fondaki panoyu tam ortasından iki yana doğru sürerek iç perdeyi açar.

Hünkârın arz odası, vakit sabah.

Arz odası bir kabul merasimi için hazırlanmaktadır.)

AMBER AĞA *(açtığı kapıdan doğruca sahneye girerken el çırpıp)* Hünkârımız efendimiz, velinimetimiz, kurtarıcımız Rusçuk Ayanı Alemdar Paşa'yı Eyüp dönüşü burada huzura kabul buyuracaklar. Her şey ona göre olsun.

İSA AĞA *(soldan girer)* Hele şükür Mustafa Han sonunda rızasını verdi, bucağına çekilmeyi kabul etti.

AMBER AĞA Kabul etti demek.

İSA AĞA : Hep böyle olur zaten. Zora karşı zor, ezilenler yalnızca arada kalanlar. *(Bir sır sorar gibi:)* Şimdi Padişahımız cennetmekân Selim Han'ın kanı kimin boynuna olacak dersin?

AMBER AĞA *(ürkmüş, etrafına bakınır)* : Suss!...

İSA AĞA: Herkes bilir ki Abdülfettah Ağa, Nezir-Ağa, Ebe Selim, Deli İmrahor Mehmet Bey, Bostancı Mustafa Yezitleri hep birer kapı kulu, baş buyurur, el işler.

AMBER AĞA : Suss!...

İSA AĞA Yalan mı?

AMBER AĞA Ben nice gerçekler bilirim, söylenmemiş, söylenememiş.

İSA AĞA Hani fesatçılar başı Köse Paşa nerede? O değil miydi saray kapısını açtıran fesatçılara, cennetmekân Selim Han'ı eli kolu bağlı düşmanlarına teslim eden? Hani Ataullah Efendi haini nerede? O şeyhülislam kılıklı din düşmanı değil mi hal'e fetva veren? Selim Han gibi karıncayı incitmekten çekinir bir iktidar sahibini arkadan hançerleyen? Hani o başı kavuklu başı taçlı katiller?

AMBER AĞA Suss!... Suss!...

İSA AĞA Vuracaklarını vurdular, alacaklarını aldılar ortadan çekildiler... Artıklarını ve veballerini bu haşerat takımına bıraktılar... Yalan mı?

AMBER AĞA : Ben senden çok yaşıyım ağa, çok yaşlı ve çok gün görmüş. Düşün bir defa, üç sultan ve üç vezir. Bu yaşı bu yeri nasıl elde tutabildim bilir misin? Susmakla.

İSA AĞA : Derler ki bu adam azgınları Âliosmanm tek ümidi Şehzade Mahmut'a da saldırmışlar. Mustafa kanlısını tahtta rakipsiz bırakmak için. Doğru mu?

AMBER AĞA (*ürkek*): Lala Mehmet Bey'le, Hünkâr İmamı Ahmet Ağa adamlarıyla basıp şehzadeyi kurtarmasalar-dı...

İSA AĞA: Ve Alemdar Paşa tam zamanında yetişmesey-di...(*Sessizlik.*)

AMBER AĞA (*kaygılı*) Derler ki Alemdar Paşa çok öfkeli görünürmüş, "Taş üstünde taş, gövde üstünde baş koymayacağım" dermiş.

İSA AĞA : "Bu ocaklıların işi" diyor, başka şey demiyor.

AMBER AĞA (*hep kaygılı*): Acaba yalnız ocaklıları mı murat eder?

İSA AĞA : Ne demek istersin?

AMBER AĞA Öfke bir kere gözleri karartmasın, artık her yer kara, her şey kara, herkes karadır.

İSA AĞA : Yani demek istersin ki...

AMBER AĞA (*fısıltılara kulak vermiş gibidir*) Bak, dinle! Şu fısıltıları duyuyor musun?

İSA AĞA (*dinleyerek*) Fısıltılar mı?

AMBER AĞA : Korkunun sesidir bu. Suçlunun korkusu, suçsuzun korkusu... Akın korkusu, karanın korkusu... (*Bir iç oğlanı geçer.*) Şu adamın yüreğinin çarpıntısını duyuyor musun? Nedir içine bu korkuyu salan? Acaba bir itin sözünü bir uğursuza mı taşımış? Bir masumun ölüm çılgılığını duymuş da kulaklarını mı tıkamış? Eşelendikçe bu suçların birer birer gün ışığına çıkacağından mı korkar? (*Bir iç oğlanı daha geçer.*) İşte biri daha! Yüzündeki gölgeyi görüyor musun? Korkunun gölgesi. Kimden korkar? Niçin korkar? Belki de süt kadar lekesiz bir vicdanı vardır. Belki de sabahlar kadar ak. Ama çok büyük bir suçu vardır,

affedilmez bir suç. Bu saraya mensup olmak. *(Bir başka iç oğlanı geçer.)* Ya şuna ne demeli? Belki de şu dünkü korkunç gecenin kılıç artıklarından biri. Hayatını ve kellesini celladın elinden zor kurtarmış. Alemdar Paşa'ya bir can borçlu. Ama neden gülmüyor? Neden ışıdamıyor gözleri? Bir cellattan zor kurtarmış boynunu, belki de bir başka cellada uzatmak için. *(Durur, sonra İsa Ağa'ya dikkatle bakarak:)* Ya sen? Sen de korkmuyor musun?

İSA AĞA Bilmem. Hiç düşünmedim.

AMBER AĞA: Çok yaşlıyım, üç saltanat gördüm, her defasında da bu korkuyu duydum içimde. *(Bir iç oğlanı elinden bir şey düşürüp kırar.)* Bu saray kurtarıcısını karşılamaya hazırlanıyor, ama nasıl bir ürkü içinde görüyor musun?

(İkinci Mahmut'un cülusunu ilan eden top sesleri duyulur.)

AMBER AĞA : Top sesleri! ... Cülusu bildiriyor.

İSA AĞA: Saltanat asıl şimdi layığını buldu.

AMBER AĞA Her yeni gelen böyle karşılanır, top sesleriyle, arş-i âlâya varan tekbirlerle... Sesli ve sessiz dualarla... Şu anda Eyüp Sultan'la Bab-ı hümayun arasında uğuldayan bir umman vardır. On binlerce insan öpmek için hünkârımız efendimizin üzengilerine uzanmaktadır. Acaba hangileri dost. hangileri düşman? Hangileri nereye kadar dost, hangileri nereden sonra düşman?

(Lala Mehmet Bey girer.)

İSA AĞA İşte Lala Mehmet Bey! *(Saygı durumuna geçer.)* Belki de geleceğin sadrazamı.

(Amber Ağa kayıtsız ve filozof tavrını takınmıştır.)

MEHMET BEY: Hünkârımız efendimiz Eyüp Sultan'da kılıç kuşandılar, deniz yoluyla saraya dönmek üzere bulunurlar. Beni önceden gönderdiler ki hazırlığın yerinde olup olmadığınızı öğreneyim.

AMBER AĞA : Hazır! *(El cırpar, iç oğlanları işlerini bitirmiş olarak çekilirler.)* Bu benim hazırladığım üçüncü saltanat meclisi. Her zaman büyük bir şenlikle başlar, giderlerken

bana ihtiyaçları olmaz.

İSA AĞA (*Lala Mehmet Bey'e*) Alemdar Paşa'dan ne haber?

MEHMET BEY (*belli belirsiz yüzü asılır*) Alemdar Paşa mı? Onu Sultan Mahmut Efendimizin cülusundan çok cennetmekân Selim Han'ın katli uğraştırır. Bugün kendilerini Eyüp Sultan'da kılıç kuşanma merasiminde beklerdik, sesini taa Soğuk Çeşme Ocağı'ndan aldık.

İSA AĞA : Soğuk Çeşme Ocağı'ndan mı? Ne yaparmış Soğuk Çeşme Ocağı'nda?

MEHMET BEY: Selim Han'ın katillerini kovalarmış. Abdülfettah'ı Kabataş'ta bir evde kısırmışlar, Nezir'i Üsküdar'da, Bostancı Mustafa'yı da Soğuk Çeşme Ocağı'nda?

AMBER AĞA : İşte bir garip adam.

MEHMET BEY (*biraz hayretle*) Bir garip adam mı dedin?

AMBER AĞA Bir garip adam! Ölünün hakkını dirinin iltifatına yeğ tutar. Böyle bir başkasını daha bilir misiniz?
(*Susuş.*)

AMBER AĞA : Öyleyse vay gelecek başına, vay gelecek başımıza. (*Gider.*)

İSA AĞA (*arkasından*) Çok gün görmüş, iyi ve kötü günler... O kadar ki, iyi ve kötü günleri ayırt edemiyor artık birbirinden.

MEHMET BEY Üç devir yaşamış, üç devrin fırtınalarını göğüslemiş, yine de dipdiri.

(*Bir İç Oğlanı girer.*)

İÇ OĞLANI (*Mehmet Bey'e*) Ayşe Sultan sizinle görüşmek diler devletlû!

MEHMET BEY (*şaşırmış*): Benimle mi?

İÇ OĞLANI Evet devletlû.

MEHMET BEY Niçin benimle?

(*Bu esnada Ayşe Sultan girmiştir sahneye.*)

AYŞE SULTAN (*vakur bir acıyla*) Çünkü bu gün devletin Hünkârdan sonra en ileri gelen adamı sizsiniz! Çünkü bun-

BİRİNCİ PERDE

dan böyle hüküm sizin, rey sizin!... Çünkü siz aldınız, biz verdik. Oğlumun hayatı söz konusu, yoksa varmazdık ayağınıza. Yalnız kalabilir miyiz?

(*Mehmet Bey bir baş işaretiyle ötekileri savar.*)

AYŞE SULTAN Evet oğlumun hayatı söz konusu. Yoksa bir tacidarm tahtı tacı değil. Dilediniz, bucağımıza çekildik, dileyiniz susalım, kaybolalım, soluğumuz dahi duyulmaya. Dileyiniz ne izimiz kala ne gölgemiz. Yalnız bir şey isteriz, bir şey dileriz.

MEHMET BEY (*saygı ile*) Sultanım.

AYŞE SULTAN :Güvence! Hayatımız için, şerefimiz için.

MEHMET BEY : Ben kim olurum sultanım!

AYŞE SULTAN (*biraz taşkınca*) Siz mi kim oluyorsunuz? Siz ha? Siz!... (*Birden yatışmış.*) Siz hünkârımız efendimizin lalasısınız, üstünde emeğiniz ve gayretiniz var, sonra herkes bilir ki siz olmasaydınız, şerir elinde kalacaktı şehzade!

MEHMET BEY (*kaşları çatılmış*): Yüzünde hâlâ kılıç yarasını taşır o şerirlerin. Neden Alemdar Paşa'ya başvuramazsınız?

AYŞE SULTAN O adam azgınına mı? O dağlıya mı? O yaban ne anlar bizi. Onun gözü velinimet efendisinin katliyle kararmış, her yeri, her şeyi, herkesi kara görür. Belki sizi bile, belki bizi bile. Herkes suçludur onca, bu saray içre yaşayan herkes.

MEHMET BEY Ya sizce sultanım, sizce kimdir suçlu? Belki de yarın kellesi koparılacak o üç beş haddini bilmez mi?

AYŞE SULTAN Hayır!

MEHMET BEY : Kim öyleyse?

AYŞE SULTAN Alemdar azgını. Kan ve ölümle geldi, kan ve ölümle karşılandı. O ejderha gibi tutmasaydı kapıları, korku ve yıldı bu türlü kör etmezdi vicdanları... Kim dikilebilirdi bu şahlanmış umutsuzluğun karşısına. Oğlum mu? Onu da çiğner geçerlerdi... Haşa, kin değil, korku, nefret değil, yıldı yedi başını Selim Han'm.

MEHMET BEY Öyleyse neden bizzat hünkârımız efendimize başvurmazsınız?

AYŞE SULTAN: Suçumuz büyük. Bilemedik, büyük kusur ettik. Onu bucağında uzun zaman ihmal ettik. Gerçi devlet umuru böyle. Ama razıyız, biz de bucağımızda böylece unutulmaya.

MEHMET BEY Sultanım, ne diyeceğimi bilemem. Gerçi amcasına yürekten bağlıydı.

AYŞE SULTAN Ama bu da karındaşı. Aynı karında yatmadılarsa bile aynı tohumdan dünyaya geldiler.

MEHMET BEY Gerçi yaşadığı o korkulu anları unutmadı henüz, her iktidar değişikliğinde bizi ta yüreğimizden kavrayan o buzdan eli. Hele bu sonuncusunda fırtına doğrucuca bizim başımız üstünde kopmuştu.

AYŞE SULTAN Korku ve yılgı fırtınası... Kimse karşı gelemezdi.

MEHMET BEY Gerçi alnımdaki kılıç yarası hâlâ sızlar. Henüz o kadar az bir zaman geti ki bunların hangisini unutmuş, hangisini hatırlar bilemem.

AYŞE SULTAN Hünkârımız efendimiz merhametlidir. Yeter ki onu kuran olmasın. Bizim istediğimiz bundan geri devlet de uzak ola bizden, zillet de. Bunu ona aynen böyle duyurmanızı dileriz.

(Çıkmak üzereyken Amber Ağa girer. Ayşe Sultan bir sütun arkasına gizlenir, Amber Ağa görmemezlikten gelir onu, Ayşe Sultan hırsız adımlarla çıkar.)

AMBER AĞA *(onun arkasından)* Gizlendi, bir hırs gibi gizlendi, ben kulundan gizlendi.

(Sessizlik.)

AMBER AĞA İnsan benim gibi yetmiş yaş yaşarda, kimden yana, kime karşı olduğunu bilemez bu sarayda. Üç sultana hizmet ettim ben...

MEHMET BEY Hizmet ettin ama bağlanmadın.

AMBER AĞA: Benden hizmet beklerlerdi sadece.

MEHMET BEY İyi ki yalnızca hizmet beklerlermiş senden. İnsan üç sultana hizmet edebilir. Ama ancak birine bağlanabilir. O birinin her şeyini paylaşarak, ölümünü bile.

AMBER AĞA Sizin gibi!

MEHMET BEY Şu farkla ki ben önce kara günlerini yaşadım şehzademin, şimdi de ak günlerini sürüyorum hünkârının.

AMBER AĞA: İnşallah ak günlerinize gece inmez!

(İkinci Mahmut Hünkâr İmamı Ahmet Ağa ile birlikte girer. Amber Ağa ile Mehmet Bey saygı duruşuna geçerler.)

II. MAHMUT *(Amber Ağa'ya)*: Ağa! Alemdar Paşa'yı burada bekleriz, kendilerini münasip bir şekilde karşılayın!

(Amber Ağa etek öpüp çıkar.)

II. MAHMUT *(O sıralarda yirmi dört yaşlarında kadardır. Lala Mehmet Bey'e yarı döner)*: Ne dersiniz bu olan bitenlere?

MEHMET BEY Sultanım!...

II. MAHMUT Korkunç bir gecenin içinden çıktık, bir garip aydınlığa. Bilmem haksızlık mı olur dersem? Ben kendimi hâlâ boşlukta hissediyorum.

AHMET AĞA : Bu devletin er geç size ihtiyaç duyacağını biliyordunuz Hünkârım!

II. MAHMUT AĞA *(düşünceli)*: Ruslarla ve İngilizlerle uğraşır dururuz dışarda, içerde fitne fesat eksik olmaz. Karındaşımız Mustafa saltanat davasından vazgeçmez. O bize kıymıştı, ama biz kıyamayız ona. Kabil'in yolundan gitmedik, gerçi, Kabil'in yükünü taşıyoruz. Devletin temellerinin artık çürümeye yüz tuttuğun görürüz, anlarız. Ayağımız bir kere sürçmesin, en altta kalacağımızı biliriz. Ben bütün bunları omuzlamaya hazırım lala! Ama omuzlayamadığım, omuzlayamayacağımdan korktuğum bir yük var üzerimde. Bu sırrı ilk defa burada, ve bu anda açıyorum.

MEHMET BEY Hükümdarların minnet borcu olmaz hümkarım, kastettiğiniz buysa.

II. MAHMUT Bir insan olarak canım, bir hükümdar olarak tahtım Birinden biri bile olsa çok ağır benim için. (*Şahane bir ıstırapla kaldırır başını.*) Ben hükmetmek isterim lala!

MEHMET BEY: Hükmedeceksiniz hünkârım! Osmanogulları'nın bütün gücü, bütün kudreti sizin elinizde artık.

II. MAHMUT Benim üstümde de bu ağır minnet borcu lala! Az sonra şu kapıdan girecek, tanımadığım biri... Dene-medğim biri... Benden hiçbir şey almamış, bana hiçbir şey borçlu olmayan biri. Beni ölümün kıyısından çekip almış, hükmedeyim diye şu tahta oturtmuş biri.

AHMET AĞA İltifatı şahaneniz soyunu sopunu ihya edebilir.

II. MAHMUT : Edemez.

AHMET AĞA Rüyasında göremediği bir hil'atle onurlandırabilirsiniz.

II. MAHMUT : Kabul etmez.

MEHMET BEY Ne umabilir hünkârımız efendimizden?

II. MAHMUT : Bir bilsem!

(*Sessizlik.*)

II. MAHMUT Yalnızca alacaklı kalmak isteyen bir alacaklı belki! Benim gibi bir hükümdardan alacaklı.

AHMET AĞA : Öyleyse çok şey ister.

MEHMET BEY Bir hükümdarın bile veremeyeceği kadar çok.

II. MAHMUT : İşte beni tedirgin eden bu. Korkarım : Kurtarıcımıza haksızlık etmeyelim diye haklarımızı da üste vermeyelim. (*Ağır ve düşünceli.*) Ben hükmetmek isterim lala! Yapmak istediğim çok şey var. Teb'ama karşı her yerde, her zaman tek görünmek isterim. Sevabını da bana yazsınlar yapacaklarımın, hatasını da. İyi günlerini de benden bilsinler isterim, kötü günlerini de.

MEHMET BEY Bir hünkâra da bu yaraşır.

II. MAHMUT : Bugün iki kez yanılttı beni. Eyüp Sultan'da aradı gözlerimiz kendilerini, bulamadı. Sonra o padişah ve

millet hainlerinin peşine düşmüş olduğuna işittik. Fermanınızı, iznimizi beklemeden. (*Gülümser*). Vefalı ve namuslu. Bir dağlı vekarı var, hoşumuza gider. Ama bir de an'ane var, teşrifat var. Bizi bile kınarlar günü gelince.

(*Amber Ağa girer.*)

AMBER AĞA Alemdar Paşa ve yaranı!

I.. MAHMUT (*ayağa kalkar*): Kurtarıcımızı ayakta karşılamak dileriz.

(*Sağdan Alemdar ve tarihte Rusçuk yaranı adını almış olan Ramiz Efendi, Galip Behiç, Tahsin, Küçük Refik, Zeki, İdris Efendiler girerler.*)

ALEMDAR PAŞA (*pek sade bir şekilde selamlar hünkârı, sonra hünkârın iznini beklemeden konuşur*): Ah efendim! Biz ne niyetle çıkmıştık yola. Amcanız Cennetmekân Selim Han'ı yeniden tahta çıkarmak isterdik. Kısmet sizinmiş, mubarek olsun!

(*II. Mahmut garip bir duyu içindedir. Gözleri Alemdar'ın belindeki elmas kakmalı hançere takılmıştır.*)

ALEMDAR PAŞA (*bu bakışın farkına varır*): Her ne kadar huzura silahsız varılırsa da hünkârım amcanızın armağanıdır eksik etmem üstümden, bağışlayın!

II. MAHMUT: Zarar yok paşa, zarar yok. Bildiğiniz gibi yapın! Bu erkân ve rical önünde size minnetimizi ifade için sabırsızlanırdık.

ALEMDAR PAŞA: İltifat buyuruyorsunuz hünkârım!

II. MAHMUT: Oturmaz mısınız?

(*Önce Mahmut, sonra diğerleri yerlerini alır. Bir süre sessizlik.*)

ALEMDAR PAŞA (*yine izin beklemeden*): Çok uzaktan geliriz hünkârım, bir serhat şehrinden, Rusçuk'tan. Gelecektik, çok az kalacaktık, işimizi görüp gidecektik. Cennetmekân amcanız nasıl olsa başladığı işleri bitirecekti. Çığırından çıkmış Ocaklı'ya haddini bildirmek üzereydi, şerre alet olmuş ulemayı tanırdı Anadolu'da halkı birbirine

düşürerek zorbalıklarını yürüten zeamet beylerini itaat altına almak isterdi, devlete içerde eski gücünü, dışarda eski itibarını kazandıracak birtakım tedbirler düşünürdü. Gerçi çok yeni şeylerdi bunlar ama yararlı şeylerdi, gerekli şeylerdi. (*Durur, İkinci Mahmut'un yüzüne bakar, İkinci Mahmut'un yüzü bir heykel yüzü gibi hareketsizdir.*) Geldik, başka şeyler gördük. Hayal etmediğimiz, bizi ta yüreğimizden vuran kahredici birtakım ıstıraplar... Tek tesellimiz, tek umudumuz siz kaldınız! (*Tekrar durur, tekrar bakar Mahmut'un yüzüne, Mahmut'un yüzü o mermer katılığındadır yine.*) Ne var ki bu kanlı sarayda, bu fesat yuvasında, bu... iyiyle kötünün, akla karanın, dostla düşmanın birbirinden ayırt edilmediği berzahta, sizi emin ellerde görmek isteriz. (*Etrafına ateş saçan bakışlarla bakar ve tekrarlar.*) Emin ellerde!

(*Bir süre sessizlik.*)

II. MAHMUT Peki sizce bu emin eller hangi ellerdir, kimin elleri?

ALEMDAR PAŞA Biz dağlı insanlarız hünkârım! Gerçi yarım, cennetmekân Selim Han'ın rahlesi önünde bir hayli onurlandılar, ama ben saray adap ve erkânını bilmem. Belki de başka türlü söylemem gerekirdi. Bağışlayın ve izin verin içimizden geldiği gibi konuşalım.

II. MAHMUT : Söz sizindir paşa! Bildiğiniz gibi konuşabilirsiniz!

ALEMDAR PAŞA Bu sarayda daha dün bir tacidar boğazlandı. Bir tek kusuru vardı; etrafındakilere güvenmek. Bir tek noksanı vardı: İnsana insan olduğu için değer vermek. Onun içindir ki kahredici yumruğunu tam zamanında kullanmadı. Ama kendine acıyan olmadı.

II. MAHMUT Doğru söylersin paşa! Bir hükümdar nereye kadar sevip okşayacağını, nereden öte varacağını bilmeli.

ALEMDAR PAŞA Size inanıyoruz hünkârım! size güveniyoruz! Ama şu çatı altında her şeyin, herkesin bir yüzü karanlıkta.

II. MAHMUT Anlıyorum! (*Ayağa (kalkar.)*) Sizin kendiniz den başka, kendinizden özge kimseye güveniniz yoktur.

ALEMDAR PAŞA (*sadelikle*) : Belî Sultanım!

II. MAHMUT: Benimle bile olmadıkça hayatım üzerinde ve yaptıklarım üzerinde daima birtakım kaygılarınız olacak.

ALEMDAR PAŞA (*aynı sadelikle*): Belî sultanım!

II. MAHMUT Hayatımı kurtardınız, bu hayattan emin olmak istersiniz. Bana bir taht verdiniz, bu tahttan emin olmak istersiniz.

ALEMDAR PAŞA : Belî Sultanım!

II. MAHMUT (*üzünün tek çizgisi oynamaksızın*) Çelebi Mustafa haininden boşalan sadarete sizi münasip görürüz, ne dersiniz?

ALEMDAR PAŞA (*sadelikle*) : Biz de bunu isteriz hünkârım! Çünkü bu mihnet gayyasından paçamızı sakıyalım dersek dibe gideriz.

II. MAHMUT Sadaret sizindir! (*Sola, çıkış kapısına doğru yürür.*)

ALEMDAR PAŞA : Bir şey daha hünkârım!

(*II. Mahmut durur.*)

ALEMDAR PAŞA Padişah ve millet hainlerini toplayıp getirdim. Şu kapının ardında beklerirler. İsterdik ki bir kere de hünkârımız efendimizle yüz yüze gelsinler.

II. MAHMUT Bizim size itimadımız tamdır, onlar hakkında daha adaletli olacağınıza inanırız.

(*Çıkar, onu Ahmet Ağa ile Mehmet Bey takip eder.*)

ALEMDAR PAŞA (*yanındakilere*) Gerçi sadareti aldık, ama hünkâr yanında itibarımızı yitirdik.

REFİK EFENDİ: Belki de hünkâra zaman bırakmalıydık.

ALEMDAR PAŞA Bu zamanın bizden yana mı öbür yana mı işleyeceğini bilemezdik.

TAHSİN EFENDİ : Hünkârı adeta zorladık bizi seçmeye.

ALEMDAR PAŞA Hünkârı zorlamamız gerekiyordu. Cen-

netmekân Selim Han'ın başladığı işleri bitirmemiz gerekiyordu.

RAMİZ EFENDİ Mademki artık o yok. Onun yakınları olarak, fikir ve kaygılarını yakından bilen yaranı olarak..

ALEMDAR PAŞA Selim Han'ın hal'inden sonra hayatınızı tehlikede görerek birer birer kopup bana geldiğinizde size söz vermişim hatırlar mısınız: "Ya devlet başa, ya kuzgun leşe!" diyerek.

Muradımız layık olmadığımız, layık olmayacağımızı bildiğimiz, düşümüzde bile görmediğimiz bir makamda sefa sürmek değildir. Selim Han'a yetişemedik, yetişseydik, işimiz burada bitecekti. Yeğeni olan genç hükümdara gelince umutlarımızın ne kadarını ona bağlayabiliriz, bilemeyiz. Saray dedikleri şu yarasalar tüneğine bakın. Ocaklı'nın mel'anetini görün. Yüreğini bize, biz kurtarıcılarına kapamış genç hünkârımızın duygularını keşfetmeye çalışın ve bizi bu makamda ne türlü mihnetin, ne türlü cefanın beklediğini anlayın. Sizi bu kadar çetin bir kader birliğine zorlayamam. Yeminleriniz iade edilmiştir. Tek başıma da kalsam, yolumda yürüyeceğim.

RAMİZ EFENDİ Ben de sizinle beraberim.

BEHİÇ EFENDİ Ben de.

K. REFİK EFENDİ Ben de.

TAHSİN EFENDİ : Ben de.

ZEKİ EFENDİ : Ben de.

GALİPE EFENDİ : Ben de.

İDRİS EFENDİ : Ben de.

ALEMDAR PAŞA Yolumuzun üstünde bizi ne bekler, bilemeyiz. Ama bu yolu yürüyeceğiz.

DİĞERLERİ Yürüyeceğiz.

ALEMDAR PAŞA Cennetmekân Selim Han'ın tasavvurları gerçekleşinceye kadar.

DİĞERLERİ Cennetmekân Selim Han'ın tasavvurları gerçekleşinceye kadar.

ALEMDAR PAŞA : Halka hizmet yolunda hünkârımız efen-

dimizle de anlaşmazlığa düşebiliriz. (*Durur ve teker teker onların yüzlerine bakar.*) Yolumuz bizi böyle bir seçime sürüklediğinde hünkâra karşı bile olsa halktan yana kalacağımızı bilmenizi isterim.

(*Diğerleri susarlar ve başlarını eğerler.*)

ALEMDAR PAŞA Çünkü biz burada cennetmekân Selim Han'ın vekili olarak bulunuruz. Ve onun fikirlerine beni siz bağladınız. Şimdi söyleyin bana. Nereye kadar takip edebileceksiniz beni?

DİĞERLERİ Sonuna kadar.

ALEMDAR PAŞA Pekalâ öyleyse, işimize bakalım. Alın şerirleri içeriye!

(*Ramiz Efendi gidip kapıyı açar, Bayburtlu Süleyman'ı, Arap Nezir'i, Bostancı Mustafa'yı Ebe Selim'i, Abdülfettah Ağa'yı alır içeriye.*)

ALEMDAR PAŞA Biriniz öne gelin! (*En heybetli gördüğü Bayburtlu Süleyman'a hitap ederek:*) Sen, çam yarması herif, sen gel beri!

(*Süleyman iki adım atar.*)

ALEMDAR PAŞA : Adın?

SÜLEYMAN Süleyman.

ALEMDAR PAŞA : Suçun?

SÜLEYMAN Kabakçı Mustafa yaranından olmak.

ALEMDAR PAŞA : Bayburtlu Süleyman melunu sensin öyle mi?

SÜLEYMAN : Belî devletlû.

ALEMDAR PAŞA Kabakçı Mustafa, Arnavut Ali melunlarının başlarına gelenleri bilirsin değil mi?

SÜLEYMAN Belî devletlû. Kellelerini Ocaklılar arasında gezdirirlerken gördüm.

ALEMDAR PAŞA Kendi başına gelecekleri de biliyorsundur öyleyse.

SÜLEYMAN Bilirim devletlû!

ALEMDAR PAŞA Biz burada cennetmekân Selim Han'ın vekili olarak bulunuruz. Siz onun merhametini güçsüzlü-

güne verirdiniz, biz merhametli olmayacağız. Siz onun ruhyüceliğini korkaklığınaverirdiniz, biz yüceruhlu olmayacağız. Onun sizin gibi kötüler için bile babaca çarpan yüreğini zaafına verirdiniz siz, bizim yüreğimiz katı. Ama biz intikamcı da olmayacağız. Adil olacağız! Şimdi söyle bana: Sen Kabakçı hainiyle tam birlik miydin?

SÜLEYMAN (*hepaynı vakarla*) : Belî devletlû!

ALEMDAR PAŞA Hünkâr aleyhine her melanetin içinde bulunurdun demek.

SÜLEYMAN Hünkâr aleyhine ayaklanan Ocaklı'nın içinde bulunurdum.

ALEMDAR PAŞA İçinde değil, başında.

SÜLEYMAN Belî devletlû!

ALEMDAR PAŞA Bir vuruşta ezebilirdi sizi, kıymadı. Ama siz kıydınız ona. O katı ellerinizi onun o herkes için incinmeye hazır yüreğine insafsızca uzattınız ve koparıp aldınız. (*Gürleyerek:*) Yalan mı?

SÜLEYMAN (*vakarını zerre kadar kaybetmemiş*) Haşa!

ALEMDAR PAŞA (*köpürerek*) Nasıl cüret edersin buna bre nabekâr? Böyle yalan söylemeye!

SÜLEYMAN (*birden Alemdar'ın heybetine eş bir heybet kazanmıştır ve heybeti sahne sonuna kadar üstünde taşıyacaktır*) Yalan söylemeyiz devletlû! Haddimizi biliriz. Suçumuzun bizi nereye kadar götüreceğini de biliriz. Bizi Kabakçı'nın akibetinden hiçbir şey kurtaramaz. Ne yalan söylememiz, ne de işlemediğimiz bir suç u üstümüze almamız.

ALEMDAR PAŞA İşlemediğiniz suç ha! İşlemediğimiz suç mu kaldı? Her melanetinde Kabakçı hainiyle birlik miydin değil miydin?

SÜLEYMAN Evet.

ALEMDAR PAŞA Ocaklıları fesada verdiniz mi vermediniz mi?

SÜLEYMAN Ocaklar çoktan kaynardı devletlû! Onlar bizleri seçtiler, biz onları değil. Bizim bulunduğumuz yer-

den görünen şeyler hiç de sizin gördükleriniz gibi değildi. Zulüm, yolsuzluk, haksızlık, kuvvetlinin yumruğu, güçsüzün ahı, zenginin her şeyi satın alabilen parası, fakirin koruyamadığı vicdanı, sarayın debdebesi, tantanası, kaldırımların çamuru... serhatlarda bozgunlar, içerde kıyamalar... Konakların vurdumduymazlığı, bir lokma ekmeği bulamayan çocukların sızıltısı... Bir yolsuzluk vardı devletlü! Bir yolsuzluk, bir yolsuzluk ki onlar bizden bilirlerdi, biz onlardan.

ALEMDAR PAŞA (*duygulanmış*) : Bir anlaşmaya gidilebilir-di.

SÜLEYMAN :Gidilemezdi. Bütün kapılar kapalıydı bize. Kapıların ardında birtakım adamlar, saraya bizleri kötülerdi, bizlere sarayı.

ALEMDAR PAŞA :Bu fesadı o zaman yakalasaydınız.

SÜLEYMAN :Yakalayamazdık. Gördüklerimiz kulaklarımızıza fısıldananları doğruluyordu. Bir Nizamı Cedit kuruyordu. Niçin? Her yerde onlar itibardaydı, niçin? Hünkâr kendi etrafına onları topluyordu, niçin? Mısır'a giden onlar, Tuna'ya gönderilen onlar, biz ise göz önünde tutuluyorduk hep, niçin? Ve hiçbir şey değişmiyordu. Ne serhat boyunda, ne Darusaadette. Demek ki bozukluk bizde değildi. Daha başkaydı, daha derindeydi bozukluk. Kuvvetlinin kuvvetinde, güçsüzün güçsüzlüğünde, zenginin parasında, fakirin koruyamadığı vicdanında, sarayın debdebesinde, kaldırımların çamurunda, konakların vurdumduymazlığında, öksüzün gözyaşındaydı bozukluk. Ocaklı böyle düşünürdü, halk böyle düşünürdü, biz sadece onların düşündüklerini dile getirdik.

ALEMDAR PAŞA (*yüzüne bir gölge düşmüştür*) :Evet ama nasıl bir dille? Halkı birbirine katarak.... Kan dökerek baş keserek... Yağmayla, talanla, ırza namusa saldıarak... Sonunda da Sultan Selim gibi melekyüzlü bir hükümdarı tahtından, canından ederek. İstedığınız halkın isteği bile olsa, işleriniz suçlar sizi.

SÜLEYMAN Biz bir kıvılcım tutuşturmak istemiştik, onlar yangına verdiler... Önleyemedik.

ALEMDAR PAŞA (*korkunç bir acı içindedir*) : Bir yangın ki yalnız iyi olanları, yalnız sağlam olanları, yalnız güvenilir olanları aldı götürdü. Bir yangın ki çürük, kokuşmuş, aşağılık ne varsa öylece bıraktı. Biz o yangın yerlerinden geçerek buraya geldik, biliriz. Siz o kadar şiddetle vurmasaydınız, bu halk bizi böylesine bağrına basmayacaktı.

SÜLEYMAN (*ilk defa heyecanlanmıştı*) Çileden çıkıyorduk, tutunmak istediğimiz her şey elimizde kalıyordu, elimizde kalan her şeyi biz de öfkeyle kaldırıp yereçalıyorduk. Müthiş bir umutsuzluk içindeydik, neyi yıkacağımızı biliyorduk, ama neye dayanarak neyi yapacağımızı bilemiyorduk. Önümüze düşenler birden kayboluvermişlerdi... Yıkıntılarımız üzerinde bir şeyler araştırıyorlar, bir şeyler bölüşüyorlardı... Bir düzeni yıkmıştık, ama bir düzen kuramıyorduk. O zaman dehşetle gördük: Bizden yana olan her şey şimdi bize karşıydı.

ALEMDAR PAŞA Ve bu ümitsizlik sizi bir padişah kellesiyle oynamaya kadar götürdü.

SÜLEYMAN (*şiddetle*) Haşa! Bizim ellerimiz o kadar yükseklere hiçbir zaman uzanmadı. Selim Han'ın katillerini bizim gibi külahlılar arasında aramayın devletlü! Haksızlık olur! Onu... Onu... Onu...

ALEMDAR PAŞA Evet.

SÜLEYMAN Onu ilkin kendi kavuklularınız arasında arayın, bulamazsanız, hünkârımız efendimizin etrafındakilere göz çevirin, belki de birinden biri en önemli mevkilerden birini kapmak üzeredir şu anda!

ALEMDAR PAŞA Pekâlâ! (*Tedirgin:*) Suçunuzu biliyorsunuz, cezanızı da biliyorsunuz.

SÜLEYMAN Evet.

ALEMDAR PAŞA (*emreder*) Götürün!

SÜLEYMAN Bir dakika paşa! Bana Bayburtlu Süleyman derler. Bayburt'tan gelirim. Bir Anadolu kasabasından.

Gelirken bir tek isteğimiz vardı: Devletimiz ve padişahımız efendimiz için serhat boylarında savaşmak. Kader bizi ne-relere çıkardı! Rusçuk'tan gelirsın, bir halk çocuğusun, duyarız paşa! Sertsın, namuslusun, adilsın, bunu bize kar-sı davranışında görürüz. Vefalısın, sadıksın, açıksözlü ve dürüstsün! Bu velinimetin efendin cennetmekân Selim Han'a bağlılığından belli olur.

Paşa! Köyümde rençperlik yapardım, ben! Tohumu bilirim, toprağı bilirim, tohumun çabasını, toprağın direncini bilirim, o ölüm kalım kavgasını çok iyi bilirim. Her toprak her tohumu yaşatmaz paşa! Biz ise toprağıyalnız-ca yaşattığı tohumdan, göğerttiği filizden tanırız. Ya yaşa-mayanlar?... Boğulanlar?... Toprak altında çürüyenler?... Paşa! Bu toprak sana uygun toprak değil paşa! Bize yara-madı, sana da yarayacağı yok. Sağlıcakla kal!

(Çıkar, diğerleri de onu takip eder. Bir süre sessizlik olur. Alemdar Paşa hareketsiz onun çıktığı kapıya bakmaktadır. Yüzü gergin ve soluktur. Birden döner garip bir coşkunlukla konuşmaya başlar.)

ALEMDAR PAŞA Tohum ve toprak!... Bu şeririn gider-ayak verdiğidersi unutmamamız gerek. "Kapıların ardında birtakım adamlar..." Kapıların ardında kimseler kalmaya-cak. Kapıları açacağız, ardına kadar!... Bir saltanat mec-lisi toplamak istiyorum. Bir uçtan bir uca Âliosman'a ha-ber salacağım. Tepedelenli'ye, Kavalalı'ya, Cebbaroğlu'na, Karaosmanoğlu'na, Kalyoncu Mustafa'ya haber salaca-ğım!. Adı hayırsıza çıkmış, üstüne ferman gönderilmiş kim varsa davet edeceğim. Bir barış bir kardeşlik andı için. Bir ittifak senedi imzalamaya! Baş gövdeden ayrılmış... Baş bir yana çeker, gövde bir yana gider. Nerede görülmüş bu. Şimdi anlıyorum: Benim işim ne burda. Bu baş döndü-rücü yücelerde. Ben elçi geldim, başla gövdeyi barıştıрма-ya, başla gövdeyi kaynaştırmaya. Ne tuhaf içimde sanki

bir ay büyüyor. Bir dolunay... Bunca karanlık geceden sonra.

(Ötekiler şaşkın ve biraz da bozuk bir yüzle onu dinlemektedirler.)

IŞIKLAR KARARIR.

(Topkapı Sarayı'nda bir dehliz, karanlık, Aynı günün gecesi. Amber Ağa girer, seyirciyle konuşur.)

AMBER AĞA Gördüğünüz gibi ayrılamadım sizden
Geçerken bu küf kokulu dehlizden.

Kim bilir kaç yüzyılın küfü bu?

Ne var ki çok uzağınızda bu koku.

(Bir sese kulak verir gibi:)

Bakın, dinleyin, fısıltılar...

(Fısıltılar duyulur:)

Ne demiş, ne demiş... ne demiş...

Şey demiş... şey demiş... şey demiş...

Vay!... vay!... vay!...

Bunu ancak alışık kulaklar duyar

Duymaz, asıl duyması gerekenler...

(Muzip göz kırpar.)

Belki bu, gününüzde de böyle sürer.

Bana öyle gelir ki bu eski kusur

Çağınız devletlûlarında da bulunur.

(Çekilir.)

(İlkin iki Kadın gölgesi düşer sahneye sonra kadınlar görünür.)

I.KADIN Görülmüş şey değil, duyulmuş şey değil. Sadareti kendi ağzıyla istemiş.

II.KADIN *(ürkü içinde)* : Ssstt!....

I.KADIN Hünkârın huzuruna belinde elmas kakmalı

hançeriyle girmiş, "sadareti isterim" demiş.

II.KADIN (*aynı oyun*) : Ssstt!...

I.KADIN Dermiş ki "taş üstünde taş, gövde üstünde baş koymayacağım." Dermiş ki "bu saray velinimetim Sultan Selim'e yar olmadı mademki, hak ile yeksan ola!"

II.KADIN (*Birinci Kadın'ın ağzını kapar*): Şisstt. Gelen var.
(*Bir sütun arkasına gizlenirler. Bir Harem ağası geçer gider.*)

I.KADIN Hünkâr çekinirmiş. Hünkâr, "bu adam azgınlığını azdırmıyalım" dermiş.

(*Çıkarlar, ama gölgeleri hâlâ sahnededir.*)

Dermiş ki... der... miş... ki... miş... ki... der...

(*Sessizlik.*)

(*Ayşe Sultan'la Gülten Kalfa girerler.*)

GÜLTEN KALFA : Burası sultanım.

AYŞE SULTAN İyice biliyor musun?

GÜLTEN KALFA : Naciye Kalfa Kamertap'ı buraya getirecek. Öyle kararlaştırdık. (*Küçük tunç tokmaklı kapıyı gösterir.*) Abit Ağa şu kapının ardında bekler, Kamertap'ı aldığı gibi Tayyar Ağa'ya götürecektir, o da Anadolu Kazaskerine.

AYŞE SULTAN Tayyar Ağa'ya güven olur mu?

GÜLTEN KALFA (*kıkırdar*) Tayyar Ağa ben kulunuzun gözleri içine bakar sultanım!

AYŞE SULTAN Bir kez çıksın bu kız saraydan, bir kez varsın varacağı yere...

GÜLTEN KALFA Tayyar Ağa kulunuz görüşmüş Anadolu Kazaskeri efendiyle. Kamertap'ı Alemdar Paşa'ya sunmayı kabul etmişler.

AYŞE SULTAN Sstt! Adını anma melunun. Bu sarayda kimse adıyla anılmaz, O denir. Eğer vücudu fazla gelen biriye O, yalnızca O.

GÜLTEN KALFA Ele yeni düşmüş bir Gürcü kızı olarak sunulacak O'na.

AYŞE SULTAN Biz ortalarda hiç görünmemeliyiz Gülten

Kalfa. Her şey bizim ötemizde, bizim uzağımızda olup bitmeli. Kamertap'ı kızım gibi yetiştirdim, saçlarını kendi elimle örer tarardım. Allah bilir ya onu aslanıma sunmak isterdim. Zamanı gelince koynuna verecektim oğlumun. Ama şimdi çok daha büyük bir görev bekliyor onu. Daha başka türlü hizmet edecek aslanıma. Anlıyorsun değil mi?

GÜLTEN KALFA Anlıyorum sultanım!

AYŞE SULTAN Bir kere O'nun o iğrenç vücudu kalksın ortadan,oğlumla elinden alınan tahtı arasında hiçbir engel kalmaz artık.

GÜLTEN KALFA Nakşidil Sultan'ın oğlunu unutursunuz sultanım!.

AYŞE SULTAN Mahmut'u mu? O yerini bile ısıtamadı henüz. Tek dayanağı, öteki, o başı koparılınca! Zaten sevişmezlermiş de, öyle diyorlar. Hünkârın bir türlü ödeyemediği minnet borcu, berikinin bir türlü doymak bilmez hırsı... Eninde sonunda kapışacağı benzerler ya bakalım ne zaman? Ocaklı'ya ve Enderun halkına gelince bizi tutarlar.

GÜLTEN KALFA Sultanım!

AYŞE SULTAN Hah, işte Kamertap da gelir.

(Naciye Kalfa Kamertap'ı sokar sahneye. 15-16 yaşlarında çok genç, çok güzel bir kızdır. Ayşe Sultan'ın önünde diz çöker.)

AYŞE SULTAN *(Kamertap'ın saçlarını okşayarak)* Kalk kızım, sana her şey söylendi değil mi?

KAMERTAP Söylendi Sultanım!

AYŞE SULTAN Seni böyle bir işde kullanmak istemezdim kızım, bilirsin. Senin hakkında çok daha güzel tasavvurlarımız vardı. Ama başka çaremiz yok.

KAMERTAP Siz sağ olun sultanım!

AYŞE SULTAN Bana getirildiğinde saman sarısı saçlarıyla küçücük bir kızdın, bu türlü açacağı, bu türlü güzelleşeceğini hiç ummazdım.

KAMERTAP Sayenizde sultanım.

BİRİNCİ PERDE

AYŞE SULTAN Ne yapacağını biliyorsun değil mi?

KAMERTAP Biliyorum sultanım.

AYŞE SULTAN Nasıl yapacağını?

KAMERTAP Biliyorum sultanım.

AYŞE SULTAN Niçin yapacağını?

KAMERTAP Biliyorum sultanım!

AYŞE SULTAN Öyleyse şunu da biliyorsun: Biz hayatımızı bırakıyoruz bu küçücük avuçlara. *(Eğilir ve Kamertap'ın avuçlarını öper.)*

KAMERTAP *(irkilmiştir)* : Sultanım!

AYŞE SULTAN Bu anı unutma! Ellerin öptüğümü unutma! Bir hünkâr eşi, bir hünkâr anası ellerini öptü senin, bunu unutma! *(Gülten Kalfa'ya döner.)* Onu Tayyar Ağa'ya kendi ellerinle teslim et. En yakın zamanda emanetin sahibine ulaştığını duymak isterim, anlıyorsun değil mi?

GÜLTEN KALFA: Anlıyorum sultanım!

AYŞE SULTAN *(Naciye Kalfa'ya)* Sen benimle gel! *(Çıkarlar.)*

(Kamertap bir düş içindeymişçesine ve hazla ellerini seyretmektedir. Gülten Kalfa omuzlarına dokunarak, hayallerinden uyandırır onu, birlikte tunç tokmaklı kapıya doğru yürürler, Gülten Kalfa bir kaç defa vurur, kafesli küçük pencere açılır, bir harem ağasının fıldır fıldır gözleri görülür. Gülten Kalfa başıyla bir işaret yapar, Abit Ağa da aynı işareti tekrarlar. Sonra kapı açılır, Gülten Kalfa ile Kamertap kapının ardından kaybolurlar.)

(Sahne o alacakaranlık sessizliğine bürünmüştür yeniden. Duvarlardan ve tavandan sızıyormuşçasına:)

ALEMDAR MUSTAFA PAŞA

FISİLTİLER Muş...Muş...Muş...

Ne olmuş... Ne olmuş... Ne olmuş...

Şey olmuş... Şey olmuş.. Şey olmuş...

Vah...Vah...Vah...

PERDE

İKİNCİ PERDE

(İki ay sonra bir gün. Sabah. Hünkârın arz odası, hareme ve sarayın diğer bölümlerine açılan kapılar. Amber Ağa arz odasını bir yeni kabul için hazırlamaktadır. İsa Ağa girer, elinde tacültevarih vardır.)

İSA AĞA Beni buyurmuşlar... Tacültevarihi de alsın, öyle gelsin demişler.

AMBER AĞA Ne zaman başladı bu tarih merakı?

İSA AĞA Beni vakayinüvis tuttuklarından beri ilgilerini yakından izliyorum. Yalnızca bir meraklının uzak tecessüsleri sınırı içinde değil bu ilgi, tarihle sırdaş sanki. Tarihin söylediğinden çok, söylemek istediği üzerinde düşünürler hep. Bir defasında...

AMBER AĞA Evet, bir defasmda...

İSA AĞA “Sen ne dersin bu işe efendi” diye sordu bana; değişen ne? Ecdadım fetih yarışındaydılar, ben vermemeye çalışıyorum. Bozukluk nerede? Hangi kademedede? Bizde mi? Bizden aşağılarda mı? En aşağılarda mı?

AMBER AĞA Derin düşünceler...

İSA AĞA O anda bana nasıl göründüler bilir misin? Yaman bir süvari, sanki yaman bir süvari de, atı vurulmuş.

AMBER AĞA Eskiden yaman süvariler atlarını daha iyi kollarlarmış.

İSA AĞA İstirap çekiyor, gördüm. Pek belli etmiyor ama, ıstırap çekiyor. Bana öyle geldi ki ne tahtını seviyor, ne tacını. Sanki lütfen taşıyor onları... Okuyor ve düşünüyor. Bir büyük-sultan olmak için bir şeyi eksik.

AMBER AĞA Nesi?

İSA AĞA Devleti.

AMBER AĞA Sultan Selim Han efendimizin çocukluğunu hatırlarım. Yeri cennet olsun. Çok büyük bir hükümdar olacağını müjdelemişti zayıçesi. Buna nasıl yürekten inanılırdı sarayda. Devletlû babası her meclise onunla girerlerdi. Kendileri de inanmıştı buna. Bunun içindir ki o kadar gayret gösterirlerdi ilimde, irfanda... Gerçekten de alim oldular, arif oldular, zarif oldular, ve daha fazla olmadılar. Nesi eksikti diye soracak olursanız, hiçbir şeyi. Bir gün, bir eşref anında: "Nedir bu ağa" demişti, "nedir bu çarkından fırlamış, fırıl fırıl dönen felek? Nedir bu?... Neden başka bir istikamette döner hep böyle fırıl fırıl?..."

(Hünkâr İmamı Ahmet Ağa girer.)

AHMET AĞA Hünkârımız efendimize maruzatımız var. Ne zaman teşrif ederler acaba?

İSA AĞA Biz de teşriflerine muntazırdık, ne var ağa hazretleri? Can sıkıcı bir şey mi?

AHMET AĞA Daha ne olsun? Siz de bu sarayda yaşarsınız, duymadınız mı? Anadolu'nun ne kadar sergerdesi, eşkiyası varsa haşa huzurdan, doluşmuş saraya. Alemdar Paşa ne düşünür, ne umar bilemem. Acaba akreple akraba mı olmak emelinde? Bir de bir ittifak senedi imzalamışlar...

İSA AĞA İttifak senedi mi? Nasıl?

AHMET AĞA İyi dinle tarihçi başı, iyi dinle de doğru yaz!

İSA AĞA: Dinliyorum.

AHMET AĞA: Alemdar Paşa bu ittifak senediyle kendini düne kadar fermanlı olan bu eşkiya takımına bir iyice

İKİNCİ PERDE

bağlamış, şimdi hünkârımız efendimizi bağlamak diler.

İSA AĞA Nasıl olur bu?

AHMET AĞA Onların birçok isteklerini hak diye bellemiş, hak diye kabul ettirmek ister.

İSA AĞA Kime? Hünkârımız efendimize mi?

AHMET AĞA: Hünkârımız efendimize.

İSA AĞA Ne biçim şeymiş bu antlaşma?

AHMET AĞA Güya karşılıklı bir antlaşma. Onlar padişahımız efendimizin buyruklarını her yerde, her durumda saymaya, devlete ait vergileri noksansız ödemeye, devlet namına asker toplamaya, sefere katılmaya söz verirler... Ve hünkârımız efendimizden de bundan böyle kendilerine ve soylarına dokunulmayacağına dair söz isterler. Düşünün bir defa: Kul kulluğunu yapmak için efendisine şart koşar. Nerede görülmüş bu?

İSA AĞA Çok garip!

AHMET AĞA Sen önce kulluğunu yapacaksın, sonra da efendinden iyi muamele göreceksin. Bunu bir antlaşma haline getirmek ne küstahlık! Hükümrânlık haklarına aykırıdır bu.

(Mehmet Bey girer, aynı heyecan içindedir.)

MEHMET BEY Antlaşmayı hünkârınıza arz etmek için getirdim.

AHMET AĞA Arz etmeye mi? Ne cesaretle?

MEHMET BEY Ağa! İçerde ve dışarda baskı altındayız, bunu unutma. İngiliz ve Rus gailesi sürüp giderken içerde de bozuşmayalım. Bakalım hünkârımız efendimiz nasıl düşünür.

(II. Mahmut girer. Saygı duruşu.)

II. MAHMUT Burda mısınız? *(Amber Ağa'ya:)* Sen ağa, dışarda bekle! Kimseyi alma içeriye.

(Amber Ağa çıkar. İsa Ağa da etek öpüp çıkmak ister.)

II. MAHMUT: Sen ağa! Sen kalabilirsin. Tarihi yazmak için,

tarihi yaşaman da lazım. (*Mehmet Bey'e:*) Ver bakalım antlaşmayı.

(*Mehmet Bey uzatır.*)

II.MAHMUT (*içinden okur, çıt çıkmaz. Sonra başını kaldırır öbürlerine bakar*): Vesayet altına almak ister beni bu adam. Ne dersiniz?

AHMET AĞA Belî sultanım!

II.MAHMUT Şu son zamanlarda, Avrupa'da, hele müttefikimiz Fransa'da iyice tahribatını yaptı bu fikirler... Ben geri kafalı bir insan değilim, hakkımın nerede bittiğini, vazifemin nerede başladığını bilirim. Neden beni bana bırakmaz bu adam?

(*Sessizlik.*)

II.MAHMUT Bana yapılan bir hizmeti unuttuğum görülmüş müdür? Bana haksızlık yapılmadıkça haksızlık ettiğim görülmüş müdür? Beni böyle birtakım bağlarla bağlamak niçin?

(*Sessizlik.*)

II.MAHMUT Ben bu türlü düşünmesem, bana yapılan hizmeti çabuk unuttur bir kimse olsam, bu taşınmaz ağır yükü üstümde duymasam, bana bu türlü hükmedebilir mi bu adam?

(*Sessizlik.*)

II.MAHMUT Bizi kurtardı, ama dileğimizce yaşatmaz. Bize taht verdi ama, baht vermez. Teb'âmla aramda hep o. Yoo!... Ben bıktım doğrusu, iyice bıktım bu oyundan, haksızlık etmeyelim diye hakkımızı üste vermekten hep.

(*Sessizlik.*)

MEHMET BEY (*çekingin*) Alemdar Paşa az sonra burada olacak hünkârım! Cevabınızı almak için.

II.MAHMUT Cevabımız mı? İşte cevabımız. (*Antlaşmayı yırtacak gibi olur, sonra birden vazgeçer.*) Unutamıyorum. Bu adama hayatımı ve tahtımı borçlu olduğumu unutamıyorum. Ne olur, ne olur varmasa üstüme bu kadar. (*Antlaşmayı açar ve imzalar. Ötekiler birbirlerine bakışırlar.*)

II. MAHMUT (*başını kaldırır, yüzünde çok acı bir ifade vardır*) Nerede görülmüş bu? Devletsiz bir saltanat, teb'asız bir hükümdar. (*Başını eğer.*) Utanıyorum.

(*Amber Ağa girip haber verir.*)

AMBER AĞA Alemdar Paşa

(*Alemdar Paşa girer.*)

Amber Ağa ön sahneye doğru yürür ve arkasındaki dekor kanatlarını sürer. Bir önceki sahne, Topkapı dehlizlerinden birini gösteren panonun gerisinde kalır.

Topkapı dehlizlerinden biri, yine öyle alacakaranlık, yine öyle sessiz...

AMBER AĞA (*girerken*) İçerde önemli bir toplantı var, susun.

Kinler ayaklanmış, erdem uykuda, varsın uyusun.

Tanıdınız sanırım yeteri kadar

Karanlık dehlizler, aydınlık odalar...

Şurda bir yaprak hışırdasa rüzgârda,

Ses büyür de büyür şu kuytularda.

Her köşede, biraz daha, biraz daha büyür,

Derken çok kimseye kasırğa görünür,

Oysa bir yaprak hışırtısı sadece.

(*Dostça göz kırpar.*)

Bilirim sizde de çok sır saklar gece.

(*Birtakım fısıltılara kulak kabartır.*)

Bakın, dinleyin, fısıltılar...

Nasıl da gittikçe büyüyorlar...

FISILTILAR Mış... mış...mış...

Ne yapmış... Ne yapmış... Ne yapmış...

Şey yapmış... Şey yapmış... Şey yapmış...

Vay!... Vay!... Vay!...

AMBER AĞA (*devamla*) O gün gerçekten sıkılmıştı hünkâr,

Şu karanlık dehlizlerde bu efkâr
Esti bir büyük gazap rüzgârı gibi...
Ve bir umut ürpertti yüzlerce yüreği.

(Naciye Kalfa girer.)

İşte biri, bir kadın, Naciye Kalfa,
Aman beni görmesin buralarda.

(Kaçar.)

(Naciye Kalfa ürkek bakışlarla sağına, soluna bakınarakтан yürür, vitraylı pencerelerden birini tıkırdatır, pencere açılır, Abit Ağa'nın fıldır fıldır gözleri.)

NACİYE KALFA Ne haber?

ABİT AĞA Hünkâr öfkeli, çok öfkeli. Öyle diyorlar. Bu adam beni bana bırakmaz, beni teb'ama bırakmaz dermiş, başka şey demezmiş.

NACİYE KALFA *(sağı solu kollayarak)* Daha başka?

ABİT AĞA *(fısıltı fısıltı)* Hünkâr korkuyor, öyle diyorlar...
Açıktan açığa vaziyet alamayışı bu yüzden. Hem korkuyor, hem kızıyor.

(Ayak sesleri duyulur, duvarlar bu ayak seslerini büyüterek yansıtırlar.)

NACİYE KALFA Şşşttt!... Gelen var.

(Abit Ağa geri çekilir ve vitraylı pencereyi sürer. Gülten Kalfa girmiştir.)

NACİYE KALFA Oh, neyse senmişsin, korkuttun beni.

GÜLTEN KALFA Korkuttum mu? Niçin?

NACİYE KALFA Haber topluyordum, bizimkilerden...

GÜLTEN KALFA Öyle mi? Ne haberler var bakalım.

NACİYE KALFA Hünkârımız efendimiz çok öfkeliymiş.

GÜLTEN KALFA Yaa!....

NACİYE KALFA Hem de nasıl. "Bu adam daima önümde, her ne yana dönsem önümde. Teb'am beni değil, onu görür, onu tanır. O da hiç boş durmaz, kışkırtır durur teb'amı" dermiş.

GÜLTEN KALFA Demek böyle dermiş ha?

İKİNCİ PERDE

NACİYE KALFA Daha neler neler... "Bu adam azgını, toplayıp da üstüme salalı beri bu eşkiyayı, ne devletim kaldı ne haysiyetim" dermiş.

GÜLTEN KALFA Bunlar ne büyük müjde, biliyor musun kız? Bunların her biri bir kese altın değer. Başka?

NACİYE KALFA Korkuyormuş hünkâr, Dağlı'dan korkuyormuş. Bu adam beni öldürecek, göreceksiniz bu adam sağ komaz beni dermiş.

GÜLTEN KALFA Bu anlattıklarını birer birer ileteceğim Valide Sultana. Göreceksin, nasıl ağırlayacak seni. Haydi şimdi git, ben de kendilerini beklerim burda. Daireleri gözaltında olduğu için...

NACİYE KALFA Anlıyorum. Burası daha emin. Bir dahaki sefere daha iyi haberler getiririm inşallah...
(Gider.)

(Ayşe Sultan girer.)

GÜLTEN KALFA (heyecanla ona koşar) Müjde sultanım müjde!... Karabahtımız aydınlanacak artık. Hünkârımızla Alemdar Paşa'nın araları iyice açılmış. İkisi de birbirini kollayıp dururmuş, birbirlerinin kafasını ezmek için.

AYŞE SULTAN Ne diyorsun?

GÜLTEN KALFA En yakınları anlatırmış hünkârın: "Bu belâ, bu taun nerden geldi başıma" dermiş... "Ben biraderimizin saltanatında çok daha rahattım, çok daha hayatımdan emindim."

AYŞE SULTAN Başka?

GÜLTEN KALFA "Bu adam azgını, beni hareme kapayıp, tahtımı tacımı elimden almak ister. Bu eşkiya beni öldürmek ister, yok mudur beni kurtaracak" dermiş.

AYŞE SULTAN (yüzünde belli belirsiz bir tebessüm) Belliydi zaten. İktidar bölüşölmeye gelmez. Bir taht için, ikiden biri pek fazla demektir.

GÜLTEN KALFA "O davranmadan önce ben davranayım" dermiş, ama korkarmış. Ne de olsa Alemdar Paşa devlet içinde devlet.

AYŞE SULTAN Demek iş bu raddeye gelmiş ha! Demek kim önce davranırsa o yiyecek ötekinin başını. Demek şöyle kimsenin kuşkulanmayacağı bir ölüm, bizden çok uzaklarda alıp götürürse devletlûyu, yüreklerden bir dağ kalkacak. (*Yüzünde korkunç bir tebessüm belirir.*) Vakit geldi öyleyse Gülten Kalfa! Bu türlü bir ölümün, böyle kurtarıcı bir ölümün nedeni nasılı da aranmaz pek.

GÜLTEN KALFA: Vakit geldi sultanım!

AYŞE SULTAN Hemen yarın Tayyar Ağa'yı bul. Çıkarsın seni. Kamertap'a derhal arzumuzu ilet. Yarın gece, anlıyor musun, yarın gece devletlûnun son gecesi olsun istiyorum. Öbür güne de, anlıyor musun, öbür güne de Alemdar gailisi kalkmış olmalı üstümüzden.

GÜLTEN KALFA Belî sultanım!

AYŞE SULTAN (*parmağındaki yüzüğü çıkarırken*) Bu yüzüğü götür ona. Aslanımı kucağıma aldığım gün parmağıma takılmıştı. O günden bu yana bir defa çıktı parmağımdan. (*Taşı kaldırır.*) Şu yuvayı yaptırmak için göndermiştim kuyumcuya. İyi de yapmış. Hiç belli olmuyor. Bu yuvaya bir orduya yetecek kadar zehir saklanabilir. Ben yalnız bir kişi niyetine koydum, anlıyorsun değil mi?

GÜLTEN KALFA (*hafifçe ürpererek*) : Belî sultanım.

AYŞE SULTAN Haydi şimdi git.

(*Gülten Kalfa çıkar.*)

AYŞE SULTAN (*yüzünde yırtıcı kaplan ifadesi*) Demek yarın gece!

İŞIKLAR KARARIR.

(*Öğleden sonra.*)

Alemdar'ın konağında selamlık odası. Dipte harem dairesine çıkan merdivenler. Ramiz Efendi, Tahsin Efendi, Küçük Refik Efendi, Galip Efendi, İdris Efendi ve Zeki Efendiler Alemdar Paşa'nın

İKİNCİ PERDE

dönüşünü beklemektedirler... Sinirli, sabırsız bir bekleyiş, kiminin el, kiminin kol hareketlerinde bu endişe ve heyecan hali daha belirli görünmektedir. Neden sonra...)

İDRİS EFENDİ *(heyecandan kısılmış bir sesle)* Paşa hâlâ gelmedi.

TAHSİN EFENDİ Başına bir iş gelmeseydi bari.

GALİP EFENDİ : Bir iş mi? Nasıl iş?

TAHSİN EFENDİ Bilinmez. Rüzgârın esişine bağlı. Lodos-tan da esebilir rüzgâr poyrazdan da...

İDRİS EFENDİ Bir de poyrazdan eserse...

TAHSİN EFENDİ Kellelerimiz gitti demektir.

İDRİS EFENDİ İlk önce paşanın kellesi...

RAMİZ EFENDİ Paşanın kellesi kolay kolay alınamaz.

K.REFİK EFENDİ Biraz ileri gitmiyor muyuz? Biraz had-dimizi aşmıyor muyuz? Dört bir yandan daraltıyoruz sı-nırları. Bir gün hünkârımız efendimiz bunalmayacak mı?

RAMİZ EFENDİ Yapılan her şey hünkârımız efendimizin yararına.

K.REFİK EFENDİ Ama ona rağmen.

RAMİZ EFENDİ Tuna'dan Dicle'ye kadar kıpır kıpır kıpır-danan, ne istediğini bilmeyen ama, bir eksiklik duyan, taa içinden bu eksikliği duyan şu kadar milyon insan var. Yaptığımız her şey onların yararına.

K.REFİK EFENDİ Ve onlara da karşı.

RAMİZ EFENDİ Onlara karşı doğru. Bugün bu ihtiyaçları-nın adını koymamışlar belki, ama duyuyorlar... Halkın noksanını ondan çok önce sezip anlamayan çok kötü uyan-dırılır bir gün. Ama ondan önce kalkıp ona meram anlat-mak da bir hayli güç. Seçmek bize kalıyor.

K.REFİK EFENDİ Usule, ananeye karşı gelmiyor muyuz?

RAMİZ EFENDİ Geliyoruz elbet. Usul ve anane nerede yo-lumuzu bağlıyorsa orada. Bir yıldırım, bir şimşek arası-ra şu karanlığı yırtacak ki ardı görünsün.

ZEKİ EFENDİ Sizin hiçbir kuşkunuz, hiçbir korkunuz yok mu efendi hazretleri? Hayatınız için? Hayatımız için?

RAMİZ EFENDİ (*içten*) Yok olur mu? Olmaz olur mu? Ama bizim gibi daima tehlike içinde yaşayanlar, daima tehlike içinde yaşamak zorunda olanlar uykusuzluk gibi, acıkmak gibi, üşümek gibi katlanılması gerekli bir rahatsızlık haline getirmelidir bu duyguyu. Başka çare yok.

ZEKİ EFENDİ Biraz fazla rahatsızlık veren.

RAMİZ EFENDİ Efendiler, biz kendimizi adadık bu yola. Birçok kimselerin aşmaya çalışıp aşamadığı, tükendiği, kaybolup gittiği... Attığımız her adım bizi gerçi sakın ve güvenilir kıyılardan uzaklaştırıyor, ama gayemize de yaklaştırıyor.

K.REFİK EFENDİ Nereye varmak istiyoruz, bunu biliyor muyuz bari? Nerede duracağız? Duracak mıyız? Alemdar Paşa'nın gösterdiği hedefler gerçekten varılabilecek hedefler mi? Orada olsun kalacak mıyız? Ben... (*Duraklar.*) Ben şüpheliyim.

ZEKİ EFENDİ Ben de.

TAHSİN EFENDİ Ben de.

GALİP EFENDİ Ben de.

İDRİS EFENDİ Ben de.

K.REFİK EFENDİ: Henüz ilk gün küstürdük hünkârımız efendimizi. Ulemayı ve ricali soğuttuk kendimizden. İşe yaramaz diye yerinden ettiklerimiz, işe yarayanları da lokmalarının telaşına düşürdü. Kan döktük, biz haklı buluruz, onlar haksız. Anadolu ile Dersaadet'in arasını bulalım dedik, ne Anadolu memnun görünür bu aracılıktan, ne Dersaadet.

RAMİZ EFENDİ Bütün bu yapılanları gereksiz mi bulursunuz?

K.REFİK EFENDİ Hayır. Sadece tehlikeli. Ve... (*Durur, bir an ötekilerin yüzüne çekingen bakar.*) ve biraz da sırasız. Hangi kuvvetler bizden yana? Hiçbiri. Ne Saray, ne

İKİNCİ PERDE

Enderun, ne Ocak, ne Ulema, ne de halk. Ne kadar onlar yararına düşünürsek düşünelim, inandıramayız. Bizden yana birkaç sekban alayı ile, birlikte getirdiğimiz Rumeli askeri. Yapmak istediğimiz ise bu memlekette nice tacidarın başını yemiş birtakım işler.. Bizi yiyecekler efendi, bizi yiyecekler. Sadullah Efendi, Mustafa Ağa, Hakkı Efendi boşuna terk etmediler bizi.

RAMİZ EFENDİ Siz de terk etmek istersiniz bizi, görürüm.

K.REFİK EFENDİ Çok ayıp, biliyorum. Utanıyorum da. Daha geçen gün Fatih Camii'nde yaptığımız işleri övdüğü için Ubeydullah Hoca'nın üstüne yürüdü Ocaklı. Mollaları yetiştirip de kurtarmasalaradı adamcağızı, paralanacaktı belki de. Biz bu düşmanlık çevresi içinde yaşıyoruz. Kimse anlamıyor bizi, kimse inanmıyor. Ne derseniz deyin bana... Yalnız sizi satmayacağıma inanın. Dualarımı da eksik etmeyeceğim sizden.

(Bir an sessizlik.)

K.REFİK EFENDİ Bilmem ki helallaşsak nasıl olur? Çünkü buralarda durmayacağım. Alıp gideceğim başımı. Memleketime, Lofça'ya.

RAMİZ EFENDİ Paşayı beklemeyecek misiniz?

K.REFİK EFENDİ Yüzüm yok. Nasıl söyleyebilirim şu söylediklerimi ona, gözlerinin içine baka baka... O ki o kadar inanmış o kadar kendini vermiş. Beni bağışlayın, o da bağışlasın beni, elinden gelirse. *(Selamlar ve çıkar.)*

RAMİZ EFENDİ *(ortaya)* Başka gitmek isteyen var mı?

(Sessizlik.)

RAMİZ EFENDİ Paşa üzülecek. Güvendikleri birer birer döküldükçe, tuttuğu dallar elinde kaldıkça üzüyor.

(Sessizlik.)

RAMİZ EFENDİ Bakalım biz nereye kadar takip edebileceğiz onu.

(Sessizlik.)

RAMİZ EFENDİ Galiba bu onun gibilerin kaderi. Bir gün terk edilmek.

(Alemdar girer.)

ALEMDAR PAŞA *(girerken)* Oldu. Huzura alındığımda imzalamıştı bile. *(Eksikliğin farkına varır.)* Noksanız.

(Gergin bir sessizlik, herkesin başı eğiktir.)

ALEMDAR PAŞA Galiba alışmamız gerek, bu yaprak dö-kümüne, bu mevsimsiz hazana. Kimseyi kınamam: Kimse-den kelle pahasına itaat beklemem. Yapayalnız kalacak olsam bile. Bana gelince, ben dönemem. *(Elindeki antlaş-mayı uzatır.)* Bugün bu vesikayı elde edebildik, yarın ne olur bilemem.

SESLER Seninle beraberiz...

ALEMDAR PAŞA *(acı acı güler)* Bana öyle geliyor ki yolumuzun sonura geldik artık. Ne sizi bana, ne de beni size bırakmak isterler, bundan öteye. Size üç fermanla ge-liyorum.

(Sessizlik, herkes soran bakışlarla başını kaldırır.)

ALEMDAR PAŞA İdris Efendi! Sizin yeriniz bundan böyle Serez kadılığı. Serez'e gideceksiniz. Zeki Efendi! Size Bağdat paşalığı münasip görüldü. Bağdat'a! Galip Efendi siz çok daha uzaklara... Fransa'ya... Yarıda kalmış müza-kereleri idare etmeye... Kaldık dört.

ZEKİ EFENDİ Ne buyurursunuz?

İDRİS EFENDİ Red edebilir miyiz?

GALİP EFENDİ Karşı gelebilir miyiz?

ALEMDAR PAŞA Hayır! Bu türlü, ya da bir başka türlü... Nasıl olsa er geç boşalacak etrafım. İşleri sızsiz yürütmeye çalışırız. Beni üzen genç hükümdarın kuşkusu. Beni sizlerden ayırmaya, tek bırakmaya çalışıyor. Halbuki benim kuvvetim onun da kuvveti. Karanlıkta birtakım gölgeler kımıldıyor görüyorum. Seçemiyorum ama görüyo-yorum. Şimdi beni bana bırakmanızı rica edeceğim efendi-ler. Yalnız kalmaya ve düşünmeye ihtiyacım var.

(Birer birer selamlayıp çekilirler.)

İKİNCİ PERDE

En son Ramiz Efendi de çıkarken Alemdar durdurur.)

ALEMDAR PAŞA Sen kal paşa!

RAMİZ EFENDİ *(hayretle durur)* Paşa mı dediniz?

ALEMDAR PAŞA Senin için olsun önce davranmak istedim. Kaptanı deryalığı istedim hünkârdan, ve aldım.

(Ramiz Efendi susar.)

ALEMDAR PAŞA Biliyorsun içine kurt düşmemiş, tam çürümemiş tek ocak o kaldı. Bahriyeyi bir an önce ıslah edip zapturapt altına alacağına eminim. Bir kere Tersaneli'ye hakim olalım.

RAMİZ EFENDİ: Elimden geleni yapacağım devletlû.

ALEMDAR PAŞA Ben artık daha fazla beklememek niyetindeyim paşa! Şu Ocaklar bizim başımızı yemeden yumruğumu indirmek isterim tepelerine. Bu fitne ve fesat yuvaları her yeniliğin karşısına dikilir. Her milletin talimli askeri var, bizimkiler dışarda millet ve devlet için dövüşeceklerine içerde hır çıkarmaktan başka şey yapmazlar. Ocaklı içinde her kim ki kendi rızasıyla bu yana geçmek ister, kapıyı açık tutacağım. Geçmek istemeyeni azat ettim gitti...

RAMİZ EFENDİ Ocaklı hiç affetmez paşa! Şimdiye kadar hiç affetmedi. Kendine karşı olan ne başı taçlı hükümdarları... Ne anlı şanlı vezirleri...

ALEMDAR PAŞA Biliyorum...

RAMİZ EFENDİ Gerçi bugün sinmiş durumdalar... Ortalarda görünmezler... Sesleri çıkmaz pek. Ama homurdanırlar, gizli gizli... Şurada burada... Kapalı kapılar ardında...

ALEMDAR PAŞA Biliyorum.

RAMİZ EFENDİ Gerçi Levent'te, Üsküdar'da, şurda burda bir miktar talimli askerimiz var. Buna bir miktar Rumeli askerini ve benim elime geçecek olan Tersaneli'yi katın, oldukça güvenilir bir kuvvet olur elimizde. Ama Ocaklı can havliyle bir araya geldikte bunun beş katı, on katı olur.

ALEMDAR PAŞA : Biliyorum.

RAMİZ EFENDİ Ocaklı bir defa fesat çıkarmasın, bütün ulema ve belki de bir kısım halk arkasındadır.

ALEMDAR PAŞA Biliyorum.

RAMİZ EFENDİ Yine de Ocaklı'yla bu türlü bir anlaşmazlığa sürüklenelim istiyor musunuz?

ALEMDAR PAŞA Korkuyor musunuz?

(Ramiz Efendi susar ve başını eğer)

ALEMDAR PAŞA İşin doğrusunu isterseniz, korkmakta haklısınız, ama korkunun ecele karşı geldiği görülmüş mü? Belki de bir düş görüyorum ben. Cennetmekân Selim Hân'ın kılıç zoruyla uyandırıldığında görmekte olduğu son düşü. İçerde ve dışarda güvenilir, talimli askerler... Hakkını bilir bir halk, vazifesini bilir bir devlet. Barış içinde bir yurt. Belki ben de bu düştten çok feci bir şekilde uyandırılacağım. Daha şimdiden etrafımı saran ihanetleri sezer gibi oluyorum. Beni acele etmeye biraz da bu zorluyor. Ölüm bizi bu yolda bulacaksa ne yapalım. Bundan da acı gelir bize, eğer bir gün tarih derse: "Alemdar Paşa hasis davrandı, bir fanininin kolay kolay varamayacağı bir yere vardı da, orada kendinden istenenleri veremedi." Bu benim vardığım noktada paşa, benden isteneni verebilmeliyim: Ya şu bahtsız milletin hayrına bildiğim her şeyi, ya da şu omuzlar üstünde zaten iğreti taşıdığım şu kelle-yi. Ya sen?

RAMİZ EFENDİ *(duygulanmıştır)* Benim kellem sizinkinden değerli değil paşa.

İŞIKLAR KARARIR.

(Gece.

Alemdar'ın konağında Kamertap'ın dairesi. Kamertap Alemdar'ın gelişi için hazırlanmaktadır. Bir cariye saçlarını taramakta, bir cariye ut

İKİNCİ PERDE

çalarak eğlemeye çalışmaktadır onu. Kamertap zayıflamış ve solmuştur, biraz. Arasına vücudunda bir ürperti dolaşır gibi olur.)

I.CARİYE Titriyorsunuz, vücudunuzun ürpertisini avuçlarımda duyuyorum.

(Kamertap gergin bir yüzle susar.)

II.CARİYE Hiçbir şey eğlemiyor sizi. Memleketinizin türkücüleri bile. *(Bir Gürcü havası çalar.)* Aşık gemicileriniz küreklerini daldırıp daldırıp çıkarırlarken sulardaki ay ışığına, bu türküyü çağırırlarmış hep. Bir sevdalı kız vardı o öğretmişti bana bunu. Sonunda bir gece attı kendini ay ışığına, sulardaki.

(Kamertap susar.)

I.CARİYE Ama alışanlar da oluyor. İlk günlerin ürkekliği geçince. İnsan anlıyor ki şu kendi başına gelen, şu anda binlerce kadının da başına gelmektedir.

II.CARİYE İnsan anlıyor ki kaybettiği zaten koruyamayacağı bir şey. Gül dalında solsun diye değil, ergeç bir el uzanıp da koparsın diye açar.

I.CARİYE Hophop yürekli nice tazeler geçti elimden, başkalarına sevdalanmış. Gözyaşlarını göstermemeye çalışırlardı ama aynaya vururdu yüreklerinin buğusu. Sonra da, çok geçmez unutulardı.

II.CARİYE Var mı sizin de yüreğinizde bir yangın hanımcığım. Korkmayın aramızdan sır çıkmaz.

KAMERTAP *(kupkuru)* Hayır!

II.CARİYE *(bir Rumeli havasına geçer)* Bir aşk türküsü bu. Budin beyinin kızı için yakılmış, çok önceler... Budin beyinin nazlı kızına. Yeniçeri ortasından kaytan bıyıklı fırıfırı bir delikanlı tutulmuş da, o yakmış bu türküyü derler.

I.CARİYE Bu fırıfırı oğlanlar da, gözleri yukarda olurlar hep. *(İmalı:)* Kim bilir belki de böyle biri.... Ne dersiniz?

KAMERTAP *(sinirli)* Hayır!... Hayır!... Hayır!...

I.CARİYE Peki hanımcığım, peki kızmayın! Garipliğiniz pek dokundu da bize.

II.CARİYE Gönül razı olmadıkça... On parmak on yerinden dağlarmış insanın vücudunu.

KAMERTAP (*haykırarak*) Yeter!

(*İki cariyeye de korkuyla bakışır ve susarlar, biri işine öteki ahengine devam eder.*)

KAMERTAP (*bir süre sonra*) Çocuk değilim. Kimseye sevdalanmış da değilim. Kendimi kimse için sakındığım yok. Velinimetimiz efendimiz beni cariyeliklerine kabul buyurmakla şeref vermiş oldular... Üç hafta oluyor, üç haftadır bir erkek bir kadından ne bekler biliyorum. Var mı başka merak ettiğiniz? Şimdi beni bana bırakın. (*Dışardaki kapı çalınır.*)

(*İki cariyeye tekrar birbirlerine bakışır, Birinci Cariye kapıyı açmaya giderken İkinci Cariye udunu alıp içeriye çekilir.*)

KAMERTAP (*yalnız kalmıştır, bir el aynasına bakarak*) Hayır titremiyorum işte, titremiyorum!.... (*Titrememeye çalıştıkça daha çok titrer.*) Ne diye titreyecektim? Titremiyorum! (*Elinden ayna düşer ve kırılır.*) Kırıldı.

(*Aynı anda Birinci Cariye Gülten Kalfa'yı sokar sahneye.*)

I.CARİYE Bir hanım, çocukluğunuzdan tanırmış sizi. Öyle diyor. (*Yerde ayna kırıklarını görünce bir çığlık koparır.*) Ah. Ne yapmışsınız hanımcığım? Aynayı kırmışsınız!

KAMERTAP (*Gülten Kalfa'yı görmüştür, daha da sararır*) Sen ha! (*Birinci Cariye'ye döner.*) Bizi yalnız bırak.

I.CARİYE Aynayı kırmışsınız. Ayna kırmak uğursuzluk derler.

KAMERTAP Pekâlâ pekâlâ!... Oldu işte. Ne yapayım. Haydi bizi yalnız bırak.

(*I. Cariye çıkar.*)

KAMERTAP (*hızla yaklaşır Gülten Kalfa'ya*) Ne var? Ne oldu?

GÜLTEN KALFA (*esrarlı*) Günü geldi. (*Kamertap'ın elini alır hafif hafif, tatlı tatlı okşamaya koyulur.*) Hatırlıyor-

sun değil mi?

(Kamertap dalgın başını sallar.)

GÜLTEN KALFA *(okşaya okşaya parmağındaki yüzüğü çıkarırken)* Ne demişti elini öperken? Bir hünkâr haremî, bir hünkâr annesi elini öptü senin, bunu unutma demişti.

(Kamertap dalgın, başını sallar.)

GÜLTEN KALFA *(Kamertap'ın parmağından çıkardığı yüzüğü ışığa tutar)* Bu yüzük parıldamaz olmuş artık parmağında. Sana başka bir yüzük getirdim. *(Getirdiği yüzüğü ışığa tutar.)* Tanıyacaksın, kaç kez Valide Sultanın parmağında görmüşsündür. Elini her öpüşünde belki de... Bu yüzük ona, oğlunu kucağına ilk aldığı anda verilmiş. Anlıyorsun değil mi?

KAMERTAP Anlıyorum!...

GÜLTEN KALFA *(yüzüğün taşını kaldırır)* Ama o zamanlar bu yuva yokmuş taşının altında. Bunu çok sonralar yaptırmış, belki bir gün işe yarar diye. İşe yarayacağı gün geldi, aradığın şeyi bu taşın altında bulacaksın. *(Yüzüğü Kamertap'ın parmağına geçirirken fısıldar.)* Bu gece!...

(Kamertap titreye titreye çöker sedire.)

GÜLTEN KALFA *(onun omuzlarını okşayarak)* Metin olman gerek.

KAMERTAP Olacağım.

GÜLTEN KALFA Şimdi söyle bana. Sana davranışı nasıl?

KAMERTAP *(mırıldanır gibi)* Bana davranışı... Ne olur hatırlatmayın bana bunu. Metanetimi yitiriyorum hatırladıkça. İlk gün, henüz ilk gece ne oldu, nasıl oldu bilmiyorum, kendini bırakıverdi bana. Herkesin içine o müthiş yılgıyı salan bu adam mıydı? Hünkârları tahttan indiren, tahta çıkartan? Osmanogulları'nın kaderine hükmeden? Ben onu küçük bir çocuk gibi göğsümde uyuttum. O gün, daha o gece öldürebilirdim onu. Elmas kakmalı hançeri elimdeydi. Bir tek sözümle çıkarıp yanıma bırakıvermişti. Bütün gece uyuyamadım. Elmas kakmalı hançeriyle oynadım, ha-

yatıyla oynadım, on kez ölüme mahkûm ettim onu, on kez bağışladım. Yüreğinin çarptığı noktaya değdirip değdirip çektim hançeri... Sanki güneşi hançerliyordum. Sanki karanlıkların aydınlıkların hakimiydim... Sanki bütün dünya soluğunu kesmiş beni bekliyordu, beni... On altı yaşında bir aşüfteyi!...

GÜLTEN KALFA Ne biçim konuşuyorsun?

KAMERTAP Sanki bütün dünyanın nabzı bu noktada atıyordu, bıçağımın ucunda, biraz yüklenirsem, biraz... Biraz daha...Anlıyorsun değil mi?

GÜLTEN KALFA (*kuşkulu*) Hayır. Anlayamayacağım bir dille konuşuyorsun.

KAMERTAP (*durgun*) Bu akşam, bu akşam olacak istedikleri. Hanım sultana götürebilirsiniz müjdeyi! Bu akşam tamam. Artık Alemdar Paşa diye bir kaygısı kalmasın.

GÜLTEN KALFA Sana güveniyoruz bu işde.

KAMERTAP Güvenebilirsiniz. Devletlûnun ziyaret vakti geldi. Bizi bir arada görmesin. (*El çırpır, Birinci Cariye girer.*) Hanıma yol gösterin! (*Gülten Kalfa'yı Birinci Cariye çıkarır.*)

KAMERTAP (*dalgın dalgın yüzüğün taşıyla oynar, yüzünde acılı bir tebessüm vardır*) Olacak!... Bu gece... Neden olmasın?...

(*Alemdar Paşa girer.*)

ALEMDAR PAŞA Beni mi bekliyordun?

KAMERTAP Başka kimi olabilir efendimiz.

ALEMDAR PAŞA (*bir çeşit şefkatle*) Çocuk! (*Kızı elinden tutup hafifçe kendine çeker, hazla seyrederek.*) Bana neyimi hatırlatıyorsun bilir misin? Yabanımı. O yalnız kendi hayatımı yaşadığım, dolu dolu yaşadığım günleri... Yaban keçisi avına çıkardık bazen. Ne kadar da benziyorsun onlara... Sanki kovalamış, kovalamış da kısıtırmışım bir yere. Tıpkı böyle bakarlardı bana, böyle ürkek, ne yapacağını bilmez, şaşkın bakışlarla. (*Yüzünü, yüzüne doğru kaldırır.*) Gerçekten korkuyor musun benden o kadar?

İKİNCİ PERDE

KAMERTAP Korkmak mı efendim, niçin?

ALEMDAR PAŞA: Bilmem. Birçok kimseleri korkuturum da ben. Ondan taktılar bu ismi bana. Yaban!... Dağlı!... Böylece beni aşağıladıklarını sanıyorlar. Sankisarayda doğmuş bir fare olmak çok daha imrenilecek bir şeymiş gibi. *(Kamertap kendini kurtarmış ve biraz uzaklaşmıştır.)* Neden kaçıyorsun benden? Nen var? Yüzün sapsarı! Hasta mısın?

KAMERTAP Hayır efendim!

ALEMDAR PAŞA Yooo!... Bir şey var, sende bir şey var bugün.

KAMERTAP Hiçbir şeyim yok efendim.

ALEMDAR PAŞA Biliyor musun, ben galiba iyiden iyiye tutuldum sana. Benim yaşımda, benim başımda biri daha dikkatli olmalı, ama aldırdığım yok pek. Hiç olmazsa burada, senin yanında yaşadığımı duyuyorum biraz. Bu kadarı da hakkım değil mi?

KAMERTAP Bilmem ki efendim. Siz daha iyi bilirsiniz.

ALEMDAR PAŞA Bir esinti gibi girdin hayatıma, taze bir esinti gibi. Kırklarımın hoş kokulu rüzgârı gibi... Ne zamandır bunalıyordum bu küf kokusundan. Bu ağır bunaltıcı havadan. Nasıl hoş tutuyorlar mı seni?

KAMERTAP Sayenizde efendim!

ALEMDAR PAŞA Bir ağaç gölgesi gibisin çorağında, kımıl kımıl, değişken... Ben sarayların o ağır, loş kuytu-larını da bilirim.

KAMERTAP İltifat ediyorsunuz efendim!

ALEMDAR PAŞA Yok, yok gizlemek yalan olur. Ne zamandır kafam yüreğim seninle dolu. Gözlerim kapalı yaşamım adeta. *(Bir an sessizlik. Değişik bir sesle:)* Gözlerimi açtılar... Bugün açtılar gözlerimi. Meğer nasıl bir gaflet uykusunda uyurmuşum... Az önce açtılar gözlerimi...

(Kamertap bir şey söylemeksizin Alemdar'a bakmaktadır, o böyle konuştuğu huzursuzluğu ve korkusu artmaktadır.)

ALEMDAR PAŞA Birçok şeyleri yeni yeni fark etmeye başladım. Etrafımı yavaş yavaş sarmakta olan gölgeleri...

KAMERTAP (*titrek bir sesle*) Beni kastetmiyorsunuz ya efendim?

ALEMDAR PAŞA (*kahkahalarla güler*) :Seni mi, seni küçük yaban keçicisi seni, seni ha? Sen daha ısırmasını bile bilmezsin. Sen! (*Güler, sonra birden ciddileşir, gamlı bir hal alır.*) Ama sen de suçlusun Kamertap, sen de! Bağışlanmaz bir suç.

KAMERTAP (*titreyerek*) Suçlu mu dediniz?

ALEMDAR PAŞA: Büyüledin beni! Gözlerimi kör ettin! Göremez, düşünemez hale getirdin beni. Bugün, bugün bir de gözlerimi açıp etrafıma bakıyorum ki tanımadığım adamlar... Yabancı yüzler... Hepsi de bana aynı karanlık bakışlarla bakıyorlar. Bir şeyler söylemeyen, kapkaranlık, kuyu gibi bakışlarla.

KAMERTAP (*belli bir heyecanla*) Bir şey içmek istemez misiniz?

ALEMDAR PAŞA (*ellerini tutar*) Sen şu güzel ellerinle sunacak olduktan sonra.

KAMERTAP (*yavaşça çeker elini, içki hazırlamaya giderken*) Ya sizin kendi adamlarınız?

ALEMDAR PAŞA Benim kendi adamlarım mı? Yani şu herkesin ağzında ziyadesiyle dolaşan Rusçuk yaranı? Bazılarını biliyorum. Behiç Efendi Umuru Cihadiye Nazırı oldu. Refik Efendi Sadaret kethudası. Ramiz Efendi Kapitanı derya... Ama ben yalnız bunlarla gelmedim ki... Ya diğerleri diğerleri benden pek uzakta. Birbirlerinden de uzakta... Belki sıra bir gün ötekilere de gelecek... alıp gidecekler başlarını.

KAMERTAP Onlar bırakmazlar sizi efendim.

ALEMDAR PAŞA İkbal, hele bir de hünkâr fermanı ile gelecek olursa kimse durmaz karşısında yavrum! (*Birden kızı omuzlarından kavrar, beriki suçüstü yakalanmış gibi irkilir.*) Yalnızım Kamertap, yalnızım!... Sen de olmasan

İKİNCİ PERDE

yapayalnız.

(Bir an sessizlik.

Alemdar odayı enine boyuna dolaşmaya başlar. Kamertap bir yandan onu kuşkulu bakışlarıyla izlerken bir yandan yüzüğün taşını kaldırıp içindeki tozu Alemdar'ın kadehine boşaltır ve Alemdar'a götürür.)

ALEMDAR PAŞA *(kadehi alır, ağzına götürmüşken durur):* Sen içmeyecek misin?

(Kamertap susar)

ALEMDAR PAŞA *(kadehi yanındaki masaya koyar)* Haydi sen de doldur kendine bir tane. Bugün sarhoş olmak istiyorum, sarhoş olmak ve unutmak.

KAMERTAP *(kendi kadehini hazırlarken titremektedir)* Sizin gibi gücünün doruğunda bir kimse için, unutmak?

ALEMDAR PAŞA İşte asıl bunun için unutmak, bunu unutmak istiyorum. Yalnızlığımı unutmak istiyorum, korkularımı unutmak istiyorum.

KAMERTAP *(boğuk)* Korkularınız mı?

ALEMDAR PAŞA Evet korkularım... *(Şaşılacak kadar samimidir şu anda.)* Bu bir sırdır Kamertap, kimseye açmadığım, açamayacağım bir sır. Ben, şu herkesin korkusuz bir dağlı diye bildiği ben. Şu Âliosmanın bütün gücünü bütününü kudretini elinde tutan ben korkuyorum. *(Dalgın mırlanır.)* Toprak eninde sonunda tohumu yutacak.

KAMERTAP *(anlamamış)* Ne dediniz?

ALEMDAR PAŞA Anlayamazsın!... Bunu galiba insanlar yolunun sonuna yaklaşırken seziyor. O tohumun çaresizliğini... Toprağın katılgınlığını... Donun merhametsizliğini... Rüzgârın hırçınlığını... O yalnız iyi ve sağlam köklere danan kurtçukların oburluğunu... Başkalarına yer vermek için toprağın altında saflarını sıklaştıran o arsız, o hiçbir işe yaramaz, o bayağı sürgünlerin vurdumduymazlığını... *(Kamertap'a:)* Bir şey anlamıyorsun değil midediklerimden?

KAMERTAP Hikmet konuşuyorsunuz efendim...

ALEMDAR PAŞA Hikmet değil Kamertap, hikmet değil.

İstersen bir çeşit sezgi de buna. Ne dersen de...

(*Bir an sessizlik.*)

ALEMDAR PAŞA Biri alnımın yazısını okumuştı, çok önceler... “Bu toprak sana uygun toprak değil paşa” demişti. Ne demek istediğini anlamamıştım ilkin, sonra yavaş yavaş anladım. Çevremde yalanın, riyanın, hasedin, türlü türlü kahpeliklerin birer birer kımıldamaya başladığını gördükçe anladım. Baktım: İyiliğin mükâfatı kemlik burda, verenin nasibi nankörlük, sevenin yoluna çıkan tuzak, okşayanın gördüğü karşılık ısırik, yılan ısırığı!... Gördüm ve anladım. Bir şey daha anladım. Bir kurtarıcı olarak girdiğim bu saray benden korkuyor. Düşün bir kez benden! Nasıl sevebilir beni? O andan beridir ki eşiğinden adımımı her atışımda bu ürpertiye duyuyorum içimde. Ben burdan sağ çıkmam diyorum.

KAMERTAP (*garip bir duygu içindedir, korku, şaşkınlık, bir garip acıma duygusu, velhasıl karmakarışık birtakım hisler içerisinde*): Neler söylüyorsunuz efendim?

ALEMDAR PAŞA Duyduklarımı... Sezdiklerimi... Sen o karanlık dehlizleri görmedin, bilmezsin... O gün ışığından uzak kalmış dehlizleri... Gün ışığı bir kez bile gezinmemiş duvarlarında... Pencereleleri bir kerecik bile açılmamış güneşe. Örümcek ağını, ölüm tuzacağını kurmak için nerede daha uygun yer bulabilir? Ha bir insan boğazlanmış bir kuytusunda, ha bir kandil parlamış da sönmüş. O kadar! Sen duymadın bilmezsin o çığlıkları... Kim bilir kaç yüz yılın ardından seslenirler... İniltileler duyarsın, yüz yılların boğamadığı... Kemerler, kemerler, kemerler görürsün, korkuların, ümitsizliklerin, hınçların üstüne kapanmış, abandıkça abanan kemerler.

KAMERTAP Beni korkutuyorsunuz efendim.

ALEMDAR PAŞA Evet ilk gün, ilk girişimde, ben burdan sağ çıkmam demiştim.

İKİNCİ PERDE

KAMERTAP (*içkisini alır, Alemdar'ın yanına gelir, duyulur duyulmaz bir sesle*) İçmeyecek miyiz efendim?

ALEMDAR PAŞA (*kadehi alır eline, dalgındır*) Orada ilk geçirdiğim geceyi hatırlıyorum. Uykularımda hep bu kemerlerle boğuştum. Bir cendere içine almışlardı beni altlı üstlü. Bir tabut gibi kapanmışlardı üstüme.... Sıkıştırdıkça sıkıştırıyorlardı... Soluk alamaz olmuştum. Soluk soluğa sıçradım uykumdan. Uyanıktım, gözlerim açıktı, ama o sesleri öylece hâlâ duyuyordum. Çok derinlerden gelen... Bir şarkı gibi ahenkli. Yalnız o arada bir yükselen çığlıklar olmasa... Tekrar yumdum gözlerimi, o kâbus gibi uykuya can atarak. Bu defa hayaletler bırakmadı beni. Uyku ile uyanıklık arasında yüzlercesiyle, binlercesiyle boğuştum durdum.

KAMERTAP Müthiş bir gün yaşamıştınız efendim. Sonra da müthiş bir gece geçirmiş olacaksınız.

ALEMDAR PAŞA O gün bugündür o karanlık dehlizler bana ürkü verir. Sanki bir köşeyi dönerken ansızın biri fırlayıp verecek önüme, bir bıçak buluverecek yüreğimi, bir kement dolanıverecek boynuma!... O gün bugündür, o dehlizlerden her geçişimde, elim hançerimin kabzasında... (*Elini boş kalan kınına atar, gülümser.*) Ha!... Bak unutmuşum, onu ilk gece, hatırlarsın ya!... O ilk gece çıkartmıştım odanda. Sen öyle istediğin için.

KAMERTAP Korku salıyordu yüreğime efendim!

ALEMDAR PAŞA (*dalgın*) Korku salar, doğru. Hem zaten gereksizdi artık. Hangi birine karşı koruyacaktı beni? Arkadan yüreğimi bulacak bıçak darbesine mi? Yüzünü bile göremeyeceğim birinin boynuma dolanacak kemendine mi? Bir köşeyi dönerken yüzümü ikiye bölecek kılıca mı, hangi birine? Benim gibi insanlar uzun zaman yaşamaz Kamertap. Benim gibi insanlar ne kendi hayatlarını yaşayabilirler, ne de kendi ölümleriyle ölürler.

KAMERTAP (*aşırı bir heyecan içindedir, göğsü şiddetli inip*

ALEMDAR MUSTAFA PAŞA

*kalkmaktadır, her an için patlamaya hazır) Efendim!...
Efendim!...*

ALEMDAR PAŞA Öldürecekler beni Kamertap, öldürecekler!...Bıçakla, hançerle, kementle, ya bir köşeyi dönerken ya da rahat döşegimde zehirle! *(Kadehi ağzına götürür.)*

(Kamertap bir fırtına gibi atılır, vurup kırar Alemdar'ın elindeki kadehi.)

ALEMDAR PAŞA Ne var? Ne oluyorsun?

KAMERTAP *(soluk soluğa Alemdar'a sarılır)* Bilmiyorum efendim... Birden korktum... Çok korktum.. .Bir his... müthiş bir his... Ölüm sanki bu kadehteymiş gibi geldi bana!...

(Hıçkırır hıçkırır yüzünü Alemdar'ın göğsüne saklar. Alemdar'ın eli yavaş yavaş okşamak üzere onun saçlarına doğru kalkarken...)

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

(16-17 Kasım 1809 gecesi.

*Topkapı dehlizlerinden birini gösteren sahne,
sessiz, alacakaranlık, loş.*

Amber Ağa girer.)

AMBER AĞA (*apar*) : Saraydan dışarlara taşıtı fitne artık,
Şimdi tüm sokaklar, tüm evler karanlık.
Ve karanlıklarda karanlık kişiler...
Karanlık düşünceler... karanlık işler...
Beslendiler karanlığın kanıyla epeyi.
Hırs hırsı çekti, öfke öfkeyi...
Unutuldu neydi erek, çok geçmeden,
Bir kere dizginler çıkmasın elden.

(Dostça göz kırpar.)

Bilirim sizde bu eski kusur:
Öfke şahlandı mı vicdan uyuşur.

(Kulislerden büyük bir gürültü kopar)

Uyuşmuş vicdanlar bakın iyice.
Biz çekilelim de yürüsün gece.

(Çıkar. Gürültü artar.)

ALEMDAR MUSTAFA PAŞA

(Gecenin ilk saatleri.)

(Bir İç Oğlanı sağdan telaşla girer. Sol kulisten girmiş olan İkinci İç Oğlanı'nı görünce durdurur.)

I.İÇ OĞLANI Ne var? Ne oluyor yine? Bir telaştır gidiyor.

II.İÇ OĞLANI Ayaklanmışlar... Dalga dalga vuruyorlar bir yerlere, ama nereye, henüz belli değil.

I.İÇ OĞLANI Ocaklı bu türlü ayaklandı mı bir devletli baş yuvarlanacak demektir.

II.İÇ OĞLANI Belli olmaz, nasıl biteceği, nasıl dineceği belli olmaz bu kasırganın.

I.İÇ OĞLANI :Allah korusun, ya bir de saraya saldırırlarsa?

II.İÇ OĞLANI: Haklısın. Fırtına ne kadar bizden uzakta patlarsa patlasın, en son hep bizi bulur.

I.İÇ OĞLANI Allah acısın...

II.İÇ OĞLANI Allah korusun.

(Ayrı ayrı istikamette kaybolurlar.

Naciye Kalfa girer. Vitraylı pencereye vurur, harem ağasının fıldır fıldır gözleri görülür.)

NACİYE KALFA: Ne haber Abit Ağa?

ABİT AĞA *(bulunduğu yerden zaman zaman dışarda olan bitenleri izler, anlatmaya koyulur)* Yürüyorlar... Ellerinde çırağlarla... Sağdan, soldan, aşağıdan, yukarıdan akın akın geliyorlar... akın akın gidiyorlar... Hep Alemdar Paşa'nın konağına doğru. Henüz ilk yıldırım düşmedi, ama düşecek. Yürüyen ışıkları görüyorum buradan... Küçük küçük ışıklar... öbek öbek... Dağınık... Sonra birleşiyorlar... Büyüyorlar... Yayılıyorlar...

NACİYE KALFA Başka?

ABİT AĞA Bir uğultudur duyduğum buradan... Alay köşkü ile Babiâli arasında dalgalanan bir uğultu. Tek tük anlaşılır kelimeler geliyor kulağıma... "Sabahtır" diyorlar... Birbirlerine her rastladıklarında... "Sabahtır" hangi sabah? Sabaha çok var daha. Bir işaret olsa gerek bu.

NACİYE KALFA Hünkârımız efendimiz uyandılar mı?

ÜÇÜNCÜ PERDE

ABİT AĞA Uyandılar... Meclis toplandı, müzakere açıldı...

Üst üste vuran gölgelerini görüyorum koşuşanların...

Bakalım nasıl çıkacağız sabaha?

NACİYE KALFA Ah bir gelse sabah.

ABİT AĞA Şştt... Gelenler var bu yandan. Kaçıyorum.

(Baş içeriye çekilir ve küçük vitraylı pencere kapanır.)

NACİYE KALFA: Ben de götüreyim sıcaklığına haberi.

(Gider.)

(Bir erkek ve bir kadın gölgesi girer sahneye.)

ERKEĞİN SESİ İlkin Topal Hüseyin'in kahvesine uğradım. Ocaklı'nın çoğu oradaydı. Cebeciler de... *(Tayyar Ağa ile Gülten Kalfa girmişlerdir sahneye.)*

TAYYAR AĞA Baktım, yürekleri alır alır verir... Ne yapmış bilir misin Alemdar azgını?

GÜLTEN KALFA Ne yapmış?

TAYYAR AĞA Teraviden çıkarken, Ayasofya önünde toplanmış halkı kırbaçla dağıtmış. Halk da koşup Ocaklı'yı bulmuş doğruca. Bizi kurtarın bu zalimden diyerek. İlk defadır ki Ocaklı'nın arkasında bütün halk.

GÜLTEN KALFA Ne diyorsun?

TAYYAR AĞA Ben de söyledim. Ağzıma ne geldiyse, neler fısıldamışsanız kulağıma, neler duyup işitmişsem... Hanım sultanın içini boşalttım adeta.

GÜLTEN KALFA Neler söyledin?

TAYYAR AĞA Dedim ki: "ölüm sizi bu gaflet uykusunda bir gün ansızın bastıriverecek. Çok kalmadı, yarın, ya da öbür gün!...Hemenşu bayram ertesi..."Dedim ki"Yerdeki kurtçuklara, gökteki kuşlara, denizdeki balıklara yem olacaksınız!"

Dedim ki: "Bir felaket bekliyor sizi, görünmez değil, görünür bir felaket. Tozunuzu savuracaklar havaya, tozunuz kalırsa!"

GÜLTEN KALFA Sonra?

TAYYAR AĞA Dedim ki: "Saraydan gelirim ben. Sarayı da

aynı yıldı içinde bıraktın. Onlar da bugünü yarını beklerler. Alemdar azgınının yumruğunu beklerler... Ha indi ha inecek diye. Nerede görülmüş bu? Kıyamet geldim geliyor diyordun da kımıldayan yok. Başının telaşına düşen yok. Hünkârınız efendimize gelince: Korkuyor. Ayıyı düşman etmemek için kendine aymm izinde yürüyor."

GÜLTEN KALFA (*iyice heyecanlanmış*): Sonra?

TAYYAR AĞA Sonra beni başlarıyla buluşturdular... Bölük ağalarıyla görüştüm.

GÜLTEN KALFA Onlara hatırlatsaydın bari: O kıymetini bilmedikleri Mustafa Han gününde neydiler... Nasıl her şey kendilerininindi... Nasıl şereflerin şerefiydi Ocaklı olmak.

TAYYAR AĞA Hatırlatmaz olur muyum. Hatırlattın ve dedim ki: "Sizi evlâdı gibi tutar, size yürekten bağlı bir hükümdarı ne yaptınız? İlk zora geldiğinizde bırakıverdiniz. Onun yoluna ölmek kulluğunuz gereğiyle tavuklar gibi kaçtınız. Birer köşeye sindiniz. Sandınız ki hakaret ve zulüm sizi bu sindiğiniz köşede bulamayacak... Mustafa Han gününde böyle sefil miydiniz siz? Böyle hakaret mi görürdünüz bir dağlıdan?"

GÜLTEN KALFA Etkiledi mi sözlerin?

TAYYAR AĞA Hem de nasıl. Göreceksin bu yangın çok saçakları saracak daha, çok kimseleri götürececek... Çok şeyler olacak.

GÜLTEN KALFA (*ürpererek*) : Olacak ha! Olsun da görelim. Bugün yüzümüze bakmayanların, bizi horlayanların hallerini görmek isterim yarın. Haydi şimdi git sen.

TAYYAR AĞA (*giderayak*): Valide Sultan'a hizmetlerimi aynen nakletmeyi unutma. Biz efendimizi unutmadık, en kara günlerinde, herkes tarafından köşesinde unutulmuşken unutmadık. O da bizi hatırlasın günü gelince. (*Çıkar.*)

GÜLTEN KALFA (*arkasından*) Ak koyunun kara koyundan ayırt edileceği zaman geldi... Görelim bakalın, kim ak, kim kara?

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Ayşe Sultan girer.)

GÜLTEN KALFA *(etekleyerek)* : Sultanım!

AYŞE SULTAN Duydum kalfa, duydum. Haberim var. *(Alaylı:)* Bugün herkes benden yana, herkesin yüreği açık bana. En ummadıklarımın bile. Herkes bir yaranma çabasında, bir sevgi yarışında ki sorma gitsin. *(Yüzü bulutlanır.)* Hıh!... Olmamış şeyleri bile olmuş gibi fısıldıyorlar kulağıma.

GÜLTEN KALFA Hak yerini bulmak üzere sultanım. Korkunun bağladığı dillerdir çözülen. Demin Tayyar Ağa kulunuzla görüştüm.

AYŞE SULTAN Neler söylüyor?

GÜLTEN KALFA “Bu ateş yalnızca düştüğü yeri yakacak cinsten değil, çok şeyler olacak” diyor, “çok şeyler...”

AYŞE SULTAN Anlıyorum.

GÜLTEN KALFA “Şimdiden hazır olmak gerek” diyor.

AYŞE SULTAN : Hazırız Kalfa, hazırız. Üç ay, on dokuz günden beri hazırız. Tahtımızın elimizden zorla alındığı o uğursuz 28 Temmuz gecesinden beri hazırız.

(Silah sesleri duyulur uzaktan.)

AYŞE SULTAN *(yüzünün ifadesini değiştiren bir gülüşle)*
Başladı. Üç ay on dokuz gecedir düşlediğim gibi.

(Silah sesleri artar.)

IŞIKLAR KARARIR

(Aynı gecenin daha ileri saatleri.)

Karanlıkta silah sesleri devam ededururken, öndeki pano kalkar. Alemdar Konağı'nda selamlık dairesi görünür. Fondaki geniş pencerelerin ardında hareket halinde, yürüyen ışıklar görülür. Silah sesleri daha yakından gelmektedir.

Sahne ilkin karanlıktır.

Bir Akağa girer, şamdanları yakar.

Öteki kulisten Hurşit Ağa girer, telaşlıdır.)

HURŞİT AĞA Paşa? Paşa nerde?

(Aynı anda Alemdar Paşa hareme çıkan merdivenlerin başında görünür.)

ALEMDAR PAŞA Buradayım Ağa! Ne var, ne oluyor?

HURŞİT AĞA Felaket efendim. Saldırıyorlar!... Doğruca bize saldırıyorlar.

ALEMDAR PAŞA *(merdivenleri inerken)* : Tedbir aldın mı?

HURŞİT AĞA Aldım efendim.

ALEMDAR PAŞA: Ne kadar adamın var?

HURŞİT AĞA Yüz elli kadar.

ALEMDAR PAŞA Yeter şimdilik. *(Akağa'ya döner.)* Konağın bütün ışıklarını yakacaksın! Öyle ki nerede olduğumuzu anlayamasınlar... Kadınlara da söyle, telaş etmesinler... Birkaç haddini bilmezsin işi bu. Çok sürmez dağılırlar.

(Akağa çıkar.)

ALEMDAR PAŞA *(dışardaki ışıkları kollayarak)* Budalalar!... Çılgınlar!... Yalnızca Alayköşkündeki Sekban yetişse çil yavrusu gibi kaçışır bu herifler.

(Aşağıda sokak kapısına şiddetle vurulur.)

DIŞARDAN BİR SES Açın!... Çabuk açın!... Felaket!...

(Gergin bir sessizlik olur, az sonra soluk soluğa bir ulak dalar içeriye, Alemdar'ın önüne adeta yığılır gibi çöker.)

ULAK *(soluk soluğa)* Felaket, efendim felaket!...

ALEMDAR PAŞA Ne var? Ne oluyor?

ULAK Mahvolduk! Bütün Ocaklı, bütün hayta takımı, tüyü bitmemiş mollalara kadar cümle halk ayaklanmış, Babiali'nin etrafı adam almaz. Zor kurtuldum ellerinden: Haberi ulaştırabilmek için efendimize. Akın akın da gelirler efendim akın akın...

ALEMDAR PAŞA Demek böyle ha! Peki o yeniçeri ağası olacak köpek, o Mustafa Ağa haini nerde? Onu o yere ben getirmişt看.

ULAK Öldürmüşler... Kendileriyle birlik olmadığı için.

ÜÇÜNCÜ PERDE

ALEMDAR PAŞA Ya Alayköşkü'ndekiler? Onlar neden gelmez imdadımıza?

ULAK Gözlerimle gördüm efendim. İlk orayı sardılar... Kethuda odasını tutuşturdular... Can havliyle fırlayan tüfek kurşunuyla vurdular...

ALEMDAR PAŞA (*Hurşit Ağa'ya döner*) Ağa! Şöyle iki tane güvenilir adam seç. Atlasınlar atlarına, nereden yarmak mümkünse bu hayta takımını oradan yarsınlar da hünkârımız efendimize iletinler haberimizi. Biz burada daha birkaç saat dayanabiliriz.

(*Hurşit Ağa etekler ve çıkar.*)

ALEMDAR PAŞA Birkaç saat dayanmak, hepsi bu. Birkaç saat dayanabildik mi Levent çiftliğindeki Sekban da, Üsküdar kışlasındaki asker de yetişti demektir. Nasıl olsa Ramiz Paşa harekete geçirmiştir Tersaneli'yi şimdiye dek. Nasıl olsa hünkârımız efendimiz duymuştur arbedeyi.

(*Merdivenlerin başında Kamertap görünür, arkasında Akarap Ağa vardır.*)

ALEMDAR PAŞA (*Kamertap'ı görür*) Ne var? Ne arıyorsun burada?

KAMERTAP Ricacı olarak geldim efendim. Ricacı gönderdiler beni.

ALEMDAR PAŞA Ne ricacısı?

KAMERTAP Korkunun ricacısı.

ALEMDAR PAŞA Kimse korkmasın, git söyle onlara! Bu fırtınanın tehdit ettiği biri varsa o da benim. Ve hiç de sandıkları kadar kötü durumda değilim.

KAMERTAP Efendim!

ALEMDAR PAŞA Haydi dediğimi yap benim.

(*Hurşit Ağa girer.*)

ALEMDAR PAŞA Ne oldu ağa? Gönderdin mi ulakları?

HURŞİT AĞA Gönderdim efendim. Birini ön kapıdan çıkardım, birini arka kapıdan.

ALEMDAR PAŞA Çok sürmez öyleyse, varırlar huzura.

HURŞİT AĞA (*adeta kahrolurcasına*) Varamayacaklar efendim.

ALEMDAR PAŞA (*ani bir hareketle döner*) : Niçin?

HURŞİT AĞA Vuruldular... İkisi de... Çıkar çıkmaz...

ALEMDAR PAŞA (*sarsılmış*) Ne dedin?

HURŞİT AĞA Ve anladım ki bizden kimse yaramayacak bu çemberi.

(*Bir an müthiş bir sessizlik olur.*)

ALEMDAR PAŞA Pekala! Öyle olsun! Böyle de dayanabiliriz. Yardıma koşmaları için mutlaka bizim bir istekte bulunmamız gerekmez. (*Duvarda asılı silahını indirir.*) Görelim bakalım bir Alemdar Paşa karga avlanır gibi avlanır mı? (*Pencerenin önünde vuruşma vaziyeti alırken Kamertap'ı görür.*) Sen hâlâ burada mısın?

KAMERTAP Bağışlayın efendim. Yanınızda kalmak istedim.

ALEMDAR PAŞA Yanımda mı? Niçin?

KAMERTAP (*boğuk bir sesle*) Efendim, öldürecekler sizi efendim!

ALEMDAR PAŞA Evet, niyetleri öyle görünüyor. Eğer ben kendimi öldürtmek istersem.

KAMERTAP (*merdivenleri inerek*) Gördüm efendim gördüm onları... Binlerce, on binlerce چراغ... Gökyüzü yere kapanmış sanırsınız. Önden, arkadan, dört bir yandan gelirler...

ALEMDAR PAŞA Gelsinler bakalım!... Biz de savunabileceğimiz kadar savunuruz kendimizi. Er geç ya hünkâr, ya Ramiz Paşa, ya Sekban.

KAMERTAP Ah efendim, bana öyle geliyor ki terk edildiniz siz, terk edildik.

ALEMDAR PAŞA (*ilk kez ürperir*) : Ne dedin?

KAMERTAP : Terk edildik efendim, terk edildik!...

ALEMDAR PAŞA (*isyanla*) : Olmaz öyle şey!

KAMERTAP Bir ulufe gibi atıldık Ocaklı'ya.

ALEMDAR PAŞA Yoo!... Öyleyse!... Gerçekten öyley-

ÜÇÜNCÜ PERDE

se!... (*Hurşit Ağa'ya döner.*) Ön ve arka kapılar sana emanet ağa. Derhal görevinin başına geç. (*Hurşit Ağa selamlar ve çıkar.*)

ALEMDAR PAŞA (*Akağa'ya*) Sen ağa, şuraya, şu ateş almayan köşeye bir sandık cephane getir.

(*Akağa çıkar.*)

ALEMDAR PAŞA (*düşünceli*) Yoo!.. Eğer öyleyse, gerçekten öyleyse... yaşanmaz bu dünyada, ölelim, daha iyi! (*Kamertap'a döner.*) Git artık, durma orada... Seni gönderenlere de ki: Kurtaracağım kendilerini bunu böyle bilsinler... Kurtaracağım, haydi! (*Döner ve karanlığa ilk kurşunu sıkar.*)

(*Bir süre sessizlik.*)

ALEMDAR PAŞA (*başını çevirir ve karşısında görür Kamertap'ı*) Sen gitmedin mi hâlâ?

KAMERTAP Gidemedim efendim, gidemiyorum. Burada daha rahat hissediyorum kendimi, korkum dağılıyor.

ALEMDAR PAŞA Burada? Bunca erkek arasında?

KAMERTAP Bana öyle geliyor ki efendim, bu kadar ölüme yakınken kadın kadınlığını unutur, erkek erkekliğini.

ALEMDAR PAŞA Burada, benim yanımda!... Ölümün burnunun dibinde.

KAMERTAP Burada, sizin yanınızda, ölümün burnu dibinde.

ALEMDAR PAŞA (*kısıık bir sesle*) Tanrım, mümkün mü bu? Bu kadar ters bir iş çıkar mı elinden senin? Aynı günde hem cehennemini hem cennetini hak edecek ne yaptım ben?

IŞIKLAR KARARIR.

(*Aynı gece.*)

Topkapı Sarayı'nda arz odası, II. Mahmut geniş vitraylı pencerenin önünde, ayaktadır. Arkası

seyirciye dönüktür. Ön planda Lala Mehmet Bey, Hünkâr İmamı Ahmet Ağa, İsa Ağa, kendi aralarında fısıl fısıl konuşmaktadırlar. II. Mahmut onlardan uzakta, onlardan ayrı bir âlemde yaşıyor gibidir. Bir iç hesaplaşma anındadır. Arada sırada söze karışır ve kendi içinden gelen sorulara cevap verir gibi konuşur.)

İSA AĞA Bu melunların bu kadar gemi aızıya aldıkları görülmemiştir.

(Bir süre sessizlik.)

MEHMET BEY İyice yılmışlardı, iyice sinmişlerdi, Alemdar Paşa üstlerine varmamalıydı bu kadar.

(Bir süre sessizlik.)

AHMET AĞA Kendine düşman etmedik kimse bırakmadı. Ne Ocaklı. Ne Enderunlu, ne halk.

(Bir süre sessizlik.)

AHMET AĞA Köpeğin bile üstüne bu kadar varılmaz.

II.MAHMUT *(dudaklarından dökülüyormuşçasına)* : Gece ne kadar karanlık. Bu karanlığın ardını görmek isterim.

(Sessiz bakışmalar.)

(Amber Ağa girer.)

AMBER AĞA Bir ulak efendimiz. Kadı Tahir Efendi tarafından gönderilmiş.

II.MAHMUT *(ilk kez döner)* : Gelsin!

(Birinci Ulak girer, hünkârı etekler.)

II.MAHMUT Söyle!

I.ULAK Alemdar Paşa dayanıyor hünkârım. Dört yandan sarılmış, çember çember içinde. Ama dayanıyor.

II.MAHMUT *(yüzünü çevirir, görünmeyen birilerini tehdit eder gibidir)* Ben. Biliyorum ben. Bu işler kimin başının altından çıkar, nasıl çıkar?

(Sessizlik.)

II.MAHMUT Hatamız nerede başladı, nasıl başladı?...

(Sessizlik)

II.MAHMUT (*döner bir el hareketiyle savar Ulak'ı*) Hükümdar olmadık. Hükümdarlığımızı bilmedik...

(*Sessizlik.*)

II.MAHMUT Ama hükümdar olacağız. Hükümdarlığınızı yapacağız, görecekler!...

(*Yeniden çekilir karanlığına ve susar.*)

AHMET AĞA (*ön planda fısıltılı bir sesle*) Umuru Cihadiye Nazırı Behiç Efendi'den haber var mı?

MEHMET BEY Kılığını değiştirip kaçmış evinden, öyle derler... Olan biteni hemen duyar duymaz.

İSA AĞA İyi ki kaçmış. Kaçabilmiş. Yoksa Tahsin Efendi gibi, Büyük Refik Efendi gibi paramparça edilirdi Ocaklı tarafından.

MEHMET BEY Yine de sonunun nasıl geleceği belli değil. Bu azgın köpekler iyi koku alırlar.

AHMET AĞA Kadı Tahir Efendi'de ümitlerimiz. Bakalım yola getirebilecek mi bu gözü dönmüş eşkıyayı?

MEHMET BEY : Rüzgâr kasırgaya çevirdikten sonra mı?

İSA AĞA Korkarım Kadı Tahir Efendi de arada kalacak.

AHMET AĞA Kadı Tahir Efendi'ye saygısı vardır Ocaklı'nın.

MEHMET BEY O korkunç 28 Temmuz gecesinin bir eşi bu gece. Bakalım kimler çıkar sabaha, nasıl çıkar?

II.MAHMUT (*kendi dünyasında, sayıklar gibi*) Ne kadar da uzun bir gece. Bu gecenin ardında gerçekten bir sabah var mı?

(*Sessizlik.*)

İSA AĞA (*fısıltılı ile*) Mert adamdı, yazık.

AHMET AĞA Namuslu.

MEHMET BEY Yiğit.

İSA AĞA Sevmeyi, okşamayı bilmezdi yalnız.

AHMET AĞA Sert ve sakar elleri vardı.

MEHMET BEY Dağlı elleri.

II.MAHMUT (*dalgın bir sesle*) O dağlı elleriyle oturtmuştu başıma tacını.

(Sessizlik.)

(Amber Ağa girer.)

AMBER AĞA Ramiz Paşa!

RAMİZ PAŞA (süratle ilerler, hünkârı etekler) : Hünkârım!

II.MAHMUT (bir işaretle kaldırır onu) : Buyur paşa!

RAMİZ PAŞA (çok heyecanlanmıştı) : Alemdar Paşa eşkıya elinde hünkârım!

II.MAHMUT (hislerini belli etmeyen bir sesle) : Biliyorum.

RAMİZ PAŞA (aynı heyecanla) Bir Alemdar Paşa böyle köpek önünde bırakılmaz efendim!

II.MAHMUT (aynı donuklukla) : Bırakan mı var?

RAMİZ PAŞA Dört bir yandan saldırırlar üstüne, dört bir yandan. O ise dayanır. Benden umarak, sizden umarak.

(II. Mahmut arkasına döner ve susar, ne düşündüğü belli değildir.)

RAMİZ PAŞA (adeta kahrolarak) : Onu kurtarmak için hiçbir şey yapmayacak mıyız?

MEHMET BEY (yatıştırıcı) Yapıldı paşa, gerekli her şey yapıldı. İlkın Çavuşbaşı Memiş Ağa gönderildi üstlerine, bin kadar askerle. Ama varamadı. Geri dönmek zorunda kaldı.

AHMET AĞA Şimdi bütün ümitlerimiz Kadı Tahir Efendi'de. Ocaklı'ya nasihat etmeye gitti, ara bulmaya.

RAMİZ PAŞA (onlara değil de hünkâra hitap ederek) Bu gözü dönmüş melunlar nasihatle yola gelmez hünkârım. Biz de vurmalyız, aynı kuvvetle. Tıpkı onlar gibi, kıyasıyla!

MEHMET BEY Hangi kuvvetle paşa?

RAMİZ PAŞA (hep Mahmut'a hitap ederekten) Efendimiz! Tersaneli elimizde efendimiz! Levent'teki askeri Tophane'ye indirdim ve cephaneye dağıttım. Bahçekapı ile Topkapı arasındaki toprak elimizde, Kale kapılarını tutturdum. Dışardan hiçbir yardım alamaz artık asiler. Ne varsa ortada görülenlerdir. Üsküdar kışlası da emin ellerde. Kadı Abdurrahman Paşa emir bekler eşkıya üstüne yürümek için.

Emredin efendimiz, emredin! Hakkından gelebiliriz bu fitnenin.

II. MAHMUT (*döner ve ortaya sorar*) : Ne dersiniz?

MEHMET BEY Maazallah bu çok büyük bir kırım olur.

AHMET AĞA Taş üstünde taş kalmaz Dersaadet'te...

İSA AĞA Milletin bir yarısını diğer yarısı üstüne salmak, hem de topla tüfekte...

AHMET AĞA Bekleyelim bakalım, belki Tahir Efendi yola getirir şerirleri.

RAMİZ PAŞA (*taşkın*) Neyle? Nasihatle mi? Söz mü kâr edecek bu gözü dönmüş Ocaklı'ya? Onlar topla tüfekte saldırırlar, lazımdır ki topla tüfekte karşılık görsünler. Onlar insanlığı almışlar ayaklar altına, siz mi baş üstünde tutacaksınız? Onlar öldürmek için vuruyorlar, siz mi kayıracaksınız onları? (*Hünkâra döner yeniden.*) Efendimiz Alemdar Paşa bir sadık kulunuzdu, sadık kullarınızın en değerlisi. O benim yerimde olsaydı beklemezdi, yener miyim yenmez miyim diye düşünmezdi. Kendi vicdanından özge hiçbir şeye, hiçbir kimseye danışmazdı. (*Adeta ağlayarak:*) Utanıyorum efendim, utanıyorum yaşamaktan. O orada ölümle yüz yüze, burada oylanmaktan, sizden merhamet dilenmekten.

II. MAHMUT (*ağır ağırdöner, sanki vicdanının suçlamalarını yanıtlar gibidir*) Yani siz demek istersiniz ki ben onu kurtarmak istemiyorum!

RAMİZ PAŞA (*irkilir birden*) Haşa efendim, haşa!

II. MAHMUT Kurtarabilirim ama, kurtarmıyorum.

RAMİZ PAŞA Haşa!

II. MAHMUT Yarın belki başkaları da sizin gibi düşünecekler. Tarihler de öyle yazacak. O benim hayatımı kurtarmıştı, ben ise onu kurtarmıyorum. O bana bir taht vermişti, ben ise onu eşkıya önüne atıyorum.

RAMİZ PAŞA (*şu anda kendi hayatının telaşına düşmüştür iyice*) Haşa!

II. MAHMUT Neden? Çünkü benim üstümde biri. Benim

üstümde tutulan biri. O sağken, saltanat imkânsız bana. O varken ne tahtım, ne tacım. Ancak o öldükten sonra teb'am tanıyacak beni. Böyle düşünürsünüz!

RAMİZ PAŞA Haşa!

II.MAHMUT Böyle düşünürsünüz! böyle düşünürler, böyle düşünecekler... Siz acaba bilir misiniz kaç kez tarttım kendimi, kaç kez geçtim şu sırattan, kaç kez düşecek oldum cehennemin alevlerine. Ama düşmedim. Düşmediğim içindir ki şimdi itiraf edebiliyorum bunu. Siz beni düşmüş mü görürsünüz yoksa?

RAMİZ PAŞA Haşa efendimiz, haşa!

II.MAHMUT Siz acaba bilir misiniz kaç kez yüz yüze geldim kendimle, vicdanımla, vicdanımın en ışıksız köşesinde? Kaç kez geriledim! İteledim kendimi kendimden öteye! İnsanlığımla hükümdarlığım arasında nasıl bunalacak hallere geldim! Nasıl beni canımdan da, tacımdan da bezdirdi!... Nasıl bir cehennem içre yaşadım! Bu kıyam bizim zamanımızda oldu diye, acaba bizden mi bilinir?

RAMİZ PAŞA *(sözleri dudaklarından güçlkle dökülmektedir)* Haşa!

II.MAHMUT Yooo!... Söyleyin, söyleyin! size öyle geliyor sa, söyleyin!... O bize çok daha cömert davranmıştı, ve işte biz onun kadar cömert olamıyoruz. O bize verebileceğinden fazlasını vermişti ve işte biz ondan esirgiyoruz. Birkaç yüz, birkaç bin kişiyi, asi de olsalar, lanetlenmiş de olsalar kırıp atamıyoruz önüne. Bir gün bizi suçlayacaklarsa bu yüzden suçlayacaklar... Siz daha başka türlü suçlamak isterseniz söyleyin!

RAMİZ PAŞA *(bitik bir halde)* : Haşa!

II.MAHMUT *(durur, bir an bakar onun yüzüne, yüzünde bir merhamet ifadesi vardır, ama kime acıdığı belli değildir, kendine mi, Ramiz Paşa'ya mı?)*: O senin gibi de değildi paşa? O söyleyeceğini söylerdi... Bir dağ rüzgârıydı o. Serin,

saf, henüz kirlenmemiş, dağ başlarına yaraşır.

İŞIKLAR KARARIR.

(Sabah olmak üzeredir.

Alemdar'ın konağında aynı sahne. Gün doğmak üzeredir. Hızını yitirmiş silah sesleri. Alemdar pencerenin önünde ve savunma durumunda. Solunda Kamertap, sağ gerisinde Akağa. Sağ geride, ateş tutmayan bir köşede irice bir cephane sandığı.)

KAMERTAP *(sabah ayazında ürpererek)* : Gün doğuyor!

ALEMDAR PAŞA *(dönüp bakar)* : Titriyorsun.

KAMERTAP Sabah ayazı.

ALEMDAR PAŞA Korku değil mi?

KAMERTAP Bilmem efendim, belki biraz da korku.

ALEMDAR PAŞA Üşüyorsun, korkuyorsun, titriyorsun, yine de yanıbaşımdayın. Terk etmiyorsun beni.

(Kamertap susar.)

ALEMDAR PAŞA Oysa herkes terk etti beni. Senden çok daha yiğit bildiklerim, varlıklarını bana borçlu olanlar... Galiba üstümüzdeki en büyük hükümdar bile.

KAMERTAP Tanyerinin hiç bu türlü ağardığını görmemiş-tim, böyle kanaya köpüre.

ALEMDAR PAŞA *(bir süre tanyerini seyreder)* Kanaya köpüre, doğru. *(Kalkar.)* Gelmiyorlar, gelmeyecekler...

KAMERTAP Terk edildik.

ALEMDAR PAŞA Ne kadar rahat söylüyorsun bunu. San-ki bir korkunç kâbus içindeyiz de, uyandırmaya gelmi-yorlar.

KAMERTAP: Biliyorum efendim. Ölümün ta kıyısında oldu-ğumuzu biliyorum.

ALEMDAR PAŞA *(garip bir bakışla)* Biliyorsun demek.

(*Silah sesleri artar.*) Bu silah seslerinin neden böyle arttığını da biliyor musun?

(*Kamertap susar.*)

ALEMDAR PAŞA Çünkü onlar da terk edildiğimizin farkındalar.

KAMERTAP (*ürperen bir sesle*) : Terk edildik.

ALEMDAR PAŞA Şimdi isteklerinde çok daha güçlü, çok daha haklı sayılırlar.

KAMERTAP (*boğuk*) : Tanrım!

ALEMDAR PAŞA Ve gelecekler... Doğruca haklarını almayla.

(*Birden Alemdar Konağı'nın cariyeleri çığırarak sahneye doluşurlar.*)

KARMAKARIŞIK SESLER

Geliyorlar!...

Kazmalarla... Külünklerle... Çırağlarla...

Bu yandan yüzlerce, o yandan binlerce...

Tutuşturmak isterler kapıları...

Bizi cayır cayır yakmak.

ALEMDAR PAŞA (*hemen onlara hakim olan bir sesle*)

Korkmayın, hepinizin vebali üstümde. Ötede hepiniz benden sorulacaksınız. Kurtaracağım sizi!

KAMERTAP (*birden döner*) : Nasıl efendim, neyle?

ALEMDAR PAŞA Gereksiz hale geldi savunmamız, bir can için bunca gürültü patırdı biraz fazla.

KAMERTAP Bu eşkıya eline bırakmayacaksınız ya kendinizi?

ALEMDAR PAŞA Bunun mu tasasını çekersin? Çocuk!

(*Akağa 'ya döner.*) Teslim işareti ver!

KAMERTAP (*dehşetle atılır*) : Efendimiz!

ALEMDAR PAŞA (*emri tekrarlar*) : Teslim işareti ver.

(*Akağa bir beyaz mendil sallar.*)

ALEMDAR PAŞA (*Kamertap'a döner*) Başıma gelecekleri bilirim yavrum! Ölümünden değil, zilletten korkarım. Elbette korkarım. Ama sizleri kurtarmalıyım, kurtaracağım.

ÜÇÜNCÜ PERDE

(*Silah sesleri durmuştur.*)

ALEMDAR PAŞA: Durdular...Beni beklerler. Bu başka bir bekleyiş Bütün bir geceden sonra ellerindeyim işte... Elleri nasıl da titrer sinirden. (*Akağa'ya:*) Git onlara!... De ki: Alemdar Paşa nihayet anladı;batıla karşı hakkı savunmaların sonu budur bu dünyada. Teslim olmak isteriz. Bana 42. bölüm ağasını göndersinler. Yalnız ona teslim oluruz.

(*Akağa çıkar.*)

ALEMDAR PAŞA Biz de acemioglanlığımızı bu ocakta geçirmiştik. Kırk ikinci bölüm: Benim bölümüm. Unutamadım. Unutabilseydim, bugün ben çok daha güçlü olacaktım onlara karşı. Görelim bakalım onlar unutmuş mu beni?

KAMERTAP Ne yapmayı düşünüyorsunuz efendim, ne umuyorsunuz?

ALEMDAR PAŞA (*anlamamış gibi ona bakar*) Ummak mı? Bütün ümitlerin ötesinde, bütün korkuların berisindeyim. İhanetler, hınçlar, kinler çok uzağımda şu an. Hiçbiri paçalarım dahi bulaşamaz. Buradan bakıyorum ve çok daha iyi görüyorum. Hiç kimsenin haksızlık ettiği yok bana, hiç kimsenin boynuna değil kanım. Ne şu kelleme isteyen azgınların, ne de beni onlara bir kurtulmalık diye fırlatıp atanların. Benim gibi bir insan sırf bu türlü bir ölümle ölmek için gelir dünyaya.

KAMERTAP (*isyan duyarcasına*) Hayır!... Hayır!...

ALEMDAR PAŞA İki taraf da beni yad bilir kendine. Rahatları için huzurları için mutlaka aradan çekilmesi gereken bir yabancı.

KAMERTAP Siz efendim, siz bir kurtarıcı olarak girmiştiniz o saraya.

ALEMDAR PAŞA Ve bir düşman gibi karşılık görürüm. Çünkü şu dünyada hiç çekilmez bir kimse varsa, sizi kur tarandır. Sizi hiç ödenemeyecek bir borç altına sokandır. Kendinizi dünyanın en güçlü adamı diye düşlerken bir de

hatırlarsınız ki sizin de üstünüzde biri var. Kendinizi dünyanın en zengin Karun'u, en cömert Cemşid'i bellerken birden aklınıza gelir ki biri size hiç kimseye vermediğiniz, veremeyeceğiniz kadarını vermiş ve hiçbir şey istememiş, almamış, hele bir de başı taçlı bir hükümdar iseniz...

KAMERTAP Ama bu korkunç geceyi yaşayan biri, bir tek namuslu kimse yok mudur?

ALEMDAR PAŞA Bu üç aylık tecrübe bana bir şey daha öğretti yavrum: İnsanlar ya namuslu oluyorlar, ya cesaretli... Hem namuslu hem cesaretli olamamak... Galiba Tanrı'nın biz insanlara yaptığı en büyük haksızlık bu.

KAMERTAP Ama bu fesat sizi aşacak sizi çok aşacak... Sizden de öteye, size yardım elini uzatmayanlara yönelecek. Ah, biliyorum ben efendim, biliyorum.

ALEMDAR PAŞA : Hele bir kere aşsın bizi. Karşı koyan bulunur kızım, hem de ne yaman bir karşı koyuş.

KAMERTAP (*coşkunlukla*) Hayır efendim, siz ölemezsiniz!... Bu türlü ölemezsiniz siz! (*Ağlar.*)

ALEMDAR PAŞA (*elini götürür gözlerine bir gözyaşı damlasını alır parmağı üstüne*) İşte bir hakiki gözyaşı. Her şeyin sahtesinin, yalancısının üst tutulduğu bir dünyada.

(*Akağa 42. Bölük Ağası'yla girer.*)

ALEMDAR PAŞA (*döner*) Geldiniz mi? Beri gel ağa!

(*42. Bölük Ağası bir adım ileri çıkar.*)

ALEMDAR PAŞA 42. Bölük Ağası sensin öyle mi?

BÖLÜK AĞASI Belî devletlû.

ALEMDAR PAŞA Ben de bu ocakta, bu bölükte yetiştim ağa! Onun içindir ki namusumuzu size emanet etmek isteriz.

BÖLÜK AĞASI Namusun namusumuzdur devletlû!

ALEMDAR PAŞA (*korkudan titreşen kadınları gösterir*) Bu kadınları görürsün, bütün suçları bize yakın olmalarıdır. Onları size emanet ederim. Adamlarıma gelince... Ben ne buyurduysam öyle yaptılar. Size ne yolda kusur

ÜÇÜNCÜ PERDE

işledilerse ben öyle istediğim içindir, lazımdır ki onlara verilecek ceza da bana verilsin.

BÖLÜK AĞASI Onlara kem gözle bakılmayacak devletlû!

ALEMDAR PAŞA Anlaştık öyleyse! Sizin davanız yalnız benimle. Bana gelince, ben bu davayı yarınki divana, o hiç kimsenin kurtulamayacağı ve gerçeklerin daha iyi bilindiği o büyük divana götürmek isterim. Haydi gidin artık!

BÖLÜK AĞASI Ya siz?

ALEMDAR PAŞA Ben mi? Nasıl ben?

BÖLÜK AĞASI Siz!

ALEMDAR PAŞA (*acı bir gülüşle*) Ne o? Yoksa siz gerçekten beni götürmeye mi geldiniz? Beni? Bir Alemdar Paşa boynuna bir ip geçirilip, halka göstermelik gösterilir sandınız değil mi? Yarın ne diyecekler bana bilmem. Alemdar Paşa iyi mi etti, kötü mü etti diyecekler bilmem. Ama Alemdar Paşa bir can için Ocaklı'ya minnet etti diyemeyecekler. Haydi al şunları ve git!

(*Cariyeler ve diğerleri teker teker, Alemdar'a son bir bakışla bakarlar ve çıkarlar.*)

KAMERTAP (*onların arasından fırlayarak*) Hayır efendim, hayır!... Hayır!...

ALEMDAR PAŞA Ne var? Ne oluyor?

KAMERTAP Ben efendim, ben sizinle kalmak istiyorum.

ALEMDAR PAŞA (*şaşkın*) Benimle mi? Benimle ha? Bura da neyi beklerim, beni ne bekler, biliyorsun değil mi?

KAMERTAP Biliyorum, efendim.

ALEMDAR PAŞA Hiçbir ümit kalmadığını?... Saniyelerimin sayılı olduğunu?

KAMERTAP Biliyorum.

ALEMDAR PAŞA Yanımda kalmakla bana kuvvet değil, zaaf vereceğini?

KAMERTAP Biliyorum efendim, biliyorum, biliyorum...

ALEMDAR PAŞA Peki öyleyse ne için?

KAMERTAP Çünkü efendim... Çünkü...(*Eliyle kapar yü-*

zünü:) Gitsinler de öyle söyleyim.

ALEMDAR PAŞA Hayır. Onlar seni almadan gitmeyecekler. İstersen söylemeyebilirsin.

KAMERTAP Efendim, bırakın beni, burada kalayım, burda öleyim, yanınızda. Efendim, bu hissimi anlatamam, acıyın bana. Nasıl istersiniz ki aşk diyeyim buna. Ben ki cariyelerinizin en hakiri. Siz bana baht verdiniz!

ALEMDAR PAŞA (*dona kalmış*) : Kamertap!

KAMERTAP (*kendinden geçmiş gibidir*) Utanıyorum efendim, utanıyorum. Merhamet edin bana. Söyleyin bensiz gitsinler. Benim bu dünyada bulduğum tek değerli, tek temiz şey bu oldu. Ve ben bundan, aşkımdan utanıyorum. Çünkü layık değilim buna efendim. Çünkü sizi sevmeye, bu türlü sevmeye layık değilim.

ALEMDAR PAŞA Neler söylüyorsun Kamertap?

KAMERTAP Efendim, emredin gitsinler!... Ben burada kalmak istiyorum. Sizin ölümünüzle ölmek. Belki o zaman affedebilirim kendimi. Ben ölümü dileniyorum sizden efendim, yalvara yakara!... Ben bu ölümü seveceğim, vuslatınız gibi. Ben bu ölümle temizleneceğim, tepeden tırnağa apak olacağım. Ben ancak bu ölümle çıkabilirim Tanrı'nın huzuruna. Telli duvaklı bir gelin gibi, utanmadan, kızarmadan. Bu ölüm, bu ölüm bana sevgimi kazandıracak. Bu ölümü esirgemeyin benden efendim, esirgemeyin, esirgemeyin!... (*Ağlar.*)

ALEMDAR PAŞA Pekâlâ!.. (*İşaret eder, ötekiler çıkarlar, bir süre sessizlikten sonra:*) İşte yalnızız. Kim bilebilirdi, kim? (*Dönüp bakar.*) Ağlıyorsun?

KAMERTAP Evet efendim, ağlıyorum. Hiç bu kadar mutlu olmamıştım hayatımda. Bir ışık içinde yunuyor, arınıyorum sanki. Yılların kiri, yılların pası, yılların çirkefi içimde... Bütün bu kirimle pasımla nasıl da cesaret etmişim efendim, koynunuza girmeye. Asıl bu gündür günümüz... Tertemizim efendim bakınız, (*Başını Alemdar'ın göğsüne dayar.*) tertemiz, mis gibi!....

ALEMDAR PAŞA (*onun saçlarını okşayarak*) Sen her zaman mis gibiydin yavrum.

KAMERTAP Değildim efendim, değildim. Kaç kez, kaç kez haykırmak istedim yüzünüze, kaç kez, kaç kez dilimi yaktı itiraflarım. Söyleyemedim efendim, söyleyemedim. Aşkınızın beni tepeden tırnağa nasıl değiştirdiğini, nasıl donattığını kanıtlamadıkça da söyleyemezdim.

ALEMDAR PAŞA (*alayla*) Neymiş bakalım bu müthiş sır?

KAMERTAP (*Alemdar'ın göğsünde saklanacak bir yer arar gibidir*) Efendim ben... Ben bir caniyim... Yüreği kapkara bir cani...

ALEMDAR PAŞA (*aynı alayla*) Ya. Öyle mi? Kimi öldürdün bakalım?

KAMERTAP Öldürmedim efendim, öldüremedim, öldürmek istedim ama öldüremedim. Çünkü o anda, tam da o anda içime doluverdi bu ışık. Çünkü o anda, tam da o anda hissettim ki seviyorum ben. Kurbanımı seviyorum, sizi seviyorum!... Ve vurup kırdım elinizdeki kadehi!

ALEMDAR PAŞA (*irkilir*) : Ne diyorsun?

KAMERTAP Bir ışıktı bu efendim, bir ışık. Tam zamanında içimdeki karanlığa düşen bir ışık. Meğer ne kadar yakınımdaymış, meğer içimdeymiş, meğer birden parlayıverecekmiş de aydınlatıverecekmiş beni.

ALEMDAR PAŞA (*biraz uzaklaşmıştır*) : Anlıyorum!

KAMERTAP Anlıyorsunuz efendim, anlıyorsunuz! Benden kaçışınızdan belli. Ama aldırdığım yok. Çünkü kurtardım aşkımı. Çünkü şimdi artık utanmıyorum. Sizin sevginizi kaybetsem de benimki yeter bana.

ALEMDAR PAŞA (*sayıklar gibi*) Demek bunun içinmiş.

KAMERTAP Bir süre bir çeşit acıma duygusu olmasın bu diye düşünmüştüm. Ben ki, herkesin yanına yaklaşılmaz bildiği bir kimsenin bu kadar yakınında yaşıyordum. Küçük taraflarını, zayıf taraflarını, çocuk taraflarını görüyordum. Kavuksuz, cübbesiz, silahsız pusatsız görüyordum, çıplak görüyordum. Dokunabiliyordum, kalbinin attığını

duyabiliyordum. Acaba beni yanıltan bu yakınlık mı diye düşündüm bir süre. Herkese ulaşılmaz, erişilmez, dokunulmaz gibi görünenin bu yakınlığı... Herkese o kadar güçlü, o kadar korkunç, o kadar sağlam görünenin bu çocuksu zayıflığı, ama değildi efendim, değildi...

(Bir süreden beri silah sesleri kudurmuşçasına yaklaşmaya başlamıştır. Sanki yürüyen bir cehennem vardır dışarda.)

ALEMDAR PAŞA Duyuyorsun değil mi?

KAMERTAP Duyuyorum efendim.

ALEMDAR PAŞA Geliyorlar!...

KAMERTAP Evet efendim, geliyorlar!...

ALEMDAR PAŞA Korkuyor musun?

KAMERTAP Onlar bu kadar yakınıımızda olmasalardı, ben size bu kadar yaklaşmazdım.

ALEMDAR PAŞA Gel öyleyse yanıma!

(Kamertap Alemdar'ın yanına büzülür. Alemdar'ın sol kolu onu iyice sarmıştır, bir küçük kediye okşar gibi onu okşar arasına.)

ALEMDAR PAŞA Sen de benim gibi kurban doğmuşsun çocuk.

KAMERTAP *(mutluluktan kendinden geçmiş gibidir)* Efendim, beni bağışlıyorsunuz efendim!

ALEMDAR PAŞA İşte toprağın kara bağrında çürümeye durmuş bir küçük tohum daha. Toprak hesabını vermeyecek bunun. Gören gözler o dalga dalga yeşili, o gümrak çayırları, o başı gökte köknarları, çamları, çınarları görecektir de seni göremeyecek. Yaşasaydın, gün ışığına bir kerecik erişebilseydin, ne olacaktın, ne verecektin, ne açacaktın, kimseler bilmeyecek. Kimseler bilmeyecek: Toprağın o ışıksız bağrında nelerin çürümekte olduğunu. Toprak yalnız verdiğiyle anılacak, ya boğduğu?

(Dışkapı kırılır.)

KAMERTAP *(çok zevkli bir düşte, sayıklarcasına)* Geliyorlar!...

ÜÇÜNCÜ PERDE

ALEMDAR PAŞA Evet, duyuyorum, dışkapıyı kırdılar...
Şimdi büyük merdivenlerdeler. Onlar beni ele geçirmenin
heyecanı içindeler, ben de onları ele geçirmenin.

(İç kapıya vurulur.)

KAMERTAP *(kendinden geçmişçesine bir hazla)* Geliyor-
lar!...

ALEMDAR PAŞA Evet! şu kapının ardındalar!... Şu anda
hepsi doluşmuştur avluya: Elllerinde biliyorlar beni artık.
Oysa benim de beklediğim bu an. Eh artık dernek tamam,
şenlik başlasın!

*(Sol eliyle Kamertap'ı iyice kendine çeker, sağ
elindeki silahla cephane sandığına ateş eder.)*

(Bir patlama ve parlama. Sonra...)

KARANLIK.

(Aynı sabah vakti.)

*Topkapı Sarayı'nda II. Mahmut'un arz odası.
Mahmut hâlâ pencerenin önündedir. Bütün geceyi
orada, ayakta geçirmiş olduğu bellidir. İsa Ağa,
Ahmet Ağa, Mehmet Bey, Ramiz Paşa da daha
önceki sahnede nerederse, oradadırlar. Ramiz
Paşa'nın onların arasında yabancı bir hali vardır.)*

MEHMET BEY Silah sesleri duyulmaz oldu artık.

(Sessizlik.)

İSA AĞA *(dinleyerek)* : Tek tük... Şurda burda... Dağınık...

(Sessizlik.)

AHMET AĞA Canavarın homurtusu kesildi.

(Sessizlik.)

MEHMET BEY : Acaba bitti mi? Ya yeni başlıyorsa?

(Sessizlik.)

İSA AĞA Ne kadar sessiz!...

MEHMET BEY Yılanın da uzaktan sesi çıkmaz, ancak üstüne atılırken duyarsın ıslığını. Susun ve dinleyin.

(*Susarlar ve dinlerler.*)

Bir şey duyulmuyor değil mi? İşte bu sessizlik beni o deminki patırtıdan daha çok korkutuyor.

AHMET AĞA: Azgın kurtlar yerlerini akreplere çıyanlara bıraktılar demek istiyorsun yani.

AMBER AĞA (*girer ve haber verir*) Bir Ulak! Çavuşbaşı Memiş Ağa gönderir.

II.ULAK (*ilerler ve hünkârı etekler*) Siz sağ olun hünkârım! Alemdar Paşa, kendini de, konağını da, üstüne gelenleri de berhava etti. Cephane sandığını ateşleyerek. Memiş Ağa; "Bundan böyle ne yapacağım" diye sorar.

II.MAHMUT Pekâlâ. Sen şöyle kenarda dur. Memiş Ağa beklesin biraz.

(*Ulak en uzağa çekilir.*)

II.MAHMUT Biz de bekleyelim bakalım, bu azgın iştiha bu büyük lokma ile dinecek mi? (*Döner ve susar.*)

İSA AĞA (*bir süre sessizlikten sonra fısıltılı bir sesle*) Has adamdı, büyük adamdı, büyük şeyler yapamadı ama, büyük şeyler düşündü. Yazık.

AHMET AĞA Büyük hatalar işledi.

MEHMET BEY Büyük hayallerin kurbanı oldu.

AHMET AĞA Yine de ölümü bir kayıptır.

MEHMET BEY :Çok büyük bir kayıp.

RAMİZ PAŞA (*dalgın*) Biliyordu: Ne yolda öleceğini... Ölümün karşısında nasıl yapayalnız kalacağını... Biliyordu: Kendini nereye kadar takip edeceğimi, nerede terk edeceğimi... Biliyordu: Bitiremeyeceğini ve her bitiremeyen gibi yargılanacağını... Ve biz konuşuruz arkasından, daha çok konuşuruz, daha çok konuşurlar, daha çok konuşacaklar. (*Tıkanır gibi:*) Efendimiz! Acınız pek büyük. İzin verirsiniz çekilelim.

II.MAHMUT Hayır bekleyin!

(Ramiz Paşa başı önüne düşmüş bekler. Birden uzaklarda çarpışma sesleri yeniden duyulur.)

II. MAHMUT İşte bunu bekliyordum ben de! *(El çırpıp, giren Amber Ağa'ya:)* Ne var? Ne oluyor?

AMBER AĞA Asiler efendimiz, asiler saraya doğru yürüyorlar... Bu defa niyetleri...

II. MAHMUT Niyetleri?

(Amber Ağa hünkâra bakar ve susar.)

II. MAHMUT Demek öyle! Demek doymadılar!... Alemdar Paşa gibi bir lokma kandırmadı onları. Bir korkunç kırıışmadan kaçınmak için ettiğim ihanet boşunaymış Önlerine attığım, sussunlar diye attığım, tıkinsınlar diye attığım bir Alemdar Paşa mıydı sanıyorlar? Ben onların önüne kendimi attım, şerefimi attım, insanlığımı attım, pekâlâ öyleyse, görsünler beni! Bir de bu yanımı görsünler!...

(Ulak'a:) Sen! Memiş Ağa'ya götür buyruğumu! Bu gelenler bu dünya için de, öteki dünya için de lanetlenmiş kim-selerdir, zinhar merhamet etmiye! Topla, tüfekte, kılıçla vara üstlerine: Bu yangını söndürebilmek için ne kadar kan lazımsa o kadar kan isterim!

(Ulak çıkar.)

(Ramiz Paşa'ya:) Sen paşa! Şimdi işte bildiğin gibi yap! Kadı Burhanettin Paşa'ya da ilet buyruğumuzu! Bu fitne dinmeli! Nasıl dinmesi gerekiyorsa öyle dinmeli! Alemdar Paşa'nın ruhu da senden bunu bekliyor, şu anda.

(Ramiz Paşa çıkar.)

(Ahmet Ağa'ya:) Sarayın kapıları sana emanet ağa! Onlar dalga dalga saldıracaklar... Sen de kayalar gibi karşı koyacaksın. Bırak kırılınsınlar, bırak kırılıp kırılıp dökülsünler... Kimseye acımayacaksın, kimseye!

(Ahmet Ağa çıkar.)

(Mehmet Bey'e:) Sen Lala! Sen de bilirsin bu fitnenin başı nerde! Kim azdırır bu melunları, kimden alırlar bu cüreti. Sen de bilirsin nasıl bir yılan besleriz koynumuzda. Güya elimizi kardeş kanma bulamayalım dedik. Ama onlar

ALEMDAR MUSTAFA PAŞA

yemek ister beni. Eh, mademki birimiz ötekine aş olacak, öyle olsun! Sana havale ediyorum onu. Hemen şimdi, şu anda! (*Mehmet Bey çıkar.*) Yılanın başı ezilmedikçe. (*Döner İsa Ağa'yı görür, acı bir gülüşle gülümser.*) Sonunda işte ağa, sen ve ben kaldık. Görelim bakalım nasıl yazacaksın bu korkunç geceyi. Bu geceyi ki benimle yaşadın.

(*Elini dostça atmıştır İsa Ağa'nın omuzlarına, onu çıkış kapısına doğru götürmektedir.*)

İSA AĞA Bir baba gibi davrandınız hünkârım! Sizden o veremeyeceğiniz şeyi isteyene dek. Sonra da vurdunuz. Bir hükümdar gibi. Vurdunuz ve dağıttınız. (*Çıkarlarken:*) Tarih bu geceyi böyle yazacak.

AMBER AĞA (*birer birer, perdeleri kaparken*) Unutuldu, bir Alemdar Paşa unutuldu bile, Şimdi sorun, taht ve baht sorunu. (*Son olarak seyirciye karşı olan dekor kanatlarını sürerken gözleri seyircilere takılır, tarihin derinliğinden dostça göz kırpar.*) Ama tarihin son sözünü ilk söylediği görülmüş müdür hiç? (*Kanatları bitiştirir.*)

(*Perde o loş ve fısıltılı Topkapı dehlizinin üstüne iner.*)

FISILTILAR Muş... Muş... Muş...

Ne olmuş... Ne olmuş... Ne olmuş...

Şey olmuş... Şey olmuş... Şey olmuş...

Vah. Vah. Vah.

SON

ORHAN ASENA

TANRILAR VE İNSANLAR

oyun

Orhan Asena (d. 1922, Diyarbakır) ortaöğrenimini Diyarbakır Lisesi'nde, yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tamamladı. Parasız yatılı okuduğu için dört yıl Anadolu'da Hükümet Tabipliği, Sıtma Savaş Tabipliği gibi görevlerde bulundu. Askerliğini yaptıktan sonra ise Ankara Çocuk Hastanesi'nde çocuk hastalıkları uzmanı oldu. Ailesi sanatla yakından ilgiliydi, bu nedenle küçük yaşta şiir ve öykü denemeleri yaptı, yarışmalarda birincilik kazanacak kadar da başarı gösterdi. Ama 1954'de Devlet Tiyatrosu'nda oynanan **Tanrılar ve İnsanlar**'ın gördüğü büyük ilgi den sonra şiir ve öykü yazmayı bırakarak kendini bütünüyle oyun yazarlığına verdi. 1971'de emekliye ayrıldıktan sonra Almanya'da sekiz yıl çocuk hastalıkları uzmanı olarak çalışan Orhan Asena, halen Ankara'da oturuyor.

ADAM

